

KESKO

**YHTEISKUNTAVASTUUN
RAPORTTI**

2011

JOHDANTO

- 2 Raportin sisältö
- 4 Kesko lyhyesti
- 6 Pääjohtajan katsaus
- 8 Vuoden 2011 tapahtumia

TEEMAT

- 12 Vaikutus yhteiskuntaan
- 18 Työhyvinvointi
- 24 Ilmastonmuutostyö
- 30 Vastuullinen hankinta ja myynti
- 36 Terveellisyys

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN

- 44 Keskon toiminnan vaikutukset
- 46 Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvio
- 47 Keskeisimmät tunnusluvut 2011
- 48 Mahdollisuudet ja riskit
- 50 Vastuullisuus päivittäisessä toiminnassa
- 58 Keskon vastuullisuusohjelma

TUNNUSLUVUT

- 60 GRI-indeksi
- 65 Taloudellinen vastuu
- 71 Ympäristövastuu
- 79 Sosiaalinen vastuu
- 91 Termien selitykset ja laskentarajat
- 92 Riippumaton varmennusraportti
- 94 Yhteystiedot

RAPORTIN SISÄLTÖ

Kesko on raportoinut vastuullisesta toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI:n) laatiman kestävän kehityksen raportointiohjeiston mukaisesti vuosittain vuodesta 2000 lähtien. Tämä raportti kattaa GRI G3 -ohjeistoa mukailleen taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun keskeisimmät osa-alueet.

Tänä vuonna Kesko on jakanut raportin edellisvuoden raportista saadun palautteen huomioiden rakenteellisesti neljään osioon: johdantoon, teemoihin, johtamisosioon ja GRI-tunnuslukuihin. Osioiden sisältöä on kuvattu Raportin rakenne -kappaleessa.

Raportin sisällön vertailu GRI G3 -ohjeistoon on raportin sivuilla 60–64. Vertailussa Kesko esittää GRI:n edellyttämän itsearvioinnin siitä, miten laajasti Kesko on suositusta soveltanut. Tasoarvion on tarkistanut myös raportin varmentaja, ja osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että Kesko on soveltanut GRI-raportointiohjeita A+ -tason mukaisesti.

RAPORTIN RAKENNE

Johdannon alussa on perustiedot Keskoista, pääjohtajan katsaus ja yhteenveto vuoden 2011 tapahtumista ja saavutuksista.

Sen jälkeen seuraavaan teemaosioon on vastuullisuusohjelman ja olennaisuusarvion pohjalta valittu viisi Keskolle olennaista teemaa. Sivuilla 10–41 kerrotaan Keskon vaikutuksesta yhteiskuntaan, työhyvinvoinnista, ilmastonmuutostyöstä, vastuullisesta hankinnasta ja myynnistä sekä terveellisyydestä.

Case-esimerkkien avulla havainnollistetaan Keskon toiminnan monipuolisuutta ja laaja-alaisuutta.

Teemojen jälkeen kuvataan Keskon yhteiskuntavastuuvaikutuksia sekä mahdollisuuksia ja riskejä keskittyen vähittäiskaupan kannalta olennaisimpiin asioihin. Vastuullisuuden johtamisen kuvauksen

jälkeen esitellään Keskon vastuullisuusohjelman 2008–2012 tuloksia vuonna 2011. Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvio on sivulla 46 ja keskeisimmät tunnusluvut yhteenvetona sivulla 47.

Vastuullisen toiminnan edistymistä ja tuloksia esitellään tarkemmin raportin GRI-tunnuslukuosiossa (sivut 65–90) jaoteltuna GRI-ohjeiston mukaisesti. Tulosten esittelyssä on käytetty sidosryhmien ja Keskon kannalta olennaisimpia tunnuslukuja.

LISÄÄ TIETOA NETTISIVUILLA

Raportin liitetiedot on julkaistu osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

Keskosta pörssiyhtiönä kerrotaan raportissa perustiedot omistajista sekä Keskon sijoittumiset tärkeimmissä kestävän kehityksen indekseissä. Laajempaa taloustietoa on osoitteessa www.kesko.fi/sijoittajat. Keskon yleiset hallinnointiperiaatteet ja riskienhallinta esitetään tarkemmin Keskon vuosikertomuksessa ja www.kesko.fi -sivuilla.

Keskon vastuullisuusohjelma 2008–2012, yhteiskuntavastuun visio ja periaatteet sekä sidosryhmäanalyysi ovat kokonaisuudessaan nähtävissä osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

RAPORTOINNIN KATTAVUUS

Kesko-konserni (jäljempänä myös Kesko) noudattaa raportointikokonaisuuden ja raportoitavien tietojen määrittelyssä GRI:n Boundary Protocol -ohjeistusta.

” Keskon kahdeksastoista yhteiskuntavastuun raportti kertoo vastuullisuustyöstämme ja sen tuloksista. ”

Raportointi kattaa Keskon kaikki toiminnot:

- Pääosa taloudellisen vastuun tunnusluvuista saadaan konsernitilinpäätöksestä, jonka laatimista ja esittämistä säätelevät IFRS-standardit.
- Ympäristötunnusluvut kattavat emoyhtiö Kesko Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden merkittävimmät ympäristövaikutukset kaikissa toimintamaissa.
- Henkilöstötunnusluvut kattavat emoyhtiö Kesko Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden henkilöstön kaikissa toimintamaissa. Kesko-konsernin henkilöstöstä vähittäiskaupassa työskentelee noin kolme neljäsosaa. Raportti ei kata kauppiasryrittäjien palveluksessa olevia työntekijöitä, ellei sitä ole mainittu erikseen tekstissä.

Mahdolliset poikkeamat ja rajoitukset laskentarakajassa on raportoitu kyseessä olevien tunnuslukujen yhteydessä. Mikäli aiemmin raportoiduissa tunnusluvuissa, niiden kattavuudessa, rajauksissa tai mitaustekniikoissa on muutoksia, niistä on ilmoitettu kyseessä olevien tunnuslukujen yhteydessä.

Tunnuslukujen raportointi ei kata urakoitsijoita ja tavarantoimittajia, ellei toisin mainita.

TIETOJA K-KAUPPIAISTA

Keskon toimialayhtiöt ja ketjut toimivat tiiviissä yhteistyössä kauppiasryrittäjien sekä muiden kumppaneiden kanssa. Raportissa esitetään K-kauppoja koskevia tietoja (esi-

merkiksi energiaseuranta) silloin, kun ne olennaisesti liittyvät Keskon raportointiin ja täydentävät kokonaiskuvaa Keskon ja K-kauppioiden suhteista yhteiskuntaan ja muihin sidosryhmiin. Raportissa käytetään tällöin muotoa K-ryhmä.

RAPORTIN SIDOSRYHMÄT

Keskon raportointi on kattavaa, ja useat sijoittajat ja kestävä kehityksen arviointijat tekevät laitokset käyttävät raporttia tietolähteenään arvioidessaan Keskon suorituskykyä vastuullisuuden eri osa-alueilla.

Raportin tärkeimmät kohderyhmät ovat omistajat, sijoittajat, analytiikot, Keskon henkilökunta ja media.

Haluamme huomioida raportissa myös muut Keskon tärkeät sidosryhmät: asiakkaat, tavarantoimittajat ja palveluntoimittajat sekä kansalais- ja ympäristöjärjestöt. Teemasession ja sen case-esimerkkien avulla kerromme asiakkaillemme ja yhteistyökumppaneillemme Keskon vastuullisesta toiminnasta käytännölläisellä tavalla.

GLOBAL COMPACT -RAPORTOINTI

Raportissa on kuvaus Global Compact -aloitteen kymmenen periaatteen toteutumisesta Keskon toiminnassa. Global Compact hyväksyy GRI:n G3-version tunnuslukujen käytön tähän tarkoitukseen. GRI-indeksissä sivuilla 60–64 on kerrottu, mitä tunnuslukuja on käytetty mittaamaan ihmisoikeus-, työelämän oikeus- ja ympäristöperiaatteiden sekä korruption vastaisten periaatteiden toteutumista.

VARMENNETTU RAPORTTI

Tämä raportti on julkaistu painettuna suomeksi ja englanniksi, ja se on luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Raportin tekstejä ei varmennuksen jälkeen päivitetä.

Riippumaton varmentaja on varmentanut suomenkielisen raportin ja tehnyt vastuustarkistuksen englanninkieliseen raporttiin. Vuoden 2011 varmennuksen on tehnyt Keskon tilintarkastaja PricewaterhouseCoopers Oy, jonka varmennusraportti on julkaistu sivuilla 92–93.

Riippumaton varmentaja on varmentanut Keskon raportin vuodesta 2002 lähtien. Tämä raportti kertoo vuoden 2011 vastuullisuustyön edistymisestä ja tuloksista. Se sisältää joitakin tietoja tammi-maaliskuulta 2012. Vuoden 2010 raportti julkaistiin toukuussa 2011, ja vuoden 2012 raportti julkaistaan keuhällä 2013.

KESKO LYHYESTI

Kesko on kaupan alan palveluyritys ja pörssiyhtiö, jonka kotipaikka ja päätoimitalo sijaitsevat Helsingissä. Kesko toimii ruoka-, käyttötavara-, rauta-, auto- ja konekaupassa. Se johtaa vähittäiskauppaketjuja ja tuottaa ketjujen ostotoiminnan logistiikan, verkostokehityksen ja tiedonhallinnan palvelut. Keskon ketjutoimintaan kuuluu noin 2 000 kauppa kahdeksassa maassa: Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä.

KESKON LIIKETOIMINTA

Kesko-konsernin liikevaihto vuonna 2011 oli 9 460 miljoonaa euroa ja se kasvoi 7,8 % edelliseen vuoteen verrattuna. Liikevaihdosta 43 % tuli ruokakaupasta. Kansainvälisen toiminnan osuus oli 17,1 % (16,7 % vuonna 2010).

K-ryhmän vähittäiskauppoja oli Suomessa 1 643 ja muissa maissa 230. K-ryhmän (Keskon ja K-kauppioiden) vähittäis- ja yritysasiakasmyynti (alv 0 %) oli vuonna 2011 yhteensä 11 767 miljoonaa euroa, josta kansainvälisten toimintojen osuus oli 1 976 miljoonaa euroa. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 7,2 %.

Vuoden 2011 lopussa Keskon yhteistyökumppanina oli 1 102 itsenäistä K-kauppiasta ja lisäksi noin 130 muuta kauppiasyrittäjää Asko-, Sotka-, Byggmakker- ja Senukai-ketjuissa.

Ruokakauppa

Ruokakesko toimii Suomen päivittäistavarakaupassa. K-ruokakauppoja on lähes 1 000 ja niistä vastaavat K-ruokakauppiat, joiden kanssa Ruokakesko toimii ketjuliiketoimintamallilla. Ruokakeskon ketjuja ovat K-citymarket, K-supermarket, K-market ja K-extra. Tärkein tuotemerkki on Pirkka; Pirkka-tuotesarjassa on yli 2 000 tuotetta.

Ruokakeskon keskeisiä tehtäviä ovat tuotteiden keskitetty hankinta, valikoimanhallinta, logistiikka sekä ketjukonseptien ja kauppapaikkaverkoston kehittäminen.

Ruokakeskon ja K-ruokakauppioiden yhteistoiminta perustuu ketjusopimuksella määritellyn ketjutoimintaan, jolla taataan toiminnan asiakaslähtöisyys, tehokkuus ja kilpailuetujen toteutuminen.

Ruokakeskon tytäryhtiö Kespro on hotelli-, ravintola- ja catering-toimialan (HoReCa) tukkukauppa, joka toimii sekä

asiakasyritystensä että kuntien kumppanina Suomessa. Kespro tuottaa asiakkailleen toimitus- ja noutopalveluja. Kesprolla on oma Menu-tuotesarja.

Käyttötavarakauppa

Keskon käyttötavarakauppa toimii pukeutumisen, kodin, urheilun, vapaa-ajan, kodintekniikan, viihteen, sisustamisen ja huonekalukaupan tavara- ja palvelualoilla. Käyttötavarakauppaan kuuluvat Anttila, Kodin Ykkönen, K-citymarketin käyttötavara, Intersport ja Budget Sport, Asko ja Sotka, Musta Pörssi ja Konebox sekä Kookenkä ja Andiamo. Kaikki ketjut tarjoavat asiakkailleen tunnettuja koti- ja ulkomaisia tuotebrändejä ja palvelevat myös verkossa.

Anttilan verkkokauppa (NetAnttila) toimii myös Virossa, ja Asko- ja Sotka-ketjuilla on Virossa myymälöitä. Intersport toimii myös Venäjällä, kun Venäjän Intersport-lisenssi ja -toiminnot siirtyivät Keskon tytäryhtiölle elokuussa 2011.

Rautakauppa

Rautakesko on rakentamisen, kodinkunnostamisen ja sisustamisen tuotteiden ja palvelujen johtava vähittäiskauppayhtiö, joka toimii Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Rautakesko kehittää K-rauta-, Rautia-, K-maatalous-, Byggmakker-, Senukai- ja OMA-vähittäiskauppaketjuja sekä yrityspalvelumyyntiä toiminta-alueellaan asiakaslähtöisesti. Omia merkkejä – Cello, Prof ja FXA – kehitetään pitkäjänteisesti.

Rautakeskon toiminnan ydinalueet kuluttaja- ja ammattiasiakaskaupan myynnin tueksi ovat keskitetty ketjuvalikoimien ja palvelujen kehittäminen, ostotoiminta ja logistiikka sekä ketjukonseptien ja kauppapaikkaverkoston kehittäminen.

KESKOLLA TOIMINTAA KAHDEKSASSA MAASSA

- **Suomi:** Kaikki toimialat.
Kauppoja 1 643.
- **Ruotsi ja Norja:** Rakentamis- ja sisustustuotteiden kauppa.
Kauppoja 131.
- **Baltia:** Rakentamis- ja sisustustuotteiden kauppa, konekauppa, huonekalukauppa ja etäkauppa.
Kauppoja 43.
- **Venäjä, Pietarin ja Moskovan alueet:** Rakentamis- ja sisustustuotteiden kauppa, urheilukauppa, konekauppa.
Kauppoja 50.
- **Valko-Venäjä:** Rakentamis- ja sisustustuotteiden kauppa.
Kauppoja 6.

Auto- ja konekauppa

Auto- ja konekaupan muodostavat VV-Auto ja Konekesko tytäryhtiöineen.

VV-Auto on Volkswagen-, Audi- ja Seat-henkilöautojen sekä Volkswagen-hyötyautojen maahantuoja ja markkinoija Suomessa ja Seatin osalta myös Virossa ja Latviassa. VV-Auto toimii myös autojen vähittäiskauppiaana ja tarjoaa jälkimarkkinointipalveluja omissa liikkeissään pääkaupunkiseudulla ja Turussa.

Konekesko on rakennus-, materiaalinkäsittely-, ympäristö- ja maatalouskoneiden, kuorma- ja linja-autojen sekä vapaa-ajan-koneiden maahantuontiin ja kaupan erikoistunut palveluyritys. Konekesko toimii Suomessa, Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Venäjällä. Konekeskon edustamia merkkejä ovat muun muassa Yamaha, Linder, Massey Ferguson, New Holland, Kubota ja MAN. Konekeskon omia venemerkkejä ovat Yamarin, Yamarin Cross ja Suvi. Yamarin- ja Suvi-veneet valmistetaan Suomessa ja niitä viedään useisiin Euroopan maihin ja Venäjälle.

KESKON OMISTAJAT

Kesko Oyj on pörssiyhtiö, jonka osakkeet on listattu NASDAQ OMX Helsinki Oy Helsingin Pörssissä. Yhtiön osakepääoma oli vuoden 2011 lopussa 197 282 584 euroa. Osakekanta on jaettu A- ja B-osakesarjoihin.

Kaikista osakkeista A-osakkeiden osuus oli 32,2 % ja äänimäärästä 82,6 %. B-osakkeiden vastaavat osuudet olivat 67,8 % ja 17,4 %. Äänimäärän perusteella laskettuna 10 suurimman omistajan osuus oli 35,4 % äänistä ja 20,3 % osakemäärästä. Yhtiön hallussa olevilla osakkeilla (700 000 kpl B-osakkeita) yhtiö ei voi äänestää.

A-osakkeiden markkina-arvo oli 788 miljoonaa euroa, B-osakkeiden 1 719 miljoonaa

euroa ja yhteinen markkina-arvo oli 2 506 miljoonaa euroa.

Osakkeenomistajia oli vuoden 2011 lopussa 41 215. Se on 2 957 enemmän kuin vuoden 2010 lopussa. Ulkomaisten osakkeenomistajien omistusosuus kaikista osakkeista oli vuoden 2011 lopussa 20 %. Ulkomaisten osakkeenomistajien omistusosuus B-osakkeista oli vuoden 2011 lopussa 29 %, kun se vuotta aiemmin oli 38 %.

HENKILÖKUNTA

Kesko-konsernin henkilökuntamäärä oli vuoden 2011 aikana kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna keskimäärin 18 960 (18 215) henkeä. Vuoden 2011 lopussa henkilökuntamäärä oli 23 375 (22 124), joista Suomessa työskenteli 13 124 (12 720) ja Suomen ulkopuolella 10 251 (9 404) henkilöä. Henkilömäärän lisäys vuoden 2010 loppuun verrattuna oli Suomessa 404 henkilöä. Suomen ulkopuolella henkilömäärä lisääntyi 847 henkilöllä vuoden 2010 loppuun verrattuna. Koko henkilökuntamäärästä vähittäiskaupassa työskenteli noin kolme neljäsosaa.

Kesko ja K-kauppiat muodostavat K-ryhmän, joka työllistää noin 45 000 henkeä.

KAUPPAPAIIKATOIMINTA

Kauppapaikkaverkosto on Keskon strateginen kilpailutekijä, joka luo mahdollisuuksia liiketoiminnan kehittämiseksi sekä myynnin ja asiakastytyväisyyden kasvattamiselle. Keskon toimialayhtiöt vastaavat omista kauppapaikoistaan koko niiden elinkaaren ajan. Ne hoitavat kauppapaikkaverkostonsa suunnittelun sekä tekevät verkosto- ja liiketoimintasuunnitelmiinsa perustuvat investoinnit konsernin kiinteistöstrategian mukaisesti. Toimialayhtiöiden yhteistyömahdollisuuk-

sia haetaan ja hyödynnetään kauppakeskushankkeissa.

Keskon kiinteistötoiminnan lähtökohdina on kauppapaikkojen elinkaarietäisyys ja ekotehokkuus. Kesko-konsernin omistamien tai vuokraamien kiinteistöjen ja toimitilojen yhteenlaskettu pinta-ala oli vuoden 2011 lopussa 4 032 000 m². Vuoden lopussa omistuskohteita oli Suomessa 693 000 m² ja muissa toimintamaissa 306 000 m². Vuokrakohteita oli Suomessa 2 338 000 m² ja muissa maissa 695 000 m². Suuri osa Suomessa omistetuista ja vuokratuista tiloista on vuokrattu K-kauppiaille.

TAVARAN- JA PALVELUNTOIMITTAJAT

Kesko osti vuonna 2011 tavaroita noin 8,0 miljardilla eurolla. Suomalaisten toimittajien osuus oli tästä noin 68 %. Kaikkiaan Keskolla oli vuonna 2011 aktiivisia tavaroiden ja palvelujen toimittajia noin 23 100, joista Suomessa toimivia yrityksiä oli 11 900. Konsernin muissa toimintamaissa toimittajia oli 7 700 ja muualla maailmassa 3 500. Suomen toimintojen tärkeimmät tuonti- ja maantilat olivat Alankomaat, Saksa, Ruotsi ja Belgia sekä EU:n ulkopuolella Kiina.

ASIAKASRYHMÄT

Keskon myynti kauppiaasyrittäjille oli 52 % myynnistä vuonna 2011. Ostot Keskon kautta olivat päivittäistavara- ja kauppiaille noin 93 %, erikoistavara- ja kauppiaille noin 95 % ja rauta- ja maatalouskauppiaille noin 74 %. K-kauppiat ostivat suoraan maakuntien lähitoimittajien tuotteita noin 563 miljoonalla eurolla.

Keskon oman vähittäiskaupan osuus myynnistä oli 26 %. Keskon ammattiasiakaskaupan osuus myynnistä oli 22 %.

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

Keskon liiketoiminnan kasvu vahvistui vuonna 2011. Toimialoista ruokakaupan ja rautakaupan myynti kehittyi hyvin. Erityisen vahvaa kasvu oli auto- ja konekaupassa. Kannattavuus parani ruokakaupassa sekä auto- ja konekaupassa. Jatkamme vastuullisuustyötämme ja haluamme saada sen tulokset näkymään entistä paremmin myös asiakkaillemme.

KAUPPAVERKOSTO KASVAA

Keskon ketjutoimintaan kuuluu noin 2 000 kauppaa kahdeksassa maassa. Vuonna 2011 Kesko investoi pääasiassa kauppapaikkoihin 425 miljoonaa euroa.

Vuonna 2011 Suomessa avattiin muun muassa 6 uutta K-citymarketia, 17 K-supermarketia, Kodin Ykkönen -tavaratalo sekä 4 K-rautaa. Vuonna 2012 tavoitteena on avata 23 uutta K-supermarketia ja 7 K-citymarketia. Kauppakeskus Karisma avattiin marraskuussa 2011 Lahdessa ja loppuvuodesta 2012 avataan kauppakeskus Veturi Kouvolassa.

TOIMINTA VENÄJÄLLÄ LAAJENEET

Vuonna 2011 päätettiin laajentaa Keskon liiketoimintaa Venäjän rauta-, ruoka- ja urheilukaupassa. Nykyisten 15 K-raudan lisäksi suunnitelmissa on avata 10 uutta K-rautaa Venäjällä vuosina 2012–2015. Vuoden 2011 lopussa Venäjällä oli 36 Intersport-myyntiä, ja tavoitteena on kaksinkertaistaa verkosto vuoteen 2015 mennessä.

Ensimmäiset neljä päivittäistavara kaupaa avataan Pietarissa ja Moskovassa vuosina 2012–2013. Tavoitteena on hankkia molemmista kaupungeista kauppapaikat vähintään kymmentä suurta päivittäistavara kaupaa varten. Vuoteen 2015 mennessä tavoitteena on saavuttaa Venäjällä 500 miljoonan euron liikevaihto ja positiivinen liiketulos.

Venäjän markkinat tarjoavat merkittäviä kasvumahdollisuuksia, mutta liiketoiminnan nopea laajeneminen asettaa Keskolle vaatimuksia. Uudet kaupat merkitsevät tuhansien uusien työntekijöiden palkkaamista. Erityistä huomiota on kiinnitettävä henkilöiden valintaan ja perehdyttämiseen sekä vastuullisten toimintatapojen ja vastuullisen hankinnan periaatteiden läpiviemiseen kaikessa toiminnassa.

LISÄÄ SÄHKÖISIÄ PALVELUJA JA VERKKOKAUPPOJA

Sähköinen asiointi ja vuorovaikutteiset kanavat ovat tärkeitä kilpailukykytekijöitä. Sähköisen asioinnin ja verkkokaupan kehittäminen ovat strategisia painopisteitä kaikilla toimialoilla.

Joulukuussa 2011 käynnistyi ruuan verkkokaupan kokeilu K-market Ruoholahdessa. Ruokakesko Oy ja K-citymarket Oy suunnit-

televat avaavansa vuonna 2012 ruuan ja käyttötavaran nettikaupan.

Vuoden 2011 aikana Kesko, K-ryhmän ketjut ja kaupat aktivoituivat sosiaalisessa mediassa. Erityisesti Facebook on osoittautunut tärkeäksi kanavaksi asiakas palveluun ja vuoropuheluun kaupan ja asiakkaan välillä. Sosiaalisen median kanavia on otettu käyttöön myös avoimista työpaikoista kerrottaessa.

KAUPPA TYÖLLISTÄÄ NUORIA

Kauppa on Suomen elinkeinoelämän suurin työllistäjä: se työllistää yli kolmanneksen alle 25-vuotiaista työssäkäyvistä nuorista. Moni nuori aloittaa työuransa K-kaupassa peruskoulun työelämään tutustuttavassa TET-harjoittelussa, kesätöissä tai opiskelualan lisäansioita hankkiessaan. On tärkeää, että tulevaisuuden työntekijät saavat heti ensimmäisessä työpaikassaan positiivisen kuvan kaupasta vastuullisena työnantajana.

K-KAUPPIASLIITTO TÄYTTÄÄ 100 VUOTTA

K-kauppiasliitto on K-kauppioiden edunvalvonta- ja yhteistoimintajärjestö, johon kuuluu noin 1 230 K-kauppiasta. K-kauppiasliitto täyttää 100 vuotta vuonna 2012.

Juhlavuoden yhteistyöhankkeena K-kauppiasliitto on käynnistänyt yhteistyössä Kehitysvammaliiton kanssa Monenlaisia tuloksentehtäviä -hankkeen. Satavuotisjuhlan aikana lahjoitetuilla varoilla palkataan Kehitysvammaliittoon muun muassa työnhajaaja ja edistetään kehitysvammaisten työllistymistä K-kaupoissa.

SÄÄSTÄMME ENERGIAA TOIMINNASSAMME

Kesko osallistuu ilmastonmuutoksen etenemisen hillitsemiseen säästämällä energiaa sekä lisäämällä jätteiden kierrätystä ja hyötykäyttöä.

K-ruokakauppojen pakastekalusteissa on kansia ja ovia jo lähes seitsemän kilometrin verran. Lähes kaikissa K-ruokakaupoissa kaupan kylmäjärjestelmän lauhdelämpö otetaan talteen. Useissa K-ruokakaupoissa käytetään kylmäaineena teollisuuden prosesseista kerättyä hiilidioksidia.

Kauppakeskus Veturissa maalämpöjärjestelmä on otettu käyttöön jo rakennusajankaisena lämmönlähteenä. Anttilan uuden

|| Kilpailu kestävässä kehityksessä kove-
nee vuosi vuodelta
eikä sijoittuminen
maailman vastuulli-
simpien yritysten
joukkoon ole
itsestäänselvyys. ||

logistiikkakeskuksen jätteiden hyötykäyt-
töaste on lähes 100 %. K-ruokakauppojen
kuljetuksissa testataan kaksitasoista perä-
vaunua, joka auttaa pienentämään kulje-
tuksesta aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä
kolmasosan.

AUTAMME ASIAKKAITAMME VALINNOISSA YMPÄRISTÖN HYVÄKSI

K-rautojen ja Rautioiden Energiaosaaja-
palvelu tekee kodin energiatehokkuuden
parantamisen helpoksi asiakkaalle.

K-ruokakauppojen tavoitteena on lisätä
Pirkka-luomutuotevalikoima nykyisestä
noin 70:stä noin sataan tuotteeseen vuo-
den 2012 loppuun mennessä. Ruokakeskon
valikoimissa on yli 200 Reilun kaupan tuo-
tetta, joista lähes 40 on Pirkka Reilun kau-
pan tuotteita.

Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavarataloissa
sekä NetAnttilassa on myynnissä noin 70
tuotetta, jotka on valmistettu Reilun kaupan
puuvillasta.

KAHVIN ALKUPERÄ JA VILJELIJÄ TUTUKSI

Sosiaalisen vastuun merkitys koko toimi-
tusketjussa kasvaa. Asiakkaat ovat kiinnos-
tuneita siitä, missä heidän ostamansa tuot-
teet on valmistettu ja minkälaisissa oloissa.

Kesko käyttää tavarantoimittajiensa
arvioinnissa kansainvälisiä arviointijärjes-
telmiä, BSCI-auditointia ja SA8000-serti-

fiointia. Tavoitteena on tehdä riskimaissa
kauppaa auditoinnin läpäisseiden tavarantoimittajien kanssa. Tavarantoimittajien tehtaiden työolosuhteiden parantaminen on pitkäjänteistä työtä.

Julkaisimme kesällä 2011 nettisivuil-
lamme Tuotteen tie -kartan, joka kertoo
tuotteidemme alkuperästä ja matkasta
tilalta tai tehtaalta kauppaan. Tuotteen tiellä
voi seurata esimerkiksi UTZ-sertifioitujen
Pirkka-kahvien kahvipapujen kasvua ja mat-
kaa Brasiliasta Suomeen.

VASTUULLISUUSOHJELMA OHJAA TOIMINTAA

Keskon vastuullisuusohjelma asettaa tavoit-
teita muun muassa ilmastonmuutoksen
torjunnalle, energiatehokkuudelle, henki-
löstön hyvinvoinnille sekä vastuulliselle
hankinnalle ja myynnille.

Vastuullisuusohjelman päivittytyö jatkuu
vuonna 2012. Ohjelman sisällön ja tavoittei-
den määrittelyssä huomioimme oman hen-
kilökuntamme ja muiden sidosryhmiemme
näkemykset ja odotukset tulevalta vastuul-
lisuustyöltä. Päivitetty ohjelma julkaistaan
vuoden 2012 lopussa.

TUNNUSTUSTA VASTUULLISUUSUUSTYÖSTÄ JA -RAPORTOINNISTA

Kesko valittiin vuonna 2011 jälleen tärkeim-
piin kestävä kehityksen indekseihin kuten
Dow Jonesin indekseihin DJSI World ja DJSI

Europe. Kesko on mukana Maailman 100
vastuullisimman yrityksen listalla ja Maa-
ilman eettisimpien yritysten listalla.

Helmikuussa 2012 Kesko valittiin World
Finance -lehden arvioinnissa edellisvuoden
tapaan Suomen parhaaksi hyvien hallin-
nointikäytäntöjen (Corporate Governance)
kehittäjäksi ja raportoijaksi. Marraskuussa
2011 Kesko palkittiin Suomen parhaana vas-
tuullisuusraportoijana Vastuullisuusrapor-
tointi-kilpailussa.

Kesko on mukana YK:n Global Compact
-aloitteessa ja on kaikissa toimintamais-
saan sitoutunut noudattamaan kymmentä
yleisesti hyväksyttyä ihmisoikeuksia, työ-
elämää, ympäristöä ja korruption vastaista
toimintaa koskevaa periaatetta.

Kilpailu kestävässä kehityksessä ja vas-
tuullisuudessa kovee vuosi vuodelta eikä
sijoittuminen maailman vastuullisimpien
yritysten joukkoon ole itsestäänselvyys.
Jatkamme vastuullisuusyötämme ja kiin-
nitämme erityistä huomioita siihen, että
työmme ja sen tulokset näkyisivät entistä
paremmin myös asiakkaillemme kaupassa.

Kiitän kaikkia keskolaisia, kauppiaita
ja heidän henkilökuntaansa sekä yhteis-
työkumppaneitamme siitä työstä, jota he
tekevät joka päivä yhteisten tavoitteidemme
eten.

Matti Halmesmäki
pääjohtaja
vuorineuvos

VUODEN 2011 TAPAHTUMIA

TAMMIKUU–KESÄKUU

24.1.

Kesko järjesti

KAUPAN PÄIVÄN,

jonka teemana oli ”Osaavissa ja ahkerissa ihmisissä Suomen tulevaisuus”.

1.2.

Kesko valittiin
seitsemännen kerran

MAAILMAN 100 VASTUULLI- SIMMAN YRITYKSEN LISTALLE

(The Global 100 Most Sustainable Corporations).

1.3.

SAM (Sustainable Asset Management) arvioi Keskon vastuullisuustyön Sustainability Yearbook 2011:n

PÄIVITTÄIS- TAVARA- KAUPAN SEKTORIN HOPEA- SIJALLE.

16.3.

Kesko valittiin World Finance-lehden arvioinnissa

SUOMEN PARHAAKSI HYVIEN HALLIN- NOINTIKÄY- TÄNTÖJEN

(Corporate Governance) kehittäjäksi ja raportojaksi.

22.3.

PRO LUOMU RY

perustettiin; Ruokakesko on yksi perustajajäsenistä.

26.3.

Kesko osallistui maailmanlaajuiseen

WWF:N EARTH HOUR -TAPAHTU- MAAN

sammuttamalla toimistojen ja kauppojen valoja tunnin ajaksi.

19.4.

Keskon vastaava työterveyslääkäri Helena Rossi sai

VUODEN 2011 TYÖ- TERVEYS- TEKO -PALKINNON

ansiokkaasta toiminnastaan Työterveyslaitoksen masennuskoulutushankkeessa.

8.5.

Kesko järjesti Helsingin Kaivopuistossa

ÄITIENPÄIVÄ- JUHLAN,

jossa äideille ja isoäideille jaettiin 10 000 Pirkka Reilun kaupan ruusua.

16.5.

Kesko jakoi yhtiökokouksen hallitukselle myöntämistä lahjoitusvaroista yhteensä 30 000 euroa

KESTÄVÄN KEHITYKSEN PALKINTOJA.

Lahjoitusvaroista jaettiin myös 1 000 euron stipendijä 42 nuorelle urheilijalle ja taideaineiden opiskelijalle.

27.5.–1.6.

Kesko oli pääyhteistyökumppanina

YOUR MOVE SUURTAPAHTUMASSA

Helsingissä. Vuoden urheilutapahtumaksi 2011 valittuun tapahtumaan osallistui yli 42 000 13–19-vuotiasta nuorta eri puolilta Suomea.

5.8.

Maataloustuottajat, elintarvike-teollisuus ja kauppa keskustelivat suomalaisesta ruuasta Keskon, Atrian ja Valion järjestämässä **SUOMALAISEN RUUAN JA HYVINVOINNIN PUOLESTA**

-seminaarissa Lapualla.

24.8.

Keskon **VENÄJÄN INTERSPORT**

-toimintojen kauppa toteutui. Vuoden lopussa Keskolla oli 36 Intersport-kauppaa Venäjällä.

31.8.

ANTTILAN UUSI LOGISTIIKKAKESKUS

Keravalla vihittiin käyttöön. Logistiikkakeskuksesta hoidetaan toimitukset kaikkiin Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavarataloihin sekä NetAnttilan asiakkaille.

9.9.

Kesko valittiin yhdeksännen kerran

DOW JONESIN

kestävän kehityksen indekseihin DJSI World ja DJSI Europe.

21.9.

K-ruokakauppojen kuljetuksissa otettiin testikäyttöön uudenlainen

KAKSI-TASOINEN PERÄVAUNU,

joka auttaa pienentämään kuljetuksesta aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä kolmasosan.

22.9.

Kesko valittiin kolmannen kerran mukaan vastuullisen sijoittamisen

FTSE4 GOOD -INDEKSIIN.

Keskon työ ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi sai arvioissa viisi pistettä asteikolla 0–5.

12.10.

Kesko valittiin

STOXX GLOBAL ESG LEADERS

-indekseihin.

21.10.

Kesko sai Consumer Staples -toimialan korkeimman pistemäärän

POHJOISMAISEN ILMASTO-INDEKSIIN

Nordic Carbon Disclosure Leadershipin arvioissa.

21.10.

Anttilan uusi logistiikkakeskus sai

ISO 14001

-ympäristösertifikaatin.

3.11.

KAUPPAKESKUS KARISMA

avattiin Lahdessa. Kauppakeskuksessa on lähes 80 myymälää; K-ryhmän ketjuista K-citymarket, Intersport ja Kookenkä. Kauppakeskus on yksi Keskon suurimmista vähittäiskaupan hankkeista kautta aikojen.

10.11.

Keskon yhteiskuntavastuun raportti 2010 valittiin

SUOMEN PARHAAKSI VASTUULLISUUSRAPORTTIKSI

sekä opiskelijoiden suosikiksi Vastuullisuusraportointi-kilpailussa.

31.12.

Ruokakesko kehitti K-ruokakauppojen

JÄTEHUOLLON TOIMINTAMALLEJA

vuoden aikana Keskon pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan alueilla. Vuoden lopussa uudessa toimintamallissa olevien K-ruokakauppojen hyötykäyttöasteet olivat lähes 90 %.

TEEMAT

KESKON OLENNAISIMMAT YHTEISKUNTAVASTUUN TEEMAT

VAIKUTUS YHTEISKUNTAAN 12

Kesko toimii ruoka-, käyttötavara-, rauta-, auto- ja konekaupassa. Keskon ketjutoimintaan kuuluu noin 2 000 kauppaa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä.

TYÖHYVINVOINTI 18

Työhyvinvointiohjelmamme tukee henkilöstömme hyvinvointia sekä liiketoimintatavoitteidemme ja henkilöstöpäämääriemme toteutumista. Hyvinvoiva työntekijä tekee mielekästä, osaamistaan vastaavaa työtä työn tekemistä tukevassa työympäristössä.

ILMASTONMUUTOSTYÖ 24

Osallistumme ilmastomuutoksen etenemisen hillitsemiseen säästämällä energiaa sekä lisäämällä jätteiden kierrätystä ja hyötykäyttöä. Edistämme ympäristöystävällistä rakentamista, säästämme energiaa kaupoissa ja tarjoamme asiakkaillemme ympäristön kannalta kestäviä tuotteita.

VASTUULLINEN HANKINTA JA MYynti 30

Vastuullista hankintaamme ohjaavat ostotoiminnan periaatteet ja vastuulisuuslinjaukset. Koulutamme säännöllisesti sekä hankinnasta vastaavia ostajiamme että kaupassa asiakkaita palvelevia myyjiämme.

TERVEELLISYYS 36

Kannustamme asiakkaitamme ja henkilökuntaamme terveellisiin elämäntapoihin, syömään terveellisesti sekä liikkumaan oman terveyden ja kunnan ylläpitämiseksi. Tarjoamme asiakkaillemme tuotteita ja palveluita, jotka auttavat edistämään terveyttä.

KESKO TOIMII KAHDEKSASSA MAASSA

Kesko kehittää ja tarjoaa kaupan alan palveluita, työllistää suoraan ja välillisesti sekä valmistuttaa ja myy tuotteita. Kesko toimii ruoka-, käyttötavara-, rauta-, auto- ja konekaupassa. Keskon ketju-toimintaan kuuluu noin 2 000 kauppaa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä.

Keskon ja K-kauppioiden toiminta tuottaa taloudellista hyötyä osakkeenomistajille, rahoittajille, henkilökunnalle, tavarantoimittajille ja heidän työntekijöilleen sekä kunnille ja valtioille.

Kesko ja K-kauppiat työllistävät yhteensä noin 45 000 henkilöä kahdeksassa maassa. Vuonna 2011 Keskon palkat ja muut edut henkilökunnalle olivat kaikissa toimintamaissa yhteensä 473 miljoonaa euroa. Keskon tuloverot olivat 85 miljoonaa euroa ja eläkkeet ja henkilösivukulut 91 miljoonaa euroa.

Lue lisää kauppojen lukumäärästä sivulta 5 ja Keskon vuosikertomuksesta sivuilta 14–29.

K-KAUPPIAS VASTAA OMAN KAUPPANSASIAKAS- TYTYTYVÄISYYDESTÄ

Suomessa K-ruokakaupoissa käy päivittäin noin 900 000 asiakasta. K-ruokakauppa-
verkosto on Suomen kattavin, 964 K-ruoka-
kauppaa 301 kunnassa vuonna 2011. Suomen
väestöstä noin puolet asuu alle kilometrin
päässä K-ruokakaupasta.

Suomen markkinoilla pääasiallinen liike-
toimintamalli on ketjuliikeyrityksien,

jossa itsenäiset K-kauppiat harjoittavat vähittäiskauppaa Keskon johtamissa vähittäiskauppaketjuissa. Suomessa kaikissa K-ryhmän ruoka- ja rautakaupoissa toimii K-kauppias.

Vuoden 2011 lopussa Keskoilla oli yhteistyökumppanina oli 1 102 K-kauppiasta ja lisäksi noin 130 muuta kauppiasyrittäjää Asko-, Sotka-, Byggmakker- ja Senukai-
ketjuissa. Keskon myynti kauppiasyrittäjille oli 52 % myynnistä vuonna 2011.

Kilpailuetua saadaan yhdistämällä systemaattinen ketjutoiminta ja yrittäjyyteen perustuva K-kauppiastoiminta. Kesko vastaa toimintamallin ja kauppa-konseptien jatkuvasta kehittämisestä, ketjutoiminnan ohjauksesta sekä ketjuvalikoimiin kuuluvien tuotteiden hankinnasta. K-kauppias vastaa kaupansa asiakastytytyväisyydestä, henkilökunnasta ja liiketoiminnan tulok-sellisuudesta.

K-kauppias kuuntelee asiakaskuntansa toiveita ja mukauttaa valikoimansa niiden mukaan. Ruokakeskon vastuullisuustutkimuksen 2011 mukaan asiakkaat pitävät tärkeimpänä, että kaupan tuotteet ovat laadultaan hyviä ja kestäviä, terveyttä edistävien tuotteiden hinnat ovat kohtuullisia, tuot-

teiden raaka-aineiden alkuperä on ilmoitettu ja että kaupan henkilöstöä kohdellaan tasa-arvoisesti.

KAUPPIASVALMENNUKSESTA K-KAUPPIAAKSI

Tulevia K-kauppiaita koulutetaan kauppiasvalmennusohjelmien avulla. Valmennukseen kuuluu verkko-opintoja, ohjattu kauppiastyön harjoittelu sekä alueellisia ja valtakunnallisia lähiopetusjaksoja. Kauppiasvalmennusohjelmasta valmistuu vuosittain yli 100 henkilöä.

Kauppiasyrittäjäyyspolku (KYP) on Ruokakeskon ja ammattikorkeakoulujen yhteistyössä kehittämä systemaattinen väylä kouluttautua K-kauppiaksi. Se on muokattu ammattikorkeakouluopintojen valinnaiseksi opintokokonaisuudeksi. Yhteistyösopimus on solmittu 17 ammattikorkeakoulun kanssa ja mallia laajennetaan edelleen.

"Kauppiasvalmennukseen on viime vuosina tullut lisää työhyvinvointiin, vastuullisuuteen ja sosiaaliseen mediaan liittyviä aiheita. Opiskelijat tutustuvat yhteen K-ympäristökauppaan ja pohtivat esimerkiksi kierrätyksen hyötyjä sekä kaupan että asiakkaan kannalta. Heillä on vastuullisuusasioista tentti, jonka kysymykset perustuvat Keskon yhteiskuntavastuun raportin eri osa-alueisiin", sanoo markkinointipäällikkö **Matti Vornanen**, joka vastaa Ruokakeskon kauppiasreservitoiminnasta.

Vuonna 2011 uusia K-kauppiaita aloitti 78. Heistä 55 on miehiä (70 %) ja 23 naisia (30 %). Uusista K-kauppiasta 66 on ruoka-kauppiaita, 9 rautakauppiasta, 2 urheilukauppiaita ja 1 kenkäkauppias. Uusia yrittäjiä aloitti eniten K-market-ketjussa (42 henkilöä).

Kauppatieteiden maisteri **Teppo Hirvoila** suoritti Ruokakeskon kauppiasvalmennuksen huhti-joulukuussa 2011 ja aloitti maaliskuussa 2012 K-market Kaarina Centerin kauppiana.

Tietoturvapassi lisää maksamisen turvallisuutta

Kaikkiin K-kauppoihin asennettiin vuosina 2010–11 samanlaiset, nykyaikaiset sirumaksupäätteet. Uudistuksen myötä tulee jokaisen kaupassa korttimaksuja käsittelevän työntekijän suorittaa vuosittain Tietoturvapassi. Myös tilapäistyöntekijöillä on oltava passi ennen kassatyöskentelyä. Tietoturvapassin oli maaliskuussa 2012 suorittanut K-instituutin tarjoamana verkkokoulutuksena jo yli 17 000 K-ryhmän työntekijää.

"Kauppiasvalmennus ohjaa hyvin itsenäiseen ajatteluun ja työskentelyyn. Itselleni oli erityisesti hyötyä henkilöstön johtamisen ja kehittämisen työvälineistä sekä kaupan toiminnan kokonaisvaltaisesta suunnittelusta."

"Kaupassa vastuullisuutta toteutetaan kaikessa toiminnassa: huolehtimalla henkilöstön hyvinvoinnista, investoimalla energiätehokkaisiin kylmälaitteisiin ja kierrättämällä jätteet systemaattisesti. Vastuullisuus näkyy yhteistyönä paikallisten tavarantoimittajien kanssa sekä esimerkiksi ympäristömerkittyjen ja Reilun kaupan tuotteiden tarjoamisena asiakkaille. Parasta on, kun asiakas huomaa kaupan vastuullisen toiminnan ja ryhtyy itsekin tekemään entistä vastuullisempia valintoja", Teppo Hirvoila sanoo.

USEIMMAT K-KAUPAT OVAT PERHEIRITYKSIÄ

K-kauppiasliitto on K-kauppioiden edunvalvonta- ja yhteistoimintajärjestö, johon kuuluu noin 1 230 K-kauppiasta. K-kauppiasliiton tehtävänä on kehittää ja vahvistaa K-kauppiasyrittäjyyttä K-ryhmän kilpailutena sekä ajaa K-kauppioiden yhteisiä etuja

kaupan alalla. K-kauppiasliitto täyttää 100 vuotta vuonna 2012.

"Sadan vuoden aikana sekä K-kauppiain työ että toimintaympäristö ovat muuttuneet merkittävästi. Nykyisin K-kauppiain työssä korostuvat erityisesti asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja odotukset, toiminnan sähköistyminen, alan tiukka kilpailu ja yhteiskuntavastuu", sanoo K-kauppiasliiton toimitusjohtaja **Matti Mettälä**.

K-kaupoista noin 80 % on perheirityksiä. K-kauppiasliitto on vuodesta 2010 ollut Perheiritysten liiton jäsen.

K-ryhmässä on useampiakin kauppias-sukuja, jotka ovat käyneet läpi yhdessä menneiden vuosikymmenten muutokset. Perälät ja Rahkoset ovat neljännen polven kauppiaita.

"**Juho ja Albertiina Perälä** perustivat Perälän sekatarvakaupan Toivakkaan vuonna 1875. Nyt neljännessä polvessa vuoro on minulla ja vaimollani **Minnalla**", sanoo K-rauta Palokan kauppias **Jussi Perälä** Jyväskylästä.

"Perheirityksemme tarina on kulkenut suutarinverstaasta urheilukauppaan. Kaikkea on myyty paitsi autoja. Meillä on jo viides polvi kasvamassa: tytär **Julia** on

Byggmakkerilta miljoona kruunua lasten tulevaisuudelle

Rautakeskon norjalainen tytäryhtiö Byggmakker on yksi Pelastakaa lapset -järjestön (Redd Barna) pääyhteistyökumppaneista. Neljänä viime vuonna Byggmakker on lahjoittanut joululahjoihin varatut rahat järjestölle. Byggmakker on osallistunut viime vuosina kolmen alakoulun rakentamiskustannuksiin Kambodshassa. Vuonna 2012 Byggmakker myy Pelastakaa lapset -kasseja, joiden tuotto lahjoitetaan lyhentämättömänä järjestölle. Vuonna 2011 Byggmakkerin yhdessä kauppioiden kanssa antama tuki Pelastakaa lapset -järjestölle oli yhteensä 1 000 000 kruunua (137 000 euroa).

ollut viikonlopputöissä ja poika **Jimi** testaa innokkaasti pyöriämme”, Intersport Imatran kauppias **Jarkko Rahkonen** puolestaan kertoo.

KANNUSTAMME PAIKALLISOSTOIHIIN

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan, 85 % Keskon liikevaihdosta, saavat tavarantoimittajat.

Vuonna 2011 Keskon ostot tavarantoimittajilta Suomesta olivat 5 436 miljoonaa euroa ja muista maista 2 613 miljoonaa euroa.

Kesko kasvattaa aktiivisesti paikallisten ostojen määrää ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. K-kauppiaiden suorat ostot maakunnista vuonna 2011 olivat yhteensä 563 miljoonaa euroa.

Ruokakesko on mukana Päivittäistavara-kauppa ry:n (PTY) mikroyrityshankkeessa. Hankkeessa halutaan jakaa elintarvikealan pientuottajille tietoa siitä, miten tuotteet pääsevät K-ruokakaupan valikoimaan ja millaiset tekijät vaikuttavat tuotteen pärjämiseen kaupassa.

KAUPPA TYÖLLISTÄÄ NUORIA

Kauppa on Suomen elinkeinoelämän suurin työllistäjä: se työllistää yli kolmanneksen alle 25-vuotiaista työssäkäyvistä nuorista. Lähde: Kaupan liitto.

Keskon henkilökunnasta Suomessa oli alle 26-vuotiaita 28 % vuonna 2011.

Kaupan alan yritykset ja elintarvike-teollisuus olivat aloina vahvassa nousussa Universumin Nuoret Ammattilaiset 2011 -tutkimuksessa. Kesko nousi liikelouden opiskelijoiden arvioissa sijalle 27. sijalle 15.

Keskolaiset käyvät säännöllisesti kertomassa K-ryhmän ura- ja kesätyömahdollisuuksista, K-trainee-ohjelmista sekä kauppiasvalmennuksista erilaisilla rekrytointimessuilla sekä kaupan alan korkeakouluissa ja ammattikorkeakouluissa.

Hidaskassa sai suosiota

K-citymarket Ison Omenan loppuvuodesta 2011 pilotoima Elä hättäile -kassa on suunnattu heille, jotka haluavat asioida kaupassa rauhallisesti. Idea hidaskassasta syntyi espoolaisten kehitysvammaisten arjen tarpeista. Kassa on saavuttanut laajan suosion myös vanhusten ja lapsiperheiden parissa ja saanut paljon julkisuutta. K-citymarket kartoittaa muita kauppoja, joihin hidaskassan voisi sijoittaa.

Neljännän K-trainee-ohjelman haku käynnistyi helmikuussa 2012. Ohjelmasta viestittiin aiempaa enemmän sosiaalisen median kanavissa, Keskon Facebook -sivustolla ja K-trainee-videoilla. Hakijoita ohjelmaan oli yli 500. Valinnat tehdään kevään 2012 aikana.

K-ryhmä tarjoaa erilaisia harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja mahdollisuuksien mukaan. Suurin osa näistä on K-kaupoissa, mutta myös Kesko työllistää joka vuosi tuhansia kesätyöntekijöitä, harjoittelijoita, työharjoittelijoita, TET-harjoittelijoita sekä Tutustu ja Tienaa -harjoittelijoita. Kesko oli mukana Vastuullinen kesäduuni 2011 ja 2012 -kampanjoissa. Vuonna 2012 Kesko ja K-kauppiasliitto tukevat K-kauppojen osallistumista Perheyritysten Liiton Kesätyöpaikka kymppiluokkaisille -hankkeeseen.

Monet kaupan nuoret työntekijät ovat päätoimisesti opiskelijoita ja työskentelevät iltaisin ja viikonloppuisin. Lahtelaisten K-supermarket Joutjärven ja K-supermarket Ahtialan kauppialla **Ville Kestilällä** on hyviä kokemuksia nuorten työllistämisestä:

”Kaikki nykyiset kymmenen osa-aikatyöntekijäämme ovat olleet meillä ensin TET-harjoittelussa ja sen jälkeen jatkaneet meillä työskentelyä. Nuorten työmoraali on todella hyvä. Nuorimmatkin osaavat kyllä kantaa vastuuta tehtävistään.”

K-PLUSAA YLI MILJOONA KERTAA PÄIVÄSSÄ

K-ryhmän kanta-asiakasohjelmaan, K-Plussaan, liittyi yli 150 000 uutta kanta-asiakasta vuonna 2011. K-Plussan kanta-asiakasetuja hyödyntää noin 2,2 miljoonaa taloutta, mikä vastaa noin 84 % Suomen talouksista.

K-Plussa-etuja saa yli 3 000 ostospaikasta ja yli 40 yhteistyökumppanilta. Asiakkaat hyödyntävät kanta-asiakasohjelmaa yli miljoona kertaa päivässä.

Vuoden 2011 lopussa Suomessa vierailleville matkailijoille alettiin tarjota uutta Matkailijan K-Plussa-korttia, jolla voi hyödyntää K-Plussa-tarjouksia K-ryhmän liikkeissä. Helmikuussa 2012 otettiin käyttöön asioimista helpottava etäluettava K-Plussakäteiskortti.

Lokakuusta 2011 alkaen Helsingin Energia ja K-Plussa ovat tarjonneet asiakkailleen Plussa-sähköä. Plussa-sähköllä tarkoitetaan vesivoimalla tuotettua sähköä, jonka ostosta K-Plussa-asiakkaat saavat K-Plussa-pisteitä.

ARVOVIESTI JATKUI SUOMESSA

Keskon lakiasiat, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus järjestivät loppuvuodesta 2011 Arvoviestin Kesko Oyj:ssä ja sen toimialayhtiöissä. Arvoviesti-tilaisuuksissa aiheena olivat lahjonnan vastustaminen tärkeänä osana Keskon vastuullisia toimintatapoja sekä liiketoimintaympäristön hallinta Venäjällä. Arvoviesti järjestettiin edellisenä vuonna Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuaissa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä.

KESKOLAISET VAIKUTTAVAT JÄRJESTÖISSÄ

Keskon edustajia toimii useissa kansallisissa ja kansainvälisissä, erityisesti kaupan alan järjestöissä.

Kesko isännöi toukokuussa 2011 Itsenäisten kauppiaiden yhteistyöjärjestö UGALin vuosikokousta Helsingissä. Kokouksen aiheina olivat muun muassa sähköinen kauppa ja EU-sääntely. Keskon lakiasiainjohtaja **Anne Leppälä-Nilsson** on UGALin hallituksen jäsen.

Vastuulliset toimintatapamme -opas uudistuu

Kesko laati ensimmäiset eettiset toimintaohjeet työntekijöilleen vuonna 1999 avuksi arjen työhön. Vuonna 2007 toimintaohjeet julkaistiin Vastuulliset toimintatapamme -nimisenä oppaana. Opas käännettiin englannin lisäksi kaikille Keskon toimintamaiden kielille ja siitä tuli osa työntekijöiden perehdyttämistä.

Jokaisen keskolaisen edellytetään sitoutuvan noudattamaan oppaan periaatteita omassa työssään. Oppaaseen perehtymistä seurataan muun muassa vuosittain henkilöstötutkimuksella.

Vuonna 2012 opas uudistetaan: oppaan sisältöä on tarkennettu ja siihen on lisätty käytännön esimerkkejä ja ohjeita. Oppaan ulkoasu noudattaa Keskon uutta visuaalista ilmettä. Uusi opas ilmestyy keväällä 2012.

Keskon pääjohtaja **Matti Halmesmäki** on Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n hallituksen jäsen ja toimi varapuheenjohtajana vuosina 2005–2011. Vuoden 2012 alussa hänet valittiin Kaupan liiton hallituksen puheenjohtajaksi.

Luettelo keskolaisten toiminnasta keskeisissä järjestöissä on osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

SPONSOROINTIA LASTEN, NUORTEN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN HYVÄKSI

Kesko ja sen tytäryhtiöt tukivat vuoden 2011 aikana erilaisia yhteisöjä ja järjestöjä 1,1 miljoonalla eurolla.

Kesko oli pääyhteistyökumppanina Vuoden 2011 urheilutapahtumassa, Your Move Suurtapahtumassa Helsingissä. Nuoren Suomen järjestämä kuusipäiväinen, 13–19-vuotiaille suunnattu liikuntatapahtuma keräsi yli 42 000 osallistujaa. Nuoret nikkaroivat Keskon tapahtumateltassa linnunpönttöjä, joista osa lahjoitettiin Helsingin puistoihin.

Vuonna 2011 jaettujen Keskon kestävä kehityksen palkintojen teemana oli materiaalitehokkuus. Palkinnot kohdistettiin kestävä tuotantoa ja kulutusta edistäviin hankkeisiin. Arvokkaaksi nähtiin myös vapaaehtoisesti ja pienillä resursseilla tehty työ. Palkinnot saivat Dodo ry:n kaupunkiviljelijät, tavaroiden vaihtopalvelu Netycler Oy, Yritetään yhdessä ry ja Pieni vihreä paja NY. Palkintojen yhteissumma oli 30 000 euroa. Rautakeskon ja Dodo ry:n kaupunkiviljelijöiden yhteistyönä on kehitetty Kasvata itse -palvelu. Lue lisää sivulta 34.

K-citymarket ja Anttila lahjoittivat heijastimia syksyn pimeydessä kulkeville koulu-

laisille, leluja Lastenklinalle sekä naisten vaatteita ja leluja Helsingin ensikodille.

LISÄÄ SÄHKÖISIÄ PALVELUJA JA VERKKOKAUPPOJA

Yhä useampi asiakas etsii ja vertailee tuotteita ja palveluja sekä jakaa tietoa netissä. Asiakas voi saada tuotteista sähköisesti yksityiskohtaista tietoa, esimerkiksi tunnistaa yksittäisen tuotteen matkan tehtaalta tai tilalta kauppaan. Kaupan tulee pystyä ennakoimaan asiakkaan tulevatkin tarpeet ja tarjota haluttuja palveluita.

Sähköinen asiointi ja verkkokauppa ovat tulleet keskeisiksi kilpailukykytekijöiksi ja niiden kehittäminen on strateginen painopiste kaikilla toimialoilla. Tavoitteena on olla vahvasti mukana asiakkaan koko ostotapahtuman ajan siten, että asiakas voi halutessaan hyödyntää verkkopalveluita ostoksensa suunnittelusta tuotteen käyttöönottoon saakka.

Kesko on saavuttanut vahvan aseman käyttötavaroiden verkkokaupassa netanttila.com, kodin1.com, konebox.fi, cmstore.fi sekä budgetsport.fi -verkkokaupoillaan. Myös rauta- ja ruokakaupan sähköisiä palveluita ja verkkokauppaa kehitetään aktiivisesti.

Joulukuussa 2011 käynnistyi ruuan verkkokaupan (k-ruokakauppa.fi) kokeilu K-market Ruoholahdessa. Ruokakesko suunnittelee myös yhteistä verkkokauppaa käyttötavarakaupan kanssa.

VUOROVAIKUTUSTA ASIAKKAIDEN KANSSA SOSIAALISESSA MEDIASSA

Vuoden 2011 aikana Kesko, K-ryhmän ketjut ja kaupat aktivoituivat sosiaalisessa mediassa.

Rautakaupan ketjuista K-rauta, Rautia ja Byggmakker käyvät Facebookissa asiakkaidensa kanssa keskusteluita rakentamisesta, remontoimisesta sekä rautakaupan tuotteista ja palveluista. Käyttötavaraketjuista K-citymarketin ja Anttilan Facebook-sivustot nousivat lyhyessä ajassa Suomen seuratuimpien sivujen joukkoon.

”K-ryhmän ketjujen sivut ja kauppojen noin 200 omaa Facebook-sivua ovat tärkeitä kanavia asiakaspalveluun ja vuoropuheluun kaupan väen ja asiakkaan välillä. Asiakkaat voivat antaa kauppaan palautetta ja ideoita valikoimaan tai saada helposti vastauksia esimerkiksi tuotteiden valmistukseen, alkuperään tai käyttöön liittyviin kysymyksiin”, kertoo Keskon Social Business Director **Anne Laakso**.

Kesko julkaisee uutisia ja käy keskustelua sidosryhmiensä kanssa myös Twitterissä, LinkedInissä sekä Keskon Facebook-sivustolla. Sosiaalisen median kanavia on otettu yhä enemmän käyttöön avoimista työpaikoista kerrottaessa.

”Sosiaalisessa mediassa ei kannata unohtaa omaa henkilöstöä”, painottaa Anne Laakso ja jatkaa:

”Keskon intranetin rinnalle on sisäiseksi kanavaksi tuotu sosiaalisen median työkalu Yammer, jonka avulla voi vaihtaa kuulumisia ajankohtaisista asioista, etsiä parasta tietoa ja saada kommentteja asioihin työkavereilta. Samalla kun sosiaalinen liiketoiminta muuttaa asiakkaiden ja yritysten tapaa kommunikoida keskenään, se muuttaa myös yritysten sisäisiä toimintamalleja, toimenkuvia, vuorovaikutusta ja tiedonkulun nopeutta.”

CASE

KESKO LAAJENEE VOIMAKKAASTI VENÄJÄLLE

Keskon toimialoista rautakauppa on toiminut Venäjällä vuodesta 2005 alkaen. Venäjällä oli vuoden 2011 lopussa 14 K-rautaa ja suunnitelmissa on avata 11 uutta K-rautaa vuosina 2012–2015.

Elokuussa 2011 Kesko hankki Intersportin Venäjän liiketoiminnot ja vuoden lopussa Venäjällä oli 36 Intersport-myyntialuetta. Tavoitteena on kaksinkertaistaa Intersportin kauppapaikkaverkosto vuoteen 2015 mennessä.

Venäjälle avataan vuosina 2012–2013 neljä suurta päivittäistavarakauppaa, joista kaksi Pietarin ja kaksi Moskovan alueille. Tavoitteena on hankkia sekä Pietarista

että Moskovasta kauppapaikat vähintään kymmentä suurta päivittäistavarakauppaa varten.

Ruokakeskon Venäjän-toimintojen valmisteluvaiheessa painopiste on kauppapaikkojen hankinnassa, henkilöstön rekrytoinneissa sekä toimintaprosessien valmistelussa. Oikeiden henkilöiden valinta ja koulutus on erittäin tärkeää, sillä Ruokakesko työllistää tuhansia venäläisiä jo toiminnan alkuvuosina. Rekrytoinnissa ja perehdytyksessä on varmistettava, että kaikki uudetkin työntekijät sitoutuvat toimimaan Keskon arvojen ja vastuullisten toimintatapojen mukaisesti.

”Ruokakeskon Venäjän maajohtajana toimii Keskon ja sen toimintaperiaatteet hyvin tunteva suomalainen, mutta muutoin johtoryhmä muodostuu lähes kokonaan venäläisistä kokeneista vähittäiskaupan ammattilaisista. Toimitusjohtaja **Oleg Buyalskilla** on pitkä kokemus Auchanin ja Lentan johtotehtävistä Venäjällä. Venäläisellä henkilöstöllä halutaan varmistaa paikallisten asiakastarpeiden, yhteistyökumppaneiden ja toimintaympäristön hyvä tuntemus”, sanoo Ruokakeskon toimitusjohtaja **Terho Kalliokoski**.

CASE

PIRKKA LÄHILEIVÄT LEIVOTAAN LÄHELLÄ

Pirkka-tuotesarja täydentyi vuodenvaihteessa ajankohtaisella uutuudella, Pirkka Lähellä leivottu -lähileivällä. Lähiruuan kasvavaan kysyntään vastataan testaamalla uutta Pirkka Lähileipä -toimintamallia aluksi Pirkanmaan seudun K-ruokakaupoissa. Lähellä leivotut Pirkka Ruisleivät, Pirkka Kiviarinarievät ja Pirkka Voisilmäpullat valmistaa paikallinen Leivon Leipomo.

Ruokakeskon leipomo- ja konditoria-tuotteista vastaava ostopäällikkö **Sirpa Koppinen-Lindström** kertoo, että kimmoke tuoda markkinoille Pirkka Lähileipä tuli asiakkailta.

”Paikalliset ja aidot maut ovat aina mais-tuneet asiakkaillemme. Pirkka Suomen johtavana kaupan omana merkkinä on kehityksessä mukana ja vastaa lähiruuan kasvavaan kysyntään. Leipä valittiin ensimmäisen lähiruokahankkeen tavararyh-

mäksi, koska perinteiseen leipäkuultuuriimme kuuluu se, että eri puolilla maata syödään erilaisia leipiä.”

Leivon Leipomon kanssa yhteistyössä syntyneet lähellä leivotut tuotteet vastaavat paikalliseen kysyntään. Asiakkaille tutun leipomon tuote tulee näin Pirkka-brändin tukemana leipäosastolle.

”Haluamme yhdistää tutun lähileivän maun Pirkka-tuotteiden korkeaan laatuun. Oman alueen tuote tuntuu ihmisestä läheiseltä. Pyrimme vastaamaan mahdolli-

simman hyvin paikallisiin makutottumuksiin, ja paikalliseen makuhermoon iskeviä tuotteita syntyy, kun mukana on paikallinen leipomo”, Koppinen-Lindström sanoo.

Pirkka Lähileivät tulevat kauppaan leipomon normaalien kuljetusten mukana kuutena päivänä viikossa.

Kokeilu aloitettiin Pirkanmaalla ja Kanta-Hämeessä, joissa selvitetään, millaisen vastaanoton uudenlainen Pirkka-tuotekonsepti asiakkailta saa.

Pirkka-tuotteita valmistetaan yli 130 yrityksessä ympäri Suomen, millä on myönteinen vaikutus myös alueiden työllisyyteen. Pirkka-tuotteiden valmistaminen tarjoaa monelle alueelliselle yritykselle mahdollisuuden lisätä myyntiään ja saada oma tuote valtakunnalliseen jakeluun.

CASE

KAUPPIAAT ETSIVÄT YHDESSÄ UUSIA LÄHIRUOKAKONTAKTEJA

Pääkaupunkiseudun seitsemän suurta K-supermarketia, Kontumarket, Seilori, Mankkaa, Kamppi, Yliveto, Mustapekka ja Hertta, kauppiainen yhdistivät voimansa ja ryhtyivät yhdessä etsimään uusia lähijä luomuruokatuottajia. Paikaksi valittiin Helsingissä marraskuussa 2011 järjestetyt Elma Maaseutumessut.

Messuilla kauppiat olivat erityisen kiinnostuneita kaikista uusista kontakteista ja tavarantoimittajista.

”Asiakkaat haluavat tietää ruuan alkuperästä sekä sen tuotanto- ja hankintakanavista. Haluamme ottaa valikoimiimme yhä enemmän lähellä tuotettua ruokaa, koska siihen on selkeästi kysyntää ja haluamme vastata alalle syntyneeseen kilpailuun.

Olennaista on, että markkinat saadaan kohtaamaan”, K-supermarket Seilorin kauppias **Heimo Välinen** sanoo.

Pääkaupunkiseudun seitsemän K-supermarket-kaupan valikoimista löytyy muun muassa lähialueilla tuotettua lihaa sekä lähivesiltä pyydettyä kalaa. Kesällä ja syksyllä valikoimissa on runsaasti lähialueilla tuotettuja kasviksia ja juureksia.

CASE

KONEKESKON KIPPARIT VEIVÄT POJAT JA MIESKAVERIT VENERETKELLE

Konekesko Marine oli toista kertaa mukana mieskaveritoiminnassa tarjoamalla veneretken lapsille ja heidän mieskavereilleen kesällä 2011. Konekeskolaiset kipparit **Harri Kosunen** ja **Lasse Niskanen** veivät neljä lasta mieskavereineen päivän kestäväälle veneretkelle Kaunissaareen. Veneilyn lisäksi ohjelmassa oli muun

muassa makkaranpaistoa, petanque-pelailua ja metsässä seikkailua.

Pienperheyhdistys ry:n Mieskaveritoiminta on vapaaehtoistoimintaa, jossa aikuiset miehet ovat kavereina lapsille, joilla ei ole yhteyttä omaan isään tai muihin miehiin.

”Pienperheyhdistys on kehittänyt jo vuodesta 1992 alkaen mieskaveritoimin-

taa pääkaupunkiseudulla nuorten poikien – ja myös tyttöjen – syrjäytymistä ehkäisevänä toimintamallina. Kokemukset ovat olleet loistavia; yksinhuoltajaperheet ovat saaneet korvaamatonta tukea ja sadat lapset turvallisen miehen mallin. Yritysten ja yksityisten tahojen tuki on toiminnallemme elintärkeää”, sanoo Pienperheyhdistyksen toiminnanjohtaja **Juha Turtiainen**.

CASE

KARISMAN JA VETURIN SUUNNITTELU LÄHTI ASIAKKAIDEN TARPEISTA

Lahdessa avattiin marraskuussa 2011 ensimmäinen Keskon suunnittelema ja rakennuttama kauppakeskus, Karisma. Seuraava Keskon kauppakeskus, Veturi, avataan Kouvolassa vuoden 2012 syksyllä. Kesko on mukana noin 20 valmistumassa tai valmisteilla olevassa kauppakeskushankkeessa.

Asiakkaiden tarpeet ovat olleet sekä Karisman että Veturin suunnittelun lähtökohdana.

”Sijainti ostovoiman keskipisteessä, helppo saavutettavuus, helposti hahmotettava tilankäyttö, paikkakuntaan sopiva profiili ja luonnonvalon hyödyntäminen”, Ruokakeskon kauppakeskustoimintojen johtaja **Mika Ohenoja** luettelee asioita, joista kauppakeskuksen menestyksen avaimet syntyvät. ”Lisäksi asiakkaat arvostavat helppoa asioimista, kierrätyspisteitä tai vaikkapa lastenhoitotiloja.”

Väestö keskittyy tulevaisuudessa yhä enemmän kaupunkiin. Ohenoja uskoo, että kauppakeskuksista muotoutuu jatkossa ns. hybridikeskuksia, joiden yhteyteen rakennetaan esimerkiksi asuntoja tai toimistotiloja ja julkisia palveluita.

”Maankäyttö- ja rakennuslaki kiristyy suuryksiköiden rakentamisen osalta. Rakennuttajien onkin otettava entistä

enemmän vastuuta suurempien kokonaisuuksien huomioimisesta osana laajempaa yhteiskunnallista kehittämistä. Kesko haluaa olla aktiivinen osa yhteiskuntaa ja olla etulinjassa kehittämässä kauppakeskustoimintoja.”

Kouvolaan nousevan kauppakeskus Veturin rakentamisessa kestävä kehityksen näkökulma on huomioitu alusta asti.

”Kauppakeskukselle haetaan rakennus-

aikainen BREEAM-sertifointi, jossa määritellään tarkasti rakennuksen vaikutus ympäristöön. Joukkoliikenteen aikataulut viestitään Veturin asiakkaille automaattisesti infotauluilla ja pihalle rakennetaan latauspisteitä sähköautoille. Jo rakennusaikana kauppakeskuksen lämmitys on hoidettu maalämmön avulla”, Ohenoja kertoo.

CASE

K-PLUSSA JA K-KAUPPIAAT EDISTÄVÄT ALUEELLISTA NUORISOTOIMINTAA

Lasten ja nuorten tukeminen on K-kauppojen tukitoiminnan pääpainopiste. Myös K-kauppojen asiakkaiden kanta-asiakasohjelmalla K-Plussalla on pitkät perinteet nuorisotyön tukemisesta yhdessä K-kauppioiden kanssa. Kuopion Palloseuran Junioreiden kannatusyhdistys (Juniori KuPS) ja Kuopion K-kauppiat solmivat joulukuussa 2011 laajan kolmevuotisen yhteistyösopimuksen, joka osaltaan varmistaa KuPS:n nuorisotyön jatkumisen myös tulevaisuudessa.

K-kauppiat näkevät Juniori-KuPS:n tukemisen toimintana, jolla voidaan alueellisesti taata tärkeän nuorisotoiminnan jatkuminen. Yhteistyön ansiosta K-Plussasta

ja K-kauppiasta tuli merkittävä pääyhteistyökumppani Juniori KuPS:lle.

”K-Plussan sponsorointipalvelu kannustaa ja tukee kauppiaita paikallisissa yhteistyömalleissa. On hienoa, että Kuopiossa on rakennettu näin mittava ohjelma tukemaan tärkeää nuorisotyötä”, toteaa asiakkuusjohtaja **Heli Törrönen** K-Plus Oy:stä.

Juniori KuPS:illa on riveissään kaikkiaan 1 000 jalkapallon pelaajaa. Seuran A- ja B-juniorit pelaavat SM-sarjassa. Juniori KuPS vastaa yhteensä 14 juniorijoukkueen ja 14 kaupunginosajoukkueen toiminnasta.

K-kauppojen merkitys Kuopion alueella on suuri. Kuopiosta ja sen lähialueilta löytyy noin 30 Keskon ja K-kauppioiden toi-

mipistettä. Juniori KuPS:n tukeminen on luonnollinen osa K-kauppojen alueellista vastuullisuustyötä.

”Juniori KuPS tekee keskuudessaan hyvää yhteiskuntatyötä. Jalkapalloilu opettaa lapsille sosiaalisia taitoja ja kasvattaa lapset harrastamaan liikuntaa. Haluamme omalta osaltamme olla tukemassa lasten ja nuorten urheilua, ei pelkästään kilpaurheilun näkökulmasta”, Keskon aluejohtaja **Kari Niskanen** muistuttaa.

Vuonna 2011 K-Plussa oli yhdessä K-kauppioiden kanssa tukemassa Juniori KuPS:n ohella noin sataa muuta juniorijoukkuetta Suomessa.

TYÖHYVINVOINTIA LÄPI TYÖURAN

Keskossa työhyvinvoinnin rakennuspilareiksi on laadittu työhyvinvointiohjelma ja työhyvinvoinnin johtamismalli. Osa-alueita ovat työ ja osaaminen, johtaminen ja esimiestoiminta, oman elämän hallinta sekä työyhteisö.

Työhyvinvointi on tunne, jonka kukin meistä kokee omalla tavallaan. Yhdelle työhyvinvointi tarkoittaa hyvää työpaikkaa, motivaatiota, iloa ja innostumisesta työstä, toiselle terveyttä, jaksamista, turvallisuutta tai tuottavuutta.

Keskon työhyvinvointipäällikkö **Janna Pirhonen** määrittelee työhyvinvoinnin näin:

”Työhyvinvointi tarkoittaa mahdollisuutta tehdä mielekästä, osaamista vastaavaa työtä työskennellen turvallisessa, viihtyisässä ja työn tekemistä tukevassa työympäristössä. Hyvinvoivassa ja tuloksellisessa yhteisössä jäsenet tukevat toistensa työsuoritusta ja huolehtivat omasta henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnistaan. Työnantaja luo puitteet onnistumiselle ja omalta osaltaan vastaa työyhteisön hyvinvoinnista.”

VASTUU TYÖHYVINVOINNISTA ON YHTEINEN

Työhyvinvointi ja hyvä työyhteisö eivät synny itsestään. Esimies ja kaikki työyhteisön jäsenet vaikuttavat hyvinvointiin omalla toiminnallaan.

Keskon työhyvinvointiohjelman tavoitteena on tukea henkilöstön hyvinvointia

sekä Keskon liiketoimintatavoitteiden ja henkilöstöpäämäärien toteutumista.

”Työhyvinvoinnin ylläpitäminen ja parantaminen kasvattaa henkilöstön tyytyväisyyttä ja motivaatiota, pienentää sairastavuutta, pidentää työuran pituutta ja parantaa työnantajakuvaa sekä näiden kautta parantaa henkilöstön työn tuottavuutta. Hyvinvoivaan työpaikkaan ja työyhteisöön on mukava tulla aamulla töihin!” Janna Pirhonen sanoo.

TYÖ JA OSAAMINEN

Työhyvinvointi ja osaaminen kulkevat käsi kädessä. Työhyvinvoinnin peruslähdekohtana on, että työntekijä tuntee osaavansa työnsä. Jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä osaamisen ylläpitäminen ja parantaminen on sekä työntekijän että työnantajan edun mukaista.

Koulutustarjonta on laaja

Osaamistaan voi parantaa monin tavoin: oppimalla muilta työkavereilta ja työyksiköiltä, osallistumalla erilaisiin kehitysprojekteihin, käymällä oman alan kursseja ja valmennuksia, lukemalla ammattikirjallisuutta tai opiskelemalla verkossa.

Keskon tytäryhtiö K-instituutti järjestää koulutusta keskolaisille ja kaupan henkilökunnalle. Kurssitarjonta on laaja – oppia löytyy niin kaupan juustotiskin myyjälle, uudelle esimiehelle kuin venäjän kielen opintoja tarvitsevalle päällikölle tai oman yhtiön Facebook-sivuja ylläpitävälle tiedottajalle. Vuonna 2011 K-ryhmän opiskelijoita oli K-instituutissa noin 23 800.

Lähes 200 keskolaista opiskeli vuoden 2011 aikana englantia K-instituutin järjestämässä, kielikoulutusta tarjoavan EF:n verkkokielikoulussa.

”Kiinnostus uusia oppimismuotoja kohtaan vauhditti opiskeluni aloitusta. Voin opiskella itselleni parhaiten sopivana ajankohtana omalta tietokoneeltani, ja mikä parasta, ryhmässä voi olla opiskelijoita ympäri maailmaa. Ryhmäkeskustelut käydään EF:n oppimisympäristössä, jossa jokainen saa vuoron puhua aivan kuten oikeassa luokassakin – viittaamalla. Kannattaa lähteä rohkeasti mukaan ja oppimaan uutta!” sanoo verkko-opiskelusta innostunut Ruokakeskon henkilöstöpäällikkö **Tarja Toivanen**.

Soveltuvuusarviointi apuna rekrytoinnissa

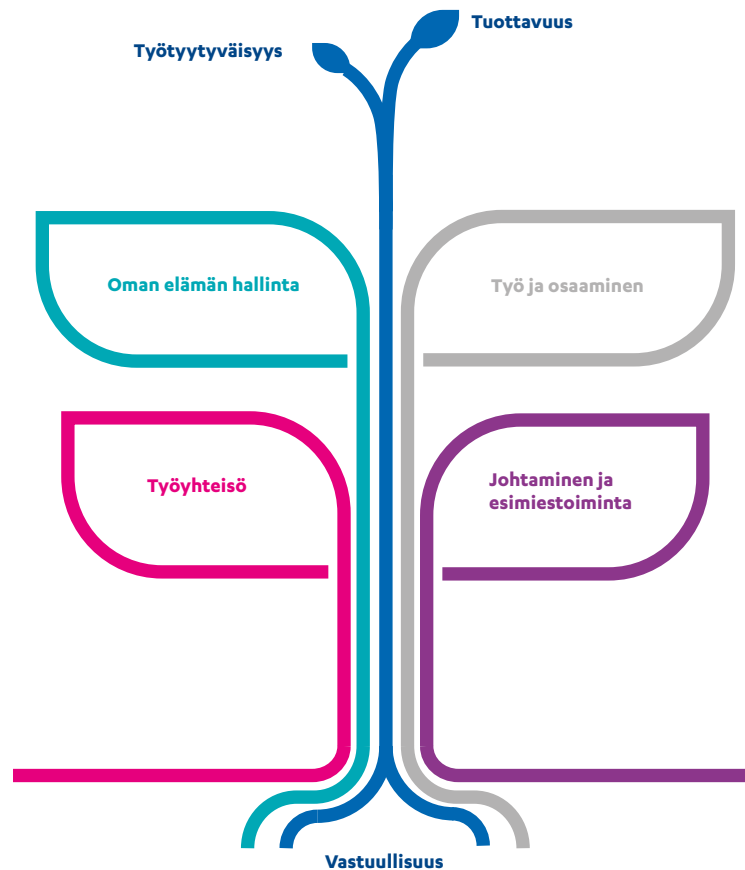
Työhyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että työtehtävät ovat työntekijälle sopivan vaativat. Kun työ on riittävän haastavaa käymättä kuitenkin ylivoimaiseksi, henkilö viihtyy työssään ja on motivoitunut.

Kun haetaan uutta työntekijää Keskolle tai uutta kauppiasta kauppaan, tehdään ehdokkaille usein soveltuvuusarviointi. Soveltuvuusarvioinnissa psykologi tutkii sitä, kuinka työntekijän ominaisuudet vastaavat täytettävän tehtävän vaatimuksia. Kesko teettää yhteistyökumppanillaan Psycon Oy:llä vuosittain noin 500 soveltuvuusarviointia tai resurssikartoitusta.

”Tehtävän vaatimusten ja työntekijöiden resurssien on kohdattava. Kokenut, taitava työntekijä turhautuu, jos tehtävät eivät ole

riittävän haastavia. Liian vaativissa töissä henkilö taas stressaantuu ja pahimmillaan palaa loppuun”, kertoo **Tommi Lehtinen**, Partnerikonsultti (PsM) ja Keskon asiakkuuspäällikkö Psycon Oy:stä.

Soveltuvuusarviointi tuottaa esimiehelle tärkeää tietoa tulevan työntekijän luonteesta, tavoitteista ja motivaatiosta. Jokainen arvioinnissa käynyt työnhakija saa itselleen kopion psykologin raportista. Näin myös työnhakija voi kehittää itsetuntemustaan ja saa arvion omista valmiuksistaan.

JOHTAMINEN JA ESIMIESTOIMINTA

Johtamisessa ja esimiestyössä on olennaista, että yrityksen ja yksikön strategia ja tavoitteet viestitään selkeästi. Jokaisen työntekijän tulee tuntee tehtävänsä tavoitteet ja saada niiden toteutumisesta palautetta.

Esimies luo omalla johtamisellaan pohjan hyvälle työskentelyilmapiirille, jota kukin työntekijä voi omalla käyttäytymisellään vahvistaa.

Työhyvinvoinnin johtamismalli käyttöön

Vuoden 2011 alussa valmistui Keskon yhteinen työhyvinvoinnin johtamismalli. Sitä käytiin vuoden aikana läpi yhtiöiden johtoryhmissä ja se on käytössä kaikissa yhtiöissä ja toimintamaissa. Vuoden aikana tehtiin myös konserni- ja yhtiötasoiset työhyvinvoinnin kehittämisen toimintasuunnitelmat.

Esimiehille työhyvinvointivalmennusta

Keskossa on Suomessa noin 1 200 esimiestä, joista noin 500 osallistui työhyvinvointivalmennuksiin vuoden 2011 aikana. Valmennuksella esimies saa tietoa esimiestyöstä, yhtenäisistä toimintatavoista ja työhyvinvointihankkeista. Näin hän pystyy helpommin tukemaan ja kehittämään oman

Oulun konkareille tukea hyvinvointiin

Pohjois-Suomen aluekeskuksessa työskentelee lähes 20 yli 55-vuotiasta, pitkän työuran tehnyttä keskolaista. Tämä avainhenkilöiden konkarijoukko halutaan pitää talossa mahdollisimman pitkään ja mahdollisimman hyvinvoinnina.

Marraskuussa 2011 käynnistyi 15 aluekeskolaisen puolen vuoden työhyvinvointivalmennus, joka tarjoaa keinoja omasta hyvinvoinnista, terveydestä ja työkyvystä huolehtimiseen. Valmennukseen kuuluu muun muassa työterveysarkastus, kuormittumista ja palautumista mittaava sykevariaatioanalyysi ja kuntotesti. Jokainen osallistuja saa yksilöllisen työhyvinvointiohjelman, jonka tavoitteena on tukea hyvinvointia ja antaa eväitä tulevia työvuosia varten.

yksikkönsä henkilöstön motivaatiota ja jaksamista.

Työhyvinvointivalmennuksilla keskustellaan esimerkiksi siitä, millaiset hälytysmerkit arjessa kertovat esimiehille, että olisi hyvä ottaa puheeksi jokin työsuoritukseen, ajankäyttöön, häirintään, työpaikkakiusaamiseen tai fyysiseen ja psyykkiseen työkykyyn liittyvä asia. Yhdessä pohditaan myös, millaisin toimenpitein esimies voi edistää hyvinvointia työyhteisössä.

Esimiehet harjoittelevat käytännössä vaikeiden asioiden puheeksiottamista, esimerkiksi mitä tehdä, jos työntekijällä on paljon sairauspoissaoloja tai jos yksikön henkilöstötutkimuksen tulokset ovat heikot. Kaiken tausta-ajatuksena on se, että yhdessä keskustelemalla halutaan edistää henkilöstön työhyvinvointia, parantaa työolosuhteita, työyhteisön toimivuutta, helpottaa työkuormaa ja kehittää osaamista.

Auto- ja konekaupan esimiehet osallistuivat Puhutaan Työ Kuntoon -valmennukselle marraskuussa 2011 Hämeenkyllän kartanossa Vantaalla.

”Päivä oli hyvin käytännönläheinen ja harjoitusten kautta sai monta ahaa-elämystä muun muassa haasteellisten tilanteiden avaamiseksi. Oli myös erittäin opettavaista saada palautetta omasta tavasta esiintyä ja toimia”, kertoo tilaisuuteen osallistunut autotalon johtaja **Martti Muona** VV-Autotalot Oy:stä.

OMAN ELÄMÄN HALLINTA

Työn ja vapaa-ajan tasapainolla on tärkeä merkitys hyvinvoinnillemme. Työnantajan tehtävänä on luoda mahdollisuudet työssä onnistumiselle ja hyvinvoinnille. Viime kädessä vastuu hyvinvoinnista on kuitenkin meillä itsellämme.

CASE

LIKKUMINEN JA OIKEA TYÖASENTO ENNALTAEHKÄISEVÄT MONIA VAIVOJA

Bygghmakker Norge AS:n työntekijöistä suurin osa on toimistotehtävissä. Työn riskitekijöitä ovat lähinnä ergonominen kuormitus ja työmäärän epätasainen jakautuminen. Bygghmakkerissa on oivallettu, että tästä mahdollisesti syntyviä vaivoja on viisainta ennaltaehkäistä.

Vuonna 2011 jokaisen bygghmakkerilaisen työpiste ja työskentelyasento tutkittiin ja säädettiin ergonomisesti oikeaksi. Syksyn ergonomiaviikolla kaikki työntekijät saivat kuminauhan ja sormipuristimen sekä viiden minuutin harjoitusohjelman. Heitä kannustettiin tekemään kerran päi-

vässä harjoituksia, jotka he saivat halutesaan rekisteröidä pisteiden keräämiseksi. Viikon aikana eniten pisteitä saanut työntekijä sai lahjakortin paikalliseen urheilukauppaan.

Bygghmakkerin terveystalouden tarjoaja järjesti viikon aikana ryhmäliikuntaa kuntosalilla ja neuvoi liikkeitä, joilla voi vahvistaa herkästi rasittuvia ruumiinosia ja ehkäistä ergonomista kuormitusta. Keskon työhyvinvointiohjelman mukaisesti koko viikon sisäisen viestinnän teemana oli jokaisen työntekijän vastuu omasta terveydestään.

Hyvinvoinnin tilaa Keskossa tutkittiin

Yli 2 200 keskolaista vastasi keväällä 2011 hyvinvointikartoitukseen Keskon intranetin, Keskonetin kautta. Jokainen vastaaja sai henkilökohtaisen palautteen kartoituksen tuloksesta sekä vinkkejä siitä, miten omaa hyvinvointia voisi parantaa ja millaisiin asioihin elämäntavoissa kannattaisi kiinnittää huomiota.

Kaikista vastauksista saatiin myös yhteenvetoraportti, jotka käytetään eri toimenpiteiden suunnittelussa. Hyvinvoinnin tila on Keskossa kartoituksen mukaan hyvää keskitasoa verrattuna muuhun suomalai-

seen viiteaineistoon. 69 % vastaajista oli tyytyväisiä omaan työhönsä. Henkilöstön elämäntavat ja terveydentila olivat keskimääräistä parempia. Oman työkykynsä koki hyväksi 80 % vastaajista.

”Sen sijaan niska-hartiaseudun vaivoista kärsi noin puolet vastaajista ja jaksamiseen liittyvissä asioissa on vielä parannettavaa. Kartoituksessa löytyi myös selkeä yhteys esimiehen hyvinvointijohtamisen ja henkilöstön motivaation ja tuottavuuden välillä. Tässäkin meillä on vielä joiltakin osin kehitettävää”, sanoo työhyvinvointipäällikkö Janna Pirhonen.

Keskolaiset kuntoon

K-kuntoremontti on keskolaisille tarkoitettu, K-instituutin ja Keskon työterveyshuollon suunnittelema työntekijän fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia tukeva ohjelma.

Kuntoilijat osallistuvat K-kuntoremonttiviikolle ja puolen vuoden kuluttua Kuntotreffit-viikonloppuun. Treffeillä käydään läpi hyvinvoinnin muutoksia ja etsitään uusia tavoitteita yhdessä ryhmän kanssa.

Vuonna 2011 järjestettiin 8 K-kuntoremonttia, joihin osallistui 138 keskolaista. Yli 40-vuotiaiden kuntoremonttiin osallistujia oli 84, yli 60-vuotiaiden 14, 25–39-vuotiaiden 20 ja Voimavaroja työhön -kuntoremonttiin 20 henkilöä. Vuoden 2012 kuntoremonteissa pääpaino on työssä jaksamisessa.

Työhyvinvointioppaasta vinkkejä parempaan työhyvinvointiin

Työterveyshuolto ja henkilöstöhallinto julkaisivat syksyllä 2011 kaikille keskolaisille tarkoitettun työhyvinvointioppaan, joka käännettiin kaikkien toimintamaiden kielelle. Esimiehet ohjeistettiin jakamaan opas kaikille yksikkönsä työntekijöille.

Opas kertoo työhyvinvoinnin eri osa-alueista ja tarjoaa vinkkejä ja ajatuksia siitä, miten muutoksen kohti parempaa työhyvinvointia voisi aloittaa.

Työhyvinvointioppaassa kerrotaan esimerkiksi työyhteisötaitoista ja esimiestyöstä sekä annetaan käytännön ohjeita ruokavaliosta ja liikunnasta. Oppaan suosituksia perustuvat Suomessa voimassaoleviin kansallisiin ravitsemus- ja liikuntasuosituksiin.

Mittausta ja tietoa hyvinvointipäivillä

Toukokuussa 2011 järjestettiin Tampereen ja Helsingin Katajanokan keskolaisille hyvinvointipäivät.

Hyvinvointipäivillä oli mahdollisuus tehdä omaan hyvinvointiin liittyviä mittaustuloksia. Tuloksia sai esimerkiksi näistä: verenpaine, verensokeri, vyötärön ympäryys, kehonkoostumus, puristusvoima, tasapaino ja yläraajojen kestävyys.

Tarjolla oli tietoa itsehoidosta, aikuisiän diabetesriskistä, ravinnosta ja muista terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä aiheista. Luennoilla kuultiin aivojen hyvinvoinnista sekä viestinnän ja vuorovaikutuksen merkityksestä työyhteisölle. Tapahtumista kerrottiin ja luennot taltioidtiin Keskonetiiin.

Hyvinvointipäivät järjestetään keväällä 2012 myös Oulussa ja toisen kerran Tampereella.

TYÖYHTEISÖ

Hyvässä työyhteisössä on ilo työskennellä yhdessä muiden kanssa. Toimiva työyhteisö saavuttaa sille asetetut tavoitteet ja selviytyy monenlaisista tilanteista. Jokainen työyhteisön jäsen rakentaa osaltaan työyhteisönsä ilmapiiriä ja on vastuussa siitä. Oma asenne ja innostus vaikuttaa koko työyhteisön viihtyvyyteen.

Henkilöstötutkimuksesta tukea työyhteisön kehittämiseen

Työyhteisön hyvinvointia ja johtamisen laatua mitataan Keskosssa ja sen ketjujen kauppoissa vuosittain henkilöstötutkimuksella.

Henkilöstötutkimuksessa 2011 Keskon konsernin tulokset parantuivat edellisvuodesta. Kokonaistyytyväisyys oli 3,90 (asteikolla 1–5) ja nousi edellisvuodesta +0,06. Esimiestyön ja työyhteisön kehittymisen arviot paranivat eniten. Esimiestyön kokonaiskeskiarvo oli 3,90 (+0,07) ja työyhteisön kehittyminen 3,91 (+0,07).

Työhyvinvoinnin kehittymistä on jo kahdena vuonna seurattu työhyvinvointi-indeksillä, joka mittaa henkilöstön jaksamista ja työn kuormittavuutta. Indeksillä lasketaan tutkimuksen väittämistä:

- Tunnen jaksavani työssäni hyvin.
- Tunnen, että työni ja vapaa-aikani ovat pääsääntöisesti tasapainossa.
- Olen innostunut työstäni.
- Pystyn vaikuttamaan omaan työhöni ja sen sisältöön.

Vuonna 2011 työhyvinvointi-indeksi oli konsernitason edellisvuoden tapaan 3,75.

Nuorten alle 26-vuotiaiden keskolaisien kokonaistyytyväisyys oli hyvin korkealla (20–25-vuotiailla 3,95, alle 20-vuotiailla 4,01). Kriittisimmäksi ryhmäksi ikäryhmätarkastelussa nousivat 26–35-vuotiaat, jotka toivoivat erityisesti panostusta koulutus- ja kehitysmahdollisuuksiin.

”Keskosssa ollaan uusimassa osaamisen kartoittamisen mallia ja sen myötä myös mahdollisuudet systemaattisempaan henkilöstön kehittämiseen paranevat”, Janna Pirhonen kertoo.

Henkilöstötutkimuksen tuloksia hyödynnetään yksikön toiminnan kehittämiseksi tai hyvän tuloksen ylläpitämiseksi. Koulutuspäällikkö **Pirjo Kostiainen** K-instituutista on ollut vuosien mittaan mukana tukemassa tulosten läpikäymistä monissa Keskon yksiköissä.

”Ryhmätyömenetelmät auttavat keskustelua pysymään tasapainoisena ja ratkaisulähtöisenä. Rutiinit kannattaa rikkoa: tavallisuudesta poikkeava tapa pohtia työtyytyväisyyttä ryhmässä saattaa paljastaa työkaverista uusia piirteitä ja luoda uutta ymmärrystä ja arvostusta. Kannattaa edetä pienin askelin ja seurata edistymistä vaikkapa vuosineljänneksin”, Kostiainen kertoo kokemuksistaan.

Tauota työsi

Toimistotyöläinen istuu usein suurimman osan työpäivästään. Työtä olisi kuitenkin hyvä tauottaa, sillä liiallinen istuminen aiheuttaa usein lihas- ja nivelvaivoja. Ruokakeskon tuotetutkimuksen väki tietää tämän ja kokoontuu päivittäin yhteiseen taukojumppaan – jo kymmenen vuoden ajan.

Teemme yhdessä käytävällämme jumppaliikkeitä, pyörittelemme ja venyttelemme työssä kängistuneitä jäseniämme. Samalla juttelemme niitä näitä. Meitä on mukana työtilanteesta riippuen noin kymmenen henkeä, kolmasosa koko tuotetutkimuksesta. Lyhyen jumppatuokion jälkeen on taas mukava palata töihin, kertovat tutkimusassistentti **Suvi Cuny** ja kotitalousopettaja **Sanna Huovilainen**.

CASE

JOUSTOA TYÖHÖN

Työuran aikana on ajanjaksoja, jolloin on tarpeen sovittaa yhteen työtä ja yksityiselämää. Äitiys- ja isyyslomat, hoitovapaat, opintovapaat ja vuorotteluvapaat kuuluvat monen työntekijän työuran vaiheisiin.

Keskolaiset kertovat, miten sovittavat työn ja vapaa-ajan:

1 Englannin kääntäjä **Taija** on kääntänyt Keskon tekstejä jo 36 vuoden ajan, elokuusta 2010 alkaen osa-aikaeläkeläisenä.

”Olen töissä kolme päivää ja vapaalla kaksi päivää viikossa. Kääntäjänä työväni on kiireitä esimerkiksi tilinpäätöksen ja vuosijulkaisujen aikaan. Osa-aikaeläkkeessä on joustomahdollisuus: voin tehdä välillä enemmän töitä ja siirtää vapaita myöhemmäksi. Nyt minulle jää enemmän aikaa harrastuksiini kuten liikuntaan ja italian opiskeluun. Ja ehdottomasti osa-aikaeläke auttaa jaksamaan paremmin viimeiset työvuodet!”

osa-aikaeläke
Taija Mäentaka
kääntäjä, Kesko Oy

2 **Anu** vastasi K-citymarket Jumbon kodintekstiiliosastosta kesään 2011 asti. Syksyllä perheen esikoisesta tuli eka-luokkalainen ja Anu jäi vuorotteluvapaalle. Pieni koululainen sai tukea koulun aloitukseen ja 5-vuotias sisko sai nauttia enemmän äidin seurasta. Anu ehti itse harrastaa liikuntaa, tehdä käsitöitä ja tavata ystäviään.

”Aloitin vuodenvaihteessa 2011 heti vuorotteluvapaani jälkeen opintovapaan. Kahden vuoden päästä minun pitäisi valmistua sisustajaksi. Kumpikin vapaa on ollut minulle hyvin tärkeä. Panostusta perheeseen, itsensä kehittämiseen ja hyvinvointiin ei voi mielestäni mitata ainoastaan rahassa.”

opintovapaa, vuorotteluvapaa
Anu Roehr
myyjä, K-citymarket Jumbo, Vantaa

3 Kiinteistöpäällikkönä työskentelevälle **Jarkolle** oli itsestäänselvyys, että hän jää isyysvapaalle esikoisen synnyttyä. Esimies suhtautui Jarkon iloksi vapaisiin erittäin kannustavasti.

”Olin heti tytön syntymän jälkeen 11 päivää isyysvapaalla, ja loput 7 päivää pidän myöhemmin keväällä. Isyysvapaallani on perheelleni suuri merkitys eikä vauvan ensihetkiä saa jälkeensä takaisin. Isäkuukauden pidän mahdollisesti sitten, kun tyttö on noin vuoden ikäinen. Ilman muuta jään vuorollani hoitamaan sairasta lasta kotiin, kun päiväkotiaika koittaa.”

isyysvapaa
Jarkko Hanninen
kiinteistöpäällikkö, Ruokakesko Oy

4 Kaakkois-Suomen aluetiedottajana työskentelevällä **Satulla** on kaksi poikaa: 11-vuotias **Oliver** ja 2,5-vuotias **Emil**. Nuorimmaista Satu hoiti kotona kaksi vuotta, ensin äitiyslomalla ja sitten hoitovapaalla elokuuhun 2011 asti.

”Jäin hoitovapaalle, koska vajaan vuoden ikäisen lapsen laittaminen päivähoitoon tuntui vieraalta ajatukselta. Halusin, että lapseni sai parin ensimmäisen vuotensa ajan nauttia kiireettömästä arjesta. Työhön paluuni on sujunut hyvin ja paljon auttaa se, että voin sopia esimieheni kanssa töiden tekemisestä kotona esimerkiksi lapsen ollessa sairaana. Monien työtehtävieni hoito onnistuu tarvittaessa kotonakin kannettavan tietokoneen ja puhelimen avulla.”

hoitovapaa
Satu Harden
aluetiedottaja,
Kesko/Kaakkois-Suomen alue

5 **Lotta** on työskennellyt K-citymarket Länsikeskuksessa Turussa eri tehtävissä vuodesta 2000. Tammikuussa 2012 hän palasi äitiysloman ja hoitovapaan jälkeen töihin ja on osittain hoitovapaalla. Tämä tarkoittaa, että Lotta tekee kodintekstiiliosastolla töitä viisi päivää kuukaudessa.

”Olen todella tyytyväinen, että voin tehdä pehmeän laskun töihin. Aika kahden pienen lapsen kanssa on voimia verottavaa yövalvomisten ja sairastelujen vuoksi. Nyt voin hoitaa nuorempaa kotona ilman stressiä siitä, kuinka paljon töitä jää tekemättä lapsen sairastellessa. Esimieheni on suhtautunut joustoon oikein myönteisesti. Voin palata kokopäivätöihin tilanteeni mukaan, kunhan ilmoitan asiasta ajoissa.”

osittainen hoitovapaa
Lotta Tammi
osastoapulainen,
K-citymarket Länsikeskus, Turku

6 Tuotepäällikkönä VV-Auto Group Oy:ssä työskentelevä **Toni** on tehnyt osittain etätöitä toukokuusta 2011 alkaen. Toni ja hänen vaimonsa **Mari** kaisivat ”turvaverkkoa” auttamaan lapsiperheen arkea ja päättivät muuttaa Punkalaitumelle lähemmäksi sukulaisia. Toni tekee nyt useimmiten kaksi päivää viikossa töitä VV-Auton toimistolla Vantaalla ja kolme päivää etätöitä työhuoneessaan.

”Etätöiden ansiosta jää aikaa perheelle aikaisempaa enemmän ja saan etäpäivinä edistettyä paremmin keskittymistä vaativia projekteja. Pääasiakkaani, automyyjät, eivät ole edes huomanneet muutosta, sillä asiat hoituvat samalla tavalla puhelimen ja meilien välityksellä kuin aikaisemminkin.”

osittainen etätö
Toni Nieminen
tuotepäällikkö, VV-Auto Group Oy

CASE

OIKEA TEKIJÄ OIKEAAN TYÖHÖN

K-citymarketeissa on suuri tarve osaavalle henkilöstölle. Uusia kauppoja avataan ja vanhoja uudistetaan. ”Tämä vaatii osaa-vaan työvoimaa sekä tehokasta ja toimivaa rekrytointijärjestelmää, jolla varmistetaan, että hakijoiden kyvyt vastaavat odotuksiamme. Työsuhteiden on onnistuttava heti alusta alkaen”, rekrytointimallin kehittänyt K-citymarketin kehitysjohtaja **Sauli Ylöstalo** sanoo.

Uudistettu valmentava rekrytointiprosessi alkaa tavoitteiden asettamisesta. Esimerkiksi tavaratalojohtajilta ja myyjiltä edellytetään erilaista osaamista. Tavoitteiden pohjalta hakemuksia karsitaan, ja valitut kutsutaan rekrytointitilaisuuteen tavarataloon. Rekrytointi aloitetaan ryhmähaastattelulla, jossa hakijat keskustele- vat yhdessä annetuista aiheista ja kukin hakijoista toimii vuorollaan puheenjohta-

jana. Keskusteltava aihe voi liittyä esimerkiksi asiakaskohtamiseen kaupassa.

Ryhmähaastatteluissa paljastuu hyvin se rooli, joka on hakijalle vuorovaikutus-tilanteissa luontevin. Käytännöntaitonsa hakija pääsee näyttämään haastattelun jäl-keen tositoimissa asiakkaiden keskuudes-kaupassa. Hakijoiden toimintaa arvioidaan ja seurataan kauppaharjoitusosiossa erilaisten case-tehtävien avulla. Huomiota kiinnitetään muun muassa paineensieto-kykyyn, asiakaslähtöisyyteen ja kykyyn tarttua ripeästi toimeen. Näistä tehdyn arvion perusteella osa hakijoista pääsee yksilöhaastatteluihin, joista parhaat palataan K-citymarketeihin.

Tavaratalojohtajilta on saatu paljon kii- tosta uudesta työhönottomallista, sillä se helpottaa tavaratalojohtajan ja esimiesten työtä rekrytointiprosessissa. Rekrytoitu

henkilökunta on ollut motivoitunutta ja innostunutta, mikä on vaikuttanut suo- raan esimerkiksi uusien kauppojen tulok- seen.

”Tulin valituksi K-citymarket Tammiston kodinosastolle myyjäksi uuden rekrytoin- timallin kautta tammikuussa 2011. Pidän työhönottomallia todella toimivana ja käy- tännönläheisenä. Myymälätilanharjoit- telussa pääsee näyttämään tehokkuuten- sa ja osaamisensa. Ainahan voi esimerkiksi sanoa olevansa asiakaspalveluhenkinen, mutta todellisuus voi ollakin jotain aivan muuta. Nyt työskentelen työn ohessa päällikkövalmennettavana ja tavoitteenani on työskennellä tulevaisuudessa osasto- päällikkönä K-citymarketissa”, kertoo **Pia Malmberg** tyytyväisenä työhönsä Vantaan Tammiston K-citymarketista.

VALINTOJA YMPÄRISTÖN HYVÄKSI

Kesko osallistuu omalla toiminnallaan ilmastonmuutoksen etenemisen hillitsemiseen säästämällä energiaa sekä lisäämällä jätteiden kierrätystä ja hyötykäyttöä. Haluamme auttaa siinä myös kumppaneitamme ja asiakkaitamme.

Kesko on sitoutunut kaupan energiatehokkuussopimuksessa tehostamaan energiankulutustaan erilaisin säästötoimenpitein 65 GWh:n verran vuoden 2016 loppuun mennessä. Se vastaa reilun 3 200 omakotitalon vuotuista energiankulutusta.

Kesko osallistuu aktiivisesti energiakeskusteluun ja energia-alan lainsäädännön kehittämiseen Suomessa. Kesko on yksi Suomen ELFi Oy:n omistajista ja antaa sen kautta lausuntoja ja kannanottoja asioista, joilla koetaan olevan vaikutusta sähkömarkkinoihin ja sähkönkäyttäjän asemaan. Ruokakeskon ylläpitopäällikkö **Jari Suuronen** on Suomen ELFi Oy:n hallituksen jäsen.

EDISTÄMME YMPÄRISTÖ- YSTÄVÄLLISTÄ RAKENTAMISTA

Uuden kauppapaikan tai kauppakeskuksen suunnittelun lähtökohtana on kestävä kehitys, ympäristöystävällisyys ja energiatehokkuus. Uusien kauppojen rakentamisessa ja vanhojen uudistamisessa otetaan käyttöön ratkaisuja, jotka vähentävät kiinteistöjen elinkaarenaikaista materiaalien ja energian kulutusta.

Kesko vaikuttaa vihreän rakentamisen kehittämiseen ja on Green Building Council Finlandin (FIGBC:n) jäsen. FIGBC:n keskei-

simpiä tehtäviä on kiinteistöjen ympäristöluokitusten edistäminen. Kesko käyttää kansainvälisesti tunnettuja ympäristöluokitusjärjestelmiä, vähittäiskauppakiinteistöihin parhaiten sopivaa brittiläistä BREEAMia tai amerikkalaista LEEDia.

”Pilotoimme BREEAM-järjestelmää luokittelemalla muun muassa Kouvolassa vuoden 2012 lopulla avautuvan Kauppakeskus Veturin ympäristövaikutuksia”, Ruokakeskon ylläpitopäällikkö Jari Suuronen kertoo.

Vuonna 2011 rakennuttamisessa on kiinnitetty erityishuomiota rakennusvaipan lämmöneristyskyvyn ja tiiveyden parantamiseen, millä on suuri merkitys energiatehokkuuteen. Maaliskuussa 2012 avatun K-supermarket Jäälän tiiveysmittauksissa saatiin erinomaiset tulokset.

”K-supermarket Jäälän rakennuksessa on pyritty tiiviiseen rakenteeseen sekä ilmanvaihdon hyvään hallintaan energian säästämiseksi. Oulun ammattikorkeakoulu suoritti kaupan tiivyyden mittauksen, jossa rakennus sai erinomaisen arvon 0,2 l/h. Rakennus on sitä tiiviimpi, mitä pienempi arvo on”, Jari Suuronen kertoo.

Rautakesko rakentaa uusia, entistä energiatehokkaampia kauppoja sekä Suomeen että muihin toimintamaihinsa. Rautakeskon

ja sen yhteistyökumppaneiden kehittämässä energiatehokkaissa uuden myymäläkonseptin mukaisissa myymälöissä on saatu hyvät tulokset energiankulutuksessa etenkin tiiveyden ja tehokkaan lämmöntalteenoton ansiosta.

”K-rauta Lahdessa mitattiin ilmanvuotoluvuksi 0,4 1/h ja K-rauta Uppsalassa 0,2 1/h. Nämä ovat erittäin hyviä tuloksia, sillä esimerkiksi pientalojen arviointiasteikon mukaan 0–1 on erittäin tiivis, 2–5 normaalitasoa ja yli 10 erittäin hatara”, sanoo Rautakeskon rakennuspäällikkö **Petri Mörk**.

KAUPAN KYLMÄLAITTEISSA HYÖDYNNETÄÄN HIILIDIOKSIDIA

Pakastealtaita ja muita kylmlaitteita jäähdytettäessä syntyy lauhdelämpöä, jota voidaan hyödyntää lämmittämiseen. Lähes kaikissa K-ruokakaupoissa kaupan kylmäjärjestelmän lauhdelämpö otetaan talteen. Lisälämpöenergiaa tarvitaan näissä kaupoissa ainoastaan kovilla pakkasilla.

Nykyään yhä useammassa K-ruokakaupassa energiaa säästetään myös käyttämällä kylmlaitteiden kylmäaineena teollisuuden prosesseista kerättyä hiilidioksidia.

”Talteen otettu hiilidioksidi on turvallinen kylmäaine eikä tuhoa otsonikerrosta kuten aiemmin käytetyt ja nykyisin kielletyt freonit. Niissä kaupoissa, joissa hiilidioksidia hyödynnetään kylmäaineena, kuluu 30 % vähemmän lämpöenergiaa kuin muita kylmäaineita käyttävissä kaupoissa”, kertoo Ruokakeskon ylläpitöpäällikkö **Jari Pihlajamaa**.

MAALÄMPÖ LÄMMÖNLÄHTENÄ PIENTALOISSA JA KAUPPAKESKUKSISSA

Maalämpöpumput lämmitysjärjestelmänä ovat kasvattaneet suosiotaan viime vuosina. Vuonna 2011 maalämpö valittiin noin 45 %:iin uudisrakennuksista. Maalämpöpumput hyödyntävät maaperän pin-

ILMASTONMUUTOS

Käynnissä oleva ihmiskunnan aiheuttama ilmastonmuutos aiheutuu lähinnä kasvihuonekaasujen, erityisesti hiilidioksidin (CO₂) määrän lisääntymisestä ilmakehässä. Jos päästöt kasvavat nykytahtia, kasvihuoneilmaston voimistuminen nostaa maapallon keskilämpötilaa vuosisadan loppuun mennessä noin 2–6 astetta. Päästöistä noin kolmannes syntyy asumisesta, kolmannes liikkumisesta ja loput ruuasta ja muista kulutustuotteista.

Lähde: Ilmatieteenlaitos, Suomen ympäristökeskus.

takerrokseen tai vesistöihin sitoutunutta aurinkoenergiaa.

K-rauta esitteli maalämpöä ja muita energiaa säästäviä asumisratkaisuja messuosastollaan Kokkolan asuntomessuilla kesällä 2011.

”Maalämpö tunnetaan omakotiasujen keskuudessa jo hyvin. Sille on ollut ennätysellinen kysyntä vuonna 2011. Hybridilämmitysratkaisujen ja varsinkin aurinkoenergian suosion odotetaan kasvavan edelleen”, myyntipäällikkö **Vesa Saarenheimo** Rautakeskosta sanoo.

Kauppakeskus Veturissa Kouvolassa otettiin maalämpöjärjestelmä käyttöön jo rakennusaikaisena lämmönlähteenä. Puolet kauppakeskuksen lämmitys- ja jäähdytystehosta otetaan maasta. Kauppakeskuksessa on käytössä myös kaupan kylmlaitteiden hiilidioksidijärjestelmä.

”Kesäisin Veturin jäähdyttämiseen käytetään maakylmää ja talvisin samoja reikiä käytetään maalämmön lähteenä. Veturin kauppakeskus tarvitseeekin kaukolämpöä lämmittämiseen vain kaikkein kovimmilla pakkasilla. Veturi sijaitsee 14 hehtaarin kallioperäisellä tontilla, jonka piha-alueet ovat riittävät tarvittaville, noin 130 kylmä-/läm-

pökaivon kentille. Tämä tarjosi meille hyvän mahdollisuuden soveltaa uusia tekniikoita kauppapaikkarakentamisessamme. Kauppakeskukselle tulevien etujen lisäksi saamme hyödyllistä tietoa myös tulevia hankkeitamme varten”, kertoo rakennuttajapäällikkö **Seppo Kemppainen** Ruokakeskosta.

Lue lisää Veturista sivulta 17.

KAUPPA TEHOSTAA ENERGIANKULUTUSTAAN MONIN TAVOIN

Energianhallintaan ja energiatehokkuuteen K-kaupoissa panostetaan ylläpitotoiminnan ja kauppiaiden yhteistyönä tapahtuvan jatkuvan seurannan avulla. Kauppapaikkojen ylläpito-organisaatio on valmennettu tehokkaaseen energiajohtamiseen.

Suurimmat energiansäästöt kaupassa saadaan kansittamalla pakastealtaita, varmistaamalla teknisten järjestelmien oikea käyttö sekä käyttämällä ledimainosvaloja.

Kaikki uudet K-ruokakaupat varustetaan kannellisilla ja ovellisilla pakastekalusteilla. Kilometreissä mitattuna K-ruokakauppojen pakastekalusteissa on kansia ja ovia jo lähes seitsemän kilometriä.

Vuonna 2011 K-ruokakaupoissa kokeiltiin maito- ja mehukaappien ovitusta. Syyskuun

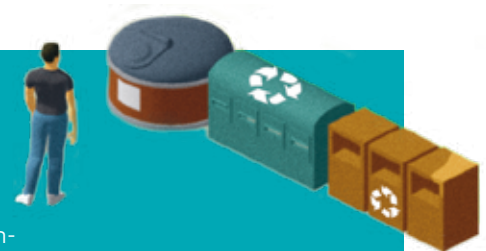
Ekopistepilotissa kerätään myös muovipakkauksia

Toukokuun alussa 2012 voimaan tuleva jätelaki muuttaa pakkausten tuottajavastuuta ja asettaa uusia vaatimuksia pakkausten kuluttajakerauksen järjestämiselle. Ruokakesko on mukana pakkausalan tuottajayhteisöjen, kaupan ja kuntien jätelaitosten yhteisessä kodin pakkausjätteiden tutkimushankkeessa, Ekopistepilotissa, joka kestää tammikuusta 2012 elo-syyskuuhun 2012.

Hankkeessa on mukana viisi K-ruokakauppaa Tampereen ja Kuopion alueilla. Hankkeen tavoitteena on löytää käytöstä poistetuille kuluttajapakkauskille ympäristön ja kustan-

nusten kannalta tehokas vastaanottoverkosto ja toimintamalli, joka täyttää uuden jätelainsäädännön vaatimukset.

Ekopistepilotissa asiakkaita kannustetaan palauttamaan lajiteltu kotitalousjäte kauppojen ekopisteisiin kaupassa asioinnin yhteydessä. K-ruokakauppojen ekopisteisiin asiakkaat voivat palauttaa lajitellun kotitalousjätteen kätevästi kaupakäynnin yhteydessä. Uutena jätelajina pilottipisteissä kerätään kuluttajien muovipakkauksia. Muiden jätelajien, kuten kartongin, lasin ja metallin, keräys jatkuu pisteissä entiseen tapaan.

ILMASTONMUUTOSTYÖ

alussa avautunut K-citymarket Hämeensaari oli ensimmäisiä ovellisin maitokaapein varustettuja kauppoja.

”Olemme erittäin tyytyväisiä ovellisiin maitokaappeihin. Kun säästää luontoa, säästää samalla lompakkoa. Vuotuinen sähkönsäästö on noin 30 % ovettomiin verrattuna. Tasaisena pysyvän lämpötilan ansiosta ovitus parantaa myös tavaroiden laatua ja säilyvyyttä. Asiakkaat ovat ymmärtäneet hyvin, miksi kaappeihin on laitettu ovet. On ihan turhaa päästää kylmää karkuun, sillä emmehän kotonakaan pidä jääkaapin ovea aina auki”, sanoo K-citymarket Hämeensaaren kauppias **Juha Ketola**.

OIKEA VALAISTUS OIKEAAN PAIKKAAN

Valaistuksen suunnittelulla ja oikean valaistuksen valinnalla on mahdollista säästää energiaa kaupassa ja kotona.

Kaikkien K-ryhmän kauppojen uusissa mainosvaloissa käytetään energiaa säästäviä ledivaloja. Ledivalomainosten säästö tavalisiin neonputki- ja loisteputkiratkaisuihin verrattuna on 60–70 %. Kaupan säädettävällä ja kohdennettavalla valaistuksella on Anttiloissa ja Kodin Ykkösissä saatu noin 35 %:n sähkönkulutuksen säästöjä.

EU:ssa energiankäytön tehostamiseksi säädetyin seurauksena viimeisetkin hehkulamput poistuvat myynnistä Suomen kaupoista syyskuussa 2012 ja C-energialuokan halogeenilamput vuoteen 2016 mennessä. Kotien valaistuksessa voidaan käyttää käyttökohteesta riippuen erilaisia lamputyyppejä energiansäästölampuista eli pienloistelampuista ledilamppuihin ja halogeeniin. Lähde: www.lamputtieto.fi.

Syödään sesongin mukaan!

Kuinka kaupassa voisi kertoa kuluttajille ilmastoystävällisistä tuotevalinnoista? Tätä pohtivat HINKU-hankkeen ruokaryhmässä aluemyyntipäällikkö **Hanna Lähde** Ruokakeskosta, kauppias **Taina Jansén** K-supermarket Hannunniitusta Turusta ja aluetiedottaja **Teija Hakula** Keskon Lounais-Suomen alueelta.

Ryhmän mukaan ympäristölle ystävällistä olisi syödä sesongin mukaan:

kesällä kotimaisia tomaatteja, kurkkuja, herneitä ja mansikoita, syksyllä kesäkurpitsoita, avomaan kurkkuja, omenoita ja sieniä. Talven oivia ostosvalintoja ovat juurekset, pakas-temarjat ja sitrushedelmät. Keväällä ruokakoriaan voi täydentää parsalla ja raparperilla. Kesko liittyi vuoden 2010 lopulla HINKU-hankkeen (Kohti hiili-neutraalia kuntaa) tukijaksi.

JÄTTEET HYÖTYKÄYTTÖÖN

Ruokakeskon tavoitteena on ohjata kaikki syntyvä jäte kierrätykseen ja energiahyötykäyttöön. Ruokakeskon varasto- ja terminaali-toiminnoissa syntyvien jätteiden hyötykäyttöaste parani vuonna 2011 lähes 95 %:iin.

Ruokakesko kehitti K-ruokakauppojen jätehuollon toimintamalleja vuoden 2011 aikana Keskon pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan alueilla.

”Kehitysprojektissa otettiin käyttöön uusia tekniikoita muun muassa biojätteen hyödyntämiseen ja keskitettiin kauppojen jätehuoltoraportointi. Vuoden 2011 lopussa uudessa toimintamallissa olevien K-ruokakauppojen hyötykäyttöasteet olivat lähes

90 %”, kertoo Ruokakeskon ympäristöpäällikkö **Timo Jäske**.

Anttilan uudesta logistiikkakeskuksesta Keravalta hoidetaan toimitukset kaikkiin Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavarataloihin sekä NetAnttilan asiakkaille. Logistiikkakeskuksen lämmitysenergian kulutus on noin neljännes ja sähköenergian kulutus noin kolmannes vanhaan Vantaan Hämeenkylässä sijainneeseen varastoon verrattuna. Logistiikkakeskuksen jätteiden hyötykäyttöastetta on parannettu Hämeenkylässä sijainneeseen varastoon 97 %:sta uuden logistiikkakeskuksen 99 %:iin muun muassa käyttämällä kierrätettäviä kuorma-alustoja. Logistiikkakeskus sai ISO 14001 -ympäristösertifikaatin syksyllä 2011.

CASE

KODIN YKKÖSEN JA ANTTILAN ENERGIAA SÄÄSTÄVÄT VALAISTUSRATKAISUT

Tampereen Lielahden Kodin Ykkösen valaistuksen suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota tunnelmaan sekä tuotteiden hyvään esilletuomiseen. Tavoitteena on ollut luoda myymälässä asioimisesta miellyttävä ja mieleenpainuva kokonaisvaltainen kokemus.

”Yleisvalaistusta on vähennetty, mikä ansiosta tuotteiden korostusvalaistus on voitu toteuttaa pienitehoisemmilla kohdevalaisimilla. Tämän seurauksena sähkönkulutus on vähentynyt noin 35 % verrattuna aiempiin toteutuksiin. Hyvä valaistus on tunnelmallinen, tyylikäs ja toi-

miva, mutta samalla myös taloudellinen”, kertoo Anttila Oy:n myymäläsuunnittelupäällikkö **Anne Jaakkola**.

Valaistusjärjestelmän toteuttaminen onnistui hyvin, ja Lielahden Kodin Ykkönen sai kunniamaininnan Vuoden valaistuskohde 2011 -kilpailussa. Kilpailun arvioinnissa kiinnitettiin huomiota valaistusteknisiin vaatimuksiin, taloudellisiin ja ekologisiin tekijöihin, nykyaikaisten teknisten ratkaisujen luovaan hyödyntämiseen sekä siihen, miten valaistus tukee kohteen käyttötarkeitä ja arkkitehtonista kokonaisratkaisua ja lisää ympäristön viihtyisyyttä.

Hyvinkään Anttilassa on tehty mittava remontti, ja myös valaisinjärjestelmä uusittiin. Tavaratalossa on käytössä kansainvälisestikin harvinainen valaistuksen ohjausjärjestelmä. Osastoilla on liiketunnistimet, joiden ansiosta osaston valaistus kirkastuu ja himmenee asiakasvirtojen mukaan. Perusvalaisinten tehoa on laskettu ja spottien määrää lisätty tuotteiden esilletuomiseksi entistä paremmin. Muutoksen myötä sähkönkulutus on pienentynyt huomattavasti vanhaan valaistukseen verrattuna.

RAUTA- JA MAATALOUSKAUPAN TUOTTEET SAAVAT UUDEN VARASTON

Rautakeskon logistiikkapalvelut hoitava Itella Logistiikka rakentaa Orimattilaan uutta logistiikkakeskusta, joka valmistuu kesällä 2013. Logistiikkakeskuksen tavaroiden keräilyssä käytetään ääniohjausta ja kiinteistöä lämmitetään hybridilämmitys-järjestelmällä, jossa hyödynnetään maalämpöä ja kaasua.

Rautakeskon yhteistyö Itella Logistiikan kanssa kattaa rauta- ja maatalouskauppatuotteiden varastoinnin, terminaalitoiminnot ja kuljetukset. Suomen lisäksi Itella toimii Rautakeskon kumppanina Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa ja Venäjällä.

ROSKIIN PÄÄTYVÄ RUOKA KUORMITTAA YMPÄRISTÖÄ ENITEN

Kuluttaja voi itse vaikuttaa ravintonsa hiilidioksidipäästöihin päivittäisillä valinnoillaan kaupassa ja toimillaan kotona. Ostanko naudanlihaa, silakoita vai appelsiineja, entä paistanko ruokani pannulla vai uunissa?

Kauppa auttaa asiakasta valinnoissa muun muassa merkitsemällä ympäristömyönteisiä tuotteita ympäristö- ja hiilija-

lanjälkimerkinnoilla. Syksyllä 2011 hiilija-lanjälkimerkintä tuli ensimmäisiin Pirkka-tuotteisiin, Pirkka-perunoihin. Lue lisää sivulta 34.

Suomalaiset heittävät syömäkelpoista ruokaa roskeen noin 23 kg/henkilö vuodessa. Moni ei useinkaan tule ajatelleeksi sitä, että roskeen päätyvä ruoka kuormittaa ympäristöä eniten. Jo puolikkaan ruispala-leivän tai yhden kinkkusivun päätyminen roskakorin aiheuttaa suuremman ympäristökuormituksen kuin pakkausten valmistus ja jätehuolto. Lähde: MTT.

Ruokakesko on mukana Tekesin ja MTT:n ECOPAF-tutkimuksessa, jossa selvitetään, onko elintarvikepakkausten ominaisuuksilla, kuten koolla ja käytettävyydellä, merkitystä ruokahävikin synnyssä.

”Meidän on tärkeää olla mukana tämän-tyyppisissä tutkimushankkeissa, joista saamme tietoa ratkaisujemme tueksi. Elintarvikkeita ei nykyisin ainakaan ylipakata. Ongelmallista on pikemminkin se, etteivät elintarvikkeiden pakkaukset kestä logistiikassa jakeluketjussa. Lisäksi olisi tärkeää saada sopivat pakkaukset erikokoisille perheille”, sanoo Ruokakeskon pakkausasiantuntija **Marju Erävaara**.

Pirkka-kestokassi on saanut uuden ilmeen Ivana Helsingin Auringonkehrä-kuosista.

Ostokassilla on väliä

Suurin osa asiakkaista pakkaa tavaransa edelleen perinteiseen muovikassiin, mutta kaupan kassilla on tarjolla myös kestokasseja, biohajoavia muovikasseja ja kierrätysmuovikasseja.

Vuoden Hyötykäyttötöko-palkinnon 2010 saanut Pirkka-kierrätysmuovikassi valmistetaan 90-prosenttisesti kierrätysmuovista. Lähes kaikki Ruokakeskon suurimmassa päivittäistavaravara-stossa syntyvä muovijäte ohjataan kassin valmistukseen.

Keskon intranetissä, Keskonetissä, julkaistussa Päivän kysymyksessä löytyi paljon kestokassin ystäviä:

PÄIVÄN KYSYMYS

Mihin kassiin pakkaat ostoksesi useimmiten?

Vastauksia: 648

CASE

RAISION PASSIIVILIIKERAKENNUS KÄYTTÄÄ AURINKOENERGIAA

Kodin Ykkösen Raision Kuninkojalle keväällä 2013 avattavasta tavaratalosta tulee Pohjoismaiden ensimmäinen passiiviliikerakennus. Rakennuksessa korostuvat energiankulutuksen minimointi ja uusiutuvan energian hyödyntäminen. Tavoitteena on säästää energiaa vuodessa jopa 56 sähkölämmitetyn omakotitalon verran.

”Haluaamme löytää mahdollisimman vastuullisen tavan liikerakennusrakentamiseen. Mukana on useita alihankkijoita, jotka pääsevät kokeilemaan liikerakentamisessa uudentyypisiä ympäristöystävällisiä ratkaisuja. Vastuullisuus tulee näkymään voimakkaasti myös Raision Kodin Ykkösen palveluissa ja tuotteissa. Kuluttajat ovat kiinnostuneita esimerkiksi sähkön kulutusta vähentävistä tuotteista”, kertoo Kodin Ykkösen myyntijohtaja **Matti Pohjola**.

ENERGIATEHOKKUUTTA UUSILLA TAVOILLA

Rakentamishanke on osa TEKESin Kestävä Yhdyskunta -ohjelmaa. Hankkeessa mukana olevat VTT ja arkkitehtuuritoimisto

Kimmo Lylykangas pyrkivät löytämään tavoitetasoja passiiviliikerakennuksen energiankulutukselle.

”Asuinrakennusten energiankulutuksesta noin 70 % aiheutuu tilojen ja käyttöveden lämmityksestä ja 30 % kiinteistö- ja huoneistossähköstä. Tyypillisessä liikerakennuksessa suhteet ovat toisinpäin, eli lämmityksen osuus kokonaisenergiankulutuksesta on noin 25 % ja sähkön 75 %”, kertoo VTT:n erikoistutkija **Riikka Holopainen**.

Raision Kodin Ykkösessä energiatehokkuutta toteutetaan ilmanvaihdon lämmön talteenotolla, ilmatiiviillä rakenteilla sekä asiakkaiden kaupassa liikkumisen huomioivalla valaistusratkaisulla. Näitä toimintoja ohjataan erittäin kehittyneellä kiinteistöautomaatiikalla. Ekotehokkailla toimenpiteillä tavaratalon lämmitysenergian kulutusta saadaan pienennettyä noin 60 % ja sähkönkulutusta noin 50 % perinteiseen tavarataloon verrattuna. Lisäksi tavaratalossa hyödynnetään aurinkosähköjärjestelmää. Vastaavanlaisia liikerakennuksia on Euroopassa vain muutama.

ENERGIATEHOKKAAMPIA RAUTAKAUPPOJA KAIKISSA TOIMINTAMAISSA

Antons Andrianovs työskentelee Rautakeskossa kansainvälisenä kiinteistöpäällikkönä ja ohjaa Rautakesko Latvian, Ruotsin, Norjan ja Viron rautakauppojen ylläpito-toimintoja. Lisäksi hän toimii Rautakeskon Venäjän kiinteistöjen neuvonantajana. Matkapäiviä kertyy paljon: Andrianovsin työviikosta noin 2–3 päivää kuluu eri maiden rautakaupoissa sekä tapaamisissa palveluntuottajien ja muiden rautakeskolaisten kanssa.

”On erittäin tärkeää jakaa kokemuksia ja tietoja eri maiden kollegoiden kanssa. Esimerkiksi pohjoismaiset yritykset ovat

jo pitkään saaneet hyötyjä ostamalla sähköä sähköpörssistä, mutta Baltian maissa sähkömarkkinat ovat vasta vapautumassa. Sähkön ostohintojen hallinta on yksi tapa pienentää kustannuksia”, Antons Andrianovs sanoo.

Andrianovsin ja hänen työyksikkönsä tehtävänä ei ole ainoastaan pitää huolta Keskon kiinteistöistä, vaan tehostaa niiden energiatehokkuutta, millä saadaan aikaan säästöjä ja parannetaan kiinteistöjen arvoa.

”Aloimme parantaa kiinteistöjemme energiatehokkuutta Latviassa vuonna

2009. Tavoitteenamme oli saada tuloksia säättämällä kiinteistöjen ilmanvaihto-, lämmitys- ja valaistusjärjestelmiä. Olemme onnistuneet työssämme hyvin: vuosittaiset sähköenergian säästöt vuonna 2011 ovat noin 28 % vuoteen 2008 verrattuna. Samaan aikaan lämpöenergiankulutus on laskenut 59 %”, Andrianovs kertoo.

”Olemme ottaneet saman rakennusten johtamisjärjestelmän käyttöön Virossa vuonna 2011 ja odotamme saavamme samanlaisia tuloksia kuin Latviassa. Vuonna 2012 aiomme jatkaa samalla mallilla Norjassa ja tehdä kartoituksen Ruotsin K-rauta-myyvälöissä.

Latvian K-rauta Ulmanassa tehtiin talvella 2010–2011 energia-auditointi, jotta varmistuttaisiin siitä, että tehdyt toimet ovat oikeat. Auditoinnissa K-raudan todettiin vastaavan matalaenergiarakennusta.

”Kiinteistöjen ylläpidon ja energiatehokkuuden parissa työskentely on kiinnostavaa, monipuolista ja haastavaa. Energiatehokkailla rakennuksilla Kesko osoittaa halunsa tehostaa energiankulutustaan ja tukea kiinteistöjen kestävää kehitystä”, Andrianovs sanoo.

ENERGIAOSA AJA ON ASIAKKAAN KUMPPANI TALOTEKNIIKAN SALOIHIN

Energianhinnan nousu ja keskustelu ilmastovaikutuksista mediassa ovat saaneet asiakkaat pohtimaan asumisen energiankulutusta. Pientalon suurin käyttökustannus, ja samalla myös ympäristötekijä, on lämmitys.

Lämmitys- ja rakenneratkaisujen valintaa helpottamaan on kehitetty K-raudan Energiaosaaja-konsepti, joka auttaa niin uuden talon rakentajaa kuin vanhan kunnostajaakin.

Talon energiatehokkuutta parantavat ratkaisut on koottu myymälässä yhteen paikkaan, ja talotekniikan tunteva Energiaosaaja-myyjä palvelee asiakkaita tarjoten juuri heidän taloonsa parhaiten soveltuvia ratkaisuja, joko asennettuna tai tarvike-toimituksina.

K-rauta Kuninkojan energiaosaaja **Tomi Mäkilä** kertoo, että asiakkaita askarruttaa erityisesti vanhan kiinteistön korjaaminen, ja neuvoja kaivataan usein siitä, mitkä ovat energiatehokkuuden ensimmäiset askeleet. Kannattaako kerralla uusia vanhat patterit nykyaikaiseen lattialämmitykseen ja öljykattila maalämpöön? Vai olisiko sitenkin järkevää päivittää nykyistä kattilaa vaikka aurinkopaneeleilla tai tehdä lisäeristys seiniin ja yläpohjaan?

”Lopulliset valinnat tehdään yleensä asiakkaan kiinteistöön paikan päällä tehdyn tutustumisen ja huolellisen energiakartoituksen jälkeen”, kertoo Mäkilä.

Maalämmöllä voi säästää energialaskusta huomattavasti öljylämmitykseen verrattuna, mutta jos talo onkin heikosti eristetty, lämpö karkaa edelleen harakoil-

le. Sudenkuopat eivät selviä ilman huolellista kartoitusta ja esimerkiksi lämpökamerakuvausta itse kohteessa. Useimmiten asiakkaat eivät myöskään laita koko taloa kerralla remonttiin, vaan haluavat lähteä liikkeelle pienemmin askelin.

”Talot ovat lisäksi energiakulutukseltaan ja rakenteiltaan hyvin yksilöllisiä, eikä ainoata oikeata ratkaisua ole”, Mäkilä muistuttaa.

Energiaosaaja auttaa asiakasta tässä vaihtoehtojen viidakossa, oli sitten kyse lämmitysjärjestelmän uusimisesta, lisäeristämisestä, ikkunoiden vaihdosta, ilmanvaihdon parantamisesta tai valaistuksen energiakulutuksen vähentämisestä. Asiakkaalle tämä tarkoittaa, että kaiken energiaremonttiin liittyvän saa helposti ja luotettavasti yhdestä paikasta, K-raudasta.

CASE

TIEDÄ ENEMMÄN, KULUTA VÄHEMMÄN – THINK BLUE

Think Blue -periaate on tärkeä osa Volkswagenin ympäristövastuuta. Se kattaa taloudelliset BlueMotion Technologies -mallit, autojen energiatehokkaamman valmistustavan, autotehtaiden ympäristökuormituksen vähentämisen, uusiutuvien energialähteiden edistämisen ajamisen mukavuutta ja vastuullisuutta unohtamatta. Volkswagen haastaa myös asiakkaansa työhön ympäristön hyväksi. Liikkeelle pääsee pienin askelin, kuten kokeilemalla säästäväisen ajotavan vinkkejä.

AJA MAHDOLLISIMMAN ISOLLA VAIHTEELLA

Ajaessa kannattaa aina käyttää suurinta mahdollista vaihdetta, sillä se vähentää merkittävästi polttoaineenkulutusta. Volkswagenin älykäs DSG-automaattivaihteisto määrittää sopivan vaihteen itsestään.

KÄYTÄ SÄHKÖLAITTEITA HARKITEN

Auton sähköiset varusteet luovat mukavuutta, mutta lisäävät kulutusta tarpeettomasti käytettyinä. Pakkasilla istuinlämmittimen kannattaa esimerkiksi kytkeä pois päältä heti, kun istuin tuntuu miellyttävältä.

VÄLTÄ USEITA LYHYITÄ MATKOJA

Moottori kuluttaa eniten polttoainetta kylmäkäynnistyksen jälkeen. Kulutus voi olla peräti 30 l/100 km, jos autolla ajetaan vain lyhyitä matkoja. Kannattaakin yrittää hoitaa mahdollisimman monta asiaa yhdellä ajokerralla, jolloin moottori ehtii lämmitä ja kuluttaa vähemmän polttoainetta.

LISÄÄ VINKKEJÄ VERKOSSA:
www.volkswagen.fi/thinkblue

CASE

INDOORILAISET KULKEVAT KIMPPABUSSILLA TÖIHIN

Indoor Groupin vuosia Lahdessa sijainnut konttori siirtyi muiden Keskon toimintojen yhteyteen Vantaan Hakkilaan marraskuussa 2009. Ajatus kimpabussista syntyi, koska useimmat työntekijät jatkoivat asumista Lahden seudulla.

”Vakinaisia matkustajia on edelleen noin 20. Tunnin matka bussissa aamuin

illoin sujuu yli kahden vuoden jälkeen luontevasti. Sitoutuminen säännöllisiin aikatauluihin antaa paljon enemmän kuin ottaa. Monta kertaa olemme todenneet, kuinka taloudellista ja ympäristöystävällistä bussikyttimme on”, Indoor Groupin tiedottaja **Päivi Hurri** sanoo.

CASE

KULJETUSTEN HIILIJALANJÄLKI PIENEMMÄKSI

K-ruokakauppojen kuljetuksissa pienennetään hiilijalanjälkeä testaamalla uudenlaisia rekkia. Syyskuussa 2011 otettiin testikäyttöön Suomen ensimmäinen vähittäiskaupan jakelussa toimiva kaksitasoinen perävaunu. Uudenlainen perävaunu auttaa pienentämään kuljetuksesta aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä kolmasosan.

”Tuotteet voidaan sijoittaa uudessa perävaunussa kahteen tasoon, minkä ansiosta yhteen perävaunuun mahtuu yli puolet enemmän kuormaa. Näin myös tarvittava ajomäärä vähenee ja syntyvä hiilijalanjälki on kolmanneksen aiempaa pienempi”, kertoo K-ruokakauppojen logistiikkapalveluista vastaavan Keslog Oy:n toimitusjohtaja **Mika Salmijärvi**.

Uutta perävaunua testataan Vantaan ja Oulun välisellä pitkän matkan linjalla ja tähänastiset kokemukset ovat olleet hyvät.

Keslogin ympäristöjärjestelmä täytti kymmenen vuotta vuonna 2011. K-ruokakauppojen logistiikkatoiminnoille vuonna 2001 myönnetty ISO 14001 -sertifikaatit olivat ensimmäisiä alallaan Suomessa. Keskeisiä tekijöitä logistiikan ympäristötyössä ovat kuljetusten kehittämisen lisäksi energiankäytön ja kierrätyksen tehokkuuden jatkuva parantaminen. Pitkään jatkunut ympäristötyö tuote- ja palveluketjun kaikissa vaiheissa on myös tuottanut tulosta.

”Jätteiden hyötykäyttöasteemme on nykyään noin 94 %, kun vastaava luku vielä 1990-luvun lopulla oli 70 %. Syntyvä jäte ohjataan mahdollisimman suurelta osin kierrätykseen ja polttoainetuotantoon”, kertoo Keslogin ympäristö- ja turvallisuuspäällikkö **Toni Pelin**.

Kauppa voi tarjota asiakkailleen ympäristön huomioivia vaihtoehtoja vain huolehtimalla koko toimitusketjuna ympäristövaikutuksista. Tämä kannustaa Keslog Oy:tä ja K-ruokakauppoja kehittämään tarvantoimitustensa ympäristötehokkuutta yhä edelleen.

TUTKITTUJA JA TURVALLISIA TUOTTEITA

Tuotteen valmistajan ja lopullisen käyttäjän välillä on monta porrasta. Yksittäisen ostoksen onnistumisen edellytyksenä on, että valikoimiin on alun perin hankittu oikea tuote ja että myyjä kaupassa tuntee tuotteen ja osaa kertoa siitä asiakkaalle. Kesko kouluttaa säännöllisesti sekä hankinnasta vastaavia ostajiaan että kaupassa asiakkaita palvelevia myyjiään.

Asiakkaiden on voitava luottaa siihen, että astuessaan K-kauppaan he tekevät jo vastuullisen valinnan. K-kauppojen tehtävänä onkin auttaa asiakkaita tekemään parempia valintoja.

PERIAATTEET JA LINJAUKSET TUKEVAT VASTUULLISTA HANKINTAA

Keskon vastuullista hankintaa ohjaavat Keskon ostotoiminnan periaatteet. Periaatteita sovelletaan ostoihin erityisesti maissa, joissa riskit ihmisoikeuksien ja työntekijöiden loukkaamiselle ovat suurimmat.

Ostotoiminnan tueksi on laadittu erilaisia vastuullisuuslinjauksia. Vuoden 2011 aikana laadittiin uusina linjauksina Ruokakeskon palmuöljylinjaus ja Keskon farkkujen hiekkapuhalluslinjaus.

Palmuöljy on sen tuotantomaiden kansantalouksille tärkeä tulonlähde, mutta tuotannon leviäminen yhä uusille trooppisille viljelyalueille aiheuttaa kasvavaa huolta ympäristöstä. Ruokakesko suosittaa Pirkka- ja Menu-tuotteiden valmistajia käyttämään vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO).

”Tällä hetkellä 10 Menu-tuotteen ja 14 Pirkka-tuotteen – esimerkiksi Pirkka-popcornien ja -perunalastujen – palmuöljynä on CSPO-palmuöljy. Pyrimme jatkossakin vaihtamaan CSPO-palmuöljyn niihin tuotteisiin, joissa palmuöljyä käytetään”, kertoo Ruokakeskon tuotetutkimuspäällikkö **Matti Kalervo**.

Ruokakesko on jäsenenä Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO):ssa (www.rspo.org), joka edistää palmuöljyn vastuullista tuotantoa.

WWF:n palmuöljytestauksessa syksyllä 2011 Kesko sai palmuöljyn hankintaketjuna vastuullisuudesta 4,5 pistettä (max. 9 pistettä) ja ylitti eurooppalaisen keskiarvon.

Farkkujen hiekkapuhallusprosessissa käytetty hiekka sisältää piidioksidia, joka voi aiheuttaa parantumattoman kivipölykeuhkon pölyä hengittäville työntekijöille. Kesko linjasi syksyllä 2011, ettei se salli oma-merkkisten farkkujen hiekkapuhallusta. Linjausta noudatetaan farkkuja myyvissä ketjuissa: K-citymarketissa, Anttilassa ja Intersportissa.

Kala- ja äyriäislinjausta sovelletaan Ruokakeskon, Kespron ja K-ruokakauppojen kalojen ja äyriäisten sekä kalaa pääainesosana sisältävien tuotteiden ostotoiminnassa.

Ruokakeskon, Kespron ja K-ruokakauppojen valikoimissa ei ole WWF:n kalaloppaassa (www.wwf.fi) punaisella liikennevalolla merkittyjä lajeja, kuten ankerias, ruijanpallas ja tuore tonnikala. Ruokakesko, Kespro ja K-ruokakaupat edistävät valikoimissaan vihreällä merkittyjä lajeja, kuten ahven, hauki, muikku. Valikoimapäätöksissä suositaan kestäviä kalakantoja ja MSC-sertifioituja toimittajia. Ruokakesko tukee kauppiaiden mahdollisuuksia myydä kestävästi pyydyttyjä lähivesien kaloja.

Vuoden 2011 lopussa Pirkka-sarjassa oli kuusi MSC-sertifioitua tuotetta.

OHJAUSTA VASTUULLISEEN HANKINTAAN

Kesko käyttää tavarantoimittajien arvioinnissa kansainvälisiä arviointijärjestelmiä, BSCI-auditointia ja SA8000-sertifiointia. Tavoitteena on tehdä riskimaissa kauppaa vain auditoinnin läpäisseiden tavarantoimittajien kanssa. Keskon riskimaatoimittajien tehtaista 247 on BSCI-prosessissa.

Keskossa toimii vastuullisen hankinnan ohjausryhmä, joka edistää parhaiden hankintakäytäntöjen jakamista konsernin sisällä. Noin neljä kertaa vuodessa kokoustuvaan ohjausryhmään kuuluu eri toimialojen hankinnan edustajat.

Kiinassa Kesko tukee käyttötavaran tavarantoimittajiaan monitoroinnilla. Paikallinen asiantuntija ohjaa, kouluttaa ja valvoo Keskon kiinalaisten tavarantoimittajien työehtoja ja työolosuhteita sekä ympäristö- ja kemikaalimääräysten noudattamista. Vuonna 2011 tehtiin Kiinassa yhteensä 64 tehdaskäyntiä.

Rautakesko valvoo ja kehittää tavarantoimittajiensa työolosuhteita Kaukoidässä Eurogroup-yhteistyön kautta. Rautakeskon tavarantoimittajien tehtaiden työterveys- ja -turvallisuuskäytäntöjä, työajan ja palkkauksen lainmukaisuutta sekä johtamiskäytäntöjä arvioidaan BSCI-auditoinneilla.

Keskon ostajia koulutetaan säännöllisesti vastuullisen hankinnan käytännöissä. Ruokakeskon teollisten tuotteiden ostajat

saivat joulukuussa 2011 lisää tietoa BSCI:stä ja vastuullisesta hankinnasta:

”Tilaisuudesta oli hyötyä koko tuotelinjalle. Keskustelimme paljon siitä, miten voisimme jatkossa vielä paremmin edistää ja seurata riskimaatoimittajien BSCI-auditointeja. Vastuulliset toimintatavat vaikuttavat hankintaprosessiin kokonaisvaltaisesti. Jo alkuvaiheessa, kun etsimme uusia mahdollisia toimittajia, tutkimme tavarantoimittajia ja puutimme mahdollisiin epäkohtiin. Tavoitteena on löytää toimittajia, jotka jakavat yhdessä Ruokakeskon kanssa samat vastuulliset periaatteet”, kertoo tuoteryhmäpäällikkö **Tuuli Luoma**.

Tuuli Luoma aloitti vuoden 2012 alussa BSCI:n Food Working Groupin jäsenenä.

”Odotan työryhmän kokouksista paljon avointa keskustelua eri maiden osallistujien kanssa ja yhteistä näkemystä siitä, miten prosesseja voidaan kehittää. Uskon, että työryhmätyöskentelyn myötä vastuullisen hankinnan eri osa-alueiden tuntemus lisääntyy koko tuotelinjassa”, Tuuli Luoma sanoo.

KOTIMAINEN TUOTE ETUSIJALLA

Kotimainen tuote on aina etusijalla valitessa tuotteita Pirkka-sarjaan edellyttäen, että tuotteelle asetetut laatu- ja hintakriteerit täyttyvät.

Tuoretuotteissa, kuten lihassa ja lihajalosteissa, sekä nestemäisissä maitotaloustuotteissa, kuten maidoissa ja kermoissa, Pirkka-tuotteiden kotimaisuusaste on erittäin korkea, jopa 100 %.

Merkittävä osa ulkomailta tuotavista tuotteista on sellaisia, joita ei saa Suomesta. Esimerkiksi useat hedelmät ja säilykkeet ovat tällaisia tuotteita. Kotimaisuusaste on sidoksissa myös vuodenaikoihin: kotimaisen tuotteen saatavuus ei aina ole ympäri- vuotisesti riittävä.

PAKKAUSMERKINNÄT ASIAKKAAN TUKENA

Kesko noudattaa omien merkkituotteidensa ja maahantuomiensa tuotteiden pakkausmerkinnöissä Suomen ja EU:n lainsäädännön määräyksiä. Omien elintarvikemerkkituotteiden pakkausmerkinnöissä on pakkauskoon ja merkintätilan salliessa aina ravintoarvomerkinnät, vaikka lainsäädäntö ei sitä edellyttäisi.

Kaikkiin kotimaisiin Pirkka-tuotteisiin on jo yli 25 vuoden ajan merkitty valmistajan nimi ja paikkakunta. Ulkomaisiin Pirkka-tuotteisiin merkitään valmistusmaa. Kotimaisissa Pirkka-tuotteissa käytetään Hyvää Suomesta Joutsenlippu -merkkiä aina, kun merkiltä vaaditut kriteerit täyttyvät. Pirkka-sarjassa on lähes 270 Hyvää Suomesta Joutsenlippu -merkittyä tuotetta.

Kesästä 2011 alkaen lihan alkuperämaa on alettu merkitä ainesosalistaan sellaisissa Pirkka-tuotteissa, joissa liha on yksi pääraaka-aineista. Kaloille on lakisääteisesti merkittävä pyyntialue, mutta pyyntialueen merkitsemistä on laajennettu myös Pirkka-sarjan kalavalmistuksiin, esimerkiksi kalapuikkoihin ja tonnikalasäilykkeisiin. Tuotteita, joissa pääainesosan alkuperä on jo merkitty, on noin 260 kappaletta. Tavoitteena on saada valtaosaan liha- ja kalavalmistuksiin lisättyä alkuperämerkinnät vuoden 2012 loppuun mennessä.

Suurimmassa osassa K-citymarketin ja Anttilan omista merkkituotteista on alkuperämerkinnät. Niihin tuotteisiin, joista alkuperämerkinnät vielä puuttuvat, lisätään merkinnät vuoden 2012 aikana.

TUOTETUTKIMUKSEN LABORATORIOLLA ON ISO 17025 -AKKREDITOINTI

Ruokakeskossa toimii oma tuotetutkimuslaboratorio, joka valvoo K-ruokakauppojen, Anttiloiden, K-citymarketien ja Kodin Ykkösten myymien päivittäis- ja käyttötarvikkeiden laatua. Sille on ainoana kaupan omien merkkien tutkimuslaboratoriona Suomessa myönnetty kansainvälinen pätevyystunnustus, ISO 17025 -akkreditointi. Laboratorioilta vaaditaan pätevyyttä myös, jotta se voi elintarvikelakiin perustuen toimia Eviran hyväksymänä omavalvontalaboratoriona.

ISO 17025 -akkreditoinnin saaminen ja sen ylläpitäminen edellyttää laboratorioilta korkeaa tasoa ja jatkuvaa kehitystä. Akkreditointi edellyttää, että laboratorioille on laadittu standardin mukainen laatujärjestelmä ja että sen käyttämät mittauslaitteet on kalibroitu jäljitettävästi ja analyysimenetelmät on validoitu eli niiden toimivuus on tarkastettu ennen käyttöönottoa.

Noin 680 K-ympäristökauppaa

Ruoka-, rauta- ja maatalouskaupan ympäristöjohtaminen perustuu K-ympäristökaupan toimintamalliin. K-ympäristökauppa toimii ympäristön hyväksi ja auttaa asiakkaitaan tekemään kestäviä valintoja. Kun kaupasta tulee K-ympäristökauppa, sen koko henkilöstö saa koulutuksen ympäristöosaajiksi.

Tuotetutkimuksen laboratorion käyttämistä tutkimusmenetelmistä kahdeksan on akkreditoitu, esimerkiksi mikrobiologiset salmonella- ja listeriamääritykset sekä kemialliset suola- ja formaldehydimääritykset. Mittatekniikan keskuksen FINAS-akkreditointipalvelu tarkastaa vuosittain tuotetutkimuksen laboratorion toiminnan ja akkreditoitua tutkimusmenetelmät.

”Tarkastajat tulevat päiväksi laboratorioon, seuraavat laboranttien käytännön työskentelyä ja vertaavat sitä työohjeisiin. He käyvät läpi tutkimusasiakirjamme ja muun dokumentoinnin. Saamme tarkastuksesta raportin, jossa luetaan mahdolliset poikkeamat, jotka tulee korjata määräaikana. Tavoitteena on jatkuvasti parantaa laboratorion toimintaa”, kertoo laboratorionkemisti **Timo Kivi**.

TUOTTEITA TUTKITAAN JO ENNEN HANKINTAPÄÄTÖSTÄ

Vuonna 2011 tuotetutkimuksen laboratorion tutki 10 369 tuotteenäytettä. Käyttötavaroille tehtyjen tutkimusanalyysojen määrä on noussut: vuonna 2009 tuotetutkimuksen laboratoriossa tehtiin noin 6 700 analyysia ja vuonna 2011 jo yli 21 000 analyysia.

Yhtenä tutkimusmenetelmänä on formaldehydimääritys, joka tehdään noin 4,5 %:lle tutkituista tekstiileistä ja astioista.

”Tutkimme erityisesti ihoa vasten tulevia tekstiilejä kuten lastenvaatteita ja vuodevaatteita, joiden viimeistysaineet saattavat sisältää formaldehydiä. Formaldehydi on todettu haitalliseksi aineeksi, joka ärsyttää silmiä, hengitysteitä ja limakalvoja. Suomen lainsäädäntö ja Keskosssa käytössä oleva kemikaalilista asettavat formaldehydille hyvin tiukat raja-arvot”, tuotetutkimuksen tutkimusinsinööri **Satu Nissi-Rantakömi** kertoo.

Tutkituista tekstiileistä löytyy Nissi-Rantakömin mukaan hyvin harvoin hylkäykseen johtava määrä formaldehydiä. Tavarantoimittajat tietävät, että Kesko vaatii korkeaa laatua myymiltään tuotteilta. Jos tutkittu vaate sisältää runsaasti formaldehydiä, päädytään valitsemaan valikoimiin toinen tuote.

”Uudet lakanat, pyyhkeet ja pienten lasten vaatteet kannattaa aina pestä ennen käyttöönottoa. Mahdolliset formaldehydiä sisältävät liukenevat tuolloin pesuveden”, Nissi-Rantakömi muistuttaa.

REILUN KAUPAN KUKKIA JA LAKANOITA

Keskon toimialoista ruoka- ja käyttötavara-kauppa tekevät yhteistyötä Reilun kaupan edistämisyhdistyksen kanssa ja tarjoavat asiakkailleen Reilun kaupan tuotteita.

Kansainvälisiin Reilun kaupan sääntöihin tehtiin muutoksia vuonna 2011.

”Reilun kaupan kansainvälisessä organisaatiossa käynnistettiin historiallinen uudistus, kun puolet kattojärjestö Fairtrade Internationalin äänivallassa päätettiin antaa kehitysmaiden viljelijöille. Myös Reilun kaupan yhdistelmätuote-elintarvikkeiden, kuten jäätelön, jogurtin, virvoitusjuomien ja leivonnaisten, säännöt muuttuivat ja mahdollistavat nyt kotimaisten raaka-aineiden paremman käytön Reilun kaupan tuotteissa”, Reilun kaupan edistämisyhdistyksen toiminnanjohtaja **Janne Sivonen** kertoo.

Ruokakeskolla oli vuonna 2011 yhteensä 158 Reilun kaupan tavarantoimittajaa 35 maassa. Ruokakeskon valikoimissa oli 222 Reilun kaupan tuotetta, joista 38 Pirkka Reilun kaupan tuotteita. Suosituimpia Pirkka Reilun kaupan tuotteita ovat kukat, banaanit, kahvi, mehut sekä kaakao ja suklaa.

Ruokakeskon myymistä tuotteista kertyi sosiaalisiin kehityshankkeisiin tarkoitettua Reilun kaupan lisää yli 280 000 euroa. Tästä 178 000 euroa oli Ruokakeskon kukkamyyntistä kertyvää Reilun kaupan lisää.

Anttila- ja Kodin Ykkösen -tavarataloissa sekä NetAnttilassa on myynnissä noin 70 tuotetta – pyyhkeitä, lakanoita ja vaatteita –, jotka on valmistettu Reilun kaupan puuvillasta.

CASE

TUOTTEEN TIE AVAA TUOTTEEN REITIN

Tuotteen alkuperä ja koko tuotantoketjun työolot kiinnostavat asiakkaita. Päätimme keväällä 2011 kertoa asiakkaillemme havainnollisella tavalla siitä, mitä tapahtuu ennen kuin tuote on kaupan hyllyllä. Valitsimme 18 keskeistä tuotettamme eri toi-

mialoilta, puolet Suomesta, puolet muista maista. Kerromme Tuotteen tie -kartalla näiden tuotteiden valmistuksesta ja matkasta tilalta ja tehtaalta tekstein, kuvin ja videoin. Tuotteen tie -kartta julkaistiin kesko.fi:ssä ja pirkka.fi:ssä kesällä 2011.

UTZ Certified (www.utzcertified.org) on kansainvälinen varmistusohjelma, jonka avulla taataan kahvin vastuullinen tuotanto ja hankinta. UTZ-sertifioitu kahvi on tuotettu noudattaen varmistusohjelman yhteiskuntavastuu- ja ympäristövaatimuksia.

Vuoden 2011 lopussa Ruokakeskon valikoimissa oli 18 UTZ-sertifioitua tuotetta, joista 6 oli Pirkka-kahveja. Kaikki Keskon Menu-kahvit ovat UTZ-sertifioituja.

Tuotteen tiellä kerromme UTZ-sertifioitujen Pirkka-kahvien kahvipapujen kasvusta, matkasta Brasiliasta Suomeen sekä kahvin laaduntarkkailusta tuotetutkimuksessamme. Videolla neuvotaan, kuinka asiakkaan ostaman yksittäisen kahvipaketin alkuperän voi netissä jäljittää aina kahvitilalle asti.

LUE LISÄÄ:

www.kesko.fi ja www.pirkka.fi

PIRKKA REILUN KAUPAN LUOMU BANAANI VIJELLÄÄN PERUSSA

K-ruokakauppojen tavoitteena on kasvattaa Pirkka-luomutuotteiden valikoima nykyisestä noin 70 tuotteesta sataan vuoden 2012 aikana.

Uusin lisäys Pirkka-luomutuotteiden valikoimaan on maaliskuussa 2012 kauppoihin tullut Pirkka Reilun kaupan Luomu banaani. Banaanilla on sekä Fair Trade -sertifiointi että GlobalGAP-sertifiointi.

”Halusimme yhdistää Reilun kaupan ja luomun samaan tuotteeseen helpottaaksemme asiakkaidemme vastuullisia valintoja. Reilu kauppa takaa vakaan toimeentulon viljelijöille ja hyvät työolot työntekijöille. Luomutuotannossa ruoka tuotetaan luonnonmukaisin menetelmin ilman keinotekoisia lannoitteita ja torjunta-aineita”, kertoo hedelmien ja vihannesten ostojohdaja **Tarja Jukkara** Ruokakeskosta.

Pirkka Reilun kaupan Luomu banaani tulee Suomeen Perusta. Banaanin toimittajaa alettiin etsiä jo keväällä 2010.

”Kartoitimme tuolloin mahdollisia alkuperämaita, tavarantoimittajia ja viljelijöitä, jotka täyttäsivät meidän vaatimuksemme sertifikaattien, saatavuuden ja laadun suhteen. Ostopäällikkö **Janne Vuorinen** vieraili Reilun kaupan luomutiloilla Ecuadorissa ja Perussa syyskuussa 2011. Syksyn aikana kävimme neuvotteluja loppusuoralla olleiden ehdokkaiden kanssa ja teimme lopullisen tavarantoimittajavalinnan. Pakkaus suunnittelu ja muut käytännön toimet veivät myös oman aikansa. Pirkka Reilun kaupan Luomu banaanit olivat K-ruokakauppojen hedelmä- ja vihannesosastoilla lopulta maaliskuussa 2012”, kertoo Tarja Jukkara.

MESTARIMYYJÄ-KOULUTUS SÄHKÖISTYY

Keskon tytäryhtiö K-instituutti on kouluttanut vähittäiskaupan myyjiä Mestari-myyjä-koulutuksella jo yli 50 vuoden ajan. Koulutus toteutetaan ketjukohtaisesti ruoka-, rauta-, maatalous- ja käyttötavara-kaupan ketjuissa. Koulutuksen sisältö laaditaan yhdessä tavarantoimittajien ja ketjujen kanssa.

Vuonna 2011 Mestari-myyjä-koulutukseen osallistui K-ryhmässä yli 15 900 henkilöä 12 eri tuotelinjalla. Mestari-myyjä-koulutusta annetaan verkko-opetuksena myös yli sadassa oppilaitoksessa. Vuonna 2011 kaupallisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa hyväksyttiin yli 3 500 Mestari-myyjä-suoritusta.

”Etäopiskeluna suoritettu Mestari-myyjä-koulutus tarjoaa nuorille työelämää varten hyvät tiedot kaupan alasta. Opiskelija saa tuotekohtaisen tiedon lisäksi yleistietoa hyvästä asiakaspalvelusta, kuluttajansuojasta ja ympäristöasioista sekä K-ryhmän ajan-kohtaisista asioista”, K-instituutin koulutuspäällikkö **Anu Haapoja** kertoo.

Mestari-myyjä-koulutus huipentuu Mestari-myyjä-finaaleihin, joissa parhaat myyjät kisaavat osaamisellaan. Marraskuussa 2011 K-Team Päivillä järjestettyihin Mestari-myyjä-finaaleihin osallistui 36 yksilöfinalistia ja 78 joukkueiden edustajaa.

Mestari-myyjä-koulutus muuttuu maaliskuussa 2012 kokonaan verkkokoulutukseksi. Opiskelijat voivat opiskella joustavasti oman aikataulunsa mukaan koska tahansa.

”Verkko-opiskelun avulla saavutamme entistä enemmän opiskelijoita. Aineistoja on nopea päivittää vuoden mittaan

ja voimme kertoa paremmin uutuus- ja sesonkituotteista. Verkossa koulutukseen voi helposti liittää kuvia, videoita ja muita verkkokoulutuksia”, Anu Haapoja sanoo.

RAUTAKAUPAN MYYJILLE VALAISTUSKOULUTUSTA

Rautakesko järjestää K-rautojen ja Rautioiden myyjille syksyn 2012 aikana valaistukseen ja sen suunnitteluun liittyvän koulutuksen. Koulutus toteutetaan K-instituutin ja Rautakeskon yhteistyönä nettiversiona. Koulutussisältö on tehty yhteistyössä muun muassa Osramin, Motivan ja Valoston kanssa.

”Käymme koulutuksessa läpi lähiaikoina valaistustuotteissa tapahtuneita suuria kehityskaskia ja esimerkiksi vertailuarvojen (watit vs. lumenit) muutoksia ja tulkin-toja. Asiakasodotukset myyjiemme osaamisen tasosta ovat korkeat, joten käsittelemme koulutuksessa myös teknisiä asioita sekä asennusmääräyksiä. Tuomme esiin energiatehokkuusnäkökulman ja annamme lisää tietoa kierrätyksestä ja kaupan osuudesta siihen. Käsittelemme myös olennaisempia seikkoja valaisimien valintaan ja niiden sijoitteluun liittyen. Koulutuksen tavoitteena on syventää myyjiemme osaamista usealta eri osa-alueelta valaistukseen liittyen. Valaistus ja sen mahdollistamat useat eri toteutuskeinot kiinnostavat kuluttaja-asiakastamme yhä enemmän”, kertoo tavararyhmäpäällikkö **Marita von Hertzen** Rautakeskosta.

CASE

RUOKAKESKO KEHITTÄMÄSSÄ LUOMUALAA

Luomuruuan suosio on kasvussa. Ruokakesko ja K-ruokakaupat ovat vahvasti sitoutuneet kehittämään luomualaa yhteistyössä tuottajien, teollisuuden ja muiden luomun eteen työskentelevien tahojen kanssa. Ruokakesko on maaliskuussa 2011 perustetun Pro Luomu ry:n perustajajäsen ja mukana edistämässä luomualan tavoitteellista kehitystä ja kasvua Suomessa sekä edesauttamassa luomutuotteiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamista. Pro Luomu -hankkeen visiona on, että vuonna 2015 luomu on osa sekä kuluttajien että elintarvikeketjun toimijoiden arkipäivää ja tuotevalikoima vastaa kuluttajien tarpeita kattaen keskeiset tuoteryhmät.

”Syksyllä 2011 K-ruokakauppojen tavoitteeksi asetettiin kaksinkertaistaa Pirkka-luomutuotevalikoima viidestäkymmenestä noin sataan tuotteeseen vuoden 2012 loppuun mennessä. Lukumäärän kaksinkertaistaminen on hyvässä vauhdissa. Vuoden 2011 lopussa tuotteita oli 73 kappaletta ja uusia tuotteita tulee valikoimiin kuukausittain”, kertoo Pirkka-tuotesarjasta vastaava **Juha Andelin** Ruokakeskosta.

Suosituimpia Pirkka-luomutuotteita ovat Pirkka Luomu kananmunat, lehtisalaatti ja porkkanat.

K-ruokakauppojen luomutuotteiden myynninkehityksessä on ollut selvää kas-

vua jo pidemmän aikaa, erityisesti vuonna 2011. Pirkka-tuotesarjan myynnistä luomun osuus on jo suurempi kuin luomun myyntiosuus keskimäärin kaikissa tuotteissa.

Pirkka-luomutuotteiden lisäksi Ruokakeskon valikoimissa on luomutuotteita yli 1 000. K-ruokakauppojen kauppakohtaisissa valikoimissa on myös paikallisia luomutuotteita, kuten maito-, leipä- ja lihatuotteita sekä vihannesia ja juureksia. Myös näitä valikoimia kehitetään ja laajennetaan jatkuvasti asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden pohjalta.

CASE

KASVATA ITSE

Maailmalla suosittu hyötyviljelytrendi on matkalla myös Suomeen. Asiakkaille on tarjolla vasta muutamia kaupunkiviljelyyn tai muuhun pienimuotoiseen omatarveviljelyyn tarkoitettuja valmiita ratkaisuja.

Rautakeskon K-rauta ja Rautia -ketju-kaupoille luoman Kasvata itse -konseptin tarkoituksena on konkretisoida vastuullinen hyötyviljelykonsepti ja kehittää kotipuutarhurien käyttöön ratkaisuja laadukkaiden, luonnonmukaisten ja puhaiden elintarvikkeiden pienimuotoiseen

viljelyyn. Konseptia on kehitetty yhdessä kaupunkiviljelyn edistäjän ja uranuurtajan, Dodo ry:n, kanssa. Vuonna 2011 Dodo kaupunkiviljelijöille myönnettiin Helsingin kaupungin ympäristöpalkinto ja Keskon kestävän kehityksen palkinto.

Konseptia kehittäessään Rautakesko tekee yhteistyötä tavarantoimittajien kanssa. Tavoitteena on tehdä pienimuotoisesta elintarviketiljelystä asiakkaalle helppoa ja hauskaa. Viljelys sopii hyvin parvekkeelle tai pienelle pihalle eikä hyötyviljelyyn välttämättä tarvita omaa pihaa ja viherpeukalon taitoja.

Kasvata itse -tuotteille rakennetaan K-rautoihin ja Rautioihin tulevaisuudessa

omat tuotemodulinsa. Talvikaudella pääpaino on sisämyymälässä: siemenissä, esikasvatusvälineissä ja keittiöyrteissä, ja kevätkaudella siirrytään ulkomyymälään kasvien ja taimien saapuessa. Kauden edetessä tarjonta kasvaa kohti valmiimpia taimia. Kasvata itse -konseptia kokeillaan keväällä 2012 muutamissa K-raudoissa.

CASE

OIVA HYMYILEE, KUN KAIKKI ON KUNNOSSA

Oiva-kokeilu on uudenlainen tapa valvoa elintarvikkeita ja esimerkki avoimesta, asiakkaille helposti näkyvästä toimintatavasta. Elintarvikevalvonnan valvontatiedot julkaistaan Oiva-raportin muodossa. Hymynaama kaupan tai ravintolan ovesa kertoo, että kaikki on kunnossa. Mallia on otettu vastaavasta toiminnasta muissa maissa.

Oiva-toimintatapaa kokeiltiin eri puolilla Suomea huhtikuusta joulukuuhun 2011. Kokeilussa oli mukana ruokakauppoja ja ravintoloita Helsingistä, Heinolasta, Keravalta, Jalasjärveltä, Ilmajoelta, Kurikasta ja Lappeenrannasta.

Suomen elintarvikevalvontaa koordinoi Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, mutta tarkastukset tehdään kunnallisesti. Oiva-

tarkastukset tekee aina kunnan oma tarkastaja. Oiva-tarkastuksessa tarkastetaan muun muassa lämpötiloja, elintarvikkeiden käsittelyä ja valmistusta, puhtaanapitoa ja hygieniaoosaamistodistuksia.

Tarkastuksen jälkeen kauppa tai ravintola saa tarkastusraportin ja sen oveen kiinnitetään merkki, jossa Oiva-hymy kertoo tarkastuksen tuloksesta. Hymyt tarkoittavat, että toiminta on esimerkillisellä tai hyvällä tasolla, totisemmat ilmeet paljastavat, että toiminta vaatii määräaikaista tai pikaisia korjauksia.

Keravan K-market Ahjontorin kauppias **Jesse Lintumäki** yllättyi, kun sai käsiinsä kaupansa ensimmäisen Oiva-raportin.

”Vaikka raportin eri kohdat näyttivät

pelkkää hyvää tai erinomaista tulosta, oli käsihygienian arvosana välttävä. Oivassa kokonaisarvosana määräytyy heikoimman osatuloksen mukaan, joten meillä kokonaisarvosanaksi tuli välttävä eli Oivan ”mutrunaama”. Pian selvisi, että syynä oli helposti korjattava ongelma. Yhdeltä palvelupisteen työntekijältä olivat unohtuneet käsiin ja hänellä oli ollut sormus sormessa. Uusintatarkastuksessa tuloksemme olikin jo erittäin hyvä eli kaupan toiminta oli esimerkillisellä tasolla”, Lintumäki kertoo hymyillen.

Oiva-kokeilun kokemusten pohjalta on suunnitteilla, että Oiva-järjestelmä otettaisiin käyttöön koko maassa vuonna 2013.

CASE

PERUNA JÄTTÄÄ PIENEN HIILIJALANJÄLJEN

Pirkka otti ensimmäisenä suomalaisena kaupan omana merkinä käyttöön hiilijalanjälkimerkinnän omassa tuotepakkauksissaan. Merkinnän käyttö aloitettiin lokakuussa 2011 Pirkka-perunan pusseissa.

”Hiilijalanjälkimerkinnän avulla voimme kertoa asiakkaille, millainen ympäristövaikutus tuotteella on ja näin lisätä tietoisuutta ympäristövaikutuksista”, toteaa Ruokakeskon tuotetutkimuspäällikkö **Matti Kalervo**.

Hiilijalanjäljellä tarkoitetaan jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun aiheuttamaa

ilmastokuormaa. Se kertoo, kuinka paljon kasvihuonekaasuja tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana syntyy.

Tuotteiden hiilijalanjälkeä kuvaa Pirkka-tuotteiden pakkauksissa oleva oma merkintä, joka on tehty asiakkaalle helppoluokseksi. Merkinnässä kolmioväkänen ja tummennetut reunukset näyttävät, mihin skaalaan kyseisen tuotteen hiilijalanjälki sijoittuu. Hiilijalanjäljen yksikkönä käytetään Pirkka-tuotteiden merkinnässä grammoja. Pirkka-perunoiden hiilijalanjälki on 16 g per 100 g tuotetta.

Pirkka-perunoiden hiilijalanjälkimerkinnästä asiakas näkee tuottajan osuuden hiilidioksidipäästöistä, mutta hiilijalanjäljen suuruutta voi mitata myös koko tuotteen elinkaaren ajalta. Pirkka.fi-sivuilla asiakas voi tarkastella perunoiden koko elinkaaren hiilidioksidipäästöjä aina kasvatuksesta ruokapöytään asti.

LUE LISÄÄ:
www.pirkka.fi

litraa – ja syyskuussa kuusi litraa – puhdasta vettä Mosambikiin. Käytännössä vesi lahjoitettiin vedenpuhdistukseen käytettävänä Lifestraw-vedensuodatinpilleinä ja -perhesuodattimina. K-ruokakaupoissa myydyistä Bonaqua-pulloista kertyi lahjoitettua puhdasta vettä Mosambikiin yli 10 miljoonaa litraa.

TUKEA ITÄMEREN SUOJELUUN

K-ruokakaupat ja Ben & Jerry's toteuttivat lokakuussa keräyskampanjan K-ruokakaupoissa. Jokaisesta kampanjan aikana myydystä puolen litran Ben & Jerry's -jäätelöpurkista lahjoitettiin 0,10 euroa WWF:n Operaatio Merenneidolle. Kampanja tuotti WWF:lle yli 14 000 euroa.

HYVÄÄ JOULUMIELTÄ

Kesko osallistui 15. kerran järjestettyyn Hyvä joulumieli -keräykseen marras-joulukuussa. Keskon hallituksen lahjoitusvaroista myönnettiin 35 000 euroa Hyvä joulumieli -keräykseen. Keräys kotimaan vähävaraisten lapsiperheiden hyväksi tuotti yli miljoona euroa.

JÄYKKÄKOURISTUSROKOTTEITA KEHITYSMAIHIN

K-ruokakaupat osallistuivat neljättä kertaa UNICEFin ja Pampersin kansainväliseen rokotekampanjaan marras-joulukuussa. Kampanjassa olivat mukana Pampers-, Ariel- ja Fairy-tuotteet. K-ruokakaupat lahjoittivat jokaisesta myydystä tuotteesta lisärokotteen. Yhteensä K-ruokakaupoista kerättiin ja lahjoitettiin UNICEFille yli 1,2 miljoonaa rokotetta.

KATTILAT JA PANNUT KIERTOON

Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavaratalot sekä K-citymarketit olivat helmikuussa mukana Hackmanin kierrätyskampanjassa, jossa kuluttajat toivat käytettyjä pannuja, kattiloita ja aterimia kauppoihin. Kierrätykseen palautui yli 8 400 kiloa tavaraa, joiden raaka-aineet, teräs ja alumiini, saadaan uudelleenkäyttöön lähes sataprosenttisesti.

CASE

HYVÄNTEKEVÄISYYS- KAMPANJOITA VUONNA 2011

RANNEKORUKAMPANJA AUTTOI KENIALAISIA ÄITEJÄ JA LAPSIA

Ruokakesko toteutti toukokuussa rannekorukampanjan toista kertaa. Kenialaisten naisten tekemät 300 000 rannekorua liitettiin mukaan Pirkka Reilun kaupan kukkaimppujen kääreisiin. Osa korumyynnistä tulevasta rahasta käytetään naisten kotikylän Inkorienton yleishyödylliseen toimintaan. Ruokakeskon aiemmasta kampanjasta kertyneitä rahoja käytettiin vesisäiliöön, joka tarjoaa puhdasta vettä 10 000 kenialaiselle.

REILUN KAUPAN RUUSUJA ÄIDEILLE ÄITIENPÄIVÄNÄ

Kesko järjesti 8.5. äitienpäiväjuhlan Odotus-veistoksella Helsingin Kaivopuistossa. Äideille ja isoäideille jaettiin tilaisuudessa 10 000 Pirkka Reilun kaupan ruusua. K-ruokakauppojen kukkamyynti tuotti Reilun kaupan lisäksi Keniaan noin 158 000 vuonna 2011.

APUPOIKA JA APUTYTÖ AUTOKUSKEINA

Volkswagen Hyötyautojen Kesätyöpaikka vailla vertaa -kampanjassa Apupoika Antero kuljetti pienelektroniiikkaromua kierrätykseen ja Aputyttö Annukka ruokapalvelukuljetuksia vanhuksille.

ROOSA NAUHA -KAMPANJOILLA TUKEA RINTASYÖPÄ-TUTKIMUKSEEN

Lokakuussa lahjoitettiin Pirkka Reilun kaupan Roosa Nauha -ruusujen myynnistä Suomen Syöpäsäätiön Roosa nauha -rintasyöpäkampanjaan 0,10 euroa/kimppu. Ruusukimppuja myytiin noin 100 000 ja lahjoitussumma oli yli 10 000 euroa.

Anttilan ja NetAnttilan Facebook-sivut avautuivat lokakuussa hyväntekeväisyyskampanjalla, jonka tavoitteena oli lahjoittaa yhdessä tykkääjien kanssa 10 000 euroa Syöpäsäätiön Roosa Nauha -kampanjaan. Jokainen uusi tykkääjä keräsi lahjoitussummaa 0,10 eurolla. Tykkääjiltä kampanjaan kertyi yli 5 300 euroa. Anttila ja NetAnttila lahjoittivat loput ja yhteensä lahjoitus Syöpäsäätiölle oli 10 000 euroa.

K-raudoissa oli keväällä myynnissä Roosa Nauha -yrttiruukkuja ja -kastelukannuja. K-rauta lahjoitti 10 % jokaisesta myydystä tuotteesta Syöpäsäätiölle, yhteensä 8 200 euroa.

PUHDASTA VETTÄ AFRIKKAAN

K-ruokakaupat ja Bonaqua lahjoittivat touko-joulukuussa jokaista K-ruokakaupoista ostettua vesipulloa kohti kolme

TERVEYTTÄ OIKEALLA RUUALLA JA LIKUNNALLA

Kesko ja K-kaupat kannustavat asiakkaitaan ja henkilökuntaansa terveellisiin elämäntapoihin, syömään terveellisesti ja liikkumaan oman terveyden ja kunnon ylläpitämiseksi. Keskon vastuullisuusohjelmassa on terveellisiin elämäntapoihin ja vastuullisiin tuotevalikoimiin liittyviä tavoitteita.

Asiakkaat odottavat kaupan tekevän työtä terveellisten valikoimien kehittämiseksi ja tarjoamiseksi. Ruokakeskon TNS Gallupilta teettämässä Vastuullisuustutkimuksessa 2011 tuoteturvallisuus ja terveellinen ruokavalio nousivat asiakkaita paljon kiinnostaviksi asioiksi.

Asiakkaat odottavat kaupalta, että terveyttä edistävien tuotteiden valikoima on hyvä ja hinnoiltaan kohtuullinen. Asiakkaat pitävät tärkeänä sitä, että tuotteita kehitetään terveellisemmiksi vähentämällä tai poistamalla lisäaineita sekä rasvaa, suolaa ja sokeria. Monen toiveena on, että kaupassa huomioidaan erikoisruokavaliot ja että kaupan henkilökunta osaa opastaa asiakkaita terveellisten valintojen tekemisessä.

AUTAMME ASIAKKAITAMME JA TYÖNTEKIJÖITÄMME EDISTÄMÄÄN TERVEYTTÄÄN

Terveellisten elämäntapojen ja ruokatottumusten sekä liikunnan edistäminen on keskeistä erityisesti ruoka- ja urheilukaupassamme.

Keskon työterveyshuollon tehtävänä on edistää ja seurata työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia sekä varmistaa, että työntekijät voivat työskennellä terveellisessä ja turvallisessa työympäristössä.

K-RAVINTOTAITAJA ON TERVEELISEN JA MONIPUOLISEN RUUAN TUNTIJA

K-ruokakauppoihin on vuodesta 2010 koulutettu K-ravintotaitajia, ravitsemuksen ja ruokavalioiden erityisosaajia. K-ruokakaupoissa työskentelee jo 560 K-ravintotaitajakoulutuksen suorittanutta henkilöä. K-instituutin järjestämässä koulutuksessa opiskellaan itsenäisesti verkossa sekä omassa kaupassa perehtymällä jokapäiväisiin palvelutilanteisiin.

K-citymarket Keljossa Jyväskylä myyjänä työskentelevä **Soile Hannonen** on 500:s K-ravintotaitaja:

”Asiakkaat arvostavat monipuolista ja terveellistä ruokaa ja noudattavat erilaisia ruokavaliota. Kiinnostus erilaisiin ruokakulttuureihin ja muiden maiden

ruokaresepteihin on kasvanut matkailun myötä. K-ravintotaitaja-koulutus antoi minulle paljon uutta tietoa esimerkiksi pakkausmerkinnöistä, Pirkka-tuotteista, erityisruokavaliosta, eri uskonnoista ja kulttuureista sekä viestinnästä kaupassa”, Soile Hannonen kertoo.

Soilesta on ollut mukava huomata, että hän voi K-ravintotaitaja-koulutuksessa oppimillaan taidoilla tarjota asiakkaille uusia vaihtoehtoja ja ratkaisuja heidän ongelmiinsa.

”Vähän aikaa sitten asiakas kyseli gluteenitonta leipää vieraalleen, jolla on keliakia. Esittelin hänelle meidän kaupan laajan gluteenittoman leipävalikoiman. Meillä myydään gluteenitonta paahtoleivästä ja limpuista sämpylöihin – sekä tuoreita, pakastettuja että erikoishyllyn leipiä”, Soile kertoo.

NATRIUMGLUTAMAATTIA POISTETAAN PIRKKA-TUOTTEISTA

Ruokakeskon tuotetutkimus on neljän vuoden ajan vähentänyt sokeria, rasvaa ja suolaa niitä runsaasti sisältävistä Pirkka-tuotteista. Vuoden 2011 loppuun mennessä on reformuloitu lähes 90 Pirkka-tuotetta.

Lähes 50 Pirkka-tuotteesta on poistettu natriumglutamaatti (E621). Ruokakesko on päättänyt karsia natriumglutamaattia, vaikka lainsäädäntö ei sitä edellytäkään.

”Natriumglutamaatti on useissa tutkimuksissa todettu turvalliseksi lisäaineeksi kohtuullisina määrinä käytettynä. Joillekin ihmisille glutamaatit aiheuttavat kuitenkin päänsärkyä, sydämentykytystä ja pahoinvointia. Toisten mielestä natriumglutamaatti saa aikaan viidennen perusmaun, hyvän umami-maun aistimuksen, ja toisten mielestä se tuo elintarvikkeisiin teollisen maun. Olemme poistaneet natriumglutamaatin esimerkiksi Pirkka-leikkeleistä ja Pirkka-kebabhampurilaisesta”, Ruokakeskon tuotetutkimuspäällikkö **Matti Kalervo** kertoo.

EUROLLA HEDELMIÄ JA VIHANNEKSIA K-SUPERMARKETEISTA

Runsas ja hyvin hoidettu hedelmä- ja vihannesosasto on yksi tärkeimmistä K-ruoka-kaupan osastoista. Keskimäärin K-supermarketin valikoimissa on 70 hedelmää ja 150 vihannesta ja juuresta. Kauppiat täydentävät valikoimiaan lisäksi lähituottajien tuotteilla.

Syksyllä 2011 järjestettiin kaikissa Suomen yli 200 K-supermarketissa Superpäivien Hedelmäisku-kampanja, jossa oli tarjolla erilaisia hedelmiä ja vihannuksia eurolla per kilo, paketti, rasia tai pussi.

Kauppiat ovat innokkaina mukana vuosittain järjestettävässä hedelmä- ja vihan-

neskampanjassa. Hedelmien ja vihannesten myynti kasvaa kampanjan aikana moninkertaisesti. Asiakkaat kiittelevät kampanjasta ja kyselevät seuraavan ajankohtaa jo hyvissä ajoin.

”Hedelmäisku on Superpäivien ehdoton kohokohta kaupassamme. Suunnittelemme sitä jo hyvissä ajoin koko hevosaston voimin. Asiakkaat ostavat kassitolkulla hedelmiä kotiin. Edulliset hinnat innostavat kokeilemaan myös erikoisempia hedelmiä”, sanoo K-supermarket Manhattanin kauppias **Veli-Pekka Hussi** Turusta.

MARJAT OVAT KOTIMAISTA SUPERRUOKAA

Hedelmien ja vihannesten lisäksi ravintosuositusten mukaan on hyvä syödä erilaisia luonnonmarjoja, jotka sisältävät runsaasti vitamiineja, hivenaineita ja flavonoideja. Yleisimmin käytettyjä kotimaisia luonnonmarjoja ovat mustikka, puolukka, lakka, tyrni ja variksenmarja.

Pirkka-sarjaan kuuluu muun muassa kotimaiset pakastemansikat, -mustikat ja -puolukat. Satokauden aikaan valikoimissa on myös Pirkka-merkillä myytäviä tuoreita kotimaisia mansikoita ja pensasmustikoita. K-ruokakauppiat hankkivat lisäksi kesän ja syksyn satoaikaan valikoimiinsa marjoja paikallisilta marjankerääjiltä ja -viljelijöiltä.

”Satokauden aikaan kannattaa nauttia mahdollisimman paljon tuoreista marjoista. Marjat ovat kevyttä, kotimaista superruokaa ja oiva ainesosa leivonnassa. Marjoista saa sekoitettua myös maukkaita smoothieita ja muita raikkaita juomia. Kesällä tuoreena ostetut tai itsekerätyt marjat voi säilöä talven varalle pakastettuina, hilloina tai mehuina”, Ruokakeskon kuluttajapalvelupäällikkö **Heta Rautpalo** muistuttaa.

Keskon hallitus lahjoitti marjojen ja muiden luonnontuotteiden käyttöä edistävälle Arktiset Aromit ry:lle 10 000 euroa vuonna 2011.

ASIAKKAILTA KYSYMYKSIÄ TERVEELLISYYDESTÄ

Ruokakeskon kuluttajapalvelu vastaa päivittäin asiakkaiden kysymyksiin ja palautteisiin. Vuonna 2011 kuluttajapalveluun tuli 20 215 asiakaspalautetta.

”Erilaiset rasvat, lisäaineet, luomu, Reilun kaupan tuotteet, kotimaiset tuotteet ja tuotteiden alkuperämaat ovat asioita, jotka ovat vuoden aikana herättäneet keskustelua ja kysymyksiä. Asiakkaat haluavat lisätietoa tuotteiden suolapitoisuuksista, omega-3-rasvahapoista ja lisäaineiden käytöstä. Toisinaan tarvitaan tulkinta-apua ravintoarvomerkintöihin, esimerkiksi GDA-merkintä – Guideline Daily Amount eli viitteellinen päiväsaantimerkintä – aiheuttaa vielä toisille hämmennystä”, sanoo Heta Rautpalo.

Moni ottaa yhteyttä kiittääkseen omaan ruokavaliioon soveltuvista tuotteista:

”Monet asiakkaat ovat tyytyväisiä siitä, että leikkeleistä on poistettu natriumglutamaatti. Jotkut iloitsevat keinotekoisesti makeutetuista kevyttuotteista, toiset antavat kiitosta sokerilla makeutetuista täysrasvaisista tuotteista. Luomutuotteista tulee jatkuvasti kiitosta, mutta myös kysymyksiä alkuperästä, luomutuotannon valvonnasta ja lisäaineiden käytöstä”, Heta Rautpalo kertoo.

LIKKUMINEN KUULUU KAIKILLE

Keskon urheilukaupan ketju Intersport kannustaa ihmisiä liikkumaan. Intersport tarjoaa monipuolisia liikuntavälineitä ja opastaa asiakkaitaan harrastusten pariin.

Työterveyshuollon erikoislääkäri Helena Rossille Työterveystekopalkinto

Suomen Työterveyslääkärit ry myönsi huhtikuussa 2011 vuoden Työterveystekopalkinnon Keskon vastaavalle työterveyslääkärille Helena Rossille ansiokkaasta toiminnasta Työterveyslaitoksen masennuskoulutushankkeessa. Helena Rossi oli mukana koordinoimassa ja toteuttamassa yhdessä alan asiantuntijoiden kanssa Työterveyslaitoksen valtakunnallista masennuskoulutuskieruutta vuosina 2008–2011. Palkintoraadin mukaan Helena Rossi ja Työterveyslaitoksen masennushankkeen kouluttaja, psykiatrian erikoislääkäri **Katinka Tuisku** ovat ottaneet onnistuneesti käyttöön masennuksen hoidon hyviä käytäntöjä ja kirjoittaneet oppaan masennuksen hoidon työkaluista työterveyshuoltojen avuksi.

TERVEELLISYYS

Vuoden 2011 lopussa Intersportteja oli Suomessa 56 ja Venäjällä 36.

Intersportin Sport to the People -konseptin mukaan liikkuminen kuuluu kaikille ja kaikenikäisille urheiluharrastuksen tasosta riippumatta. Vuoden 2011 aikana Sport to the People -konseptin mukainen toiminta on edennyt kaikkiin ketjun kaappoihin Suomessa.

Jokaisessa Intersportissa Suomessa järjestetään vähintään kaksi kertaa vuodessa liikuntatapahtumia. Tavoitteena on edistää tervettä elämäntapaa ja kannustaa liikkumaan. Liikuntatapahtumissa tehdään kehonkoostumusmittauksia ja Footbalance-jalka-analyseja sekä esitellään erilaisia liikuntamuotoja ja liikkumisen apuvälineitä kuten erikoisjalkineita ja -sukkia. Asiakkailla on mahdollisuus saada neuvoja esimerkiksi personal trainerilta, ravitsemusterapeutilta ja tuote-edustajilta.

Intersportin nettisivuilla (www.intersport.fi) annetaan harjoitus- ja varustevinkkejä esimerkiksi juoksemisesta, pyöräilystä ja palloilusta.

Osasairauspäiväraha auttaa töihinpaluuseen

Pidemmän sairausloman jälkeen, kun työkyky ei ole vielä palautunut kokonaan, osittainen työhönpaluu voi olla hyvä ratkaisu. Kelan myöntämä osasairauspäiväraha tukee vajaakuntoisen henkilön työelämässä pysymistä ja paluuta kokoaikaiseen työhönsä. Työntekijä palaa työterveyslääkärin luvalla osa-aikatyöhön 40–60 %:n työajalla omalle työpaikalleen ja tekee niitä työtehtäviä, joista työntekijä sopii yhdessä esimiehen kanssa työterveysneuvottelussa. Vuonna 2011 Keskon sairauskassa myönsi 230 kpl osasairauspäivärahoja, mikä on 158 % enemmän kuin vuonna 2010.

OLISIKO LAJINI KAHVAKUULA?

Yksi viime vuosina suosiotaan lisännyt liikuntamuoto on kahvakuulaharjoittelu. Kahvakuula on kahvallinen metallipallo, jolla harjoittelu sopii kaikenkuntoisille, sekä naisille että miehille.

Oululainen Intersport Rintämäki esitteli kahvakuulaharjoittelua ensimmäistä kertaa asiakastapahtumassaan lokakuussa 2011:

”Järjestimme Sport to the People -tapahtumana kahvakuulaesittelyn kaupan takapihalla. Kaikki lajista innostuneet aloittelijat

CASE

SENIORIT SAIVAT OPASTUSTA

Intersport megastore Lielähti Tampereella oli lokakuuisena torstaiaamupäivänä täynnä iloisesti porisevia 60–70-vuotiaita. Moni heistä kertoi astuneensa ensimmäistä kertaa urheilukauppaan, jota olivat ennen pitäneet kilpaurheilijoiden paikkana. Kauppiat **Timo** ja **Sanna Tiitinen** olivat saaneet urheilukauppoja karttaneet seniorit ”ulos ihmisten ilmoille” hyvin tuloksin.

”Olimme jo aikaisemmin pohtineet, miten voisimme kannustaa senioreita liikkumaan ja tulemaan asiakkaaksemme. Sport to the People -konseptimme mukaan liikkuminen kuuluu kaikenikäisille ja -kuntoisille, joten lähdimme ideoimaan tapahtumaa sen mukaan. Hengitysliiton **Janne Haarala** ehdotti, että tekisimme yhdessä tapahtuman, joka tukisi heidän valtakunnallista iäkkäiden Ulos ihmisten ilmoille -ulkouilupäiväänsä. Saimme mukaan myös paikallisen diabetesyhdistyksen, joka toi tietoa lisääntyneestä kakkostyyppin diabeteksestä ja liikkumisen merkityksestä sen ennaltaehkäisyyn. Ikääntyessä tulee enemmän jalkavaivoja, joten pyysimme

tapahtumaan myös erilaisia geelisuojia ja -tukia maahantuovan yrityksen sekä lääkärin fysioterapeutin”, Sanna Tiitinen kertoo yhteistyökumppaneistaan.

Tapahtumaan osallistujat olivat hyvin kiinnostuneita liikuntavinkeistä ja erilaisista apuvälineistä, jotka helpottavat liikkumista. Monelle tehtiin Footbalance-analyysi ja kenkiin asennettiin jalan virheasentoa korjaavat pohjalliset. Intersportilta oli myös mahdollisuus lähteä mukaan opastetuille sauvakävelyenkeille.

”Osallistujat olivat hymyileviä ja iloisia. Eräs rouva kiitteli siitä, että kerrankin heidän ikäisilleen järjestetään jotain. Päivä oli meille työntekijöillekin yksi mukavimmista päivistä olla töissä. Päätimme tuona päivänä, että tapahtumasta tehdään perinne. On tärkeää, että urheilukauppakin ottaa huomioon väestön ikääntymisen. Eläkeikäisillä on jo aikaakin huolehtia kunnostaan ja meiltä pitää löytyä siihen vinkkejä, välineitä ja vaatteita”, Sanna Tiitinen toteaa.

ja kokeneemmatkin harrastajat olivat ter-
vetulleita. Olimme varanneet eripainoisia
kuulia, joilla sai kokeilla uutta lajia ja vaikka
12 kilon kuulaa. Paikallisen urheiluseuran,
Haukiputaan Heiton **Tinja Repo** esitteli
harjoitusmuotoja, joilla kahvakuulalla voi
treenata turvallisesti, mutta tehokkaasti.
Tapahtumaan osallistujat olivat hyvin
innostuneita ja esittivät Tinjalle paljon
tiedonjanoisia kysymyksiä”, kertoo **Anne
Holla** Intersport Rintämäestä.

TERVEYTTÄ KANNATTAA YLLÄPITÄÄ

Keskon työterveyshuollon tavoitteena on
hyvinvoiva työntekijä, toimiva työyhteisö
sekä terveellinen ja turvallinen työym-
päristö. Työterveyshuolto tekee läheistä
yhteistyötä toimipaikkojen kanssa. Työnte-
kijöiden terveyden ja työkyvyn seuranta on
työterveyshuollon ja toimipaikan jatkuvaa
yhteistä toimintaa.

Keskon työterveyshuolto on solminut
Kelan kanssa Palveluntuottaja-sopimuk-
sen, joka on voimassa vuoden 2012 alusta.
Keskon työterveyshuolto tuottaa työter-
veyshuollon palvelut Keskon työntekijöille
pääkaupunkiseudulla. Muualla Suomessa

se ostaa keskitetysti sopimukseen liitty-
vien yhtiöiden työterveyshuollon palvelut.
Muissa toimintamaissa työterveyshuolto on
järjestetty kunkin maan sosiaalilainsäädän-
nön määrittelemällä tavalla.

”Keskitettyyn työterveyshuollon hankin-
taan ja tavoitteelliseen työterveyshuollon
johtamiseen siirtymisestä on työntekijöille
hyötyä koko maassa”, sanoo Keskon työter-
veyshuollon ylläkäri **Pirjo Anttila** ja jatkaa:

”Tavoitteenamme on, että kaikilla kon-
sernin työntekijöillä on samanlaajuinen
ja -sisältöinen työterveyshuollon palvelu
käytettävissään koko Suomessa ilman aikai-
sempaa ostettujen palveluiden kirjavuutta.”

TERVEYSTARKASTUS ANTAA TIETOA

Kaikille uusille työntekijöille tehdään
ennen työsuhteen alkamista työhöntulo-
terveystarkastus. Tarkastuksen sisältö vaih-
telee sen mukaan, onko työntekijä tulossa
töihin toimistoon, varastoon vai kauppaan.

Ikäryhmäterveystarkastuksia tehdään 35-
40-, 45-, 50-, 55-, 58-, 61- ja 64-vuotiaille. Tar-
kastuksiin kuuluu laboratoriotutkimuksia,
erilaisia kyselykaavakkeita, terveydenhoita-
jan ja tarvittaessa lääkärin tekemä tarkastus.

Kaikissa terveystarkastuksissa arvioidaan
työntekijän terveyttä ja työkykyä suhteessa
hänen työnsä vaatimukseen ja tehdään
yhdessä terveystarkastus.

Tarkastusten yhteydessä tehdään kunto-
testit 35- ja 40-vuotiaille. Vuonna 2011 alet-
tiin tehdä kuntotestejä myös 30-vuotiaille.

”Tuki- ja liikuntaelinsairauksia esiintyy
kaupan alalla varsin paljon nuorillakin hen-
kilöillä. Halusimme ottaa uuden ikäryhmän
mukaan testattavaksi, jotta oman kuntonsa
hoidon nuoruusvuosina laiminlyöneet
heräisivät ajoissa liikkumaan ja huolehti-
maan itsestään tulevien vuosien varalta”,
Pirjo Anttila kertoo.

NEUVONTAA JA PAINONHALLINTAA

Työterveyshuolto tukee yksilöohjauksella
työntekijöitä monenlaisissa tilanteissa – on
sitten kyseessä elämäkriisi, uupuminen tai
fyysistä terveydentilaa uhkaava asia. Tar-
vittaessa järjestetään fysiokimpparyhmiä
ja suunnattuja liikunta- ja terveysneuvon-
taryhmiä tarpeen mukaan.

Moni painonpudottaja on saanut tukea
omalta terveydenhoitajaltaan.

CASE

TYÖTERVEYSHUOLTO MUKANA SUUNNITTELEMASSA LOGISTIikkakeskuksen TYÖSKENTELYOLOJA

Keskon työterveyshuolto on ollut mu-
kana Anttilan uuden logistiikkakeskuk-
sen suunnittelussa syksystä 2009 alkaen.
Yhdessä logistiikkakeskuksen edustajien
kanssa pyrittiin saamaan uusista tilois-
ta ergonomialtaan ja turvallisuudeltaan
mahdollisimmat hyvät työskennellä.

”Olimme mukana Anttilan suunnittelu-
ryhmässä valitsemassa logistiikkakeskuk-
sen laitteita ja työvälineitä. Teimme työn
turvallisuusanalyysin korkeavaraston,
laatikkoon ja lavalle -keräyksen alueilla
sekä robottien laatikkokeräyksen alueilla.
Mietimme valaistusvoimakkuuksia sekä
laitteiden ja näyttöjen sijoittelua. Työn
vaarojen arvioinnin teimme yhteistyössä
työsuojelun kanssa. Pientavarapakkaa-
moon suosittelimme hankittavaksi säh-
kösäädettävät pakkauspöydät, jotka mah-
dollistavat erikokoisten työntekijöiden
työskentelyn optimaalisissa työskentely-
asennossa. Henkilöstön kannalta on tär-
keää, että saimme logistiikkakeskukseen
työterveysaseman ja uuden kuntosalin
työntekijöille”, kertoo työfysioterapeutti

Kristian Turklin Keskon työterveyshuol-
lost.

Uusi logistiikkakeskus vihittiin käyttöön
elokuussa 2011. Työterveyshuollon työ
jatkuu edelleen:

”Pidämme kevään 2012 aikana turval-
lisen työskentelyn koulutukset logistiikk-
keskuksen henkilökunnalle, teemme
työpaikkaselvityksen ja jo toistamiseen
vaarojen arvioinnin”, Kristian Turklin
sanoo.

TERVEELLISYYS

”Käymme ensin läpi ruokavalio- ja elämäntapa-asioita keskustellen ja mietimme, mitkä tekijät parhaiten auttaisivat henkilöä painonhallinnassa ja tuntuisivat omilta keinoilta. Painokilot eivät kerro koko totuutta. Usein hyviä tuloksia saadaan, kun kuukausittain seurataan kehonkoostumuksen muutoksia, rasvan ja lihasmassan suhdetta. Näin seuraten voidaan paremmin motivoida ja ohjata oikeanlaiseen painonhallintaan. Moni on saanut painoaan alas paljonkin yksinkertaisesti alkamalla syödä oikein ja säännöllisesti”

Katajanokan työterveysaseman työterveydenhoitaja **Pirkko Laine** kertoo.

KUNTOUTUKSESTA EVÄITÄ OMAAN HYVINVOINTIIN

Kuntoutusta järjestetään yhteistyössä Kelan kanssa. ASLAK-varhaiskuntoutusta ja työkykyä ylläpitävää TYK-kuntoutusta haetaan erilaisissa tehtävissä toimiville ryhmille vuosittain. Vuodelle 2011 myönnettyillä viidellä ASLAK-kursilla aloitti kuntoutuksen yhteensä 49 työntekijää.

Anttilan tavaratalomarkkinoinnin AD **Sirkka Paldanius** ja Anttilan ostoasiantuntija **Anneli Teräspää** olivat ASLAK-kuntoutuksessa Kuntoutus Orton Oy:ssä Helsingissä vuonna 2011.

”Neljän kuntoutusviikon aikana sai keskittyä itseensä ja oppi hallitsemaan stressiä. Olemme kokeilleet monia uusia liikuntalajeja: qigongista ja Flexi-Barista erilaisiin vesijumppiin”, Sirkka ja Anneli sanovat.

CASE

PIRKKA OMEGA-3-TUOTE EDISTÄÄ TERVEYTTÄ

Ruokakesko ja K-ruokakaupat lisäävät aktiivisesti terveellisen ja monipuolisen ruuan valikoimaansa, ja myös Pirkka-valikoimiin lisätään terveysvaikutteisia tuotteita. K-ruokakaupat haluavat auttaa asiakkaitaan tekemään terveellisiä valintoja jokapäiväisillä ruokaostoksillaan. Yksi terveellisen ruokavalion perusta on saada riittävä määrä omega-3-rasvahappoja.

Valitsemalla leipänsä päälle Pirkka kasvi-rasvalevite 38 % omega-3 :a voi parantaa ruokavalionsa rasvahappokoostumusta. Levitteeseen on lisätty kalaöljyä, joten siitä saa runsaasti omega-3-rasvahappoja. Levite on lisäksi suolaton ja A, B, D ja E -vitamiinoitu.

Omega-3-rasvahapot ovat monitydyttymättömiä rasvahappoja, joiden tulisi

muodostaa yksi prosentti päivittäisestä energiansaannista. Hyviä omega-3-lähteitä ovat kalaöljy ja kasviöljyt. Suomalaisten ravitsemussuosituksen mukaan ihmisen tulisi saada päivittäisestä ruokavaliostaan noin 2–3 grammaa omega-3-rasvahappoja.

CASE

YHDESSÄ IRTI TUPAKASTA

Rautakesko ja Indoor Group aloittivat syyskuussa 2011 Irti tupakasta -kampanjan. Kampanjalla haluttiin kannustaa keskolaisia käymään keuhkojen toiminnan mittauksissa ja luopumaan tupakoinnista.

Kampanjassa hyödynnettiin muiden toimialojen savuttomuuskampanjoiden hyviä tuloksia. VV-Autossa toteutettiin Stumppaa!-kampanja vuonna 2010 ja Kesprossa Kohti savuttomampaa Kesproa -kampanja vuosina 2010–2011. K-supermarket Peltolassa Järvenpäässä työntekijöiden savuttomuus on ollut periaatteen

na kaupan avauksesta eli vuodesta 2009 lähtien.

Syyskuussa Hakkilassa Vantaalla järjestetyissä kahdessa Katsasta keuhkosi -tilaisuudessa oli tarjolla neuvontaa, keuhkojen toiminnan mittauksia ja häkämittauksia. Tilaisuuksissa kävi yhteensä 88 henkilöä, joista tupakoitsijoita oli 24, tupakoinnin lopettaneita 26 ja tupakoimattomia 38 henkilöä.

Kaikki henkilöt, joilla puhallusmittauksen arvot olivat matalia tai ilmeni oireita, ohjattiin ottamaan yhteyttä työterveys-

huoltoon tarkempien tutkimusten tarpeen arvioimiseksi ja suorittamiseksi.

Irti tupakasta -kampanjaan lähti mukaan kymmenen henkilöä, joista kolme lopetti tupakoinnin. Vertaisryhmä kokoontui Hakkilassa joka kuukausi. Vertaisryhmään osallistuneet pitivät sieltä saatua tukea tärkeänä.

Rautakesko ja Indoor Group tukevat tupakoinnin onnistunutta lopettamista korvaamalla vieroitus- ja lääkkehoidon kulut.

CASE

Pirkka.fi-RESEPTIPALVELU UUDISTUI

Pirkka.fi-sivusto uudistui vuoden 2011 aikana. Uusittu sivusto ja erityisesti reseptihaku vastaavat paremmin nykyaikaisen nettikäyttäjän ja ruoanlaittajan tarpeita.

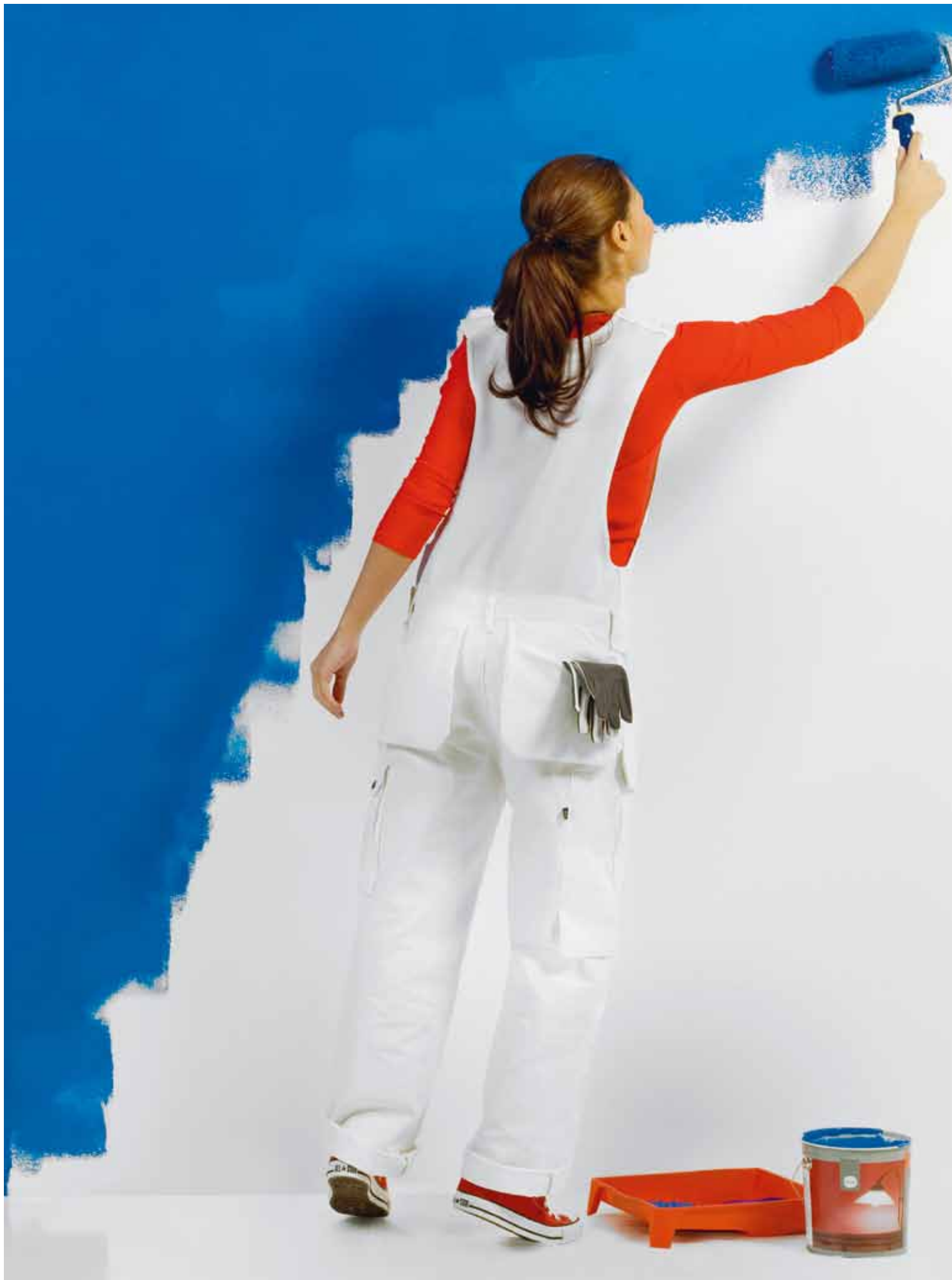
Erityisruokavaliot ovat yleistyneet ja terveelliset elämäntavat sekä ruokailutottumukset kiinnostavat yhä useampia suomalaisia.

Uusittu Pirkka-reseptihaku löytyy Pirkka.fi-sivuston Reseptit ja ruoanlaitto -osiosta. Sen avulla voi hakea ruokaideoita kotoa löytyvien raaka-aineiden mukaan tai suoraan reseptin nimellä.

”Tarkennetulla haulla on mahdollista etsiä reseptejä erityisruokavalioiden mukaan ja hakea esimerkiksi gluteenittomat, kananmunattomat, maidottomat, sokerittomat tai kasvisruokareseptit. Lisäksi kaikkiin yli 4 700 reseptiin on laskettu ravintosisällöt, jotka helpottavat terveellisten valintojen tekoa ruoanlaitossa”, Pirkka-koekeittiön kotitalousopettaja **Leena Korkalainen** kertoo.

Reseptipalvelua on kehitetty myös vuorovaikutteisempaan suuntaan. Käyttäjät voivat kommentoida, suositella tai arvostella reseptejä. Pirkka.fi-sivustolta löytyvä Oma keittiö -palvelu tarjoaa käyttäjälle sähköisen reseptikirjan, johon voi tallettaa omat suosikkireseptinsä Pirkan reseptihausta tai omista reseptivihoista. Palvelussa voi myös jakaa reseptejä ja ruokakuvia muiden käyttäjien kanssa, suunnitella ruokalistoja sekä luoda ja lähettää ostoslistoja tekstiviestillä ja sähköpostitse.

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN

KESKON TOIMINNAN

VAIKUTUKSET 44

Keskon toiminnan vaikutukset voidaan jakaa taloudellisiin, sosiaalisiin ja ympäristövaikutuksiin. Kehitämme ja tarjoamme kaupan alan palveluita, työllistämme suoraan ja välillisesti sekä valmistutamme ja myymme tuotteita.

KESKON VASTUULLISUUDEN

OLENNAISUUSARVIO 46

Keskitymme vastuullisuustyössämme ja raportoinnissamme olennaiseen: asioihin, joilla on merkitystä sidosryhmillemme ja nykyinen tai tulevaisuudessa mahdollinen vaikutus Keskon liiketoiminnalle.

KESKEISIMMÄT

TUNNUSLUVUT 2011 47

Olemme määritelleet olennaisuuden kautta merkittävimmät, raportissa esiteltävät toimintaamme mittaavat avaintunnusluvut.

MAHDOLLISUUDET JA RISKIT 48

Vastuullinen toiminta luo mahdollisuuksia kilpailukyvyyn parantamiseen ja kasvuun, mutta edellyttää myös riskien tunnistamista.

VASTUULLISUUS

PÄIVITTÄISESSÄ TOIMINNASSA 50

Keskon yhteiskuntavastuutyö perustuu Keskon arvoihin ja visioon. Sitä ohjaavat johtamismalli, sidosryhmäanalyysi, toimintaperiaatteet ja Vastuulliset toimintatapamme -opas. Tunnistamme olennaisiin näkökohtiin liittyvät johtamisen lähestymistavat.

MITEN KESKON TOIMINTA VAIKUTTAA?

KUVITUS: MIKAEL ERIKSSON

A TUOTTEIDEN TUOTANTO

- Keskon ja kauppiaiden ostojen taloudellinen vaikutus tavaran- ja palveluntoimitajiin, esim. työpaikkojen lisääntyminen
- paikallisten ostojen vaikutus alueelliseen elinkeinoitoimintaan
- työolosuhteet, -ehdot ja ihmisoikeudet tehtaissa ja viljelmillä
- tehtaan ja tuotannon ympäristövaikutukset, esim. vaikutus ilmastonmuutokseen, veden kulutus
- tuotteiden alkuperä ja vastuullisuuskriteerit, esim. kestävä kalastus

B LOGISTIIKKA

- tehokkaalla logistiikalla saavutettava taloudellinen hyöty
- kuljetuksista sekä varastojen pakkausjätteistä syntyvien päästöjen ympäristövaikutukset, esim. vaikutus ilmastonmuutokseen
- materiaalihävikin vaikutus ilmastonmuutokseen sekä tuotannon aiheuttamaan ympäristökuormitukseen

Keskon yhteiskuntavastuuvaikutukset voidaan jakaa taloudellisiin, sosiaalisiin ja ympäristövaikutuksiin. Kesko on palvelualan yritys, jonka omien välittömien vaikutusten lisäksi merkittävään asemaan kokonaisuuden kannalta nousevat tuotteiden tuotantoon, käyttöön ja kierrätettävyyteen liittyvät välilliset vaikutukset. Keskon toiminnan vaikutuksia yhteiskunnassa on havainnollistettu oheisella kuvalla, jossa on esimerkkejä myös näistä välillisistä vaikutuksista.

C KAUPPA

- Keskon ja kauppiaiden maksamien palkkojen, verojen ja henkilökulujen vaikutus alueelliseen taloudelliseen hyvinvointiin
- Keskon ja kauppiaiden investointien vaikutus alueelliseen taloudelliseen hyvinvointiin sekä tuotteiden ja palvelujen saavutettavuuteen
- kauppiaiden taloudellisen tuen vaikutus esim. paikalliseen järjestötoimintaan
- vakaiden työsuhteiden sekä hyvän ja työuralla kehittymisen mahdollistavan työyhteisön vaikutus henkilöstön hyvinvointiin ja työtyytyväisyyteen
- asioinnin turvallisuus

- kauppapaikkojen rakentamisen ympäristövaikutukset, esim. rakentamisen ympäristökriteerit, maankäyttö sekä kaupan logistiikan ja asiointiliikenteen vaikutukset ilmastonmuutokseen
- kaupoissa käytettävän energian tuotannon ympäristövaikutukset, esim. vaikutus ilmastonmuutokseen sekä maaperän ja vesistöjen happamoitumiseen
- materiaalien käytön ja jätteiden ympäristövaikutukset, esim. vaikutus ilmastonmuutokseen
- mahdolliset ympäristöönnettomuudet, esim. tulipalon aiheuttamat päästöt maaperään tai vesistöön

D TUOTTEIDEN JA PALVELUIDEN KÄYTTÖ

- tuotteiden jäljitettävyys
- tuoteturvallisuus
- vastuullinen markkinointi
- laadukkaat ja hinnaltaan kilpailukykyiset tuotteet
- terveellisten elämäntapojen edistäminen
- pakkausjätteen ja hävikin vähentäminen tarkoituksenmukaisilla pakkausilla
- kulutuksen ympäristökuormituksen vähentäminen tarjoamalla ympäristötuotteita ja -palveluita, esim. asuminen energiatehokkuutta parantavat tuotteet ja palvelut
- liikkumisen, vapaa-ajan ja maataloustuotannon ympäristökuormituksen vähentäminen tarjoamalla vähäpäästöisiä ja energiatehokkaita auto- ja konekaupan tuotteita
- maatalouden kestävien viljelytapojen edistäminen viljelyohjelman avulla
- jätteiden hyötykäytön edistäminen tarjoamalla asiakkaille kierrätyspisteitä sekä huolehtimalla uudelleenkäyttöön toimitettavista tuotteista ja pakkausista, esim. paristot, romuakut, pullot ja tölkit

KESKITYMME OLENNAISEEN

Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvio, joka päivitettiin vuoden 2010 lopussa, ohjaa Keskon yhteiskuntavastuu- ja sidosryhmätyöskentelyä ja määrittelee toimenpiteitä sidosryhmien odotusten täyttämiseksi.

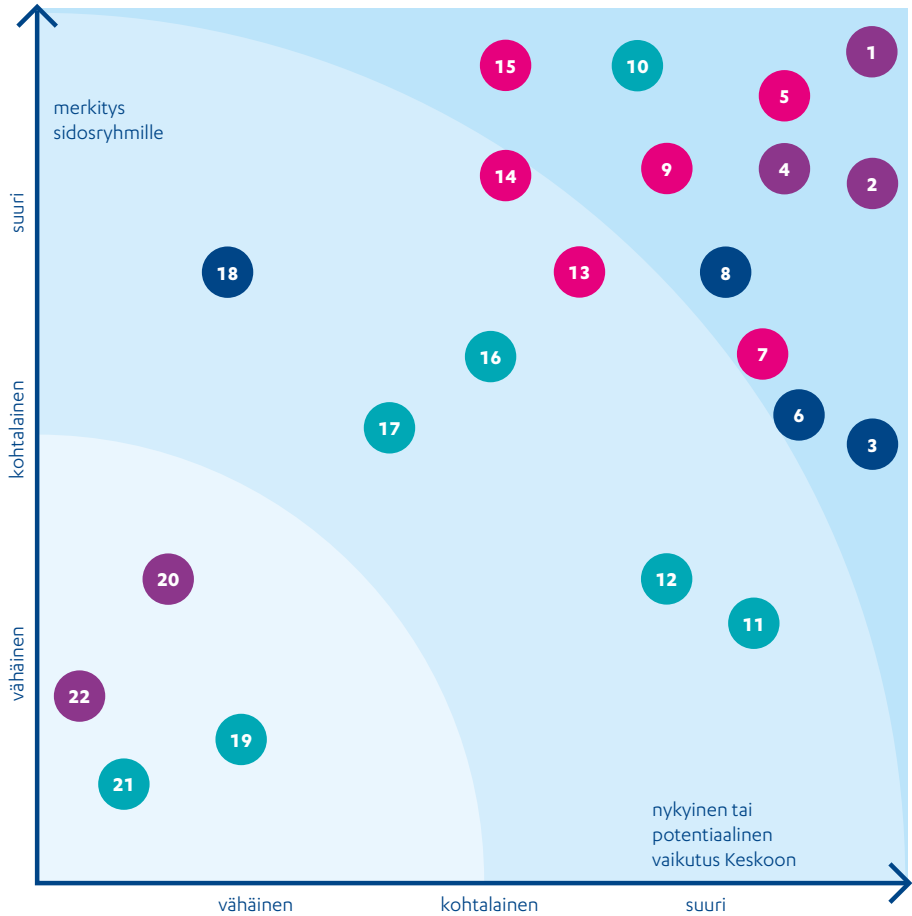
Olennaisuuden kautta Kesko on myös määritellyt sille merkittävät tässä raportissa esitettävät tunnusluvut. Olennaisuusarvio on tärkeä työkalu myös Keskon vastuullisuusohjelman päivittäisessä, joka jatkuu vuonna 2012.

Kesko-konsernin vastuullisuustyön sidosryhmäanalyysi ja olennaisuusarvion määrittely ovat luettavissa tarkemmin osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Keskon sidosryhmäprosessia on kuvattu myös tämän raportin sivulla 53–54.

VASTUULLISUUDEN TRENDIT

- Ilmastonmuutos
- Väestön vanheneminen
- Sosiaalisen median nousu
- Kuluttajien terveellisyystietoisuuden kasvu

Keskon olennaiset yhteiskuntavastuunäkökohdat on esitetty oheisessa matriisissa, jossa pystyakseli kuvaa merkittävyyttä sidosryhmille ja vaakakseli nykyistä tai potentiaalista vaikutusta Keskoon. Merkitystä sidosryhmille on arvioitu kokonaisuutena, ja siksi yksittäisten sidosryhmien eri näkökohdille antama painoarvo ei kuvastu matriisista. Näkökohdat voidaan jakaa neljään ryhmään: taloudellinen vastuu, ympäristövastuu, henkilöstövastuu sekä vastuullinen hankinta ja myynti. Vastuullisuuteen vaikuttavat trendit on lueteltu matriisin vasemmalla puolella.

HENKILÖSTÖVASTUU

- 3 Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja monipuoliset tehtävät
- 6 Työterveys ja -turvallisuus
- 8 Hyvä työyhteisö (oikeudenmukainen, tasa-arvoinen ja henkilöstöstä huolehtiva)
- 18 Vakaat työsuhteet

TALOUDELLINEN VASTUU

- 1 Toiminnan taloudellinen kannattavuus
- 2 Hyvä hallinnointitapa ja riskienhallinta
- 4 Myymäläverkoston kattavuus ja saavutettavuus sekä sähköiset palvelut
- 20 Vaikutus alueelliseen elinkeinotoimintaan
- 22 Yleishyödyllisten toimintojen tukeminen

VASTUULLINEN HANKINTA JA MYYNTI

- 5 Tuoteturvallisuus
- 7 Vastuullinen markkinointi ja myyntityö sekä vastuullisuusviestintä
- 9 Terveellisen elämän edistäminen
- 13 Asioinnin turvallisuus
- 14 Tuotteiden alkuperä, hankintalinjaukset sekä työolosuhteet ja ihmisoikeudet hankintaketjussa
- 15 Tuotevalikoima (paikalliset tavarantoimittajat, ympäristötuotteet ja -palvelut, luomu, Reilu kauppa)

YMPÄRISTÖVASTUU

- 10 Energiatehokkuus kaupan toiminnoissa, tuotteissa ja palveluissa
- 11 Tehokas logistiikka
- 12 Pakkausten optimointi
- 16 Kaupan ympäristötyö ja asiakkaan neuvonta
- 17 Tuotannon ympäristövaikutukset hankintaketjussa
- 19 Kiinteistöjen veden kulutus
- 21 Kestävän maatalouden edistäminen

VASTUULLISUUDEN KESKEISET TUNNUSLUVUT

	2011	Muutos ed. vuodesta	2010	2009
TALOUDELLINEN VASTUU				
Liikevaihto (milj. €)	9 460	●	8 777	8 447
Tulos ennen veroja (milj. €)	282,1	●	312,4	216,6
Sidotun pääoman tuotto (%)	13,2	●	16,0	11,0
Osingot (milj. €)	118	●	128	89
Maksetut palkat, palkkiot ja sosiaalikulut (milj.€)	571	●	521	535
Ostetut tavarat, materiaalit ja palvelut (milj.€)	9 188	●	8 526	8 257
Investoinnit (milj. €)	425	●	325	198
YMPÄRISTÖVASTUU				
Kiinteistöjen sähköenergian kulutus (GWh), kaikki toimintamaat	839	●	844	827
Kiinteistöjen lämpöenergian kulutus (GWh), kaikki toimintamaat	361	●	406	363
Kiinteistöjen veden kulutus (1 000 m ³), kaikki toimintamaat	952	●	892	772
Kiinteistöjen sähköenergian ominaiskulutus (kWh/brm ²), Suomi	211	●	214	209
Kiinteistöjen lämpöenergian ominaiskulutus (kWh/brm ²), Suomi	88	●	108	92
CO ₂ -päästöt, tonnia				
■ Energia, kaikki toimintamaat	141 083	●	148 991	143 766
■ Kuljetukset, Suomi	46 350	●	47 543	46 213
■ Lentomailit, Suomi	2 101	●	1 935	1 971
■ Työsuhdeautot, Suomi	2 949	●	2 505	2 600
Jätteen hyötykäyttö-%				
■ Suomi	92	●	84	85
■ Muut toimintamaat	67	●	71	68
SOSIAALINEN VASTUU				
Henkilökunta, keskimäärin, Suomi	10 056	●	9 914	10 284
Henkilökunta, keskimäärin, muut toimintamaat ¹⁾	8 904	●	8 300	8 916
Henkilökunta, naisten %-osuus, Suomi	59,8	●	60,7	60,9
Henkilökunta, naisten %-osuus, muut toimintamaat	43,5	●	46,2	50,1
Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen ²⁾				
Eri-ikäisten tasa-arvon toteutuminen ²⁾	4,11	●	4,02	4,03
Eri syntyperää olevien tasa-arvon toteutuminen ²⁾	4,07	●	4,00	4,00
Eri syntyperää olevien tasa-arvon toteutuminen ²⁾	4,19	●	4,12	4,12
Kehityskeskustelujen toteutumis-%, Suomi ²⁾	76	●	76	77
Kehityskeskustelujen toteutumis-%, muut toimintamaat ²⁾	65	●	63	58
Pirkka-tuotetutkimus				
■ auditoidut tavarantoimittajat	32	●	43	41
■ tutkitut tuotenäytteet	10 369	●	8 826	8 177
■ kuluttajapalvelun palautteet	20 215	●	19 106	20 999
■ takaisinvedot, joista omien merkkituotteiden takaisinveotoja	87	●	80	61
■ joista omien merkkituotteiden takaisinveotoja	28	●	24	21
Sosiaalisen laadun valvonta riskimaissa				
■ suorat riskimaaostot, suomalaisten yhtiöiden (% kaikista ostoista)	1,8	●	1,5	1,6
■ SA8000-sertifioidut tavarantoimittajat	10	●	24	30
■ BSCI-auditointiprosessissa olevat tavarantoimittajat	247	●	188	119
Reilun kaupan tuotteita Ruokakeskon valikoimissa	222	●	213	150
Reilun kaupan Ruokakeskon tuottama hyöty €	280 000	●	240 000	210 000

1) 2011: Luvussa mukana OOO Johaston, Venäjä

2) Henkilöstötutkimus, asteikko 1–5

MAHDOLLISUUDET JA RISKIT

Keskon yhteiskuntavastuutyön painopistealueet on esitetty olennaisuusarviossa sivulla 46. Painopistealueisiin liittyviä Keskon toiminnan vaikutuksia on havainnollistettu kuvalla sivuilla 44–45. Keskon ja sen toimialojen strategioihin kiinteästi liittyvistä asioista, joiden arvioidaan tuottavan liiketoimintamahdollisuuksia ja kilpailuetua, voi lukea lisää Keskon vuosikertomuksen sivuilta 8–11. Riskienhallinnasta kerrotaan vuosikertomuksen sivuilla 52–53 sekä osoitteessa www.kesko.fi/sijoittajat.

KESKO EDISTÄÄ KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ YHDESSÄ ASIAKKAIDEN KANSSA

Kahdeksassa maassa toimivana monitoimialayhtiönä Kesko tarjoaa vastuullisia tuotevaihtoehtoja ja palveluratkaisuja lähes kaikilla kulutuksen osa-alueilla suurelle määrälle kuluttajia.

Keskon valikoimissa on tuotteita ja palveluja, joiden avulla Kesko ja sen asiakkaat voivat yhdessä vähentää kulutuksen haittavaikutuksia ja edistää kestävästä kehityksestä. Keskon jokapäiväinen vastuullinen toiminta luo mahdollisuuksia kilpailukykyyn parantamiseen ja terveen, kannattavan liiketoiminnan kasvattamiseen.

LIIKETOIMINNAN MAHDOLLISUUKSIA

Kesko kehittää aktiivisesti kaikilla toimialoillaan asiakkaiden tarpeita vastaavia kaupan valikoimia ja palveluita. Uusia tuotteita haetaan asiakaslähtöisesti. Esimerkiksi elintarvikkeiden tuotespesifikaatioissa voidaan jo määrittellä tuotteen ominaisuudet, kuten ainesosat, allergeenit, mikrobiologiset ominaisuudet ja ravintoarvot. Käyttötavaratuotteissa on käytössä muun muassa tuotetutkimuksen ylläpitämä kiellettyjen aineiden lista ja laatupolitiikka, jossa määritellään tuotteiden vaadittava laatutaso ja jonka noudattamista edellytetään jokaiselta tavarantoimittajalta. Pakkauksia suunnitellaan ja niiden materiaali määritellään ennen hankintaa toimialasta riippumatta.

Vastuullisen hankinnan merkityksen voidaan olettaa entisestään korostuvan, ja asiakkaille on tarpeen tarjota entistä tarkempaa tietoa tuotteiden alkuperästä ja valmistustavasta. Asiakkaille tarjottavissa tuotteissa pyritään huomioimaan tuotteiden koko elinkaaren vaikutus kuluttamisessa.

Kattavan kauppaverkoston ylläpitäminen on Keskon tavoite. Kauppaverkoston ylläpito ja asiointi kauppakeskuksissa ja kaupoissa muodostavat osan niistä ympäristövaikutuksista, joita Kesko pyrkii vähentämään yhdessä sidosryhmiensä kanssa.

Keskon omissa kiinteistöissä käytetyn sähkö- ja lämpöenergian tuotannossa syntyvät päästöt ovat merkittävä osa K-ryhmän ympäristövaikutuksista. K-ryhmän ympäristöpolitiikka velvoittaa Keskon kiinteistötoimintoja yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kehittämään kiinteistöjen uudisrakentamiseen, korjaamiseen, konseptimuuksiin, ylläpitoon ja käyttöön ratkaisuja, jotka vähentävät kiinteistöjen elinkaaren aikaista materiaalien ja energian kulutusta.

Kesko auttaa myös asiakkaitaan löytämään energiatehokkaita ratkaisuja. Rautakaupan asumisen energiatehokkuutta parantavat tuotteet ja palvelut auttavat asiakkaita löytämään kotiinsa sopivat kestävästä kehityksestä tukevat ratkaisut. Auto- ja vapaaehtoiset energiamerkinnot auttavat asiakasta hankkimaan taloudellisemmän ja ympäristöä vähemmän kuormittavan auton.

EU:n ja Suomen hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan toimeenpano tulee vaikuttamaan energiaratkaisuihin ja saattaa nostaa energian hintaa, mikä lisää paineita energiansäästöön. Kesko haluaa tukea kokonaisratkaisua, joka ohjaa tuotantoa hiilidioksidivapaalle sektorille, vähentää Suomen riippuvuutta tuontienergiasta ja parantaa sähkömarkkinoiden toimivuutta. Keskon tytäryhtiö Kestra Kiinteistöpalvelut Oy on 2,8 %:n osuudella mukana Fennovoima-hankkeessa, jonka tavoitteena on rakentaa Suomeen uusi ydinvoimala.

Kesko tutkii aktiivisesti myös uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Esimerkiksi maaperän ja veden käyttö lämmönlähteenä sekä aurinkoenergian hyödyntäminen tulee teknisten ratkaisujen kehittyessä olemaan potentiaalinen vaihtoehto, samoin kuin jo nyt hyödynnettävä kaupan kylmälaitteiden lauhdelämpö. Lue lisää sivuilta 24–29.

Asiakkaat ovat yhä tietoisempia yhteiskuntavastuun kaikista osa-alueista. Asiakkaiden tarpeet ja ostotavat ovat monimuotoistuneet uusien verkkopalvelujen, langattomuuden ja erilaisten päätelaitteiden myötä. Sähköinen asiointi ja vuorovaikutteiset kanavat ovat tulleet tärkeiksi kilpailukytekijöiksi.

Osana ostopäätöksiin vaikuttaa myös asiakkaiden huoli omasta hyvinvoinnistaan. Terveellisten elämäntapojen ja ruokailutottumusten edistäminen on ruokakaupalle mahdollisuus ja strateginen tavoite. Liikunta eri muodoissaan on merkittävässä osassa K-ryhmän urheilukauppojen ja tavartalojen valikoimissa sekä Keskon erilai-

sisia yhteistyömuodoissa perheen ja lasten hyvinvointia edistävässä hankkeissa.

Lue lisää ruokakaupan tuotevalikoimista sivuilta 30–41, rautakaupan Energiaosaajakonseptista sivulta 28, auto- ja konekaupan energiatehokkaista tuotteista sivulta 29 sekä käyttötavaran vastuullisesta hankinnasta sivuilta 30–33.

RISKIENHALLINTA KESKOSSA

Riskienhallinta on Keskossa ennakoivaa, olennainen osa johtamista ja päivittäistä toimintaa. Riskienhallinnan päämääränä on varmistaa Kesko-konsernissa asiakasluopusten täyttämistä, tuloskehitystä, osingonmaksukykyä, osakasarvoa, vastuullisten toimintatapojen toteutumista ja liiketoiminnan jatkuvuutta.

Kesko-konsernin riskienhallintaa ohjaa Keskon hallituksen vahvistama riskienhallintapolitiikka. Tämä politiikka perustuu COSO ERM -viitekehikseen ja SFS-ISO 31000 -riskienhallintastandardiin.

Keskossa käytetään yhtenäistä riskien arviointi- ja raportointimallia. Liiketoimintatavoitteet ja -mahdollisuudet sekä määritely riskinottohalu ovat lähtökohtia riskien tunnistamisessa. Riskit priorisoidaan riskin merkityksen mukaisesti arvioimalla riskin toteutumisen vaikutuksia, todennäköisyyttä ja riskin hallinnan tasoa. Toteutumisen vaikutusta arvioitaessa otetaan huomioon taloudellisten vaikutusten lisäksi myös muun muassa vaikutukset maineeseen, ihmisten hyvinvointiin ja ympäristöön.

LIIKETOIMINTAAN SISÄLTYVIÄ MERKITTÄVIMPIÄ RISKEJÄ JA EPÄVARMUUSTEKIJÖITÄ

Kattava selvitys Keskon merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä riskienhallintatoimenpiteistä on kuvattu osoitteessa www.kesko.fi/sijoittajat.

Keskon hallitukselle on raportoitu muun muassa seuraavia Keskossa tehdyissä riskiarvioinneissa tunnistettuja riskejä seuraavilla alueilla:

- Taloustilanteen ja kuluttajaluottamuksen kehittyminen
- Laajentuminen Venäjällä
- Monikanavaisuuden hyödyntäminen
- Liiketoimintamuutosten toteuttamisen hitaus
- Kauppapaikat
- Kaupan alaa koskeva säätely
- Liiketoiminnan keskeytyminen ja tietojärjestelmähäiriöt
- Tuotteiden turvallisuus ja toimitusketjun laatu
- Ihmisten osaaminen ja työssä jaksaminen
- Tavarantoimittajat ja jakelukanavat
- Rikollisuus ja väärinkäytökset
- Vastuulliset toimintatavat

Ilmastonmuutoksen taloudelliset riskit ja seuraamukset sekä riskit ja mahdollisuudet organisaatiolle on kuvattu sivulla 67.

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN PÄIVITTÄISESSÄ TOIMINNASSA

Keskon yhteiskuntavastuutyö on jokapäiväistä teke- mistä. Se perustuu Keskon arvoihin ja visioon ja sitä ohjaavat johtamismalli, yhteiskuntavastuun sidos- ryhmäanalyysi, toiminta- periaatteet sekä Vastuulliset toimintatapamme -opas (toimintaohje). Kaupan edellytetään huolehtivan tuotteiden turvallisuudesta ja terveellisyydestä sekä yritystoiminnan ympäristö- ja sosiaalisista vaikutuksista.

ARVOT, STRATEGIA JA JOHTAMISMALLI

Keskon yhteiskuntavastuu on mitattavissa olevaa työtä, jonka perustana ovat Keskon arvot, toimintaperiaatteet, tavoitteet ja strategia. Arvojen toteutumista seurataan monilla yhteiskuntavastuun tulostim- tareilla. Alla olevassa kaaviossa on esimer- kejä Keskona käytössä olevista mittareista.

Kesko toimii ruoka-, käyttötavara-, rauta- sekä auto- ja konekaupassa. Kasvua haetaan kehittämällä aktiivisesti asiakkaiden tarpeita vastaavia kaupan valikoimia ja palveluita, investoimalla kilpailukykyiseen kauppaver- koston sekä kehittämällä sähköisiä palve- luita ja verkkokauppaa. Sähköiset palvelut ja verkkokauppa ovat tärkeitä kilpailukykyteki- jöitä ja niiden kehittäminen on strateginen painopistealue kaikilla toimialoilla.

Strategiset tavoitteet on lueteltu sivun 51 kaaviossa. Keskon strategiaa rakennettaessa keskeisessä roolissa ovat toimiala- ja ket- jukohtaiset strategiat, joita ohjaavat toimi- alayhtiöiden hallitukset ja Keskon hallitus.

Ruokakaupassa investoidaan merkittäv- ästi Suomen kauppapaikkaverkoston

kehittämiseen sekä Venäjän liiketoiminnan käynnistämiseen. Ruokakaupan tärkeim- mässä kilpailuetuhankkeessa vahvistetaan hedelmä- ja vihannes- sekä leipäosastojen ja tuoretta lihaa, kalaa ja valmisaterioita tar- joavien palvelutuskien valikoimia, palvelua ja esillepanoa.

Käyttötavarakaupassa strategisena paino- pisteenä on vähittäismyynnin kasvattami- nen, K-citymarketin ja Anttilan konseptien kilpailuetujen vahvistaminen sekä osto- ja logistiikkatoimintojen integraation jatka- minen. Käyttötavarakaupassa tärkeänä kil- pailuetuhankkeena on sähköisten palvelui- den ja verkkokaupan kasvattaminen.

Rautakaupan kauppapaikkaverkosta laajennetaan lähivuosina erityisesti Venä- jällä, jossa painopisteinä on Moskovan alue. Rautakaupassa synergiaetuja saavutetaan investoimalla keskitetysti ohjattuun osto- toimintaan ja valikoimien kehittämiseen sekä yhteiseen toiminnanohjausjärjestel- mään ja logistiikkaverkoston.

Auto- ja konekaupassa edustettujen merkkien, muun muassa Volkswagenin ja Audin, markkinaosuutta vahvistetaan kehittä-

ARVOT JA TULOSMITTAREITA

YLITÄMME ASIAKKAAMME ODOTUKSET

- Asiakastyytyväisyys- tutkimukset

OLEMME ALAMME PARAS

- Liikevaihdon, markkinaosuuden ja tuloksen kehitys
- Asiakastutkimukset
- Sijoittajatutkimukset

LUOMME HYVÄN TYÖYHTEISÖN

- Henkilöstötutkimus
- Sairauspoissaolot ja tapaturmatilastot
- Tasa-arvotilastot ja koulutustilastot

KANNAMME YHTEISKUNNALLISEN VASTUUMME

- Asiakas-, päättäjä- ja mediatutkimukset
- Kestävän kehityksen indeksit

tämällä jälleenmyynti- ja huoltoverkostoa entistä asiakaslähtoisemmäksi.

Keskon strategiasta tarkemmin vuosikertomuksessa sivuilla 9–11.

Keskon kuluttaja-asiakaskaupan liiketoimintamallit ovat kauppiasyrittäjien vähittäiskauppa ja Keskon oma vähittäiskauppa. Lisäksi Kesko harjoittaa ammattiasiakaskauppa. Liiketoimintamalleista sekä vastuullisista ja tehokkaista toimintatavoista on tarkempaa tietoa vuosikertomuksen sivuilla 10–11.

Keskon taloudellinen raportointi ja suunnittelu perustuvat Kesko-konsernin johtamismalliin. Yhteiskuntavastuuseen liittyvät suunnitelmat ja toimenpiteet ovat osa Keskon johtamismallin (kuva sivulla 52) eri vaiheita, ja käytössä on kansainvälisiin standardeihin perustuvia johtamisjärjestelmiä.

Keskon yhteiskuntavastuutyön edistymisestä ja tuloksista kerrotaan Keskon vastuullisuusohjelma 2008–2012 -osiossa sivuilla 58–59 ja GRI-osiossa sivuilla 60–90.

HALLINNOINTIPERIAATTEET

Keskon päätöksentekoa ja hallinnointia ohjaavat Keskon arvot ja vastuulliset toimintatavat. Päätöksenteossa ja hallinnoinnissa noudatetaan Suomen osakeyhtiölakia, julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia säännöksiä, Keskon yhtiöjärjestystä, Keskon hallituksen ja sen valiokuntien työjärjestyksiä ja NASDAQ OMX Helsinki Oy:n sääntöjä ja ohjeita. Yhtiö noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia 2010. Hallinnointikoodi on luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa www.cgfinland.fi.

Kesko poikkeaa Hallinnointikoodin noudatta tai selitä -periaatteen mukaisesti hallituksen jäsenen toimikautta koskevasta suosituksesta siten, että Keskon hallituksen jäsenten toimikausi on koodin suosittaman yhden vuoden mittaisen toimikauden sijasta kolme vuotta. Lue lisää osoitteesta www.kesko.fi/sijoittajat tai vuosikertomuksen sivulta 46.

Keskon ylintä päätösvaltaa käyttävät yhtiön osakkeenomistajat yhtiön yhtiökokouksessa. Yhtiön osakkeenomistajat valitsevat varsinaisessa yhtiökokouksessa yhtiön hallituksen ja tilintarkastajan. Yhtiöllä on ns. yksitasoinen hallintomalli. Lue lisää yhtiökokouksesta, yhtiökokouksen päätösvaltaan kuuluvista asioista, yhtiökokouksen koolle kutumisesta, osallistumisoikeudesta, sen pöytäkirjoista ja hallintoelinten läsnäolosta osoitteesta www.kesko.fi/sijoittajat tai vuosikertomuksen sivuilta 46–47.

Keskon hallitukseen kuuluu seitsemän jäsentä, joista yksi on nainen. Keskon kaikki hallituksen jäsenet ovat ulkopuolisia yhtiöön nähden (non-executive directors).

Viimeisimmän riippumattomuusarvioinnin 4.4.2011 perusteella hallitus on arvioinut kaikki jäsenet riippumattomiksi yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista ja jäsenten enemmistön riippumattomiksi myös yhtiöstä. Hallituksen jäsenistä kolmen jäsenen (K-kauppiaita) kunkin määräysvalta-yhteisöllä on ketjusopimus Kesko-konserniin kuuluvan yhtiön kanssa. Keskon hallituksessa ei ole henkilöstön edustajia.

Hallitus arvioi säännöllisesti toimintaansa ja työskentelytapojaan ja tekee keran vuodessa niitä koskevan itsearvioinnin. Vuonna 2011 hallitus kokoontui 10 kertaa. Hallituksen jäsenten läsnäolo prosentti hallituksen kokouksissa oli 94,3 %. Lue lisää hallituksen toiminnasta vuosikertomuksen sivuilta 47–48 ja osoitteesta www.kesko.fi/sijoittajat.

Hallituksella on tarkastus- ja palkitsemisvaliokunta, jotka molemmat ovat kolmijäsenisiä. Kummallakaan valiokunnalla ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan hallitus tekee päätökset asioista valiokuntien valmistelun pohjalta. Vuonna 2011 tarkastusvaliokunta kokoontui viisi kertaa ja palkitsemisvaliokunta kolme kertaa. Lisätietoa valiokuntien työstä on vuosikertomuksen sivuilla 48–49 ja osoitteesta www.kesko.fi/sijoittajat.

Hallitus ei ole nimennyt keskuudestaan erityisesti yhteiskuntavastuuseen perehtyviä jäseniä eikä Keskolla ole erillistä prosessia hallituksen jäsenten pätevyyden arvioimiseksi yhteiskuntavastuun näkökulmasta. Hallitus nojaa tarvittaessa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän asiantuntemukseen päätöksenteossa.

Hallituksen palkkioita ei ole sidottu yhtiön yhteiskuntavastuutyön tuloksiin. Hallituksen palkitsemisjärjestelmät ja palkkiot esitellään vuosikertomuksen sivuilla 49–50 ja osoitteesta www.kesko.fi/sijoittajat.

Hallitus käsittelee yhteiskuntavastuuarvointin sen valmistuttua ja tarvittaessa muita yhteiskuntavastuuseen liittyviä kysymyksiä, jotka joko konsernijohtoryhmä tai yhteiskuntavastuun ohjausryhmä on tuonut esille. Hallituksen keskeiset tehtävät ovat nähtävissä vuosikertomuksen sivulla 47 ja osoitteesta www.kesko.fi/sijoittajat.

Kesko-konsernissa on konsernijohtoryhmä, jonka puheenjohtajana on Keskon pääjohtaja. Konsernijohtoryhmällä ei ole lakiin tai yhtiöjärjestykseen perustuvaa toimivaltaa. Konsernijohtoryhmän tehtävänä on konsernilaajuisen kehityshankkeiden sekä konsernitason periaatteiden ja menettelytapojen käsittely. Lisäksi konsernijohtoryhmässä käsitellään muun muassa konsernin ja toimialayhtiöiden liiketoimintasuunnitelmia, tuloskehitystä ja Keskon hallituksessa käsiteltäviä asioita, joiden valmisteluun se myös osallistuu.

Konsernijohtoryhmän jäseninä ovat suurimpien toimialayhtiöiden toimitusjohtajat sekä konsernin taloudesta ja rahoituksesta, henkilöstöstä ja viestinnästä ja yhteiskuntavastuusta vastaavat johtajat. Konsernijohtoryhmän jäsenet vaihtuivat vuoden 2011 aikana siten, että joulukuusta 2011 alkaen johtoryhmän kahdeksasta jäsenestä neljä on naisia. Konsernijohtoryhmä ottaa kantaa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän esille ottamiin asioihin. Konsernijohtoryhmä kokoontuu 8–10 kertaa vuodessa.

STRATEGISET TAVOITTEET

KANNATTAVA KASVU

- Tavoitteenamme on kasvaa markkinoita nopeammin
- Haemme kasvua lähialueilta, erityisesti Venäjältä
- Investoimme kauppapaikaverkostomme kehittämiseen
- Kehitämme sähköisiä palveluita verkkokauppa
- Kasvatamme osakasarvoamme

KULUTTAJA-ASIAKASKAUPPA JA -PALVELUT

- Kasvatamme brändiemme arvoa
- Asiakastytyvyysytemme on kilpailijoita parempi
- Kilpailuetumme ovat K-kauppiat, jotka tuntevat paikalliset asiakkaat ja heidän tarpeensa
- Hyödynnämme kanta-asiakastietoa tehokkaasti asiakkaidemme palvelemiseksi

VASTUULLISET JA TEHOKKAAT TOIMINTATAVAT

- Toimintatapamme ovat vastuulliset
- Yhdistämme tehokkaasti kauppiasyrittäjyyden ja ketjutoiminnan
- Hyödynnämme suuruusetumme ja osaamisemme asiakkaiden hyväksi
- Automatisoimme prosessejamme

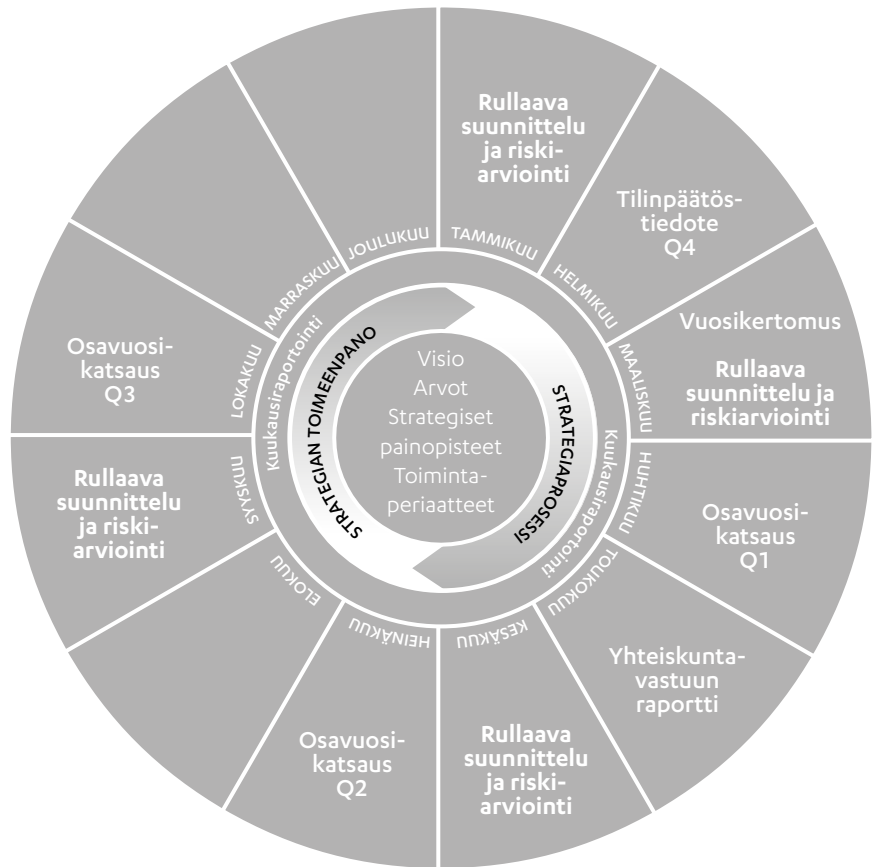
RISKIENHALLINTA

Riskienhallinta on Keskossa ennakoivaa, olennainen osa johtamista ja päivittäistä toimintaa. Riskienhallinnan päämääränä on varmistaa Kesko-konsernissa asiakasluopausten täyttämistä, tuloskehitystä, osingonmaksukykyä, osakasarvoa, vastuullisten toimintatapojen toteutumista ja liiketoiminnan jatkuvuutta. Hyvin toimiva riskienhallinta on Keskolle kilpailuetu.

Kesko-konsernin riskienhallintaa ohjaa Keskon hallituksen vahvistama riskienhallintapolitiikka. Tämä politiikka perustuu COSO ERM -viitekehikseen ja SFS-ISO 31000 -riskienhallintastandardiin. Poliitikassa määritellään riskienhallinnan päämäärät, periaatteet, toimintatavat, organisointi ja vastuut.

Riskit jaotellaan Keskossa strategisiin, operatiivisiin ja rahoitusriskeihin. Keskossa riski on määritelty tapahtumaksi tai olosuhteeksi, joka voi vaikeuttaa tai estää Keskon tavoitteiden saavuttamista tai jonka vuoksi liiketoimintamahdollisuuksia jää hyödyntämättä.

Kesko-konsernissa riskejä arvioidaan ja hallitaan liiketoimintalähtöisesti ja kokonaisvaltaisesti osana liiketoimintaa konserni-, toimiala-, yhtiö- ja yksikkötasolla kaikissa toimintamaissa.

Kesko-konsernin johtamismalli

VASTUULLISUUDEN ORGANISOINTI KESKOSSA

Yhteiskuntavastuu kuuluu Keskossa joka-päiväiseen työhön. Käytännön toimenpiteet kuuluvat liiketoimintajohdon vastuulle, ja raportointia sekä keskeisiä periaatteita käsitellään Keskon hallituksessa ja konsernijohtoryhmässä. Kehittämisestä, koordinoinnista ja raportoinnista vastaa konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikkö tukena ohjausryhmät.

Riskienhallinnan konsernitasoinen ohjausryhmä

- käsittelee riskienhallinnan ja turvallisuuden toimintaperiaatteet ja keskeiset linjaukset
- arvioi ja seuraa konsernin riskejä ja turvallisuustilannetta sekä riskienhallintatoimenpiteiden toteutumista.

Yhteiskuntavastuun ohjausryhmä

- kehittää konsernin yhteiskuntavastuuta ohjaavia periaatteita
- ohjaa ja koordinoi käytännön toimenpiteitä
- asettaa yhteiskuntavastuutyön tavoitteet ja seuraa sekä tarvittaessa tukee niiden toteutumista.

Ympäristötoimintojen ohjausryhmä

- kehittää konsernin ympäristönhallintaa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän asettamien tavoitteiden perusteella
- edistää parhaiden käytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seuraa ympäristö- ja kemikaalilainsäädännön muutoksia.

Vastuullisen hankinnan ohjausryhmä

- kehittää konsernin hankintaa yhteiskuntavastuun ohjausryhmän asettamien tavoitteiden perusteella
- edistää parhaiden hankintakäytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seuraa ympäristö- ja kemikaalilainsäädännön muutoksia niiltä osin kuin se koskee tuotteiden hankintaa.

HR-toimintojen ohjausryhmä

- valmistelee konsernin henkilöstöstrategian sekä yhteiset henkilöstöpoliittiset linjaukset
- asettaa HR-toiminnon yhteiset tavoitteet sekä ohjaa ja koordinoi HR-toiminnan tavoitteiden toteutumista ja käytännön toimenpiteitä
- ohjaa HR-prosessien ja -palveluiden kehittämistyötä sekä seuraa HR-prosessien ja -palveluiden laatua ja tehokkuutta.

Työhyvinvoinnin ohjausryhmä

- valmistelee konsernin työhyvinvoinnin johtamismallin sekä yhteiset toimintaperiaatteet
- asettaa työhyvinvointityön yhteiset tavoitteet ja seuraa niiden toteuttamista
- koordinoi käytännön toimenpiteitä sekä edistää parhaiden käytäntöjen jakamista konsernissa.

Toimialakohtaisten vastuullisuuden ohjausryhmien tehtävänä on konsernitasoisten ohjausryhmien asettamien tavoitteiden ja jakaman informaation perusteella:

- määritellä omat vastuullisuustavoitteensa
- toimeenpanna ne oman toimialansa erityispiirteiden ja strategian mukaisesti.

Vastuu riskienhallinnan toteuttamisesta on liiketoimintajohtolla ja konsernitoimintojen johdolla. Kullakin toimialalla on johtoryhmään kuuluva riskienhallinnan vastuuhenkilö, yleensä talusjohtaja, joka vastaa riskienhallinnan ja turvallisuuden koordinoinnista ja ohjeistamisesta toimialalla ja riskienhallintatoimenpiteiden raportoinnista. Lisäksi toimialoilla on riskienhallinta- ja turvallisuuspäälliköitä, jotka vastaavat riskienhallinnan ja turvallisuuden kehittämisestä ja ohjaamisesta toimialallaan yhteistyössä liiketoimintajohtajan ja tukitoimintojen kanssa.

Keskossa toimii konsernitasoinen riskienhallinnan ohjausryhmä, jossa konsernin pääjohtaja on puheenjohtaja ja jäsenet ovat toimialojen ja konsernitoimintojen johtoa. Konsernin riskienhallintatoiminto ohjaa ja koordinoi riskienhallinnan ja turvallisuuden yhteisten menettelyiden kehittämistä, parhaiden käytäntöjen käyttöönottoa konsernissa sekä vastaa riskiraportoinnista konsernin johdolle. Konsernin riskienhallinta laatii neljännesvuosittain toimialojen ja konsernitoimintojen riskianalyysin perusteella konsernin riskikartan merkittävimmistä riskeistä ja niiden hallinnasta.

Konsernin riskikartta, merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä niiden muutokset ja hallintatoimenpiteet raportoidaan Keskon hallituksen tarkastusvaliokunnalle osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja raportoi riskienhallinnasta hallitukselle osana tarkastusvaliokuntaraporttia. Keskon hallitus käsittelee merkittävimmät riskit, toimenpiteet niiden hallitsemiseksi sekä arvioi riskienhallinnan

toimivuutta. Merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä hallitus raportoi markkinoille tilinpäätöksessä ja muutoksesta niihin osavuosikatsauksissa.

Lue lisää Keskon riskienhallinnasta osoitteessa www.kesko.fi/sijoittajat ja raportin sivulta 49.

SIDOSRYHMÄT

Yhteiskuntavastuun tuloksia arvioitaessa huomioidaan Keskon keskeiset sidosryhmät, joita ovat Keskon omistajat, henkilökunta, kauppiat ja kauppojen henkilökunta, kuluttajat, tavarantoimittajat, media, viranomaiset, kansalais- ja ympäristöjärjestöt ja ammattiyhdistykset.

Keskossa sidosryhmäanalyysi sisältyy johtamismalliin ja toimintasuunnitelmiin. Toimintaa taloudellisen vastuun, sosiaalisen vastuun ja ympäristövastuun alueilla kehitetään pääsidosryhmien odotusten mukaisesti.

Keskon yhteiskuntavastuun visio on määritelty sidosryhmien kautta. Visio on luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

Keskon vuoropuhelu eri sidosryhmien kanssa oli aktiivista vuonna 2011.

Keväällä 2011 Kesko järjesti yhdessä muiden suomalaisten BSCI-jäsenten kanssa seminaarin, jossa pohdittiin muun muassa kaupan toimitusketjulle asettamia sosiaalisen vastuun vaatimuksia yhdessä maahantuojien kanssa.

Asiakkaiden tarpeet ja niihin vastaaminen luovat perustan ammatillisen osaamisen kehittämiseksi Keskossa ja sen ketjujen kaupoissa. Vastuullisuus on yksi tekijä, jonka perusteella kuluttajat valitsevat kauppansa. Ruokakeskon vastuullisuus-

tutkimuksen 2011 (TNS Gallup) mukaan K-kauppojen asiakkaat ovat kiinnostuneempia vastuullisuusasioista verrattuna muiden kaupparyhmien omiin asiakkaisiin ja asiakaskunnassa on keskimäärin enemmän tulevaisuuden muovaajia, jotka edustavat uutta, vastuullisesti ajattelevaa kuluttajasegmenttiä.

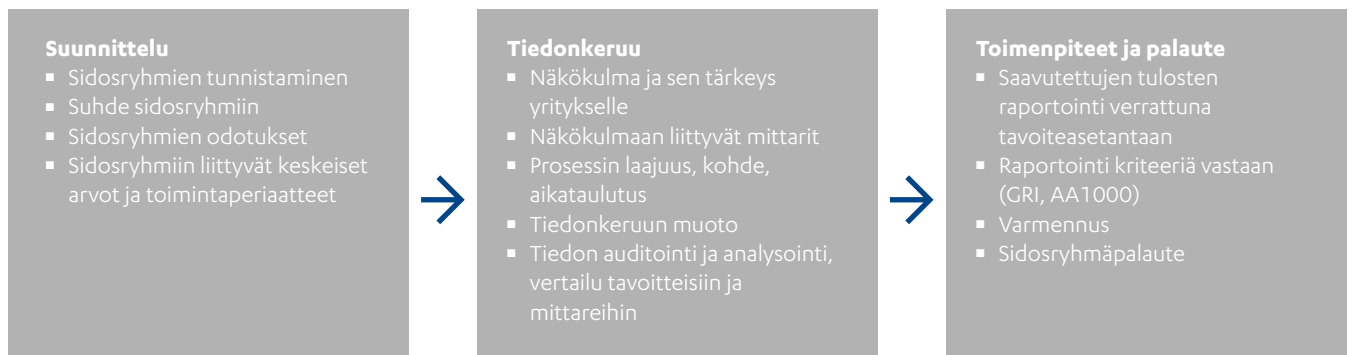
Vuoden 2011 aikana Kesko, K-ryhmän ketjut ja kaupat aktivoituivat sosiaalisessa mediassa. Erityisesti Facebook osoittautui tärkeäksi kanavaksi vuoropuheluun asiakkaiden kanssa.

Kesko järjesti osana vastuullisuusohjelman päivittämistä kaksi sidosryhmäkeskustelua, joihin kutsuttiin eri toimialojen sidosryhmiä kansalaisjärjestöistä tavarrantoimittajiin. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä noin 60 henkilöä. Keskusteluissa nousi esiin toiveita tulevaan vastuullisuusohjelmaan: asiakkaiden osallistaminen, tuotteiden hiilijalanjälkimerkinnät, myyjien koulutus ja vastuullisuustiedon lisääminen asiakkaille kaupassa.

Keskon lakiasiat, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus järjestivät loppuvuodesta 2011 Keskon vastuullisia toimintatapoja koskevan Arvoviesti-tilaisuuksia Suomessa toimialojen johdolle ja muille avainhenkilöille. Erityisteemana oli lahjonnan vastustaminen. Edellisenä vuonna järjestettiin Arvoviesti-tilaisuudet Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Lue lisää sivulta 14.

Kesko toimii monissa kansallisissa ja kansainvälisissä järjestöissä ja pyrkii vaikuttamaan oman alansa kehittämiseen. Merkittävimmät vaikutuskanavat ovat luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

KESKON SIDOSRYHMÄVUOROVAIKUTUS

Politiikat, toimintaohjeet, menetelmät

Dokumentointi

Keskon sidosryhmävuorovaikutuksen prosessikuvauksen (kuva sivulla 53) tarkoituksena on helpottaa yhteistyön jäsentämistä ja suunnittelua. Sidoryhmien odotuksia Keskolle, Keskon toimenpiteitä näiden odotusten käyttämiseksi sekä tunnuslukuja tulosten mittaamiseksi on kuvattu konsernin vastuullisuustyön sidoryhmäanalyysissä osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Toimialoilla on käytössä myös omia sidoryhmäanalyyssejä.

VASTUULLISUUDEN YLEISET TOIMINTAPERIAATTEET

Keskon konsernijohtoryhmä on hyväksynyt konsernin yleiset yhteiskuntavastuun periaatteet, joissa on määritetty taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun peruslupaukset sekä niitä koskevan viestinnän periaatteet. Periaatteisiin on kirjattu myös Keskon sitoumukset kansainvälisiin julistuksiin ja sopimuksiin. Näistä keskeisimmät ovat YK:n ihmisoikeuksien julistus ja lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus, ILO:n sopimus työelämän perusoikeuksista, OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, Kansainvälisen Kauppakamarin Kestävän kehityksen peruskirja ja lahjonnan ja korruption vastaiset ohjeet, YK:n Global Compact -aloite sekä Business Social Compliance Initiativen (BSCI:n) ostotoiminnan periaatteet. Kesko on huomionnut ISO 26000 -standardin lähdedokumenttina, joka tarjoaa opastusta yhteiskuntavastuuseen. K-kauppiasliiton hallitus on suosittellut Keskon periaatteiden noudattamista myös K-kaupoissa.

Keskon yhteiskuntavastuun periaatteet ovat luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Keskon yhteiskuntavastuun yleisiä periaatteita täydentävät yksityiskohtaisemmat politiikat, periaatteet ja linjaukset. Ne on lueteltu Vastuulliset toimintatapamme -oppaassa ja osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

Kesko raportoi taloudellisesta vastuusta, ympäristövastuusta ja sosiaalisesta vastuusta GRI-ohjeiston 3.0 mukaisesti.

VASTUULLISUUDEN OHJAUS

Taloudellinen vastuu

Keskossa taloudellisella vastuulla tarkoitetaan hyvää taloudenhoitoa, tehokasta resurssien käyttöä ja taloudellisen hyödyn tasaista ja pitkäjänteistä tuottamista eri sidoryhmille. Taloudellinen tulos tulee saavuttaa vastuullisin keinoin – hyvän hallinnointitavan, avoimen viestinnän ja toimivan sidoryhmävuorovaikutuksen tukemana, ympäristövastuu ja sosiaalinen vastuu huomioon ottaen.

Yleistä taloudellisen vastuun johtamista täydentävät hallinnointiperiaatteet, riskien-

hallinnan ja sisäisen valvonnan periaatteet, Keskon ostotoiminnan eettiset periaatteet, sekä muut tuotteiden ja palveluiden hankinnan käytännöt ja ohjeistukset.

Ympäristövastuu

Ympäristöjohtaminen on osa K-ryhmän johtamismallia ja sen perustana ovat Elinkeinoelämän peruskirja kestävän kehityksen aikaansaamiseksi, ympäristöjohtamisstandardit sekä lainsäädännön ja viranomaisen vaatimukset. Kesko on sitoutunut myös YK:n Global Compact -periaatteisiin.

Kesko-konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä määrittää ympäristötyön päälinjat ja tavoitetason konsernin yhtiöissä, ottaen huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset ja niiden merkittävyyden huomioiden koko elinkaaren ja toimintoketjun aikaiset vaikutukset. Toimiala- ja tytäryhtiöt täsmentävät ympäristötyön päälinjat ko. yhtiön liiketoimintaa tukeviksi ympäristöasioiden toimintaohjelmiksi. Toimintaohjelmia seurataan ja päivitetään vuosittain osana strategiatyöskentelyä.

Energian käytöstä johtuvan ilmastonmuutoksen hillitseminen on Keskon ympäristötyön keskeisiä periaatteita. Jätteiden synnyn ehkäisy, hyötykäyttöasteen nostaminen ja materiaalien kierrättäminen ovat Keskon keinoja vähentää kaatopaikkajätettä. Keskon liiketoimintamallin mukaan K-kaupoissa hävikin johtaminen ja hallinta ovat kauppiasryrittäjän vastuulla.

K-ryhmän ympäristöpolitiikka, joka päivitettiin vuonna 2011, kattaa Kesko-konsernin ja K-ryhmään kuuluvien kauppojen toiminnot Suomessa ja muissa toimintamaissa. Myös K-ryhmän keskeisten yhteistyökumppaneiden edellytetään noudattavan vastaavia ympäristöjohtamisen periaatteita.

Sosiaalinen vastuu

Keskossa henkilöstöjohtaminen perustuu Keskon arvoihin ja vastuullisiin toimintatapoihin. Vastuulliset toimintatapamme -opas on luettavissa osoitteessa www.kesko.fi.

Henkilöstöpolitiikka linjaa pysyväisluonteiset toimintaperiaatteet, joita noudatetaan henkilöstöasioiden hoitamiseksi. Näitä periaatteita ohjaavat Keskon arvot ja Vastuulliset toimintatapamme -oppaassa määritellyt periaatteet. Henkilöstöpolitiikkaa täydentää henkilöstötoimintojen ohjeistus.

Henkilöstöstrategiassa linjataan henkilöstöjohtamisen päämäärät ja keskeiset kehityshankkeet. Konsernin HR -yksikkö vastaa henkilöstöstrategian määrittelystä osana vuosittaista Kesko-konsernin strategiaprosessia. HR-toimintojen ohjausryhmä seuraa ja edistää henkilöstöperiaatteiden ja -strategian toteutumista. Toimiala- ja tytäryhtiöt voivat lisäksi määritellä liiketoimin-

tansa tavoitteiden saavuttamista tukevia täydentäviä toimintaohjeita.

Työturvallisuuden johtaminen on määritelty Kesko Oyj:n työsuojelun toimintaohjelmassa. Työsuojelu on osa linjaorganisaation normaalia johtamis- ja esimiestoimintaa ja kukin esimies vastaa työsuojelusta omalla alueellaan.

Keskon työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa määritellään työterveyshuollon yleinen sisältö ja tavoitteet. Työterveyshuoltoa johtaa työterveyshuollon ylilääkäri.

Paikallisyhteisöt

Paikallisyhteisöihin kohdistuvia sosiaalisia vaikutuksia arvioidaan Keskon toiminnassa osana kauppaverkoston kehittämistä. Uuden kaupan perustamiseen tai olemassa olevan laajentamiseen tai muuttamiseen liittyy lakisääteisesti niin kaava- kuin rakennuslupavaiheessa hankkeen laajuudesta riippuen erilaisia selvityksiä sekä paikallisten asukkaiden ja toimijoiden kuulemistilaisuuksia. Selvitykset ottavat kantaa muun muassa hankkeen vaikutuksiin yhdyskuntarakenteeseen, liikenteeseen sekä työllisyyteen.

Poliittinen vaikuttaminen

Kesko osallistuu aktiivisesti kaupan ja elinkeinoelämän järjestöjen toimintaan kotimaassa ja Euroopan unionissa ja tarjoaa sitä kautta asiantuntemustaan yhteiskunnan kehittämiseen ja lainsäädäntötyöhön. Keskon vaikutuskanavia kuvaava kaavio ja järjestöedustukset löytyvät osoitteesta www.kesko.fi/vastuullisuus.

SEURANTA- JA VALVONTAJÄRJESTELMÄT

Taloudellinen vastuu

Pääosa taloudellisen vastuun tunnusluvuista sivuilla 65–70 esitetään sidoryhmälähtöisesti ja saadaan konsernitilinpäätöksestä (www.kesko.fi/sijoittajat), jonka laatimista ja esittämistä säätelevät IFRS-standardit.

Lisäksi tässä esitetään toimialalle olennaisia tuloksia, esimerkiksi kauppapaikkaverkoston kehittyminen, toiminnan maantieteellinen kattavuus ja hankintojen jakautuminen.

Ympäristövastuu

Ympäristöjärjestelmät kattoivat vuoden 2011 lopussa 63 % Suomen yhtiöiden ja 53 % koko konsernin liikevaihdosta. Kattavuus on laskettu vähittäiskauppälähtöisesti myyntiin suhteutettuna. Keskossa käytössä olevat ympäristöjärjestelmät on esitetty sivulla 72.

VV-Auto Group Oy tytäryhtiöineen täyttää ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän ja ISO 9001 -laatu- ja järjestelmän vaatimuk-

set. Keslogin ja Anttilan toiminnot ovat ISO 14001 -sertifioituja. Ruoka-, rauta- ja maatalouskaupan ympäristöjohtaminen perustuu K-ympäristökaupan toimintamalliin – K-ympäristökauppa-diplomiin (www.kesko.fi/vastuullisuus). Toimintamalli kuuluu K-citymarket-, K-supermarket-, K-market-, K-rauta-, Rautia- ja K-maatalous-ketjukonsepteihin.

Diplomia hakevat ruokakaupat tarkastaa Bureau Veritas, joka suorittaa myös otantaan perustuvat vuosittaiset uusintakatsastukset. Keskeiset ympäristöasiat sisältyvät myös ruokakaupakettujen konseptimittaukseen. Vastaavasti rautakauppojen katsastuksista ja kolmen vuoden välein tehtävistä uusintakatsastuksista vastaa Suomen Ympäristö-opisto (SYKLI).

K-ympäristökaupan toimintamallin kriiteeristön sisältöä uudistetaan ja rakennetta tarkistettiin Ruokakeskossa vuoden 2011 aikana. Rautakesko aloitti konseptin uudistamisen syksyllä 2011 ja uusittu konsepti on käytössä vuoden 2012 alkupuoliskolla.

Keskon yhteistyökumppanit kiinteistöjen ylläpito- ja huoltotoiminnoissa ovat YIT Kiinteistötekniikka Oy, ISS Palvelut Oy ja Ovenia Oy. Näistä yrityksistä YIT Kiinteistötekniikalla on ISO 14001 -sertifioitu ympäristöjärjestelmä.

Keskon päätoimitalossa Helsingin Katajanokalla ja Ruokakeskon Hakkilan keskusvarastolla on käytössä itse kehitetty toimistotyön ympäristöohjelma.

Muiden maiden toiminnoissa sertifioituja ympäristöjärjestelmiä ei vielä ole käytössä. K-ryhmän ympäristöpolitiikka on luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

Energiankulutuksen seuranta

Keskon ylläpidon yhteistyökumppanit seuraavat kiinteistöjen energiankulutusta apunaan Energiakolmio Oy:n EnerKey.com-seurantajärjestelmä. Energiakolmio kaukolukee kiinteistöissä olevia energiankulutuksen mittauspäätteitä ja tallentaa tunitasoisesti tiedot tietokantaan. EnerKey-ohjelma reagoi

pieniinkin kohdekohtaisiin kulutusmuutoksiin ja hälyttää kiinteistön vastuuhenkilön toimimaan.

Keskon kiinteistökannasta 72 % on monienergiaseurannassa, mikä tarkoittaa, että niistä seurataan sähkön, lämmitysenergian ja veden kulutusta. Manuaalisesti kerättävien kohteiden kulutuslukemat tallennetaan myös EnerKey-järjestelmään.

Kesko on liittynyt kaupan alan energia- tehokkuussopimukseen. Eri kiinteistötyypeistä K-citymarketit, K-supermarketit, Anttila-tavaratalot sekä suuret tukku- ja varastorakennukset ovat suurimpia energian käyttäjiä ominaiskulutuksella mitattuna. Jokainen kohde on tärkeä, mutta näissä kohteissa kulutusseurannalla on suurin merkitys, kun energiankulutusta pyritään pienentämään.

Kahden viimeisen vuoden aikana Rautakeskon kiinteistöjä muissa toimintamaissa on saatu entistä paremmin käytönohjauksen ja energiaseurannan piiriin.

YHTEISKUNTAVASTUUN OHJAUS KESKOSSA

Veden kulutuksen seuranta kuuluu myös osana kiinteistöjen kulutusseurantaan Suomessa ja muissa toimintamaissa. Seurannan tuloksena kulutuksen muutoksiin voidaan reagoida tarpeen mukaan nopeasti.

Luonnon monimuotoisuus

Kesko keskittyy ilmastonmuutosvaikutusten pienentämiseen luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Kesko rakentaa kauppapaikkoja vain liikekiinteistöille kaavoitetuilla alueilla ja sillä ei ole merkittäviä suoria biodiversiteettivaikutuksia. Keskon hallintatoimenpiteet rajoittuvatkin yksittäisiin toimenpiteisiin ja linjauksiin.

Keskon hankintasuosituksen mukaisesti K-ryhmän kauppoissa myytävät, trooppisesta puusta valmistetut puutarhakalusteet ovat joko FSC-sertifioituja tai sellaisista puulajeista valmistettuja, joiden viljely on mahdollista kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

K-ryhmän kalalinjauksen tarkoitus on ohjata Ruokakeskon ja Kespron omia hankintoja sekä K-ruokakauppioiden hankintoja turvaamaan vastuullista kalastusta ja kalanviljelyä.

Palmuöljyn tuotanto on tehtävä vastuullisesti huomioiden taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset näkökohdat. Ruokakesko on RSPO:n (Roundtable on Sustainable Palm Oil) jäsen ja suosittaa Pirkka- ja Menu-tuotteiden valmistajia käyttämään vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO).

Jätehuolto

Kesko kehittää kierrätysjärjestelmiä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja edistää jätteiden kierrätystä pakkausmenetelmiä ja materiaalien käyttöä kehittämällä. Jätteen syntyä ehkäistään kiertävien kuljetusyksiköiden käytöllä sekä minimoimalla myytävien tuotteiden hävikkiä. Keskon liiketoimintamallin mukaan K-kaupoissa hävikin johtaminen ja hallinta ovat kauppiasyrittäjän vastuulla.

Sosiaalinen vastuu

Keskon henkilöstöpäämäärät ovat houkuttelevin työpaikka, osaavin ja innostunein henkilökunta ja paras henkilöstön työn tuottavuus kaupan alalla. Päämäärien toteutumista seurataan henkilöstötuloskortin avulla.

Työyhteisön ja yksilön hyvinvointia ja johtamisen laatua mitataan vuosittain henkilöstötutkimuksella. Jatkuva parantaminen

varmistetaan yksikkökohtaisesti laadittavilla kehittämissuunnitelmillä ja toimenpiteillä, joiden toteutumista HR-toiminnot seuraavat. Esimiehiä valmennetaan ja tuetaan henkilöstötutkimuksen tulosten hyödyntämisessä ja työhyvinvoinnin johtamisessa. Henkilöstötutkimuksen tulokset ovat mukana jokaisen esimiehen tuloskortissa ja toimivat tulospalkkion mittarina.

Ulkoista työnantajamielikuvaa seurataan monien eri tutkimusten avulla. Universumin Nuoret ammattilaiset 2011 -tutkimuksessa liikelatouden opiskelijoiden keskuudessa Keskon sijoitus oli 15. (27.) ja Universumin opiskelijatutkimuksessa liikelatouden opiskelijoiden keskuudessa 20. (18.).

Tärkeimpiä keinoja tuottavuuden parantamiseksi ovat henkilöstön osaamisen ja johtamisen kehittäminen sekä toimintatapojen tehostaminen. Esimiehen vastuulla on perehdyttää jokainen työntekijä Keskon arvoihin ja vastuullisiin toimintatapoihin sekä varmistaa, että työntekijät tietävät tehtävänsä ja tavoitteensa. Osaamisen kehittäminen on suunnitelmallista ja se perustuu liiketoimintayksiköiden vuosisuunnitelmiin ja strategiaan painopisteisiin. Henkilökohtaiset kehityskeskustelut käydään säännöllisesti vähintään kerran vuodessa ja niiden yhteydessä laaditaan henkilökohtainen kehittämissuunnitelma. Kehityskeskustelujen toteutumista seurataan vuosittaisella henkilöstötutkimuksella.

Keskon työhyvinvointiohjelman tavoitteena on tukea henkilöstön hyvinvointia ja Keskon tavoitteiden toteutumista. Henkilöstön työhyvinvoinnista huolehtimiseksi Keskossa on käynnissä useita hankkeita, joiden tavoitteena on parantaa henkilöstön jaksamista ja motivaatiota sekä vähentää sairastavuutta ja nostaa eläköitymisikää. Työhyvinvointia johdetaan ja seurataan yksilön oman elämän hallinnan, työn ja osaamisen, työyhteisön sekä johtamisen ja esimiestoiminnan osa-alueilla. Lue lisää sivuilta 18–23.

Kilpailuoikeudelliset asiat

Kilpailusääntöjen noudattaminen on Keskolle ensiarvoisen tärkeää. Keskolla on kilpailuoikeudellinen käsikirja ja valvontajärjestelmä, jonka piirissä tehdään itsearviointeja ja järjestetään henkilöstön koulutusta. Keskeisiä kilpailuoikeuden periaatteita ja toimiohjeita on esitelty myös sisäisessä kilpailuoikeudellisessa verkko-koulutuksessa.

Työturvallisuus

Työturvallisuuden johtaminen on määritelty Kesko Oyj:n työsuojelun toimintaohjelmassa. Työsuojelun päämääränä on turvata ja ylläpitää työntekijöiden työkykyä sekä ennaltaehkäistä ja torjua tapaturmia, ammattitauteja ja muita töistä ja työympäristöstä johtuvia fyysisiä ja henkisiä terveyshaittoja. Työsuojelu on osa linjaorganisaation normaalia johtamis- ja esimiestoimintaa ja kukin esimies vastaa työsuojelusta omalla alueellaan.

Työterveyshuolto

Keskon työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa määritellään työterveyshuollon yleinen sisältö ja tavoitteet. Työterveyshuollon tavoitteena on työntekijöiden terveyden, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, työhön liittyvien sairauksien ja tapaturmien ehkäiseminen, työympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden varmistaminen sekä työyhteisöjen toimivuuden tukeminen. Työterveyshuoltoa johtaa työterveyshuollon ylilääkäri.

Hankintaketjun valvonta

Kesko kiinnittää toiminnassaan huomiota myös hankintaketjuna ihmisoikeuskysymyksiin ja työoloihin ja keskittyy näiden valvonnassa ensisijaisesti riskimaissa toimiviin tavarantoimittajiin. Riskimaiksi luokitellaan BSCI (Business Social Compliance Initiative) -aloitteen mukaisesti sellaiset maat ja alueet, joissa on olemassa riski ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien loukkaamisesta. Luokittelun perustana on muun muassa YK:n inhimillisen kehityksen indeksi sekä Transparency Internationalin korruptioindeksi.

Keskossa tavarantoimittajien sosiaalista laadun valvontaa ohjaa ja koordinoi vastuullisen hankinnan ohjausryhmä, johon kuuluvat riskimaatuontia harjoittavien toimialayhtiöiden edustajat.

Kesko on jäsen eurooppalaisessa BSCI-auditointijärjestelmässä, ja käyttää riskimaatavarantoimittajien arvioinnissa BSCI-auditointia ja SA8000-standardia. Kesko on sitoutunut BSCI:n periaatteisiin (Code of Conduct), joiden sisältö on käytännössä sama kuin Keskon omien ostotoiminnan eettisten periaatteiden.

Kesko seuraa yhdessä BSCI:n kanssa muita markkinoilla olevia auditointijärjestelmiä ja hyväksyy niiden mukaan tehdyt

auditoinnit, jos vaatimustaso on sama kuin BSCI-auditoinnissa. Sivulla 87 on taulukko muutamista Keskossa eri tuoteryhmissä käytössä olevista sertifiointi- ja auditointijärjestelmistä.

Kesko on jäsenenä CGF:ssa (The Consumer Goods Forum), joka on päivittäistavarakaupan ja teollisuuden keskustelu- ja yhteistyöfoorumi ja jolla on meneillään sosiaalisten ja ympäristöauditointien vertailtavuutta edistävä Global Social Compliance Programme (GSCP) -ohjelma.

Kiinnassa Kesko tukee käyttötavaran tavarantoimittajiaan monitoroinnilla. Paikallinen monitoroija ohjaa, kouluttaa ja valvoo Keskon kiinalaisten tavarantoimittajien työehtoja ja työolosuhteita sekä ympäristö- ja kemikaalimääräysten noudattamista. Rautakeskossa ja Ruokakeskossa hankintaketjun vastuullisuutta valvotaan ja kehitetään osana ostoyhteistyötä muiden eurooppalaisten kauppaketjujen kanssa (Eurogroup, ICASS ja AMS).

Keskossa on käytössä SUMO (supplier monitoring) -tietokanta, johon tallennetaan tiedot riskimaatavarantoimittajien auditoinneista, sertifiointeista ja monitorointikäynneistä sekä niiden perusteella määräytyvästä riskiluokituksesta. Tiedot BSCI-auditoinneista tallentuvat lisäksi BSCI:n ylläpitämään, jäsenten käytössä olevaan tietokantaan.

Tuotetutkimus

Kesko ja K-ryhmän kaupat ovat vastuussa tuotteiden käyttäjille siitä, että tuotteet täyttävät kaikki Suomen ja EU-lainsäädännön vaatimukset, ovat käyttäjilleen turvallisia ja vastaavat laatu- ja muita lupauksia. Ruokakeskon tuotetutkimus vastaa ostettavien tuotteiden turvallisuudesta ja laadunvarmistuksesta, kehittää omia merkkituotteita, koordinoi omavalvontaa, seuraa elintarvikelainsäädäntöä ja vastaa resepti- ja kuluttajapalvelusta.

Elintarvikkeiden lisäksi tuotetutkimus valvoo myös kodintarvikkeiden ja käyttötavaroiden turvallisuutta ja laatua. Omien merkkien tuotekehitystyössä tuotetutkimus toimii tiiviissä yhteistyössä Keskon ostajien ja tuotteiden valmistajien kanssa.

Yksityisyyden suoja

Keskon tytäryhtiö K-Plus Oy hallinnoi ja ylläpitää K-ketjujen ja K-Plussa-yhteistyö-

kumppaneiden K-Plussa-kanta-asiakasjärjestelmää. Järjestelmä rajoittuu Suomen toimintoihin. K-Plussan kanta-asiakasasetuja hyödyntää noin 2,2 miljoonaa taloutta, mikä vastaa noin 84 % Suomen talouksista.

K-Plussa-kortin haltijoiden asiakastiedoista muodostuu asiakasrekisteri, jota käytetään asiakkaan suostumuksella K-Plussa-järjestelmään liittyneiden yritysten asiakassuhteiden hoitamiseen, asiakasyhteydenpitoon ja markkinointiin. Rekisteriin kerätään kortinhaltijoiden ostokäyttäytymistietoja loppusumma- ja tuoterhymätasolla.

Asiakas voi kieltää tuoteryhmätietojen käytön. Silloin tuoteryhmätason tietoja hänen ostoksistaan ei kerätä eikä käytetä valikoimasuunnittelun tai suoramainonnan tukena.

Asiakkaat voivat myös kokonaan kieltää tietojensa rekisteröimisen ja hyödyntää vain K-Plussa-kortilla välittömästi myönnettävät edut. Silloin ostotiedot eivät kirjaudu K-Plussa-järjestelmään eikä asiakas saa K-Plussa-pisteitä. Vuoden 2011 lopussa täyskielto oli voimassa noin 1 200 aktiivisella asiakkuudella.

K-Plussa-sääntöjen mukaan asiakastiedoston henkilötietoja ja K-Plussa-kortin käytöstä kertyviä asiakastietoja voidaan käyttää ja luovuttaa K-Plussa-yhteistyössä mukana olevien yritysten suoramarkkinoinnissa käytettäväksi. Asiakas voi kieltää tietojen käytön ja luovuttamisen tähän tarkoitukseen ilmoittamalla siitä K-Plus Oy:lle. Kielto koskee aina sekä K-Plussa-asiakasta että rinnakkaiskortin haltijaa.

Rekisterinpitäjänä K-Plus Oy huolehtii siitä, että asiakastietoja käytetään vain rekisteriselosteessa kerrotulla tavalla. Yksittäistä asiakasta koskevia tietoja suojataan henkilöstölle annetuilla ohjeilla ja teknisesti tehokkaasti. Asiakastietoja ilmoitetaan ulkopuolisille tahoille ainoastaan lakiin perustuvan ilmoitusvelvollisuuden johdosta. Jokaisella rekisterinpitäjällä tulee henkilötietolain mukaan olla rekisteriseloste. K-Plus Oy:n rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa www.plussa.com.

Väärinkäytösten estäminen

Keskon suhtautuminen lahjontaan ja muihin väärinkäytöksiin on ehdottoman kielteinen. Keskon periaatteet on esitetty Vastuulliset toimintatapamme -oppaassa, joka on

ollut käytössä kaikissa Keskon yksiköissä ja kaikissa K-kaupoissa vuodesta 2008 alkaen.

Opas sisältää seuraavat osa-alueet:

- lakien noudattaminen
- eturistiriitojen välttäminen
- lahjomattomuus
- hyvän työilmapiirin luominen
- turvallisuus
- asiakastietojen luottamuksellisuus
- avoin viestintä.

Opas on julkaistu suomen, ruotsin, norjan, englannin, venäjän, viron, liettuan ja latvian kielillä, samoin kuin oppaan teemoista tehdyt ja osoitteessa www.kesko.fi julkaistut videoanimaatiot.

Opas päivitettiin vuoden 2011 aikana, ja sen tueksi rakennetaan verkkokoulutusohjelma. Osana päivitysprosessia vastuullisiin toimintatapoihin liittyviä konserni- ja toimialatason ohjeita täsmennettiin muun muassa sidosryhmäyhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä.

Keskon ostotoiminnan eettisissä periaatteissa, joita käytetään kauppasuhteissa riskimaiden tavarantoimittajien kanssa, on julkaistu kielteinen suhtautuminen lahjontaan. Kesko kuuluu jäsenenä Transparency Internationalin Suomen osastoon.

Kesko-konsernin sisäinen tarkastus on toiminnassaan kiinnittänyt erityistä huomiota väärinkäytöksiä ja taloudellisia menetyksiä estävien kontrollien toimivuuteen. Väärinkäytösten ennaltaehkäisemiseksi tiedottamista, kouluttamista ja ohjeistusta on tehostettu sekä kontrolleja tiukennettu. Tietotekniikkaa hyödynnetään poikkeuksellisten liiketapahtumien selvittämisessä, väärinkäytösten ehkäisemisessä ja tutkimuksessa aikaisempaa enemmän. Keskossa on käytössä väärinkäytösten tutkinta- ja raportointiohje, jonka mukaisesti Keskon riskienhallinta tutkii esille tulleet väärinkäytösepäilyt. Selvät rikosepäilyt ilmoitetaan poliisille jatkotutkintaa varten.

Henkilökunta voi antaa palautetta ja esittää kysymyksiä toiminnasta paitsi omassa yksikössään myös suoraan ylimmälle johdolle Keskon intranetin kautta kaikissa toimintamaissa Valko-Venäjää lukuun ottamatta. Palautetta voi antaa nimellä tai nimettömänä. Intranetin kautta henkilökunta voi olla yhteydessä myös Keskon sisäiseen tarkastukseen.

KESKON VASTUULLISUUS- OHJELMA 2008–2012

Vastuullisuusohjelma kokonaisuudessaan on luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Seuraavassa esitellään vastuullisuusohjelman keskeisimmät tulokset vuonna 2011. Laajemmin vastuullisuusohjelman tavoitteiden edistymisestä ja tuloksista kerrotaan tämän raportin vastaavissa osioissa. Vastuullisuusohjelman päivittytyö jatkuu ja uusi ohjelma julkistetaan loppuvuodesta 2012.

Tavoite ja toimenpiteet	Vuosi 2011
Kasvatamme aktiivisesti lähtömittajien määrää ja kannustamme K-kauppiaita ostamaan paikallisesti	
<ul style="list-style-type: none"> Tavoitteena on kasvattaa lähiostojen määrää (K-kauppiaiden suorat ostot olivat vuonna 2007: 534, 2008: 569, 2009: 525, 2010: 537 milj. euroa). 	<ul style="list-style-type: none"> K-kauppiaiden suorat ostot olivat 563 milj. euroa.
Ylläpidämme kattavaa kauppaverkostoa Suomessa	
<ul style="list-style-type: none"> Suomalaisiin kilpailijoihin verrattuna Ruokakeskon kauppaverkosto on kattavin ja kotitalouksien etäisyys lähimpään ruokakauppaan lyhyin (lähtöarvo vuonna 2008: 45,5 % asui alle kilometrin päässä K-ruokakaupasta). 	<ul style="list-style-type: none"> K-ruokakauppoja oli vuoden lopussa 964, ja kauppaverkosto kattoi Suomen 324 kunnasta 88 % eli 301 kuntaa. Suomen väestöstä noin 50 % asui alle kilometrin päässä lähimmästä K-ruokakaupasta.
Ilmastonmuutoksen hillitseminen	
<ul style="list-style-type: none"> K-ryhmä on allekirjoittanut kaupan alan energiategokkuussopimuksen ja sitoutunut säästämään 65 GWh vuoden 2016 loppuun mennessä. Keskon K-ryhmälle hankkima sähkö on hiilivapaata. 	<ul style="list-style-type: none"> K-ryhmän Suomessa käyttämän sähkön ja lämmön yhteenlasketut CO₂-päästöt olivat 118 011 tonnia, laskua 5,2 % vuodesta 2010. Keskon ostama sähkö oli hiilivapaata ja se oli tuotettu ydinvoimalla.
Energiategokkuuden lisääminen (Ruokakesko)	
<ul style="list-style-type: none"> Toimenpiteinä pakastealtaiden kansitus kaikkiin uusiin kauppapaikkoihin, kylmäkaappien ovien asennus, uusien kauppojen mainosvaloihin ainoastaan ledivalaisimet, kylmäkaappien määrän optimointi ja kaupan laitteille energialuokitus A. 	<ul style="list-style-type: none"> Kannellisia ja ovellisia pakastekalusteita on jo lähes 7 kilometriä ja kylmäkaappien ovitus jatkui. Ledivalaisimia käytetään mainosvaloissa ja myös yleisvalaistuksena.
Kuljetukset	
<ul style="list-style-type: none"> Vähentää kuljetettuihin kiloihin suhteutettuja CO₂-päästöjä 10 % vuoteen 2012 mennessä. Vuosi 2007 on vertailuvuosi (0,0237 CO₂ kg/kg). 	<ul style="list-style-type: none"> Suhteellisia päästöjä kuljetettua kiloa kohden syntyi 0,0236 (0,0242) CO₂ kg, laskua edellisvuoteen 2,3 %. Vuoden 2007 tasoon nähden kuljetuksen suhteelliset päästöt ovat laskeneet 1,1 %.
Liikematkustaminen ja työsuhteautoilu	
<ul style="list-style-type: none"> Raportoida työsuhteautojen tuottamat CO₂-päästöt ja autojen keskimääräinen päästötaso (g CO₂/km). Suositustaso alle 180 g CO₂/km. Jatkaa videokonferenssilaitteistojen rakentamista. Vähentää lentomatrustamista ja raportoida lentomatrustamisen aiheuttamat CO₂-päästöt. 	<ul style="list-style-type: none"> CO₂-päästöjen keskiarvo oli 146 g (vuonna 2010: 155 g). Suositustaso on alle 160 g CO₂/km). Työsuhteautojen CO₂-päästöt olivat 2 949 tonnia (2 505 tonnia vuonna 2010). Videokokouksia pidettiin yhteensä 4 438 tuntia (4 516 tuntia). Omilta päätteiltä käytiin (Genesys Conference) etänevotteluja 1 117 (2 771) tuntia, jota on pienentänyt Videran ja Office Communicator -pikaviestinsovelluksen käyttäminen. Lentomatrustamisen päästöt olivat 2 101 (1 935) tonnia ja lentomailit 10,3 (9,5) miljoonaa.

Tavoite ja toimenpiteet

Vuosi 2011

Kierrätys- ja materiaalitehokkuus

- Varastotoimintojen kierrätysasteeksi noin 90 %. Tavoitteena nostaa K-ruokakauppojen kierrätysaste samalle 90 %:n tasolle vuoteen 2012 mennessä.
- Vähentää K-ruokakauppojen hävikkiä noin 20 %:lla vuoteen 2012 mennessä.
- Kehittää K-ruokakauppojen asiakkailleen tarjoamia talteenotto- ja kierrätyspalveluita.
- Kierrätyksen kehittäminen varastoissa ja K-kaupoissa jatkui. Ruokakeskon logistiikan hyötykäyttöaste oli lähes 95 % (84 % vuonna 2010).
- Hävikin pienentämisen työ jatkui varastoilla ja K-kaupoissa kehittämällä menekinhallinnan ja tilaamisen työkaluja. Myös kauppojen jätehuollon toimintamalleja kehitettiin; uudessa toimintamallissa olevien K-ruokakauppojen hyötykäyttöasteet olivat lähes 90 %.
- Asiakkaille tarkoitettuja kierrätyspisteitä on K-ruokakauppojen yhteydessä yhteensä 223. Tölkkejä palautettiin 338 (278) miljoonaa ja kierrätysmuovipulloja 111 (103) miljoonaa.

Ympäristötyö kaupassa

- Kaikki Anttila Oy:n uudet tavaratalot liitetään osaksi Anttilan ISO 14001 -sertifiointia.
- Kaikki K-citymarket- ja K-supermarket-kaupat sekä 50 % K-market-kaupoista ovat K-ympäristökauppoja.
- Suomessa kaikki K-rauta- ja Rautia-kaupat ovat K-ympäristökauppoja vuoden 2009 loppuun mennessä ja kaikki K-maalous-kaupat kevääseen 2009 mennessä.
- Ruokakesko kehittää K-ympäristökaupunkonseptia, koulutukset uusista osa-alueista vuoden 2010 loppuun mennessä.
- Kaikki Anttila-tavaratalot on sertifioitu; myös uusi logistiikkakeskus.
- K-ympäristökauppa-tilanne: K-citymarketit 98 %, K-supermarketit 94 % ja K-marketit 43 % (liikenneasemilla on K-marketteja, joiden ketjukonseptiin K-ympäristökaupan toimintamalli ei vielä kuulu).
- K-raudoista 98 %, Rautia-kaupoista 93 % ja K-maalous-kaupoista 90 % on K-ympäristökauppoja.
- K-ympäristökauppa-konseptin sisällön uudistus ja kriteeristön tarkistus valmistui vuonna 2011. E-learning-koulutushanke otetaan käyttöön vuoden 2012 aikana.

Vastuullinen hankinta ja hankintalinjaukset

- Keskolla on Kiinassa kaksi omaa monitoroijaa, joiden tavoitteena on tehdä vuosittain 160 tehdaskäyntiä Keskon tavarantoimittajien tehtailla.
- BSCI-tavoitteena vuodelle 2010 on 85 ensiauditointia ja 50 uusinta-auditointia.
- Kala- ja äyriäislinjauksen vakiinnuttaminen.
- Vuoden aikana tehtiin 64 tehdaskäyntiä.
- BSCI-auditoinneissa toteutui 73 ensikäyntiä ja 61 uusinta-auditointia.
- Linjausta sovelletaan Ruokakesko Oy:n, Kespro Oy:n ja K-ruokakauppojen kalojen ja äyriäisten sekä kalaa pääainesosana sisältävien tuotteiden ostotoiminnassa. Suositusten muuttuessa muutokset tehdään ostosopimuskausien puitteissa. Linjaus katselmoidaan ja päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Vastuulliset tuotevalikoimat

- Edistää biohajoavien Pirkka-kassien ja Pirkka-kestokassien myyntiä.
- Uusia biohajoavia pakkauksia Pirkka-tuotesarjaan; GMO-pohjaisia materiaaleja ei hyväksytä.
- Jatkaa suolan, sokerin ja rasvan vähentämistä Pirkka-tuotteista. Kaikki Pirkka-tuotteet, joissa korkea suola-, sokeri- tai rasvapitoisuus on reformuloitu vuoden 2010 loppuun mennessä.
- Ravintokoodi-palvelun laajentaminen.
- Kouluttaa 500 terveellisen ruokavalion asiantuntijaa K-kauppoihin vuoden 2012 loppuun mennessä.
- Ruokakeskon tavoitteena on Suomen laajin Reilun kaupan valikoima ja myynti.
- Rautakeskon kustannus- ja ekotehokkaiden rakentamisen ja asumisen palveluratkaisujen kehittäminen.
- K-maalous-ketju jatkaa maatalouden kestävien viljelytapojen kehittämistä.
- Biohajoavien ja kestokassien myynnin edistämistä jatkettiin.
- Pirkka-tuotesarjan pakkauksien kehitystyötä jatkettiin.
- Vuoden 2011 lopussa reformuloituja Pirkka-tuotteita 89 kpl.
- K-ruokakaupoissa työskentelee helmikuussa 2012 yhteensä 560 K-ravintotaitajaa.
- Reilun kaupan tuotteita on 222 (213), joista Pirkka-tuotteita 38 (37).
- Rautakeskon energiatehokkuushanke jatkuu; käytössä on K-raudan ja Rautian Energiaosaaja-konsepti.
- K-maalouden kehittämistyö jatkuu.

Työhyvinvointi

- Vuosittain 2 milj. euroa työntekijöiden virkistys- ja vapaa-ajan toimintaan.
- Tavoitteena työhyvinvoinnin kehittämisessä on työssä jaksamisen edistäminen ja työkykyä ylläpitävä toiminta.
- Sairauspoissolojen laskentaperusteiden yhtenäistäminen.
- Kaikilla toimialoilla käyttöön vuoteen 2010 mennessä Puheeksi ottaminen -malli sairauspoissaolojen käsittelyssä.
- Virkistys- ja vapaa-ajan toimintaan käytettiin noin 1,9 milj. euroa.
- Keskossa on laadittu työhyvinvointiohjelma ja työhyvinvoinnin johtamismalli.
- Sairauspoissaolot kirjataan suunnitellusti.
- Puheeksi ottaminen -malli käytössä suunnitellusti.

Vastuullisuusohjelman liittäminen osaksi brändi- ja markkinointistrategiatyötä

- Vahvistaa sidosryhmien Keskon, sen toimialayhtiöihin ja tuotebrändeihin liittämää vastuullisuusmielikuvaa.
- Vastuullisuustyö asiakkaille näkyväksi kaupan tasolla.
- Keskon visuaalinen ilme uudistui vuonna 2011.
- Pirkka menestyi keväällä 2011 toteutetussa Kansallisessa Nuorisotutkimuksessa.
- Vaikuttavampi vastuullisuusviestintä toimintasuunnitelmiin.

GRI-INDEKSI 2011

Itsearviomme mukaan raportointimme vastaa GRI G3-ohjeiston soveltamistasoa A+ (versio 3.0). PricewaterhouseCoopers Oy on tarkistanut, että raportointimme vastaa GRI:n soveltamistasoa

A+. Kesko raportoi toimintaansa liittyvät olennaiset tiedot ja indikaattorit. GRI:n laskentaperiaatteita ei sovelleta yksityiskohtaisesti kaikkien indikaattorien osalta.

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI			Global Compact
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot	
1. STRATEGIA JA ANALYYSI					
1.1	Päijohdajan katsaus	●	6–7		
1.2	Organisaation keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	●	44–45, 48–49, 58–59		
2. ORGANISAATION KUVAUS					
2.1	Organisaation nimi	●	5		
2.2	Tärkeimmät tavamerkit, tuotteet ja palvelut	●	4–5		
2.3	Operatiivinen rakenne	●	4–5		
2.4	Organisaation pääkonttorin sijainti	●	4		
2.5	Toimintojen maantieteellinen sijainti	●	5		
2.6	Omistusrakenne ja yhtiömuoto	●	5, 66		
2.7	Markkina-alueet	●	4–5		
2.8	Organisaation toiminnan laajuus	●	4–5	Keskon vuosikertomus 2011.	
2.9	Merkittävät muutokset organisaation koossa, rakenteessa tai omistuksessa raportointikaudella	●	4, 9	Venäjän Intersport-lisenssi ja -toiminnot siirtyivät Keskon tytäryhtiölle elokuussa 2011.	
2.10	Raportointikaudella saadut palkinnot	●	8–9		
3. RAPORTIN MUUTTUJAT					
3.1	Raportointiajanjakso	●	3		
3.2	Edellisen raportin ilmestymisajankohta	●	3		
3.3	Raportin julkaisu tiheys	●	2		
3.4	Yhteystiedot	●	94		
3.5	Raportin sisällön määrittely (olennaisuus, priorisointi, raporttia käyttävät sidosryhmät)	●	2–3, 46–47		
3.6	Raportin rajaus	●	2–3		
3.7	Eriyiset rajoitukset raportin laajuudessa tai rajauksessa	●	3	Venäjän Intersport-toiminnot eivät vielä sisälly ympäristövastuun lukuihin; muissa indikaattoreissa mahdollinen rajaus on ilmoitettu.	
3.8	Raportointiperiaatteet yhteisyritysten, tytäryhtiöiden, vuokraohteiden, ulkoistettujen toimintojen raportoinnille	●	3		
3.9	Tiedon mittaustekniikat ja laskentaperusteet	●	3		
3.10	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa	●	3		
3.11	Merkittävät muutokset raportin laajuudessa, rajauksissa tai mittausmenetelmissä	●	3		
3.12	GRI-sisältövertailu	●	60–64		
3.13	Periaatteet ja käytäntö raportin ulkopuoliseen varmennukseen	●	3, 92–93		
4. HALLINTOTAPA, SITOUKSET JA YHTEISTYÖ					
4.1	Organisaation hallintorakenne	●	51	Keskon vuosikertomus 2011, sivut 46–49.	
4.2	Hallituksen puheenjohtajan asema	●	51	Keskon vuosikertomus 2011, sivu 47.	
4.3	Hallituksen jäsenten riippumattomuus	●	51	Keskon vuosikertomus 2011, sivu 47.	
4.4	Osakkeenomistajien ja henkilöstön vaikutusmahdollisuudet hallituksen toimintaan	●	51	Keskon vuosikertomus 2011, sivut 46–49.	
4.5	Yhteiskuntavastuun tulosten vaikutus hallituksen ja johdon palkitsemiseen	●	51, 81, 83	Keskon vuosikertomus 2011, sivut 49–51.	
4.6	Menettelytavat eturistiriitojen välttämiseksi hallitustyöskentelyssä	●	51	Kesko noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. Keskon vuosikertomus 2011, sivut 46–49.	

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI		
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot
4.7	Hallituksen jäsenten asiantuntemus ja pätevyys taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöstrategian osalta	●	51	Keskon vuosikertomus 2011, sivut 47–49 ja 55–57.
4.8	Missio, arvot sekä toimintasäännöt ja -periaatteet sekä näiden toimeenpanokäytännöt	●	50, 54	
4.9	Hallituksen tavat hallinnoida taloudellista, sosiaalista ja ympäristötoimintaa, mukaan lukien riskienhallinta	●	51–53	Keskon vuosikertomus 2011, sivu 47.
4.10	Hallituksen toiminnan arviointi	●	51	
4.11	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	●	48–49, 51–53	
4.12	Sitoutuminen ulkopuolisiin yhteiskuntavastuun aloitteisiin	●	54	
4.13	Jäsenyydet järjestöissä, yhdistyksissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	●	14–15	www.kesko.fi/vastuullisuus
4.14	Organisaation sidosryhmät	●	53–54	
4.15	Sidosryhmien määrittely ja valinta	●	53–54	
4.16	Sidosryhmävuorovaikutuksen muodot	●	53–54	
4.17	Sidosryhmävuorovaikutuksessa esiin nousseet asiat ja huolenilmaukset	●	15, 53–54, 83, 89	

5. JOHTAMISTAPA JA TUNNUSLUVUT

TALOUDELLINEN VASTUU

LÄHESTMISTAPA TALOUDELLISEN VASTUUN JOHTAMISEEN	●	54–59	x
---	---	-------	---

Taloudellisen vastuun tunnusluvut

EC1*	Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen	●	65–66	
EC2*	Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle	●	67–69	x
EC3*	Eläketurvan kattavuus	●	69	
EC4*	Valtiolta saatu taloudellinen avustus	●	69	Ei avustuksia 2011.
EC5	Tavanomaisten alkupalkkojen ja paikallisen minimipalkan suhde organisaation keskeisissä toimipaikoissa	●		Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa työehtosopimus, muissa maissa vähintään lakisääteinen minimipalkka. Suhdelukutietoa ei ole saatavissa.
EC6*	Ostot paikallisilta toimittajilta	●	14, 58, 69–70	
EC7*	Paikalliset rekrytoinnit	●	15, 70	x
EC8*	Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut	●	70	
EC9	Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	●	44–45, 70	

YMPÄRISTÖVASTUU

LÄHESTMISTAPA YMPÄRISTÖVASTUUN JOHTAMISEEN	●	54–59	x
--	---	-------	---

Ympäristövastuun tunnusluvut

EN1*	Materiaalien käyttö	●	71	Markkinoille toimitetut pakkausmateriaalit. Ulkomaiden tietoja ei saatavissa.	x
EN2*	Kierrätysmateriaalien käyttö	●	71, 78	Raportoidaan kuljetuksissa käytettyjen pakkausmuovien kierrätys.	
EN3*	Energian suora kulutus	●	71–73		x
EN4*	Energian epäsuora kulutus	●	71–73		x
EN5	Säästämisestä ja tehokkuusparannuksista syntynyt energiansäästö	●	24–26, 73	Ei raportoitu saavutettuja energiansäästöjä.	x
EN6	Energiatehokkaat tuotteet ja palvelut	●	24–29, 73–74	Ei raportoitu saavutettuja energiansäästöjä.	x
EN7	Toimenpiteet epäsuoran energiankulutuksen vähentämiseksi ja saavutetut säästöt	●	24–25, 74	Ei raportoitu saavutettuja energiansäästöjä.	x
EN8*	Veden kulutus	●	74	Kesko käyttää kunnallista vettä.	x
EN9	Vesilähteet, joihin vedenotto vaikuttaa merkittävästi	●		Ei olennaista Keskon toiminnassa. Kesko käyttää kunnallista vettä.	
EN10	Veden kierrätys ja uudelleenkiyttö	●	74		

GRI-INDEKSI

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot	Global Compact
EN11*	Luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkaita alueita tai suojelluilta alueilta omistetut, vuokratut ja hallinnoidut maa-alueet	●	74		
EN12*	Organisaation toiminnan vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen suojelualueilla tai monimuotoisuuden kannalta rikkaita alueilla	●	74	Raportoitu Keskon suorat vaikutukset sekä kerrottu hankintalinjauksista. Toimitusketjun kaikkia vaikutuksia ei pystytä luotettavasti arvioimaan.	
EN13	Suojellut tai kunnostetut elinympäristöt	●	74, 77		
EN14	Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät strategiat, toimenpiteet ja suunnitelmat	●	56, 74, 78		
EN15	Uhanalaiset lajit organisaation toiminnan vaikutuspiirissä	●	74	Keskon suoran toiminnan piirissä ei ole uhanalaisia lajeja.	
EN16*	Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt	●	75–76		x
EN17*	Muut epäsuorasta energiankäytöstä aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt	●	75–76		x
EN18	Toimenpiteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi	●	29, 76	Saavutettuja päästövähennyksiä ei raportoitu.	x
EN19*	Otsonikatoa aiheuttavien aineiden käyttö	●	76	Otsonikatoa aiheuttavia aineita vähäinen määrä, ei raportoitu määriä.	x
EN20*	Typen ja rikin oksidit ja muut merkittävät päästöt ilmaan päästöläjkeitä	●	76		x
EN21*	Päästöt veteen	●	76		
EN22*	Jätehuolto	●	76–77		x
EN23*	Merkittävien kemikaali-, öljy- ja polttoainevuotojen määrä ja suuruus	●	77		x
EN24	Kuljetetun, maahantuodun, maastaviedyn tai käsitellyn ongelmajätteen määrä	●		Ei olennaista Keskon toiminnassa.	
EN25	Vesistöt, joihin organisaation päästöillä on merkittävä vaikutus	●	78	Kaikki jätevedet menevät kunnalliseen viemäriverkostoon.	
EN26*	Toimenpiteet tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentämiseksi sekä toimenpiteiden vaikutuksen laajuus	●	33, 56, 59, 78	Keskolla välillinen vaikutus myytäviin tuotteisiin. Myytävien tuotteiden kautta saavutettuja tuloksia ei kyetä luotettavasti arvioimaan.	x
EN27*	Uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen otettujen tuotteiden ja pakkausmateriaalien osuus myydyistä tuotteista	●	77, 78	Raportoitu kuljetuksissa käytetyn pakkausmuovin kierrätys.	x
EN28*	Määräystenmukaisuus	●	77		x
EN29	Kuljetuksiin liittyvät merkittävät ympäristövaikutukset	●	29, 75–76, 78		x
EN30	Ympäristönsuojelukustannukset ja ympäristöinvestoinnit	●		Tieto ei ole saatavissa.	

SOSIAALINEN VASTUU

LÄHESTYMISTAPA HENKILÖSTÖJOHTAMISEEN	●	54–59		x
--------------------------------------	---	-------	--	---

Henkilöstövastuun tunnusluvut

LA1*	Henkilöstön jakautuminen työsuhteen ja työsuhteen mukaan	●	80		
LA2*	Henkilöstön vaihtuvuus	●	80	Ei raportoitu ikäryhmittäin tai sukupuolen mukaan. Tieto ei ole saatavissa.	x
LA3	Henkilöstön etuudet	●	80–81	Lakisääteisen tason ylittäviä etuja ei raportoitu yksityiskohtaisesti. Vaihtelevat käytännöt eri toimintamaissa.	
LA4*	Työehtosopimuksen piirissä olevien työntekijöiden osuus	●	81		x
LA5*	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika	●	81		x
LA6	Työsuojelutoimikuntien piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus	●	81	Työntekijöiden prosenttiosuutta ei raportoitu. Järjestelyt paikallista lainsäädäntöä noudattaen.	x
LA7*	Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, työhön liittyvät kuolemantapaukset	●	81, 82	Raportointi ei kata urakoitsijoita. Tapaturmatilastoja muiden maiden kuin Suomen osalta ei ole käytettävissä.	x
LA8*	Työntekijöiden kouluttaminen ja neuvonta liittyen vakaviin sairauksiin	●	81	Keskon toimenpiteet/ohjelmat vakavien sairauksien osalta koskettavat suoraan ainoastaan Keskon henkilöstöä.	x

GRI:N SUOSITUS		KESKON RAPORTTI			Global Compact
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot	
LA9	Työterveys- ja -turvallisuusasioista sopiminen ammattiyhdistysten kanssa	●		Suomessa lakiin perustuvat järjestelyt.	
LA10*	Keskimääräiset koulutustunnit työntekijää kohden	●	82	Ei raportoitu henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.	
LA11	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat	●	19, 82–83		
LA12	Kehityskeskustelut ja suorituksen arvioinnit	●	83		
LA13*	Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus	●	83, 84		x
LA14*	Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde	●	85	Miesten ja naisten peruspalkkojen suhdetta ei raportoitu. Konsernitasoista vertailua ei ole mahdollista tehdä.	x
LÄHESTYMISTAPA IHMISOIKEUSKYSYMYSTEN JOHTAMISEEN		●	54–59, 85–87		x
Ihmisoikeuskysymyksiin liittyvät tunnusluvut					
HR1*	Ihmisoikeusasioiden huomioiminen investointipäätöksissä	●		Keskon toimintamaisissa ei ole havaittu vähittäiskauppaan liittyviä ongelmia ihmisoikeuskysymyksissä. Aihe sisältyy riskiarviointimenettelyyn.	
HR2*	Alihankinnan ihmisoikeusarviointit	●	86–87	Raportoitu BSCI-, SA8000- ja Reilun kaupan auditointien piirissä olevien tavarantoimittajien lukumäärä, ei prosenttiosuutta.	x
HR3	Henkilöstön koulutus ihmisoikeuksiin liittyvistä politiikoista ja toimintakäytännöistä	●	88	Ei raportoitu koulutustunteja, tieto ei ole saatavissa.	x
HR4*	Syrjintätapausten lukumäärä ja toteutetut toimenpiteet	●	88		x
HR5*	Toiminnot, joissa järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu oikeus on uhattuna	●	88	Raportoitu henkilöstön järjestäytymisaste niiden toimintojen osalta, joista tieto on saatavissa.	x
HR6*	Toiminnot, joissa on riski lapsityövoiman käytöstä	●	86–87		x
HR7*	Toiminnot, joissa on riski pakkotyövoiman käytöstä	●	86–87		x
HR8	Ihmisoikeuspolitiikkoihin ja toimintakäytäntöihin koulutetun turvallisuushenkilöstön määrä	●	88	Kuvataan turvallisuusasioiden hoitoa.	
HR9	Alkuperäiskansojen oikeuksien rikkomukset ja niiden estämiseksi toteutetut toimenpiteet	●	88	Ei rikkomuksia.	x
LÄHESTYMISTAPA YHTEISKUNNALLISTEN KYSYMYSTEN JOHTAMISEEN		●	54–59		x
Yhteiskunnallisiin kysymyksiin liittyvät tunnusluvut					
SO1*	Paikallisyhteisöihin kohdistuvien vaikutusten arviointi ja hallintaan liittyvät ohjelmat	●		Arvioinnit tehdään paikallisen lain mukaisesti.	
SO2*	Korruptioon liittyvän riskianalyysin läpikäyneiden liiketoimintayksiköiden määrä	●	88	Korruptioon liittyviä riskejä käsitellään osana Keskon riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä tunnistetaan ja arvioidaan säännöllisesti vuoden aikana.	x
SO3*	Henkilöstön koulutus korruptioon liittyvistä politiikoista ja toimintakäytännöistä	●	88	Koulutusta saaneen henkilöstön lukumäärää ja jaottelua johtoon ja muuhun henkilöstöön ei ole raportoitu. Jaottelua ei ole saatavissa.	x
SO4*	Korruptiotapauksiin liittyvät toimenpiteet	●	88		x
SO5*	Organisaation julkiset poliittiset kannanotot sekä osallistuminen poliittiseen vaikuttamiseen ja lobbaukseen	●	89		x
SO6	Poliittisille tahoille annetut tuet	●	89		x
SO7	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet	●	89		
SO8*	Lakien ja säädösten rikkomuksista asetetut sakot ja muut seuraamukset	●	89		

GRI:N SUOSITUS

KESKON RAPORTTI

Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivu	Lisätiedot	Global Compact
LÄHESTYMISTAPA TUOTEVASTUUN JOHTAMISEEN		●	54–59		x
Tuotevastuun tunnusluvut					
PR1*	Tuotteiden ja palvelujen terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi elinkaaren eri vaiheissa	●	89	Terveys- ja turvallisuusvaikutusten arvioinnin läpikäyneiden tuotteiden ja palveluiden prosenttiosuutta ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa.	x
PR2	Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset	●	89		x
PR3*	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvä pakollinen tuoteinformaatio	●	31, 89	Pakollisen tuoteinformaation piirissä olevien prosenttiosuutta ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa.	x
PR4	Tuoteinformaatioon ja tuotemerkintöihin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	●	89		x
PR5	Asiakastyytyväisyyteen liittyvät toimintakäytännöt ja asiakastyytyväisyyskyselyiden tulokset	●	89	Asiakastyytyväisyyskyselyjen tuloksia ei ole raportoitu. Tuloksia ei ole saatavissa konsernitasona.	
PR6*	Markkinointiviestinnän (ml. mainonta ja sponsorointi) lainmukaisuus sekä standardien ja vapaaehtoisten periaatteiden täytyminen	●	89		
PR7	Markkinointiviestintää koskevien lakien ja säännösten sekä vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	●	89		
PR8	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset	●	90	Asiakkaiden yksityisyyden suojaa koskevien valitusten määrää ei ole raportoitu. Valituksia ei tilastoida aiheen mukaan.	x
PR9*	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvän lainsäädännön ja säädösten rikkomisesta aiheutuneet sakot	●	90		

● Sisältyy ● Sisältyy osittain ● Ei sisälly

*GRI-ohjeiston suosittelema avaintunnusluku

x) Global Compactin periaatteiden mukainen raportointi, COP = Communication on Progress

TALOUDELLINEN VASTUU

SIDOTUN PÄÄOMAN TUOTTO

Tavoitetaso	Toteutunut sidotun pääoman tuotto 2011
14 %	13,2 %
2009 11,0	2010 16,0

OMAVARAISUUSASTE

Tavoitetaso	Toteutunut omavaraisuusaste 2011
40–50 %	53,9 %
2009 54,2	2010 53,5

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO

Tavoitetaso	Toteutunut oman pääoman tuotto 2011
12 %	8,9 %
2009 6,6	2010 10,1

INVESTOINNIT, MILJ. €

2009	2010	Toteutuneet investoinnit 2011
198	325	425

Lähestymistapa taloudellisen vastuun johtamiseen sisältäen toimintaperiaatteet sekä seuranta- ja valvontajärjestelmät on kuvattu sivuilla 54–57.

Taloudellinen tulos tulee saavuttaa vastuullisin keinoin – hyvän hallinnointitavan, avoimen viestinnän ja toimivan sidosryhmävuorovaikutuksen tukemana, ympäristövastuu ja sosiaalinen vastuu huomioon ottaen.

Keskon keskeisenä strategisena tavoitteena on terve, kannattava kasvu. Kasvu haetaan kehittämällä aktiivisesti asiakkaiden tarpeita vastaavia kaupan valikoimia ja palveluita, investoimalla kilpailukyiseen kauppaverkoston sekä kehittämällä sähköisiä palveluita ja verkkokauppaa.

Keskon tunnuslukuja

	2011	2010	2009
Sidotun pääoman tuotto (%)	13,2	16,0	11,0
Oman pääoman tuotto (%)	8,9	10,1	6,6
Omavaraisuusaste (%)	53,9	53,5	54,2
Nettovelkaantumisaste (%)	1,5	-16,8	-12,5
Investoinnit (milj. €)	425	325	198
Investoinnit liikevaihdosta (%)	4,5	3,7	2,3

Kotimaassa kasvu haetaan markkinaosuuksia kasvattamalla ja kilpailijoita asiakaslähtoisemmillä palveluilla. Kotimaan lisäksi kasvu haetaan erityisesti Venäjän markkinoilta, missä kasvu on Pohjoismaita ja Baltiaa nopeampaa.

Tavoitteena on investoida ruoka- ja rautakaupan sekä Intersportin Venäjän toimintoihin yli 600 miljoonaa euroa vuoteen 2015 men-

nessä, pääasiassa Moskovan ja Pietarin alueille. Ruokakaupassa on tavoitteena avata 10 kaupan keskittymät sekä Pietarissa että Moskovassa. Rautakaupassa tavoitteena on avata 11 uutta K-rautaa vuoteen 2015 mennessä. Venäjällä oli vuoden 2011 lopussa 14 K-rautaa. Intersportilla oli 36 myymälää ja verkosto pyritään kaksinkertaistamaan vuoden 2015 mennessä. Lue lisää sivuilta 4–5 ja 15 sekä Keskon vuosikertomuksesta sivulta 9.

Pääosa tämän raportin taloudellisen vastuun tunnusluvuista esitetään sidosryhmälähtöisesti ja saadaan konsernitilinpäätöksestä (www.kesko.fi/sijoittajat), jonka laatimista ja esittämistä säätelevät IFRS-standardit. Kesko raportoi taloudellisesta vastuusta GRI-ohjeiston mukaisesti. Lisäksi raportissa esitetään toimialalle olennaisia tuloksia, esimerkiksi kauppapaikkaverkoston kehittyminen, toiminnan maantieteellinen kattavuus ja hankintojen jakautuminen.

TALOUDELLISEN LISÄARVON SYNTYMINEN JA JAKAUTUMINEN, EC1

Kesko arvioi tuottamaansa taloudellista hyötyä eri sidosryhmien ja markkina-alueiden kannalta. Keskolle on tärkeää sidosryhmien hyvinvointi sen omilla markkina-alueilla ja kansainvälisen kaupan kautta Kesko edistää hyvinvoinnin kasvua myös omien markkinoidensa ulkopuolella, erityisesti kehittyvissä maissa.

Seuraavissa taulukoissa esitellään rahavirtoja Keskon ja eri sidosryhmien välillä sekä taloudellisen lisäarvon jakautumista sidosryhmien välillä. Konsernin tuloslaskelma, konsernitase ja konsernin rahavirtalaskelma ovat luettavissa kokonaisuudessaan konsernitilinpäätöksestä (IFRS). Lue lisää vuosikertomuksesta alkaen sivu 80.

TALOUDELLINEN VASTUU

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty eri sidosryhmille, milj. €

		2011	2010	2009
Asiakkaat*	Tuotot	10 165	9 476	9 157
Toimittajat	Ostetut tavarat, materiaalit ja palvelut	-9 188	-8 526	-8 257
Luotu lisäarvo		977	949	900
Lisäarvon jakaminen:				
Työntekijät	Palkat, palkkiot ja sosiaalikulut	-571	-521	-535
Luotonantajat	Nettorahoitustuotto/-kulu	2	6	-16
Omistajat	Osinko	-118	-128	-89
Julkisen sektori	Tuloverot	-85	-97	-82
Yhteisöt	Lahjoitukset	-1	-2	-2
Liiketoiminnan kehittämiseen		204	207	177

* Sisältäen liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot

Perustietoa Keskon osakkeista ja osakkeenomistajista 31.12.

	2011	2010	2009
Osakkeiden määrä (1 000 kpl)	98 645,0	98 641,3	98 321,5
Osakepääoma (milj. €)	197	197	197
A-osakkeita kaikista osakkeista (%)	32	32	32
B-osakkeita kaikista osakkeista (%)	68	68	68
A-osakkeiden osuus kaikista äänistä (%)	83	83	83
B-osakkeiden osuus kaikista äänistä (%)	17	17	17
A-osakkeiden markkina-arvo (milj. €)	788	1 101	749
B-osakkeiden markkina-arvo (milj. €)	1 719	2 337	1 537
Osakkeenomistajien lukumäärä	41 215	38 258	38 888
Tulos per osake, laimennusvaikutuksella oikaistu (€)	1,84	2,06	1,27
Osinko per osake (€)	1,2	1,3	0,9

Osinkopolitiikan mukaan Kesko Oyj jakaa osinkona vähintään 50 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä yhtiön rahoituskellinen asema ja toimintastrategia huomioon ottaen. Vuonna 2011 Kesko jakoi vuoden 2010 tuloksesta osinkoa yhteensä noin 128 miljoonaa euroa, mikä oli 62,6 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 72,9 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä. Vuoden 2011 tuloksesta on päätetty jakaa noin 118 miljoonaa euroa, mikä on 64,9 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 65,3 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä.

Ulkomaisten osakkeenomistajien omistusosuus kaikista osakkeista 31.12.2011 oli 20 %. Ulkomaisten osakkeenomistajien omistusosuus B-osakkeista 31.12.2011 oli 29 %.

Molempien osakkeiden kurssikehitys oli yleisen kurssikehityksen mukainen. Likvidien B-osakkeiden kurssi laski 26 % ja vähemmän vaihdettujen A-osakkeiden 28 % NASDAQ OMX Helsinki -yleisindexin laskiessa 30 %. B-osakkeen vaihtomäärä ja -arvo Helsingin Pörssissä nousivat noin viidenneksen. A-osakkeen vaihtomäärä ja -arvo puolittuivat edellisvuodesta.

Suurimmat ulkomaiset omistajat ovat USasta, Norjasta, Isosta-Britanniasta, Alankomaista ja Ruotsista (lähde: BigDough).

10 suurinta osakkeenomistajaa osakelukumäärän (A- ja B-sarja) perusteella 31.12.2011

	Osuus osakkeista, %	Osuus äänistä, %
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	3,62	1,61
K-kauppiasliitto ry	3,56	9,05
Vähittäiskaupan Takaus Oy	3,54	7,06
Kruunuvuoren Satama Oy	2,67	6,86
Valluga-sijoitus Oy	1,36	3,49
Keskon Eläkekassa	1,31	2,22
Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma	1,15	0,29
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola	1,12	0,29
Oy The English Tearoom Ab	1,02	0,26
Vähittäiskaupan Ammattikasvatussäätiö	0,99	2,18

KAUPPAVERKOSTO

Keskon ketjutoimintaan kuuluu noin 2 000 kauppa Suomessa ja muissa toimintamaissa. Yhteensä lähes 1 000 K-ruokakaupan muodostama K-ruokakauppaverkosto on Suomen kattavin. Ruokakaupan tarjoamat palvelut kattavat lähes kaikki Suomen kunnat (taulukko sivulla 67) ja K-ruokakaupoissa käy päivittäin noin 900 000 asiakasta. Keskoilla on runsaasti myös yritysasiakkaita. Suomen ulkopuolella Kesko harjoittaa rauta- ja sisustustarvikekauppaa, konekauppaa sekä urheilukauppaa. Kauppojen lukumäärät on esitetty sivulla 5.

Vuoden 2011 lopussa yhteistyökumppanina oli 1 102 itsenäistä K-kauppiasryrittäjää ja lisäksi noin 130 muuta kauppiasryrittäjää Asko-, Sotka-, Byggmakker- ja Senukai-ketjuissa. Keskon myynti kauppiasryrittäjille oli 52 % myynnistä vuonna 2011.

Kesko ja K-kauppiat muodostavat K-ryhmän, jonka vähittäismyynti vuonna 2011 oli 12 mrd. euroa (alv 0 %). K-ryhmä työllistää noin 45 000 henkeä.

Henkilöstökulut, milj. €

	2011	2010	2009
Palkat ja palkkiot	473	451	448
Henkilösivukulut			
eläkekulut	45	23	40
muut henkilösivukulut	46	41	39
Osakeperusteiset maksut	6	5	8

Vuonna 2011 palkoista ulkomaantoimintojen osuus oli 126 milj. euroa.

Vuonna 2011 eläke- ja muista henkilösivukuluista ulkomaantoimintojen osuus oli 28 milj. euroa.

Verot, milj. €

	2011	2010	2009
Tulovero Suomeen	78,7	92,6	76,5
Tulovero muihin maihin	6,5	4,2	5,9
Kiinteistövero Suomeen	2,4	3,0	3,4
Kiinteistövero muihin maihin	1,9	1,3	1,1

Vuonna 2011 kiinteistövero Suomeen sisältää aiempien vuosien kiinteistöverojen palautuksia.

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin, 1 000 €

	2011	2010	2009
Kansalais- ja ympäristöjärjestöt	189	130	79
Tiede, tutkimus ja koulutus	96	1 033	140
Kulttuuri	94	166	122
Urheilu	463	619	621
Terveystenhoito	15	89	63
Nuorisotyö	198	207	469
Veteraanijärjestöt	16	10	14
Yhteensä	1 072	2 253	1 508

K-ruokakauppojen sijoittuminen kunnittain (tilanne 1.1.2011)

K-ruokakauppoja	Kuntia 2011	% kaikista kunnista
10 tai enemmän	17	5,0 %
7-9	5	1,5 %
5-6	24	7,0 %
3-4	52	15,2 %
2	62	18,1 %
1	141	41,2 %
0	41	12,0 %
Kuntia yhteensä	342	100,0 %

ILMASTONMUUTOKSEN TALOUDELLISET SEURAAMUKSET JA MUUT RISKIT JA MAHDOLLISUUDET ORGANISAATION TOIMINNALLE, EC2

Keskon vastuullisuustyön keskeisiä tavoitteita on ilmastonmuutoksen etenemisen hillitseminen, sillä ilmastonmuutos aiheuttaa riskejä ja kustannuksia ja luo myös mahdollisuuksia Keskon toiminnalle. Yleisesti ilmastonmuutos voi vaikuttaa yrityksen liiketoimintaan säätelyn tuomina riskeinä, esimerkiksi erilaiset lupamenettelyt, tai fyysisten muutosten, esimerkiksi kuivuuden tai runsaiden sateiden, seurauksista aiheutuvina riskeinä. Ilmastonmuutos voi vaikuttaa liiketoimintaan myös muina riskeinä, kuten maineriskeinä ja muutoksina kuluttajakäyttäytymisessä. Vastaavasti ilmastonmuutos voi luoda edellä mainittujen muutosten myötä liiketoiminnalle uusia mahdollisuuksia ja kilpailuetuja. Arvioidut taloudelliset vaikutukset liiketoiminnalle kuuluvat liikesalaisuuksien piiriin, eikä niitä raportoida.

Kattavan kauppaverkoston ylläpitäminen on Keskon tavoite. Kauppaverkoston ylläpito ja asiointi kauppakeskuksissa ja kaupoissa muodostavat osan niistä ympäristövaikutuksista, joita Kesko pyrkii vähentämään yhdessä sidosryhmiensä kanssa. Laajentumisen kannalta on keskeistä onnistua hyvien kauppapaikkojen hankinnassa ja rakentamisessa, kauppakonseptien kehittämisessä, osto-toiminnassa ja logistiikassa sekä avainhenkilöstön rekrytoinneissa. Hyvät kauppapaikat ovat keskeinen kilpailutekijä ja kauppapaikkojen hankintaa voivat hidastaa muun muassa kaavoittamis- ja lupamenettelyt.

Kaupan kilpailuedellytyksiä rajoittava säätely on lisääntymässä myös Euroopan unionin tasolta. Toteutuessaan tällainen kehitys voi heikentää kaupan mahdollisuuksia palveluasiakkaita ja toimia tehokkaasti.

Mahdolliset nopeat muutokset laeissa ja niiden soveltamisessa sekä yllättävät muutokset toimintaympäristössä voivat hidastaa laajentumista ja vaikeuttaa liiketoimintaa. Lakien ja sopimusten noudattamatta jättämisestä voi seurata sakkoja, vahingonkorvauksia ja muita taloudellisia menetyksiä sekä luottamuksen ja maineen menetystä.

Riskejä ja mahdollisuuksia analysoitaessa huomioidaan myös **asiakkaiden** tulevaisuuden tarpeet. Kesko kehittää aktiivisesti kaikilla toimialoillaan asiakkaiden tarpeita vastaavia kaupan valikoimia ja palveluita. Samanaikaisesti, kun asiakkaat ovat yhä tietoisempia esimerkiksi ympäristövaikutuksista, heidän tarpeensa ja ostotapansa ovat monimuotoistuneet uusien palvelumuotojen, kuten verkko-kaupan, myötä. Sähköinen asiointi ja vuorovaikutteiset kanavat ovat tärkeitä kilpailukykytekijöitä lähitulevaisuudessa.

Ilmastonmuutos voi vaikuttaa **hankintalähteisiin ja tuotteiden saatavuuteen** sekä Euroopassa että Euroopan ulkopuolella. Onnettomuuksista, luonnonilmiöistä ja epidemioista voi aiheutua vahinkoja tai liiketoiminnan keskeytyksiä, joita ei pystytä ennalta ehkäisemään. Kaupan alalle on ominaista toimitusketjun monimutkaistuminen, pidentyminen sekä kasvanut riippuvuus tietojärjestelmistä, tietoliikenteestä ja ulkoisista palveluntoimittajista. Häiriöt tietojärjestelmissä, maksuliikenteessä tai muualla toimitusketjussa voivat aiheuttaa merkittäviä myynnin menetyksiä ja asiakastyytyväsyyden heikkenemistä.

Lisäksi vastuullisen hankinnan merkityksen voidaan olettaa entisestään korostuvan, ja asiakkaille on tarpeen tarjota entistä

Keskon toiminnasta syntyvän taloudellisen hyödyn erittelyä markkina-alueittain, milj. €

	Ostot	Investoinnit	Palkat ja osakeperusteiset maksut	Eläke- ja henkilösivukulut sekä verot	Yhteensä
Suomi	5 436	291	354	144	6 224
Muut Pohjoismaat	846	22	56	17	941
Baltia	201	2	44	7	255
Venäjä	196	109	21	7	333
Muut maat	1 370	1	5	5	1 382

TALOUDELLINEN VASTUU

Keskon ostot toimintamaittain vuonna 2011

	Tavarantoimittajien toimintamaassa*		Tavarantoimittajien muissa maissa*		Yhteensä**	
	kpl	milj. €	kpl	milj. €	kpl	milj. €
Suomi	11 699	5 406	2 483	1 331	14 182	6 737
Ruotsi	1 066	134	145	21	1 211	155
Norja	1 183	530	91	10	1 274	540
Viro	917	38	346	38	1 263	76
Latvia	661	30	293	52	954	81
Liettua	818	61	1 197	152	1 915	213
Venäjä	1 355	184	5	3	1 360	187
Valko-Venäjä	712	40	167	21	879	61
Yhteensä	18 411	6 423	4 727	1 626	23 138	8 049

* Tavarantoimittajat

** Tavarantoimittajat

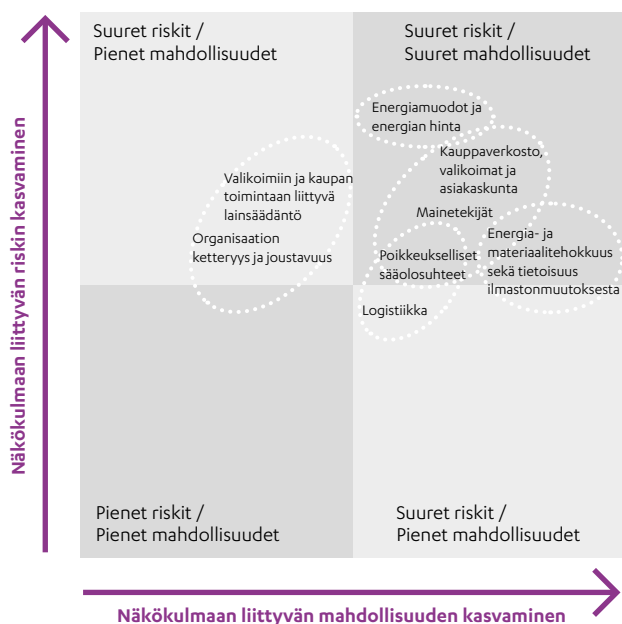
Keskon ostot vuonna 2011 yhtiöiden kotimaiden ja tavarantoimittajien kotimaiden mukaisesti jaoteltuina, milj. €

Yhtiön kotimaa	Tavarantoimittajan kotimaa									
	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Venäjä	Valko-Venäjä	Muut maat	Yhteensä
Suomi	5 406	165	9	35	1	4	0	0	1 118	6 737
Ruotsi	9	134	1	0	0	0	0	0	11	155
Norja	1	4	530	0	0	0	0	0	6	540
Viro	7	1	0	38	2	1	0	0	26	76
Latvia	6	1	0	5	30	2	0	0	38	81
Liettua	6	0	0	6	15	61	2	1	120	213
Venäjä	0	0	0	0	0	0	184	0	3	187
Valko-Venäjä	0	0	0	0	0	2	10	40	8	61
Yhteensä	5 436	305	541	84	48	69	196	41	1 329	8 049

tarkempaa tietoa tuotteiden alkuperästä ja valmistustavasta. Asiakkailla tarjottavissa tuotteissa pyritään huomioimaan sen koko elinkaaren aikainen vaikutus kuluttamisessa.

Keskon omista kiinteistöissä käytetty sähkö- ja lämpöenergia muodostaa merkittävän osan K-ryhmän energiakustannuksista.

RISKIMATRIISI

Keskon kiinteistötoiminnot kehittävät yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kiinteistöjen uudisrakentamiseen, korjaamiseen, konseptimuutoksiin, ylläpitoon ja käyttöön ratkaisuja, jotka vähentävät kiinteistöjen elinkaarenaikaista materiaalien ja energian kulu- tusta.

Kesko auttaa myös asiakastaan löytämään energiaa säästäviä ratkaisuita. Rautakaupan asumisen energiatehokkuutta parantavat tuotteet ja palvelut auttavat asiakasta löytämään kotiinsa sopivat kestäviä kehitystä tukevat ratkaisut. Autokaupan vapaaehtoiset energiamerkinnät helpottavat asiakasta tekemään ostopäätöksen taloudellisemman ja ympäristöä vähemmän kuormittavan auton hankinnassa.

EU:n ja Suomen hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan toimenpano tulee vaikuttamaan energiaratkaisuihin ja saattaa nostaa energian hintaa, mikä lisää paineita energiansäästöön. Kesko haluaa tukea kokonaisratkaisua, joka ohjaa tuotantoa hiilidioksidivapaalle sektorille, vähentää Suomen riippuvuutta tuontienergiasta ja parantaa sähkömarkkinoiden toimivuutta.

Keskon tytäryhtiö Kestra Kiinteistöpalvelut Oy on 2,8 %:n osuudella mukana Fennovoima-hankkeessa, jonka tavoitteena on rakentaa Suomeen uusi ydinvoimala. Kesko tutkii aktiivisesti myös uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Esimerkiksi maaperän ja veden käyttö lämmönlähteenä sekä aurinkoenergian hyödyntäminen tulee teknisten ratkaisujen kehittyessä olemaan potentiaalinen vaihtoehto, samoin kuin jo nyt hyödynnettävä kaupan kylmälaiteiden lauhdelämpö. Lue lisää sivuilta 25 ja 73.

Ilmastonmuutokseen liittyvät vastuullisuusasiat ovat asiakkaille entistä korostuneempia. Mahdolliset epäonnistumiset vastuullisuuden toteuttamisessa saattavat heikentää Keskon mainetta.

Keskon toimintaa kartoitetaan säännöllisesti riskiarvioinneilla, joissa huomioidaan myös mahdolliset ilmastonmuutokseen liittyvät

Keskon ja K-kauppioiden tuottama taloudellinen hyöty Suomen maakuntiin vuonna 2011, milj. €

Maakunta	Keskon tavaraoistot	K-kauppioiden suorat tavaraoistot	Keskon ja K-kauppioiden investoinnit	Keskon maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat verot	Yhteensä
Etelä-Karjala	9,3	17,2	12,0	5,1	12,9	1,6	58,2
Etelä-Pohjanmaa	254,9	37,0	31,3	4,7	12,6	1,5	342,0
Etelä-Savo	38,6	15,4	12,1	4,7	11,4	1,5	83,8
Kainuu	1,3	10,8	0,5	1,6	5,9	0,6	20,8
Kanta-Häme	93,2	22,7	30,3	4,4	12,7	0,9	164,1
Keski-Pohjanmaa	51,5	15,7	0,1	2,0	3,9	0,6	73,9
Keski-Suomi	61,9	19,6	38,7	8,9	17,9	1,9	149,0
Kymenlaakso	28,5	19,5	3,9	5,5	11,6	1,4	70,4
Lappi	18,8	22,5	5,3	5,8	16,8	1,8	70,9
Pirkanmaa	381,7	31,5	10,7	26,1	32,4	3,4	485,8
Pohjanmaa	120,7	9,6	8,0	5,1	7,7	0,9	152,0
Pohjois-Karjala	26,3	20,2	4,2	3,7	11,1	1,9	67,4
Pohjois-Pohjanmaa	84,8	36,2	14,7	17,5	25,5	2,7	181,3
Pohjois-Savo	165,4	27,6	50,0	10,8	19,5	1,9	275,4
Päijät-Häme	110,2	25,2	92,9	8,9	11,4	1,0	249,5
Satakunta	101,9	25,5	2,0	4,5	15,1	1,0	149,9
Uusimaa	3 178,7	138,7	86,1	252,7	109,3	13,3	3 778,8
Varsinais-Suomi	651,9	68,3	30,2	23,3	33,6	2,9	810,3
Ahvenanmaa	26,2	-	0,6	-	-	-	26,7
Yhteensä	5 406,0	563,1	433,6	395,5	371,3	40,9	7 210,3

Mukana luvuissa ovat ne K-kauppiat, joiden kirjanpito ja palkanlaskenta hoidetaan Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:ssä, eli noin 85 % K-kauppioiden liiketoiminnan kokonaisvolymistä.

muutostarpeet. Konsernin riskikartta, merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä niiden muutokset ja hallintatoimenpiteet raportoidaan Keskon hallituksen tarkastusvaliokunnalle osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä. Lue lisää riskienhallinnasta sivuilta 51–53.

Sivun 68 riskimatriisissa on kuvattu eräitä Keskon toimintaan liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia ilmastonmuutoksen näkökulmasta.

Lue lisää ruokakaupan tuotevalikoimista sivulta 78, rautakaupan omasta ekotehokkaasta rakentamisesta ja asiakkaille tarjotuista energiansäästöön liittyvistä ratkaisuista sivulta 28, auto- ja konekaupan energiätehokkaista tuotteista sivulta 29 sekä käyttötavaran vastuullisesta hankinnasta sivuilta 32.

Lue lisää riskeistä sivulta 49 ja vuosikertomuksesta sivuilta 67–68.

ELÄKETURVAN KATTAVUUS, EC3

Konsernilla on useita eläkejärjestelyjä. Suomessa henkilökunnan eläketurva on järjestetty osittain eläkevakuutusyhtiöiden kautta ja osittain Keskon Eläkekassan kautta. Eläkekassan B-osasto hoitaa lakisääteistä eläketurvaa ja A-osasto lisäeläketurvaa. A-osasto on suljettu 9.5.1998. Keskon Eläkekassassa oleva eläkejärjestely luokitellaan etuus pohjaiseksi eläkejärjestelyksi ja järjestelyyn liittyvä velvoite 31.12.2011 oli 292,4 (285,8) miljoonaa euroa, joka on kokonaan katettu. Ylikatteen määrä 31.12.2011 oli 200,1 (185,8) miljoonaa euroa. Kun vakuutusmaksut lasketaan IFRS:n mukaisesti (Eläkekassan vakuutusmaksu perustuu etuus pohjaiseen järjestelyyn), koko konsernin vakuutusmaksuksi tulee 9,6 % (5,2 %) palkkasummasta. Lue lisää vuosikertomuksesta, konsernitilinpäätös, sivu 100, Liite 20.

Keskon Eläkekassa maksoi vuonna 2011 eläkkeitä yhteensä 2 777 henkilölle (tilanne 31.12.). Eläkekassan piiriin kuului vuoden lopussa

5 546 Kesko-konserniin (tai lähiyhteisöihin) työsuhhteessa olevaa henkilöä. Lisäedun piiriin eli A-osastoon kuului vuoden lopussa 596.

Muissa maissa eläke on järjestetty lainsäädännön mukaisesti, ja merkittäviä etuus pohjaisia järjestelyitä ei ole Norjaa lukuun ottamatta. Norjassa lisäedun piiriin kuuluneiden määrä ei ole olennainen suhteessa koko konserniin.

VALTIOLTA SAATU TALOUDELLINEN AVUSTUS, EC4

Ei valtiolta saatuja avustuksia vuonna 2011.

OSTOT PAIKALLISILTA TOIMITTAJILTA, EC6

Kesko arvioi tuottamaansa taloudellista hyötyä raportoimalla ostot toimintamaittain ja yhtiön kotimaan mukaan. Kesko raportoi myös K-kauppioiden suorat tavaraoistot Suomessa maakunnittain.

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan – noin 85 % Keskon liikevaihdosta – saavat tavarantoimittajat, joilta vuonna 2011 ostettiin 8,0 miljardilla eurolla.

Keskolla oli vuonna 2011 noin 23 100 sellaista tavarantoimittajaa, joilta ostettiin vuoden aikana vähintään 1 000 eurolla. Näistä noin 11 900 toimi Suomessa, noin 7 700 Keskon muissa toimintamaissa ja noin 3 500 muualla.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus konsernin tavaraoistoista oli 24,3 % (23,1 %) ja sadan suurimman 53,4 % (52,4 %). Kymmenen suurimman joukossa oli seitsemän suomalaista elintarvikealan yritystä, yksi Suomessa toimiva tuontiyritys ja kaksi saksalaista autovalmistajaa.

Keskon kaikkien yhtiöiden ostot Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta olivat 5 436 miljoonaa euroa eli 67,5 % (69,1 %) konsernin kaikista ostoista.

TALOUDELLINEN VASTUU

Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden tavarastot olivat yhteensä 6 737 miljoonaa euroa. Näistä ostoista 80,2 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta ja 19,8 % muualta. Huomioitavaa on, että osa Suomessa toimivista tavarantoimittajista on maahantuontiyrityksiä, joiden toimittamien tavaroiden alkuperää ei voida tilastoida luotettavasti.

Kesko kasvattaa aktiivisesti paikallisten ostojen määrää ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. K-kauppioiden suorat ostot maakunnista vuonna 2011 olivat yhteensä 563 miljoonaa euroa (maakuntakohtainen taulukko sivulla 69).

INVESTOINNIT

Vuonna 2011 Keskon investoinnit olivat 425 (325) miljoonaa euroa eli 4,5 % liikevaihdosta (3,7 % vuonna 2010). Kauppapaikkainvestoinnit olivat 361,8 (209,2) miljoonaa euroa. Investoinnit ulkomaan liiketoimintaan olivat 31,7 % (13,1 %) kokonaisinvestoinneista.

Keskon lisäksi myös K-kauppiat investoivat vuosittain K-ryhmän käytössä olevien kauppojen rakentamiseen tai perusparannuksiin. Nämä mukaan lukien kokonaisinvestoinnit Suomeen vuonna 2011 olivat noin 434 (351) miljoonaa euroa.

Keskon investoinneilla on positiivinen taloudellinen vaikutus muun muassa rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laitetuottajien sekä tietojärjestelmätoimittajien toimintaan.

PAIKALLISET REKRYTOINNIT, EC7

Kesko hyödyntää rekrytoinneissa paikallista asiantuntemusta ja pyrkii rekrytoinneissaan monipuolisesti kartoittamaan ehdokkaita avautuviin paikkoihin, myös johdon ja keskijohdon tehtävissä. Kesko tilastoi paikallista rekrytointia maatasolla. Vuonna 2011 kaikki Keskon ylimmässä johdossa ja keskijohdossa Suomessa työskentelevät olivat suomalaisia.

Muissa toimintamaissa ylimmässä johdossa ja keskijohdossa toimivista henkilöistä keskimäärin yli 99 % oli paikallisia.

INFRASTRUKTUURI-INVESTOINNIT SEKÄ TARJOTUT YLEISHYÖDYLLISET PALVELUT, EC8

Kesko ei itse ole raportointikaudella investoinut GRI:n tarkoitamiin yleishyödyllisiin infrastruktuurihankkeisiin, vaan on osallistunut yleishyödylliseen toimintaan lahjoitustensa ja yhteistyökumppaniensa kautta. Kesko tukee kansallisella tasolla kaikissa toimintamaissaan hankkeita, jotka muun muassa edistävät tiedettä, tutkimusta ja koulutusta, nuorisotyötä, urheilua sekä kansalais- ja ympäristöjärjestöjen toimintaa. Erityisesti Kesko tukee hankkeita, jotka edistävät lapsiperheiden hyvinvointia.

Vuoden 2011 tuen määrän lasku johtuu vuonna 2010 keväällä hallituksen myöntämistä lahjoituksista eri korkeakouluille. Lue lisää annetuista lahjoituksista sivuilta 13, 15 ja 37.

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin

	2011	2010	2009
1 000 €	1 072	2 253	1 508

KESKEISET EPÄSUORAT TALOUDELLISET VAIKUTUKSET JA NIIDEN LAAJUUS, EC9

Mitattavissa oleva Keskon epäsuora vaikutus yhteiskuntaan, kuten työllistävä vaikutus, lisääntyneet verotulot kunnalle tai tulot tuottaja- ja toimitusketjussa, tulee arvioida tapauskohtaisesti esimerkiksi uuden kaupan perustamisen yhteydessä. Katso esimerkiksi sivun 69 taulukko Keskon ja K-kauppioiden tuottama taloudellinen hyöty Suomen maakuntiin vuonna 2011.

Lue lisää vaikutuksista yhteiskuntaan sivuilta 12–17.

YMPÄRISTÖVASTUU

CO₂-EKV PÄÄSTÖT

Työsuhdeautot,
Suomi

2 949 t

Lentomatkustaminen,
Suomi

2 101 t

Kuljetukset,
Suomi

46 350 t

Kiinteistöjen
energiankulutus

141 083 t

Lähestymistapa ympäristöjohtamiseen sisältäen toimintaperiaatteet sekä seuranta- ja valvontajärjestelmät on kuvattu sivuilla 50–57.

Ympäristöjärjestelmät kattoivat vuoden 2011 lopussa 63 % Keskon Suomen yhtiöiden ja 53 % koko konsernin liikevaihdosta. Kattavuus on laskettu vähittäiskauppälähtöisesti myyntiin suhteutettuna. Muiden maiden toiminnoissa ympäristöjärjestelmiä ei vielä ole käytössä.

K-ryhmän vuonna 2011 päivitetty ympäristöpolitiikka on luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

MATERIAALIT

MATERIAALIEN KÄYTTÖ, EN1

Keskon tapauksessa materiaalien käyttö tarkoittaa Keskon maahantuomien ja itse pakkaaminen pakkausten materiaalmääriä. Nämä materiaalit Kesko ilmoittaa EU:n pakkausedirektiivin mukaisesti viranomaisille. Keskon logistiikka huomioi toiminnoissaan ja pakkausjärjestelmissään ympäristömyötäisempien materiaalien käyttömahdollisuudet.

Kesko opastaa asiakkaitaan tuotteiden ja pakkausten ympäristöominaisuuksien vertailussa ja niiden oikeassa käytössä sekä käytön jälkeisessä hävittämisessä. Kesko voi vaikuttaa pakkausmateriaaleihin ja -määriin erityisesti omien merkkituotteiden kehittämisessä. Pakkauksen selvästi tärkeimpiä ominaisuuksia on suojata tuotetta riittävästi, jotta tuote ei pilaannu ennen käyttöä ja koko tuotemäärä voidaan käyttää. Pääsääntöisesti elintarvikepakkausten ympäristövaikutukset ovat tutkitusti (Lähde: MTT FutupackEKO) merkittävästi pienemmät kuin itse elintarvikkeen tuotannon ja kulutuksen aiheuttamat päästöt.

Lue Keskon kierrätys- ja materiaalitehokkuuden tavoitteista ja toimenpiteiden edistymisestä sivuilla 58–59.

Keskon maahantuomien ja itsepakkaamien pakkausten määrät, tonnia

	2011	2010	2009
Anttila/K-citymarket	2 231	2 575	1 146
Rautakesko	2 966	3 701	2 978
Ruokakesko	17 869	18 101	25 628

*Vuonna 2009 K-citymarket sisältyi Ruokakeskon lukuihin.
Ei sisällä puupakkauksia tai rullakoita.*

KIERRÄTYSMATERIAALIEN KÄYTTÖ, EN2

Vuonna 2011 Ruokakeskon tavarakuljetuksista kerättyä pakkausmuovia kierrätettiin 277 tonnia. Koska suurin osa raportoiduista pakkausmateriaaleista menee kuluttajille, kierrätetyn materiaalin osuuden laskenta ei ole tarkoituksenmukaista. Lue lisää EN27.

ENERGIA

ENERGIAN SUORA KULUTUS, EN3 JA EPÄSUORA KULUTUS, EN4

Keskon toimisto- ja varastokiinteistöissä ja K-ryhmän kaupoissa kulutettiin vuonna 2011 Suomessa yhteensä 1 071 GWh sähkö- ja lämpöenergiaa. Lämmön ja sähkön kokonaiskulutus muissa toimintamaissa vuonna 2011 oli 129,1 GWh.

ENERGIANKULUTUS SUOMESSA

Vuonna 2011 monienergiaseurannan piiriin kuului Suomessa 2 585 817 m² ja pelkän sähköseurannan piirissä oli 579 983 m².

YMPÄRISTÖVASTUU

Keskossa käytössä olevat ympäristöjärjestelmät

Toiminto	Ympäristöhallintajärjestelmä	Kommentti
Keslogin varastointi-, terminaali- ja kuljetustoiminnot	ISO 14001	Sertifikaatti uudistettu 2010
Anttila Oy: keskusyksikkö, logistiikkakeskus, postimyynti ja NetAnttila, kaikki Anttila- ja Kodin Ykkönen -tavaratalot	ISO 14001	Sertifikaatti uudistettu 2010 - lisäksi Keravan logistiikkakeskus sertifioitu uutena toimipaikkana 2011
Kiinteistöjen huolto- ja ylläpitotoiminnot	ISO 14001; ISO 9001	Sertifikaatit YIT Kiinteistötekniikka Oy:llä
VV-Auto Group Oy	ISO 14001; ISO 9001	Autoalan keskusliiton (AKL) toimintaohjelma
K-ruokakaupat: 462 K-ympäristökauppaa	K-ympäristökauppa-konsepti	Ketjuvaatimus K-citymarket-, K-supermarket- ja K-market-kaupoille
K-rauta-kaupat: 40 K-ympäristökauppaa (joista 1 yhdistelmäkauppa)	K-ympäristökauppa-konsepti	Ketjuvaatimus, kauppvoja yhteensä 41, prosessi käynnissä yhdessä kaupassa
Rautia-kaupat: 99 K-ympäristökauppaa (joista yhdistelmäkauppvoja 50)	K-ympäristökauppa-konsepti	Ketjuvaatimus, kauppvoja yhteensä 106, prosessi käynnissä kahdessa kaupassa
K-maalatus-kaupat: 79 K-ympäristökauppaa (joista yhdistelmäkauppvoja 49)	K-ympäristökauppa-konsepti	Ketjuvaatimus, kauppvoja yhteensä 88, prosessi käynnissä yhdessä kaupassa
Katajanokan päätoimitalo ja varastot Vantaalla	Toimistotyön ympäristöhallintajärjestelmä	Keskon kehittämä järjestelmä

Monienergiaseurannan, mikä tarkoittaa, että kiinteistössä seurataan sähkön, lämmitysenergian ja veden kulutusta, kattavuus on 72 %. Jos lukuun lisätään pelkän sähkön seurannassa olevat kohteet, on kattavuus 88 %.

Mittauksien perusteella määritetään kullekin kiinteistötyypille ominaiskulutus, minkä perusteella lasketaan kokonaiskulutukset koko kannalle. Vuonna 2011 päivitettiin kiinteistötyyppijakoa myös vertailuvuosien osalta. Tämä päivitys aiheuttaa pieniä muutoksia edellisten vuosien raportoituihin kokonaiskulutuksiin.

Keskon kiinteistökannan (Keskon hallinnoima kiinteistökanta, joka on Energiakolmio Oy:n seurannassa, katso raportin liitetiedot osoitteessa www.kesko.fi) laskettu sähkön kokonaiskulutus vuonna 2011 oli 755 GWh, kun vuoden 2010 kulutus oli 748 GWh. Vuonna 2011 kiinteistökanta Suomessa kasvoi 2,6 %, mutta kokonaiskulutuksessa vastaavana aikana on lisäystä vain 0,9 %.

Kiinteistökannalle laskettu lämpöenergian kokonaiskulutus vuonna 2011 oli 316 GWh, laskua vuoteen 2010 oli 15,3 %. Mitatun lämmön ominaiskulutuksen lasku oli vuonna 2011 poikkeuksellisen suurta johtuen vuoden 2010 poikkeuksellisen suuresta lämmön kulutuksesta. Erityisesti syksyn leudot säät pudottivat lämmitystarpeen selvästi normaalia alemmas.

Kiinteistökannalle laskettu sähkön ominaiskulutus Suomessa vuonna 2011 oli 211 kWh/brm². Sähkön ominaiskulutus laski vuodesta 2010 1,6 %, vuonna 2010 sähkön ominaiskulutus oli 214 kWh/brm².

Vastaava lämpöenergian ominaiskulutus Suomessa oli 88 kWh/brm². Keskon koko kiinteistökannan ominaiskulutus vuonna 2011 laski 17,4 %. Vuonna 2010 lämmön ominaiskulutus oli 107 kWh/brm².

Sähkön ja lämmön ominaiskulutukset sekä kiinteistökannan kehittyminen kiinteistötyypeittäin Suomessa ovat luettavissa Kulu- tuseurantaraportista osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

ENERGIANKULUTUS MUISSA TOIMINTAMAISSA

Muiden maiden tytäryhtiöiden kiinteistöjen pinta-ala vuonna 2011 oli 1 001 000 m². Muissa toimintamaissa on Rautakeskon kiinteistöjä saatu entistä paremmin käytönohjauksen ja energiaseurannan piiriin. Ruotsia lukuun ottamatta muissa toimintamaissa tuotettiin lämpöenergiaa itse. Itsetuotettu lämpö on pääsääntöisesti tuotettu uusiutumattomilla energiamuodoilla; kaasulla, öljyllä ja turpeella.

Keskon suora energiankulutus oli vuonna 2011 muissa maissa itsetuotettu lämpö, yhteensä 29,9 GWh. Ostosähköä kului 84,5 GWh ja kaukolämpöä 14,7 GWh, yhteensä 129,1GWh.

KESKON K-RYHMÄLLE TOIMITTAMA SÄHKÖ

Kesko toimitti Suomessa K-ryhmälle sähköä yhteensä 538 GWh eli noin 70,9 % K-ryhmän yhteisestä sähkönkulutuksesta. Vuonna 2011 sähkön toimituksesta vastasi Helsingin Energia. K-ryhmän kauppvoja on sijoittunut myös kauppakeskuksiin, jolloin sekä sähkö että lämpö

ostetaan kiinteistöyhtiöltä. Lisäksi osa K-kauppiaista hankkii itse sähköä, pääosin alueellisilta sähkölaitoksilta.

Vuoden 2011 laskennan lähtötiedot sekä laskentaperusteet ovat luettavissa raportin liitetiedoissa. Vuoden 2011 energiankulutus- luvut ja energiankulutuksen ympäristöprofiilit on tuottanut Energiakolmio Oy. Laskelma, joka sisältää vertailun GRI-raportointi- suosituksen energiaprotokollaan, on osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

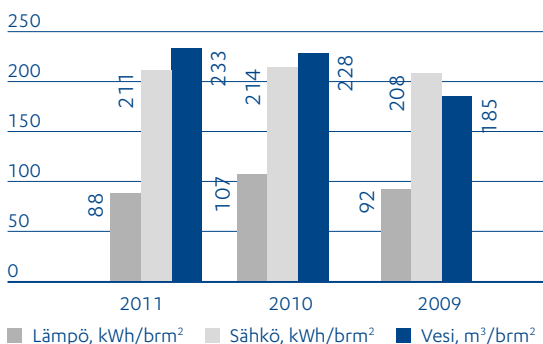
ENERGIANKULUTUS

	2011	2010	2009
Suomi			
Sähkö (MWh)	754 751	747 652	739 276
Lämpö (MWh)	316 114	373 170	327 077
Sähkö ja lämpö yhteensä	1 070 865	1 120 822	1 066 353
Vesi m ³	834 253	795 338	658 054
Muut toimintamaat			
Sähkö (MWh)	84 478	96 026	87 493
Lämpö (MWh)	44 621	33 232	35 598
Sähkö ja lämpö yhteensä	129 099	129 258	123 091
Vesi m ³	117 881	96 941	114 243
Kaikki toimintamaat			
Sähkö yhteensä (MWh)	839 229	843 678	826 769
Lämpö yhteensä (MWh)	360 735	406 402	362 675
Sähkö ja lämpö yhteensä	1 199 964	1 250 080	1 189 444
Vesi yhteensä m ³	952 134	892 279	772 297

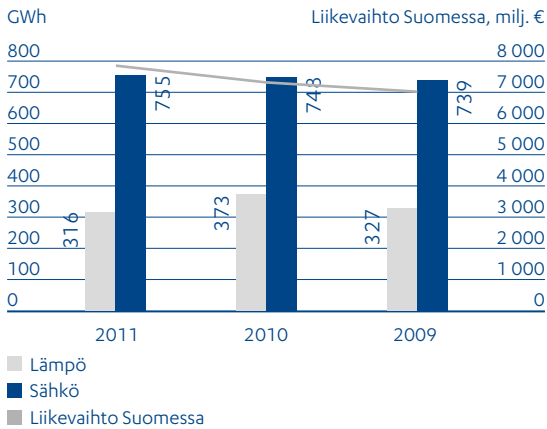
Suomi: vuosien 2009 ja 2010 luvut tarkentuneet.

Muut toimintamaat: vuoden 2011 luvuissa mukana ensimmäistä kertaa Valko-Venäjä. Vuoden 2009 luvut tarkentuneet.

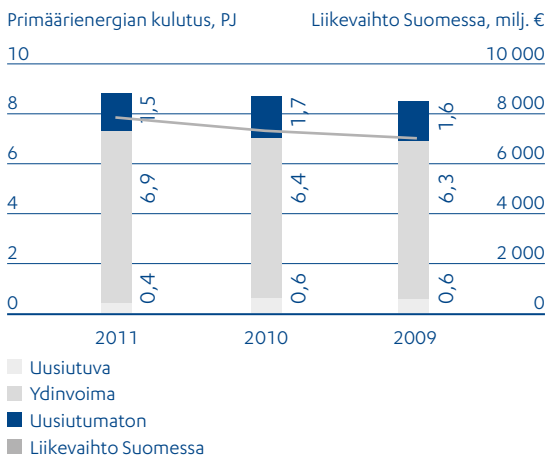
OMINAISKULUTUKSET SUOMESSA 2009–2011

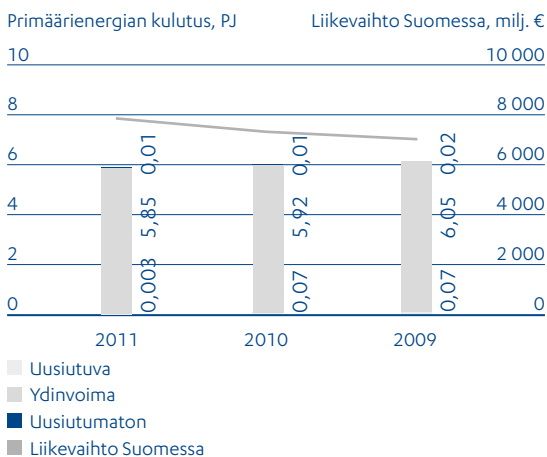
KESKON SUOMESSA HALLINNOIMIEN KIIINTEISTÖJEN KOKONAISENERGIANKÄYTTÖ

KESKON SUOMESSA HALLINNOIMIEN KIIINTEISTÖJEN KÄYTTÄMÄN ENERGIAN PROFIILI

KESKON SUOMESSA K-RYHMÄLLE TOIMITTAMAN SÄHKÖN PROFIILI

SÄÄSTÄMISESTÄ JA TEHOKKUUSPARANNUKSISTA SYNTYNYT ENERGIANSÄÄSTÖ, EN5

K-ryhmä on mukana kaupan alan energiatehokkuussopimuksessa sitoutuen tehostamaan erilaisin energiansäästötoimenpitein energiankulutustaan 65 GWh:n verran vuoden 2016 loppuun mennessä. Sopimus perustuu EU:n energiapalveludirektiivin edellyttämään 9 %:n säästöavoitteeseen vuosiksi 2008–2016. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kauppaketjut.

Kauppapaikkojen energiankulutus muodostuu kaupan toimintoihin liittyvästä kulutuksesta, kuten valaistus- ja laitesähkö, sekä kiinteistön kulutuksesta, kuten lvi-laitteet ja ulkovalaistus. Ruoka-kaupoissa kaupan kylmäjärjestelmien kulutus voi pienissä kauppapaikoissa olla yli puolet sähkön kokonaiskulutuksesta.

Vuoden 2011 lopussa oli 99 Keskon kohteen taloautomaatio liitetty etävalvontaan. Valvomoista käsin voidaan muuttaa kiinteistöjen asetuservoja ja kojeiden käyntiaikoja tarpeen mukaan sekä reagoida mahdollisiin häiriötilanteisiin nopeasti. Oikeat käyntiajat ja asetuservat ovat käytännön toimista helpoimpia ja tehokkaimpia energiankäytön tehostamistapoja. Etävalvontaan liitettyjen kohteiden lämpöenergian ominaiskulutukset olivat keskimäärin 11 % pienemmät kuin ei-etävalvonnassa olevien kohteiden. Sähköenergian ominaiskulutus etävalvontakohteissa oli 2,8 % pienempi kuin ei-etävalvonnassa olevissa kohteissa.

Vuonna 2011 kokeiltiin ilmanvaihtokoneiden puhaltimien vaihtoa energiansäästöpuhaltimiksi. Samalla toteutettiin ilmanvaihdon säätötapamuutos huomioiden CO₂-pohjainen ilmamääräohjaus. Toimenpiteen tuoma energiansäästö tulee olemaan jopa 100 MWh vuodessa. Samaa teknologiaa on käytettävissä myös kiertovesipumppuissa, joissa uudella teknologialla on säästettävissä jopa 70 % perinteisiin ratkaisuihin verrattuna. Myös muissa kohteissa vanhoja puhaltimia ja pumppuja korvataan jatkossa kokeilun rohkaisemina. Kun koneellisessa ilmanvaihdossa käytetään hiilidioksidiohjausta, ilmanvaihdon toiminta perustuu tarpeenmukaisuuteen. Jatkossa pääsääntöisesti uudisrakennukset varustetaan ilmanvaihdon CO₂-ohjauksella.

K-ruokakauppojen pakastealaiden kansituksia jatkettiin. Vuoden 2011 aikana pakastealaiden kansia ja ovia lisättiin yhteensä 2,5 kilometriä, minkä jälkeen kannellisten tai ovelisten pakastekalusteiden kokonaispituus oli noin 6,8 kilometriä. Kansien avulla säästetään sähköenergiaa 30–40 % kannettomiin altaisiin verrattuna.

Vuonna 2010 alkanut maito- ja mehukaappien oittamisen kokeilu jatkui vuonna 2011.

Nykyään yhä useammassa K-ruokakaupassa energiaa säästetään myös käyttämällä kylmälaitteiden kylmäaineena teollisuuden prosesseista kerättyä hiilidioksidia. Sen lisäksi, että hiilidioksidi kylmäaineena on ympäristöystävällinen, on CO₂-laitoksen lauhdeenergian hyödyntämisellä saavutettavissa jopa 55 % säästöt kaupan lämpöenergian käytössä perinteisten kylmäaineiden lauhdelämpö- ratkaisuihin verrattuna.

Kaikkien uusien kauppojen mainosvaloissa käytetään leditekniikkaa. Ledivalomainosten säästö tavallisiin neonputki- ja loisteputkiratkaisuihin verrattuna on 60–70 %. Myös ulkoalueiden valaistuksessa on käytetty leditekniikkaa muun muassa K-supermarket Jalasjärven sekä kauppakeskus Veturissa.

ENERGIATEHOKKAAT TUOTTEET JA PALVELUT, EN6

Rautakeskon konseptioimaa Energiaosaaja-palvelua sovelletaan yhteensä 118 K-raudassa ja Rautiassa. Energiaosaaja-konseptissa asuminen energiatehokkuutta parantavat ratkaisut on koottu myymälässä yhdeksi kokonaisuudeksi, jossa talotekniikkaa tunteva myyjä etsii asiakkaalle sopivan ratkaisun. Energiaosaaja-konseptissa asiakas saa halutessaan myös asennuspalvelun K-raudasta ja Rautiasta.

Keskon maahantuomien automerkkien käytönaikaiset CO₂-päästöt pienivät vuonna 2011 verrattuna vuoteen 2010. Vuonna 2012 on tulossa markkinoille erityisen vähäpäästöisiä malleja (alle 100 CO₂) Seatilta ja Volkswagenilta. Myös konekaupan valikoimiin kuuluu

YMPÄRISTÖVASTUU

pienempipäästöisiä malleja, muun muassa maatalouskoneissa. Hybridimoottorisista koneista ensimmäinen, trukki, on myyty.

VV-Auto on Suomen Autokierrätys Oy jäsen ja on näin edistämässä autojen kierrätystä.

VV-Autotaloilla on käytössä EU-maiden yhtenäistä kotitalouslaitteiden energiankulutuksesta kertovaa energiamerkintää vastaava vapaaehtoinen energiamerkintä, joka kertoo auton päästöluokan ja polttoainetaloudellisuuden.

Lue lisää rakentamistoiminnan energiatehokkuudesta sivulta 73.

TOIMENPITEET EPÄSUORAN ENERGIANKULUTUKSEN VÄHENTÄMISEKSI JA SAAVUTETUT SÄÄSTÖT, EN7

Kesko rakentaa uusia, entistä energiatehokkaampia kauppoja sekä Suomeen että muihin toimintamaihinsa. Käyttämällä energiatehokkaita rakennusmateriaaleja myymälöissä on saatu hyvät tulokset energiankulutuksessa, etenkin rakennusten tiiveydessä. Lue lisää sivulta 24–25.

Keskon henkilökunnan lentämistä työmatkoista kertyi 10,3 miljoonaa lentomailia vuonna 2010 (2010: 9,5 milj.). Lentomatkustamista on tarkoitus edelleen osana konsernin vastuullisuusohjelmaa vähentää muun muassa virtuaalineuvottelumahdollisuuksia lisäämällä.

Vuoden 2011 lopussa konsernissa oli käytössä 23 Videra-etäkokouspistettä, joissa pidettiin kahden tai useamman pisteen välisiä videokokouksia yhteensä 4 438 (2010: 4 516) tuntia. Omilta päätteiltä etäneuvotteluja (Genesys Conference) käytiin yhteensä kestoajaltaan 1 117 (2010: 2 771) tuntia. Genesysin käyttöä on pienentänyt Videran käyttö ja Office Communicator -pikaviestinsovelluksen käyttäminen.

Keskossa oli vuoden lopussa Suomessa käytössä 651 työsuhteuta, joista 295 oli bensiini- ja 356 dieselpäästöisiä.

VESI

VEDEN KULUTUS, EN8

Suomi on vesirikas maa. Teollisten tuontituotteiden piilovesivirtojen myötä yli puolet suomalaisten kulutuksen vesijalanjäljestä on ulkomailla (Lähde: www.waterfootprint.org).

K-ryhmässä makean veden tärkeys luonnonvarana on tunnistettu. K-ryhmän omassa toiminnassa vettä käytetään lähinnä siivoukseen ja puhdistukseen. Ruokakauppojen hygienia- ja puhdistusmenetelmien on määritelty elintarvikelaissa ja hygienia-asetuksessa. K-ryhmässä suuria vedenkuluttajia ovat autopesulat. Kaikki Keskon käyttämä vesi on kunnallista.

K-ryhmän toiminnasta johtuva veden kulutusmäärä Suomessa (Energiakolmion seuranta), on 834 253 m³/vuosi (2010: 795 338). Veden kulutuksen seuranta kuuluu osana kiinteistöjen kulutusseurantaan, myös muissa toimintamaissa kuin Suomessa. Kulutuksen muutoksiin voidaan reagoida tarpeen mukaan nopeasti.

Merkittävämmät veden kulutuksen vaikutukset syntyvät myymiemme tuotteiden kautta. Veden käytön kannalta olennaisimmista tuoteryhmistä esimerkiksi hedelmien ja vihannesten tuontituottajista pääosalla on hyvän maataloustuotannon, mukaan lukien vedenkäyttö, huomioiva GlobalGap-sertifiointi. Valikoimissa olevat juomateollisuuden tuotteet valmistetaan pääosin Suomessa. Keskon käyttämällä panimoilla ja virvoitusjuomavalmistajilla on omat ympäristökriteerit vedenkäytön suhteen. Tekstiiliteollisuuden tuotteiden valmistuksessa vedenkulutuksen optimointi alkaa tehtaalla veden kulutuksen seurannasta ja tehtaan omien toimenpiteiden avulla.

Kiinteistökohtaiset tilastot veden kulutuksesta Suomessa ovat luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

Veden kulutus on muiden maiden yhtiöissä vähäistä, yhteensä 117 881 m³ (2010: 95 000 m³) vuodessa. Tänä vuonna veden kulutusluvussa on ensimmäistä kertaa mukana myös Valko-Venäjä. Lue lisää sivulta 72.

VEDEN KIERRÄTYS JA UUELLENKÄYTTÖ, EN10

Kesko ei kierrätä tai uudelleenikäytä vettä. Kaikki toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäriverkostoon.

LUONNON MONIMUOTOISUUS

OMISTETUT JA HALLINNOIDUT ALUEET LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA, EN11 JA ORGANISAATION TOIMINNAN VAIKUTUKSET LUONNON MONIMUOTOISUUTEEN SUOJELUALUEILLA TAI MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA RIKKAILLA ALUEILLA, EN12

Kesko ei omista eikä toimi alueilla, joiden lähistöllä on suojele- tai korkean biodiversiteetin vaatimuksia. Kesko rakentaa kauppapaikkoja vain liikekiinteistölle kaavoitetuilla alueilla. Näin ollen Keskoilla ei ole merkittäviä suoria biodiversiteettivaikutuksia ja Keskon hallintatoimenpiteet rajoittuvatkin yksittäisiin toimenpiteisiin ja linjauksiin. Välilliset vaikutukset, katso EN15.

SUOJELLUT TAI KUNNOSTETUT ELINYMPÄRISTÖT, EN13

Keskolla ei ole suojeltuja tai kunnostettuja alueita. Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden ja kiinteistökauppojen yhteydessä. Vuonna 2011 kunnostettiin yksi alle hehtaarin kokoinen maa-alue, joka sijaitsee Keski-Suomen maakunnassa. Lue lisää pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksesta sivulta 77.

LUONNON MONIMUOTOISUUTEEN KOHDISTUVAT STRATEGIAT, TOIMENPITEET JA SUUNNITELMAT, EN14

Energian käytöstä johtuvan ilmastonmuutoksen etenemisen hillitseminen on Keskon luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tähtäävän ympäristötyön keskeisiä tavoitteita. Kesko on liittynyt kaupan alan energiatehokkuussopimukseen, lue lisää sivulta 73.

Lue lisää luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen periaatteista sivulta 56 sekä tuotevalikoimistamme sivulta 78.

UHANALAISET LAJIT ORGANISAATION TOIMINNAN VAIKUTUSPIIRISSÄ, EN15

Keskon suoran toiminnan piirissä ei ole uhanalaisia lajeja. Välillisiä vaikutuksia syntyy myytävien tuotteiden kautta.

Keskon hankintasuosituksen mukaisesti K-ryhmän kaupoissa myytävät, trooppisesta puusta valmistetut puutarhakalusteet ovat joko FSC-sertifioituja (Forest Stewardship Council) tai sellaisista puulajeista valmistettuja, joiden viljely on mahdollista kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Trooppisen puun ja puutavaran myynti on alle 1 % rautakaupan kokonaismyynnistä. Sertifioidun puun – pääosin Suomen kansallisen PEFC-metsäsertifiointijärjestelmän ja FSC:n mukaan sertifioitua – osuus Rautakeskon myymästä sahatavarasta oli vuonna 2011 noin 93,3 %.

K-ryhmän kala- ja äyriäislinjaus ohjaa Ruokakesko Oy:n ja Kespro Oy:n omia hankintoja sekä K-ruokakauppojen hankintoja turvaamaan kestävää kalastusta ja kalanviljelyä. Lue lisää K-ryhmän kala- ja äyriäislinjauksesta osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus.

PÄÄSTÖT JA JÄTTEET

SUORAT JA EPÄSUORAT KASVIHUONEKAASU-PÄÄSTÖT, EN16 JA MUUT EPÄSUORASTA ENERGIANKÄYTÖSTÄ AIHEUTUVAT KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖT, EN17

Kesko raportoi toiminnastaan aiheutuvat suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt GHG-protokollan (The Greenhouse Gas Protocol) mukaisesti. Keskon raportoimista kasvihuonekaasupäästöistä GHG-protokollan Scope 1 ja Scope 2 sisältävät Keskon ja kauppiaiden hankkiman energian, ulkomailla itsetuotetun energia sekä omat kuljetukset Suomessa. Scope 3:ssa esitetään ulkoistettujen kuljetusten päästöt Suomessa sekä liikematkustamisesta aiheutuvat päästöt. GHG-protokollan arvoketjun (Corporate Value Chain), Scope 3, päästöistä, ulkoistetut kuljetukset on tunnistettu olennaiseksi luokaksi. Tulemme tarkentamaan arvoketjun olennaisuuden myöhemmin.

Keskon toimittama sähkö, 538 GWh (2010: 562 GWh), kattaa 70,9 % Suomessa sijaitsevien kiinteistöjen kokonaiskulutuksesta. Keskon Helsingin Energialta ostama hiilivapaa sähkö tuotetaan kokonaisuudessaan ydinvoimalla. Keskon ostaman sähkön hiilidioksidipäästöt olivat siten 0 tonnia vuonna 2011. Primäärienergian käyttö on edellisvuodesta laskenut 2,6 %. Kun mukaan otetaan K-kauppiaiden oma sähkönhankinta, kiinteistöjen käyttämän sähkön hiilidioksidipäästöt olivat 51 646 tonnia.

Vuonna 2011 lämpöenergian hiilidioksidipäästöt Suomessa olivat kiinteistöjen osalta 66 366 tonnia. Sähkön ja lämmön yhteenlasketut hiilidioksidipäästöt (CO₂-ekv) olivat 118 011 tonnia, mikä oli alle 0,2 % Suomen kokonaispäästöistä (Tilastokeskuksen energiatilastojen 2010 mukaan 74,6 miljoonaa tonnia CO₂-ekv). Keskon Suomen toimintojen sähkö- ja lämpöenergiakulutuksesta aiheutuneet hiilidioksidipäästöt ovat laskeneet vuoden 2011 aikana 5,2 %.

Energiakolmio Oy on laskenut myös Keskon muiden maiden yhtiöiden käyttämän energian ympäristöprofiilin. Laskennassa on käytetty maakohtaisia sähkön ja lämmön tuotantoprofiileja, jotka perustuvat OECD:n IEA:n (International Energy Agency) tilastoihin tuotantojakaumista sekä hiilidioksidipäästöistä. Käytetystä ydinpoltoaineesta syntyvän radioaktiivisen jätteen määränä on käytetty maasta riippumatta 3,0 mgU/kWh. Oman tuotannon hiilidioksidipäästöjen laskenta perustuu IEA:n ohjeistuksiin. Oman tuotannon happamoivia päästöjä ei ole laskettu. Muiden maiden kiinteistöjen yhteenlasketut hiilidioksidipäästöt olivat 23 075 tonnia (2010: 25 000 tonnia). Oman lämpöenergiatuotannon osuus muiden maiden kiinteistöjen hiilidioksidipäästöistä oli 6 269 tonnia (2010: 6 300 tonnia). Happamoivat päästöt (vain ostoenergiasta) olivat 138 tonnia (2010: 161 tonnia).

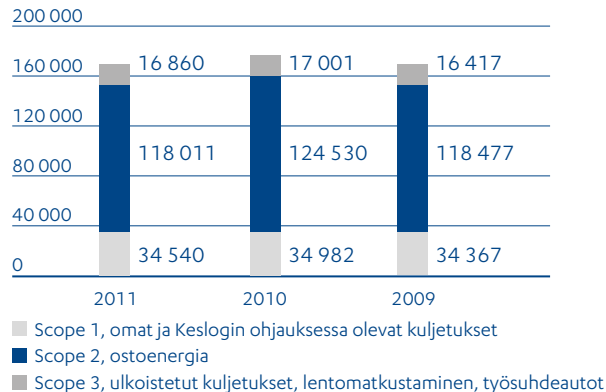
Kuljetusten päästölaskenta perustuu VTT:n Lipasto-laskentamalliin. Vuoden 2011 päästöt on laskettu LIISA 2010 -yksikkökertoimilla.

Suomessa Ruokakeskon ja Anttilan kuljetuksia hoitaa Keslog Oy, jonka tavarakuljetusten kokonaiskilometrit vuonna 2011 olivat 37,9 miljoonaa. Omien ja Keslogin ohjauksessa olevien autojen osuus kuljetusten hiilidioksidipäästöistä on 34 540 CO₂-ekvivalenttitonnia. Keslogin ulkoisten kuljetusten CO₂-ekv.päästöt vuonna 2011 olivat 9 560 tonnia. Rautakeskon kuljetuksia hoitaa Itella Oyj. Suomessa Rautakeskon kuljetuskilometrejä syntyi 1,6 miljoonaa kilometriä, joista 90 % hoidettiin autoilla, jotka hoitivat vain Rautakeskon logistiikkaa. Näiden kuljetusten CO₂-ekv.päästöt olivat 2 250 tonnia. Yhteensä vuonna 2011 kuljetusten kilometrejä Suomessa kertyi 39,6 miljoonaa. Kuljetusten CO₂-ekv.päästöjä Suomessa kertyi 46 350 tonnia.

Keslogin kuljetuksissa toimitetut volyymit pienenevät ajettuja kilometrejä vähemmän, jolloin suhteellisia päästöjä kuljetettua kiloa kohden syntyi 2,3 % vähemmän kuin edellisena vuotena. Vuoden 2007 tasoon nähden kuljetuksen suhteelliset päästöt ovat vähentyneet 1,1 %.

GHG-PROTOKOLLAN MUKAISET ILMASTONMUUTOSVAIKUTUKSET SUOMESSA

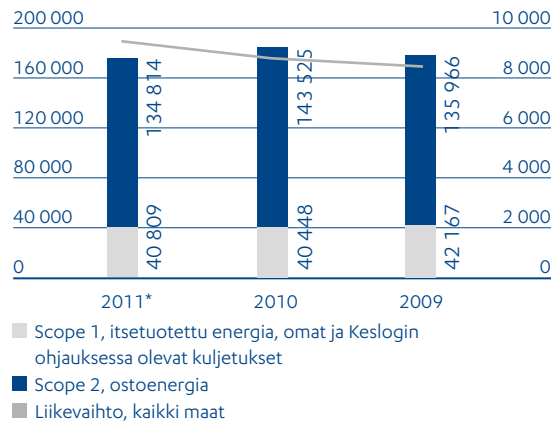
Tonna CO₂-ekv.

GHG-PROTOKOLLAN SCOPE 1 JA SCOPE 2 MUKAISET ILMASTONMUUTOSVAIKUTUKSET, KAIKKI TOIMINTAMAAT

Tonna CO₂-ekv.

Liikevaihto, kaikki maat, milj. €

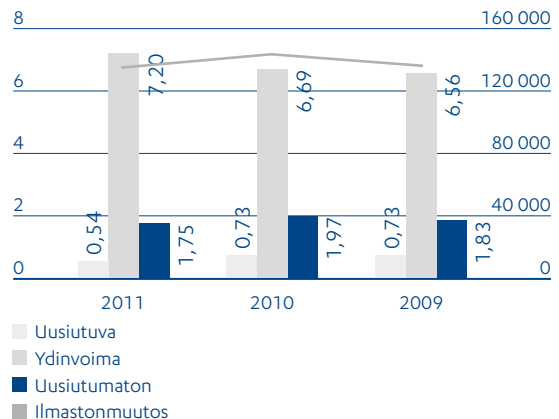

* Vuoden 2011 luvuissa mukana myös Valko-Venäjä

K-RYHMÄN KULUTTAMAN OSTOENERGIAN PROFILI JA YMPÄRISTÖVAIKUTUS, KAIKKI TOIMINTAMAAT

Primäärienergian kulutus, PJ

Ympäristövaikutus, CO₂-ekv

YMPÄRISTÖVASTUU

Keslogin huolitseman tuonnin kokonaisvolyyymi oli 318 000 tonnia, jossa vähennystä 0,7 % edelliseen vuoteen. Tuontikuljetuksista ei ole saatavissa ajokilometrejä eikä päästölaskentaa. Euroopasta saapuvat kuljetukset tapahtuivat kuorma-autoilla, puoliperävaunuilla ja konteilla, Euroopan ulkopuolelta tulevat pelkästään konteilla. Ruokakeskon osuus tuonnin volyyymista oli 74 %.

Muiden maiden tytäryhtiöiden kuljetukset on hajautettu useammalle yhtiölle kuin Suomessa, ja osa toimituksista tapahtuu suoraan teollisuudesta loppukäyttäjälle. Kuljetustilastot ovat puutteellisia eivätkä vuodet perustu yhtenäiseen tietokantaan, eikä tilastoja tässä raportissa esitetä. Kuljetustilastojen kehitystyötä jatketaan tavoitteena raportoida myös muiden toimintamaiden kuljetukset.

Keskon henkilökunnan lentämistä työmatkoista kertyi 10,3 miljoonaa lentomailia vuonna 2011 (2010: 9,5 milj.) ja niistä syntyi CO₂-päästöjä 2 101 tonnia (2010: 1 935 tonnia) Lentomatustamisen päästöt ovat vain pieni osa – noin 1,2 % – konsernin kokonaispäästöistä. Keskon matkustuspolitiikan mukaisesti matkustamiseen liittyvissä päätöksissä huomioidaan myös matkustamisen ympäristövaikutukset. Virtuaalineuvotteluja käytetään osana tavanomaista kokousmenettelyä. Lue lisää sivulta 74.

Keskossa oli vuoden 2011 lopussa Suomessa käytössä 651 työsuhdeautoa. Keskon työsuhdeautopolitiikka suosittelee päästötasoksi alle 160 g CO₂/km. Keskimääräinen päästötaso vuonna 2011 oli 146 g CO₂/km (2010: 155 g CO₂/km) ja työsuhdeautojen aiheuttamat päästöt yhteensä 2 949 (2010: 2 505) CO₂-tonnia. Laskelma sisältää myös työsuhdeautoilla ajatun yksityisajon.

Keskossa tehtävään työhön liittyvistä matkoista osa tehdään henkilökunnan omistamilla autoilla. Tällaisista työmatkoista maksettiin vuonna 2011 Suomessa kilometrikorvauksia 8,0 miljoonalta kilometriltä. Kesko ei ota kantaa omalla autolla tehtävien työmatkojen päästöihin, eikä niitä ole sisällytetty Keskon päästölukuihin. Oletuksella, että omien autojen keskimääräinen päästötaso olisi 180 g CO₂/km, kokonaispäästöjen suuruusluokka tästä työajasta olisi noin 1 440 CO₂-tonnia.

TOIMENPITEET KASVIHUONEKAASUJEN VÄHENTÄMISEKSI, EN18

Kesko pyrkii paitsi omassa toiminnassaan niin myös tarjoamissaan palveluissa ja tuotteissa tehokkaasti toimenpiteisiin, joilla hillitään kasvihuonekaasujen syntymä. Lue lisää sivulta 54.

Energiatehokkuutta parantamalla ja hiilivapaata sähköä käyttämällä Kesko on pystynyt merkittävästi vaikuttamaan kiinteistöjen ilmastonmuutosvaikutukseen. Esimerkiksi sähkön CO₂-päästöt, kun mukaan lasketaan Keskon hankinta ja K-kauppiainien itse hankkima sähkö, ovat vähentyneet Suomessa 77 % (vertailuvuosi 2001, jolloin CO₂-päästöt olivat 220 644 tonnia).

Vuoden 2011 kuljetusten CO₂-päästöjen myönteiseen kehitykseen vaikutti logistiikan tehostaminen. Keslog on jo pitkään vähentänyt K-kauppojen toimitusketjun päästöjä keskittämällä jakelua. Keskeisinä keinoina logistisen tehokkuuden parantamisessa toimivat myös kuljetusten reitioptimoinnit sekä korkeat kuormien täyttöasteet. Merkittävä osansa on myös tehokkaalla paluulogistiikalla, jossa toimitusten paluumatkoilla otetaan esimerkiksi hankintakuormia tai kaupoista palautuvia kuljetusalustoja ja kierrätysjakeita, kuten laivoja, rullakoita, pahvia, pulloja tai tölkkejä.

Useana vuonna on myös kuljettajille järjestetty taloudellisen ajotavan koulutuksia.

Uutena kuljetustehokkuutta parantavana ratkaisuna testattiin vuonna 2011 kaksitasoperäkäräy pitkä matkan runkokuljetuksissa.

Vuonna 2012 paluulogistiikan volyymit kasvavat merkittävästi, kun paluukuljetuksissa aletaan kerätä kierrätyslasipulloja myös ruokakaupoilta.

Kesko jatkaa edelleen SYKEN HINKU-hankkeen tukijana ja liittyy vuonna 2011 Ekotehokas Tampere -ohjelman TAPRE-hankkeeseen, jonka tavoitteena on edistää Pirkanmaan alueen energiatehokkuutta.

OTSONIKATOA AIHEUTTAVIEN AINEIDEN KÄYTTÖ, EN19

Otsonikatoa aiheuttavien aineiden käyttö ei ole oleellista K-ryhmän toiminnassa ja määriä poistuvista HCFC-aineista ei raportoida. K-ruokakauppojen kylmälaitteissa CFC-aineet (R12 ja R502) eivät ole enää käytössä (kielletty lailla vuodesta 2000). HCFC-kloorifluorihiihivetyaineet, kuten R22, on käytössä vielä joissakin vanhoissa kauppapaikoissa ja olemassa olevat laitteet käytetään linkaarensa loppuun. Tämä aine tulee kielletyksi vuoden 2015 alussa.

HFC-aine, kuten R404a, on johtava kylmäaine tällä hetkellä K-kaupoissa. K-ruokakaupoissa on käytössä myös R744-teknologiaa, jossa kylmäaineena on käytetty sataprosenttisesti teollisuuden prosesseista talteenotettua hiilidioksidia. Kylmälaitoksessa on pystytty hyödyntämään hiilidioksidiprosessissa syntyvää, perinteistä jäädytysprosessia korkeampaa kaasulämpötilaa rakentamalla tehokas lämmöntalteenotto käyttöveden ja ilmanvaihdon tuloilman lämmitystä varten. Nykyään yhä useammassa K-ruokakaupassa käytetään kylmäaineena teollisuuden prosesseista talteen otettua hiilidioksidia.

Keslogin varastoissa johtava kylmäaine on NH₃ (ammoniikki) ja R404a. Rautakaupan myymissä ilmalämpöpumpuissa kylmäaine on R410A.

TYPEN JA RIKIN OKSIDIT JA MUUT MERKITTÄVÄT PÄÄSTÖT ILMAAN, EN20

Suomessa vuonna 2011 kiinteistöjen (Energiakolmion raportti) käyttämän sähkö- ja lämpöenergian happamoitumista aiheuttavat rikkidioksidipäästöt (SO₂) olivat 189 tonnia ja typenoksidien päästöt 211 tonnia, jotka ovat SO₂-ekvivalentteina 344 tonnia (2010: 381). Alailmakehän otsonia synnyttävä eteenipäästöt (C₂H₄-ekv.) 11,7 tonnia (2010: 12,9). Ydinvoimalla tuotetun sähkön radioaktiivisen jätteen määrä oli 1,6 (1,8) tonnia. Keskon tytäryhtiö Kestra Kiinteistöpalvelut Oy on mukana Fennovoiman ydinvoimalahankkeessa. Lue lisää osoitteesta www.kesko.fi/vastuullisuus. Kuljetuksesta tai liike-matkustamisesta esitetään vain CO₂-päästöt. Lue lisää EN16 ja EN17.

PÄÄSTÖT VETEEN, EN21

Keskon toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäri-verkostoon. Keskon toiminnasta ei synny GRI:n tarkoittamia päästöjä veteen.

JÄTTEET, EN22

Suomen yhtiöissä (Ruokakesko Oy (logistiikka), Kespro Oy, Anttila Oy (logistiikkakeskus), Konekesko Oy, Rautakesko Oy ja VV-Auto Group Oy) jätettä syntyi yhteensä 10 776 tonnia, josta hyötykäyttöön toimitettiin 92 %. Muissa maissa jätemäärä oli yhteensä 9 628 tonnia, josta hyötykäyttöön meni 67 %. Suomessa Keskon jätetilastot kattavat pääosin varastotoimintoja, kun taas muissa maissa valtaosa tilastoiduista jätteistä syntyy vähittäiskaupassa.

Suomessa sekajätteen määrä väheni merkittävästi, kun uusi biojätteen toimintamalli saatiin keskusvarastoissa täysimääräisesti käyttöön. Vuonna 2011 Ruokakeskon varastojen hyötykäyttöaste kasvoi selvästi edellisvuodesta ja oli 95 % (2010: 84 %). Vuonna 2011 sekajätettä syntyi 0,15 kg toimitettua kuutiota kohti (2010: 0,44 kg).

Anttilan vuonna 2011 avatun uuden logistiikkakeskuksen hyötykäyttöaste on yli 99 %.

Asiakkaille tarkoitettuja kierrätyspisteitä on K-ruokakauppojen yhteydessä yhteensä 223 kpl. Tölkkejä palautettiin 338 miljoonaa ja kierrätysmuovipulloja 111 miljoonaa.

Vihannesten kuljettamisessa otettiin 2011 keväällä käyttöön uudelleenkäytettävä Chep-laatikko. Laatikko korvasi aiemmin käytetyn Transbox-laatikon. Laatikoiden osuus Keslogin operoimien terminaalin kautta kasvoi hieman.

Tänä vuonna on myös raportoitu ensimmäistä kertaa K-ryhmän kauppojen kautta kerättyjen paristojen ja pienakkujen määrä. Määrät on ilmoitettu koko ajalta, jolta keräystä on Suomessa tehty.

Ruokakeskon paluulogistiikan hyöty- ja uudelleenkäyttöön toimittamat pakkaukset, 1 000 kpl

	2011	2010	2009
Alumiinitölkit	100 236	103 149	74 161
Kierrätysmuovipullot	56 841	53 540	28 463
Kertapullot	5 107	4 266	2 685
Kiertopullot	356	452	362
Uudelleenkäytettävät laatikot	11 429	10 885	9 856

Rautakaupan (K-rauta ja Rautia) kierrätetty kyllästetty puutavara ja lyijyakut, Suomi, tonnia

	2011	2010	2009
Kyllästetty puutavara	931	840	858
Lyijyakut	4	5	22

K-ryhmän kaupoissa kerätyt paristot ja akut (Recser), Suomi, tonnia

	2011	2010	2009
Paristot ja akut	130	108	80

MERKITTÄVIEN KEMIKAALI-, ÖLJY- JA POLTTOAINE-VUOTOJEN MÄÄRÄ JA SUURUUS, EN23 JA MÄÄRÄYSTENMUKAISUUS, EN28

Ne Keskon yksiköt, joilla on ISO 14001 -sertifiointi, hallitsevat ympäristöriskejään ja valmiuksiaan toimia poikkeus- ja hätätilanteissa standardin vaatimusten mukaisesti. Kaupan alan yritykselle suurimpia riskejä on tulipalo, jonka varalta henkilökunta on saanut tarvittavat toimintaohjeet ja koulutuksen. Konsernissa ei vuoden 2011 aikana sattunut raportoitavia ympäristövahinkoja eikä -onnettomuuksia.

Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden ja kiinteistökauppojen yhteydessä. Vuonna 2011 Suomessa kartoitettiin rakennustöiden yhteydessä neljän kiinteistön maaperä. Pilaantuneita maita löydettiin yhdestä kohteesta, joka puhdistettiin vuoden 2011 aikana. Kunnostettu maa-alue sijaitsee Keski-Suomen maakunnassa. Kokonaisuudessa maata toimitettiin käsittelykeskuksiin 7 342 tonnia. Lisäksi vuonna 2010 aloitetun kohteen maaperän puhdistustoimenpiteet saatiin loppuun. Suomen ulkopuolella ei tehty puhdistustoimenpiteitä vuoden 2011 aikana.

Lisäksi kiinteistökauppojen yhteydessä kartoitetaan rakenteiden mahdolliset haitta-aineet ja otsonikerrokseen vaikuttavat aineet.

Vuonna 2011 konsernissa ei ollut tapauksia, joissa ympäristölakeja tai -määryksiä ei noudatettu.

Suomen toimintojen jätehuoltotilat, tonnia

	Ruokakesko (logistiikka)			Kespro ⁴⁾	Anttila (logistiikkakeskus)			Rautakesko			Auto- ja konekauppa		
	2011	2010	2009	2011	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009
Hyötykäyttöön menevä jäte	7 245	5 596	5 638	941	423	471	539	439	405	414	689	969	599
SER	14	-	-	-	96	94	95	-	-	-	-	-	-
Kaatopaikkajäte ¹⁾²⁾	391	1 100 ³⁾	901 ³⁾	316	2	15	14	52	59	100	75	130	147
Ongelmajäte ²⁾	18	3	-	12	-	-	3	-	-	-	61	120	65
Yhteensä	7 668	6 698	6 539	1 269	521	581	651	491	464	514	825	1 219	811
Hyötykäyttö-%	95	84	86	75	99	97	97	89	87	81	91	79	74

1) Sekajäte ja muut hyötykäyttöön kelpaamattomat jakeet.

2) Kompostoitu biojäte ja ongelmajäte (vuodesta 2011) on laskettu mukaan hyötykäyttö-%:iin.

3) Lisäksi käsiteltiin 2009: 110 tn ja 2010: 96 tn rakennus- ja erikoisjätettä, jota ei kertaluonteisena eränä otettu mukaan laskentaan.

4) Kespro raportoi 2011 ensimmäistä kertaa.

Jätehuoltotilat Ruotsi ja Norja, tonnia

	Ruotsi			Norja		
	2011	2010	2009	2011	2010	2009
Hyötykäyttöön menevä jäte	1 482	2 055	2 044	1 224	699	654
Kaatopaikkajäte	441	480	555	22	504	574
Ongelmajäte	41	-	48	37	38	8
Yhteensä	1 964	2 535	2 647	1 283	1 241	1 236
Hyötykäyttö-%	75	81	77	95	56	53

Jätehuoltotilat Baltia, Venäjä ja Valko-Venäjä, tonnia

	Viro			Latvia ¹⁾	Liettua			Venäjä			Valko-Venäjä ¹⁾
	2011	2010	2009	2011	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011
Hyötykäyttöön menevä jäte	402	158	196	189	2 300	1 905	2 069	574	2 343	1 906	8
Kaatopaikkajäte	43	271	422	478	1 050	796	992	1 113	771	889	53
Ongelmajäte	7	-	8	7	25	11	21	-	-	-	132
Yhteensä	452	428	626	674	3 375	2 711	3 082	1 687	3 114	2 795	193
Hyötykäyttö-%	89	37	31	28	68	70	67	34	75	68 ²⁾	4

1) Latviasta ja Valko-Venäjältä tiedot vain vuoden 2011 osalta.

YMPÄRISTÖVASTUU

VESISTÖT, JOIHIN ORGANISAATION PÄÄSTÖILLÄ ON MERKITTÄVÄ VAIKUTUS, EN25

Keskolla ei ole päästöjä vesistöihin. Kaikki Keskon toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäriverkostoon.

TUOTTEET JA PALVELUT

TOIMENPITEET TUOTTEIDEN JA PALVELUIDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN VÄHENTÄMISEKSI SEKÄ TOIMENPITEIDEN VAIKUTUKSEN LAAJUUS, EN26

Kesko pystyy vaikuttamaan tuotteiden ympäristövaikutuksien vähentämiseen suoraan omien tuotteiden osalta sekä välillisesti tuotevalikoiman kautta.

Luomu- ja ympäristömerkittyjen tuotteiden valikoima- ja markkinointilinjaukset sisältävät Reilun kaupan tuotteiden tavoin K-ruokakaupan ketjukonsepteihin. Vuoden 2011 lopussa Ruokakeskon valikoimissa oli noin 1 790 (vuonna 2010 noin 1 350; luku korjattu, tilastointi tarkentunut edellisen raportin ilmestymisen jälkeen) luomu- ja ympäristömerkittyä tuotetta, joista Pirkka Luomu-tuotteita oli 73 (48) ja Pirkka Joutsenmerkittyjä tuotteita 78 (78).

Syksyllä 2011 asetettiin tavoitteeksi kaksinkertaistaa Pirkka-luomutuotevalikoima 50:stä noin sataan tuotteeseen vuoden 2012 loppuun mennessä. Vuoden 2011 lopussa tuotteita oli 73 kappaletta. K-ruokakaupoissa valikoimissa olevien luomutuotteiden lukumäärä vaihtelee kaupan koosta riippuen. Osa luomutuotteista – esimerkiksi maito-, leipä- ja lihatuotteet – menee kauppoihin suoraan toimittajilta, samoin K-kauppiat ostavat luomuvihanneksia myös suoraan paikallisilta tuottajilta. Näistä tuotteista ei ole luotettavaa tilastointia.

Anttila-tavaratalot ja Kodin Ykkösen -sisustustavaratalot hyväksyvät ympäristötuotteiksi tuotteet, joilla on Joutsenmerkki, EU-Kukkamerkki tai A-luokan energiankulutus -merkintä. Nämä tuotteet merkitään tavarataloissa Ympäristötuote-hyllymerkinnällä. Anttilan ja Kodin Ykkösen valikoimissa on noin 280 (2010: 230) Ympäristötuote-merkittyä tuotetta, etenkin paperitavaroita, lampuja, paristoja, pesuaineita ja kodinkoneita.

Ruokakeskon hedelmien ja vihannesten tuontituottajista pääosalla – 96,7 % – on GlobalGap-sertifikaatti (Good Agricultural Practice). Pirkka-banaanien toimittajalla, Banacolilla, on sekä SA8000, GlobalGap että Rainforest Alliance -sertifioinnit. Vuoden 2011 alussa lanseeratulla Pirkka-ananaksella on myös GlobalGap ja Rainforest Alliance -sertifioinnit.

Ruokakeskon suomalaisten vihannestuottajien tulee olla Kotimaiset Kasvikset ry:n (KK) viljelijöitä eli heillä on oltava oikeus KK:n sirkkalehtitunnuksen käyttöön. KK on laatinut puutarha-alan hyvien tuotantomenetelmien säännöt (Laatutarha-ohjeistus), joilla varmistetaan kotimaisten puutarhatuotteiden tuoteturvallisuutta ja ympäristön huomioonottamista. Ohjeiston noudattaminen on pakollista yrityksille, jotka käyttävät KK:n sirkkalehtitunnusta.

Ruokakesko liittyi RSPO:n (Roundtable on Sustainable Palm Oil) jäseneksi vuonna 2011. Palmuöljyä käytetään lukuisissa elintarvikkeissa. Palmuöljy on sen tuotantomaiden kansantalouksille tärkeä tulonlähde. Öljypalmu antaa öljyasveista viljelyalaisesti tuottoisimman sadon. Palmuöljyn tuotannon leviäminen yhä uusille trooppisille viljelyalueille aiheuttaa kuitenkin kasvavaa huolta ympäristöstä. Öljypalmun tuotanto on tehtävä vastuullisesti. Vastuullisuudessa on huomioitava niin taloudelliset, sosiaaliset kuin

ympäristölliset näkökohdat. Ruokakesko suosittaa Pirkka- ja Menu-tuotteiden valmistajia käyttämään vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO) ja tällä hetkellä CSPO:ta on 14 Pirkka-tuotteessa ja 10 Menu-tuotteessa. Lue lisää osoitteesta www.kesko.fi/vastuullisuus.

K-ruokakauppojen asiakkaille on tarjolla tavallisten muovikassien vaihtoehtona kierrätysmuovista tehtyjä kasseja, biohajoavia Pirkka-kasseja ja Pirkka-kestokasseja.

Pirkka-tuotesarjan pitkän aikavälin kehitysohjelmaan sisältyy biohajoavien pakkausten markkinoille tuominen. Materiaaleina ei hyväksytä geenimuunneltuja raaka-aineita.

Rautakeskon valikoimissa on runsaasti ympäristömerkeillä ja energiatehokkuusluokituksella varustettuja tuotteita. Rautakaupan ympäristötuotteiksi lasketaan tuotteet, jotka ovat EU-Kukka- tai Joutsenmerkittyjä sekä tuotteet, jotka on valmistettu FSC-sertifioidusta puutavaresta. Ympäristökaupoissa nämä tuotteet on merkitty hyllynreunaetikettiin tai muuhun hinnannäyttöön. PEFC- tai FSC-sertifioidun puun osuus Keskon myymästä sahatavaresta oli noin 93,3 %. Trooppisen puun ja puutavaran myynti on alle 1 % Rautakeskon kokonaismyynnistä. Kaikki Rautakeskon vuonna 2011 maahantuomat trooppisista puista valmistetut kalusteet olivat FSC-sertifioituja. Keskon hankintasuosituksen mukaisesti K-ryhmän kaupoissa myytävät, trooppisesta puusta valmistetut puutarhakalusteet ovat joko FSC-sertifioituja tai sellaisista puulajeista valmistettuja, joiden viljely on mahdollista kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Autokaupassa Keskon valikoimiin kuuluu vähäpäästöisiä automerkkejä. Panostus vähäpäästöisiin malleihin näkyy myös esimerkiksi Volkswagen-henkilöautojen keskimääräisissä CO₂-päästöissä, jotka olivat 133,7 g/km vuonna 2011.

Keskossa laaditaan tarpeen mukaan tuotevalikoimia ja ostokriteerejä koskevia omia vastuullisuuslinjauksia. Tällaisia ovat esimerkiksi:

- Kannanotto geeniteknikkaan
- Kala- ja äyriäislinjaus
- Pirkka-kananmunalinjaus
- Rautakeskon puulinjaus
- Ruokakeskon palmuöljylinjaus

Linjaukset ovat luettavissa kokonaisuudessaan osoitteesta www.kesko.fi/vastuullisuus.

MATERIAALIEN UDELLEENKÄYTTÖ, EN27

Pirkka-kierrätysmuovikassi valmistetaan 90-prosenttisesti kierrätysmuovista. Tästä materiaalista 30 prosenttia saadaan Ruokakeskon tavarakuljetuksissa käytettävistä pakkausmuoveista. Vuonna 2011 Ruokakeskon tavarakuljetuksista kerättyä muovia käytettiin 277 tonnia Pirkka-kierrätysmuovikassiin.

Kesko edesauttaa, yhdessä tavarantoimittajien kanssa, myytävien tuotteiden uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. Lue lisää sivulta 35.

Kaupoissa kerättävät kuluttajakassit, kuten pullot ja tölkit sekä kierrättävät ongelmajätteet, kuten akut, paristot ja kyllästetty puutavara, määrät on raportoitu kohdassa EN22.

KULJETUKSIIN LIITTYVÄT MERKITTÄVÄT YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET, EN29

CO₂-päästöt on raportoitu EN17:n yhteydessä.

SOSIAALINEN VASTUU

HENKILÖSTÖPÄÄMÄÄRÄT JA TUNNUSLUVUT

Henkilöstön työn tuottavuus

- Keskimääräinen henkilöstömäärä
- Palkat ja palkkiot
- Palkat ja palkkiot/bruttokate
- Palkat ja palkkiot/liikevaihto
- Liikevaihto/työntekijöitä keskimäärin (yhteiskuntavastuun raportti)

Houkuttelevin työpaikka

- Lähtövaihtuvuus
- Avainhenkilöiden lähtövaihtuvuus
- Sisäinen työnantajakuva (henkilöstötutkimus)
- Ulkoinen työnantajakuva

Osaavat ja innostuneet ihmiset

- Riittävä osaaminen omassa työssä (henkilöstötutkimus)
- Innostunut työstään (henkilöstötutkimus)
- Työtyytyväisyys (henkilöstötutkimus: oma työ, esimiestoiminta, yksikön toiminta)
- Sisäinen liikkuvuus

Työkyky

- Sairauspoissaolot
- Työhyvinvointi (henkilöstötutkimus)
- Työkyvyttömyyseläkkeiden lukumäärä

Lähestymistapa henkilöstöjohtamiseen sisältäen toimintaperiaatteet sekä seuranta- ja valvontajärjestelmät on kuvattu sivuilla 54–57. Sosiaalinen vastuu -osion tunnusluvut eivät kata OOO Johaston, Venäjä -yhtiön lukuja, ellei sitä ole erikseen mainittu.

Keskon henkilöstöpäämäärät ovat houkuttelevin työpaikka, osaavin ja innostunein henkilökunta ja paras henkilöstön työn tuottavuus kaupan alalla. Keskon henkilöstöpäämääriin liittyvät tunnusluvut on esitetty yllä olevassa taulukossa ja tuloksia käsitellään tekstissä kunkin osa-alueen kohdalla.

Työyhteisön tilaa ja johtamisen laatua mitataan vuosittain henkilöstötutkimuksella. Tutkimuksen tulosten perusteella laaditaan kehittämissuunnitelmat toimipaikkakohtaisesti. Ulkoista työnantajamielikuvaa seurataan monien eri tutkimusten avulla. Universumin Nuoret ammattilaiset 2011 -tutkimuksessa liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa Keskon sijoitus oli 15. (27.) ja Universumin opiskelijatutkimuksessa liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa 20. (18.).

Suunnitelmallinen ja jatkuva henkilöstön osaamisen kehittäminen on yksi keskeisistä tekijöistä, joilla varmistetaan hyvä asiakaspalvelu ja kauppohenkilökunnan kilpailukyky. Henkilöstön osaaminen ja innostus parantavat myös Keskon ja sen ketjujen henkilöstön työn tuottavuutta. Keskon ja sen ketjujen koulutuspalveluista vastaa Keskon tytäryhtiö K-instituutti Oy. Osaamisen kehittämisen vuosisuunnitelmat ja koulutusohjelmat laaditaan liiketoimintayksiköiden kanssa.

Työn tuottavuus, jatkuvat toiminnot, 1 000 €

	2011*	2010	2009
Liikevaihto/työntekijöitä keskimäärin			
■ Suomi	782	739	683
■ Muut Pohjoismaat	504	489	437
■ Baltia	117	109	116
■ Venäjä ja Valko-Venäjä	104	101	86
Tulos ennen veroja/työntekijä	15	17	11

*Luvuissa mukana OOO Johaston, Venäjä.

Työhyvinvoinnin osa-alueita ovat työ ja osaaminen, johtaminen ja esimiestoiminta, oman elämän hallinta sekä työyhteisö. Tavoitteena on parantaa henkilöstön jaksamista ja motivaatiota sekä vähentää sairastavuutta ja nostaa eläköitymisikää. Keskon vastuullisuusohjelma 2008–2012 sisältää useita työhyvinvointiin liittyviä tavoitteita. Lue lisää sivuilta 58–59.

Työturvallisuuden johtaminen on määritelty Kesko Oyj:n työsuojelun toimintaohjelmassa. Työsuojelun päämääränä on turvata ja ylläpitää työntekijöiden työkykyä sekä ennaltaehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitautteja sekä muita työstä ja työympäristöstä johtuvia fyysisiä ja henkisiä terveyshaittoja. Työsuojelu on osa linjaorganisaation normaalia johtamis- ja esimiestoimintaa, ja kukin esimies vastaa työsuojelusta omalla alueellaan.

Keskon työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa määritellään työterveyshuollon yleinen sisältö ja tavoitteet. Työterveyshuollon

SOSIAALINEN VASTUU

tavoitteena on työntekijöiden terveyden, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, työhön liittyvien sairauksien ja tapaturmien ehkäiseminen, työympäristön terveellisyys ja turvallisuuden varmistaminen sekä työyhteisöjen toimivuuden tukeminen. Työterveyshuoltoa johtaa työterveyshuollon ylilääkäri.

HENKILÖSTÖN JAKAUTUMINEN TYÖSUHTEEN JA TYÖSOPIMUKSEN MUKAAN, LA1 SEKÄ HENKILÖSTÖN VAIHTUVUUS, LA2

Vuoden 2011 lopussa Kesko-konsernin palveluksessa oli 23 375 (22 124) henkilöä, joista vakinaisessa työsuhteessa 87,4 % (86,3 %) ja määräaikaisessa työsuhteessa 12,6 % (13,7 %). Luku sisältää 1 433 (1 343) pitkäaikaispoissaolevaa, joihin sisältyvät esimerkiksi vanhempainvapaalla olevat. Pitkäaikaispoissaolevat on laskettu mukaan vakinaisiin kokoaikaisiin työntekijöihin. Määräaikaisten osuus on vuoden lopussa joulusesongin takia suurempi kuin muuna aikana.

Osa-aikaisten (alle 37,5 tuntia viikossa) osuus vuoden lopussa oli koko konsernissa 28,5 % (28,7 %). Pääosa osa-aikaisista työsuhteista on vähittäiskauppaa Suomessa harjoittavissa tytäryhtiöissä. Koko konsernin henkilöstöstä noin 3/4 työskentelee vähittäiskaupassa. Konsernin palvelukseen tuli vuoden 2011 aikana Suomessa 5 092 (4 011) uutta työntekijää. Konsernin palveluksesta lähti Suomessa 4 392 (4 154) henkilöä.

Muissa maissa konsernin palvelukseen tuli 4 382 (3 844 vuonna 2010) työntekijää ja lähti 3 969 (3 355 vuonna 2010) työntekijää. Suomessa yleisin syy työsuhteen päättämiseen oli määräaikaisuus – noin 48 % (53 %) - ja muissa maissa työntekijän oma irtisanoutuminen – noin 66 % (66 %).

Taloudellisista, tuotannollisista tai työnantajan toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvista syistä sekä muista työsuhtesopimusten mukaisista syistä työnantajan päättämiä työsuhteita oli Suomessa 3,5 % (155 kpl) ja muissa maissa 20,5 % (814 kpl) päättyneistä työsuhteista. Vastaavat luvut vuonna 2010 olivat 6,9 % (288) ja 20,4 % (683).

Vuonna 2011 Suomessa oli vireillä yhdeksän työsuhderiitaa eri oikeusasteissa. Työnantajalle myönteisiä ratkaisuja annettiin yksi ja kielteisiä kolme. Yhdessä riidassa kantaja perui kanteen. Muissa

Keskon toimintamaissa ei ollut vireillä työsuhderiittoa, joissa konserniin kuuluva yhtiö olisi ollut vastaajana.

Keskon henkilökunnan määrän kehitys

	2011*	2010	2009
Suomi 31.12.	13 124	12 720	12 959
Muut toimintamaat 31.12.	10 251	9 404	9 248
Yhteensä 31.12.	23 375	22 124	22 207
Suomi, keskimäärin	10 056	9 914	10 284
Muut toimintamaat, keskimäärin	8 904	8 300	8 916
Yhteensä keskimäärin	18 960	18 215	19 200

*Luvuissa mukana OOO Johaston, Venäjä.

HENKILÖSTÖN ETUDET, LA3

Kesko-konserni tarjoaa sekä vakituiselle että määrä- ja osa-aikaiselle henkilöstölleen kaikissa toimintamaissa paikallisen lainsäädännön edellyttämät henkilöstön etuudet, kuten työterveyshuollon, vakuutuksen työtapaturman ja ammattitaidin varalta, vanhempainvapaan sekä eläke-etuudet. Lisäksi työntekijöille tarjotaan monipuolisia ostoetuja K-ryhmään kuuluvissa liikkeissä sekä henkilökuntamyyntimälöissä. Myös työsuhdepuhelin ja -auto ovat tarjolla tehtävän niin edellyttäessä.

TULOSPALKKIOT JA OPTIO-OHJELMAT

Vuoden 2010 tulospalkkiojärjestelmiin perustuvia tulospalkkioita maksettiin keväällä 2011 Suomessa noin 16,2 miljoonaa euroa (8,4 miljoonaa euroa) eli 4,7 % (2,5 %) palkkasummasta. Tulospalkkiojärjestelmien piiriin kuuluu koko henkilöstö lukuun ottamatta myyjätehtävissä toimivia. Yhteensä Suomen toiminnoissa vuonna 2011 maksettiin erilaisia palkkioita 17,5 miljoonaa euroa (9,5 miljoonaa euroa) tulospalkkiot, myyntipalkkiot ja muut vastaavat rahalliset palkitsemistavat yhteenlaskien.

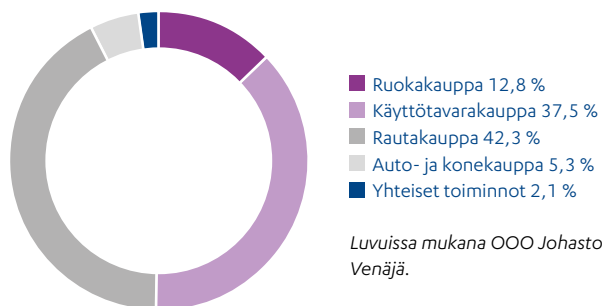
Kesko Oyj:n tulospalkkiojärjestelmässä palkkioon vaikuttavia tekijöitä ovat konsernin ja toimialan kokonaistulos, työntekijän oman yksikön myynti ja tulos sekä asiakastytyytyväisyys. Esimiesten tulospalkkioon vaikuttaa myös henkilöstön työtyytyväisyys.

Keskon määrä- ja osa-aikaisten työsuhteiden osuudet

	2011*	2010	2009
Määräaikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	14,7	14,6	15,3
Yhtiöt muissa toimintamaissa	10,0	12,6	7,0
Koko konserni yhteensä	12,6	13,7	11,9
Osa-aikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	44,2	43,3	43,1
Yhtiöt muissa toimintamaissa	8,4	9,0	9,3
Koko konserni yhteensä	28,5	28,7	29,0

*Luvuissa mukana OOO Johaston, Venäjä.

KESKON HENKILÖKUNNAN JAKAUTUMINEN TOIMIALOITTAIN 31.12.2011, %

Luvuissa mukana OOO Johaston, Venäjä.

Keskon henkilökuntatilastoja vuodelta 2011 toimintamaittain eriteltynä

	Suomi	Viro	Latvia	Liettua	Valko-Venäjä	Venäjä	Ruotsi	Norja
Henkilökuntaa yhteensä 31.12.	13 124	619	542	3 558	1 380	2 441 ⁴⁾	1 146	565
Vuonna 2011 keskimäärin	10 056	592	517	3 065	1 335	1 793 ⁴⁾	1 143	459
Työsuhteita alkoi, kpl ¹⁾	5 092	56	164	1 941	626	1 038	470	87
Työsuhteita päättyi, kpl ¹⁾	4 392	121	201 ³⁾	1 674	600	753	554	66
Työnantajan päättämänä, %	3,5	11,6	29,4	15,7	37,5	1,9	41,3	16,7
Kokonaisvaihtuvuus, % ²⁾	24,5	16,6	32,3	45,4	38,9	38,9	48,3	11,7

1) Sisältää kesätyöntekijät.

2) Ei sisällä kesätyöntekijöitä.

3) Ei sisällä SIA Anttin tietoja.

4) Luvuissa mukana OOO Johaston, Venäjä.

Muissa maissa yhtiöt maksoivat vuonna 2011 bonuksina ja muina palkkioina 10,3 miljoonaa euroa eli 8,2 % palkkasummasta. Vuonna 2010 vastaavat luvut olivat 9,3 miljoonaa euroa ja 10,6 % palkkasummasta.

Kesko-konsernin johdolla – noin 90 henkilöä – on suoritusperusteinen palkkiojärjestelmä. Palkkion enimmäismäärät vaihtelevat henkilön työn tulosvaikutuksen mukaan 3–8 kuukauden palkkaa vastaaviin määriin asti. Keskolla oli vuonna 2011 voimassa optio-ohjelmat 2007A, 2007B ja 2007C. Tarkemmat tiedot optio-ohjelmista on luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/sijoittajat. Tilikaudella 1.1.-31.12.2011 optioiden vaikutus konsernin tulokseen oli 2,4 miljoonaa euroa.

Keskon hallitus päätti 4.4.2011 ottaa käyttöön uuden, noin 150:lle Keskon johtoon kuuluvalle ja nimetyille muulle avainhenkilölle suunnatun osakepalkkiojärjestelmän, jossa kohderyhmään kuuluville voidaan antaa kolmen vuoden aikana yhteensä enintään 600 000 yhtiön hallussa olevaa Keskon B-osaketta. Osakepalkkiojärjestelmässä on kolme ansaintajaksoa: kalenterivuodet 2011, 2012 ja 2013. Palkkiona annettaviin osakkeisiin liittyy kutakin ansaintajaksoa seuraava kolmen kalenterivuoden mittainen sitouttamisjakso, jonka aikana osakkeita ei saa luovuttaa. (Pörssitiedote 4.4.2011, www.kesko.fi/media/tiedotteet/pörssitiedotteet.)

Vuoden 2012 helmikuussa hallitus päätti antaa osakepalkkiojärjestelmän ansaintajakson 2011 ansaintakriteerien täytymisen perusteella noin 150 Keskon johtoon kuuluvalle ja nimetyille muulle avainhenkilölle yhteensä 93 875 yhtiön B-osaketta. (Pörssitiedote 2.2.2012, www.kesko.fi/media/tiedotteet/pörssitiedotteet.)

ELÄKKEET

Kesko-konsernista Suomessa siirtyi eläkkeelle 162 henkilöä (180 vuonna 2010). Lukuun sisältyvät osa-aikaeläkkeelle ja osatyökyvyttömyyseläkkeelle jääneet. Kuntoutusrahaa myönnettiin uudelleen-koulutukseen tai työkokeiluun 16 (19) henkilölle, joilla työkyvyttömyyden uhka lähivuosina oli ilmeinen.

Työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on pysynyt koko 2000-luvun matalana. Työterveyshuolto on samalla aikajaksolla panostanut voimakkaasti työkykyä ylläpitävään toimintaan. Keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä vuonna 2011 oli 58 (59) vuotta.

Muissa toimintamaissa 13 (15) työntekijää siirtyi eläkkeelle.

TYÖEHTOSOPIMUKSEN PIIRISSÄ OLEVIEN TYÖNTEKIJÖIDEN OSUUS, LA4 SEKÄ UUELLEENJÄRJESTELYTILANTEISSA NOUDATETTAVA VÄHIMMÄISILMOITUSAIKA, LA5

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan paikallista lainsäädäntöä. Uudelleenjärjestelytilanteita koskevat keskeiset säädökset on ilmaistu laissa yhteistoiminnasta yrityksissä, jonka mukaan uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitus aika on pääsääntöisesti yksi viikko.

Suomessa noin 80 % Keskon henkilöstöstä on työehtosopimusten piirissä. Baltian maissa ja Venäjällä ei toistaiseksi ole tehty sitovia, koko toimialan kattavia työehtosopimuksia.

Kesko-konsernin Suomessa työskentelevästä henkilökunnasta 38,8 % (40,4 %) oli järjestäytynyt ammattiliittoihin, pääasiassa Palvelualan Ammattiliitto PAMIin. Tilastossa ovat mukana ne työntekijät, joiden ay-jäsenmaksu pidetään palkasta.

Norjassa järjestäytymisaste on 25,5 % (22,1 %). Muissa toimintamaissa järjestäytymisestä ei ole tilastoja. Baltian maissa Keskon tytäryhtiöissä on työpaikkakomiteoita, joissa on sekä johdon että työntekijöiden edustus.

Kesko-konsernissa on yhtiökohtainen luottamusmiesjärjestelmä, joka on käytössä kaikissa suurimmissa tytäryhtiöissä Suomessa. Keslog Oy:ssä on toimipaikkakohtaisia luottamusmiehiä sekä Anttila Oy:ssä ja K-citymarket Oy:ssä on myös tavaratalokohtaisia luottamusmiehiä.

Kansallinen konserniyhdistyökokous järjestetään kahdesti vuodessa. Kansainvälinen konsernitason eurooppalainen yhteistyökoukous (European Works Council, EWC) kokoontuu kerran vuodessa.

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan työlainsäädännössä määritellyjä irtisanomisaikoja. Suomessa irtisanomisaika on kahdesta viikosta kuuteen kuukauteen riippuen työsuhteen pituudesta.

TYÖSUOJELUTOIMIKUNTIEN PIIRIIN KUULUVIEN TYÖNTEKIJÖIDEN OSUUS, LA6

Työsuojelutoiminta on järjestetty yhtiö- tai toimipaikkakohtaisesti noudattaen paikallista lainsäädäntöä. Pohjoismaiden ulkopuolella työsuojeluasioita käsitellään työpaikkakomiteoissa.

Työturvallisuuskoulutusta järjestetään keskolaisille ja K-kauppiaille K-instituutissa. Eri yhtiöt järjestivät omaan toimintaansa räätälöityä koulutusta.

TAPATURMATAAJUUS, AMMATTITAUDIT, MENETETYT TYÖPÄIVÄT, POISSAOLOT, TYÖHÖN LIITTYVÄT KUOLEMANTAPAUKSET, LA7

Tilasto tapaturmista Suomessa sekä sairauspäivien erittely maittain on esitetty sivulla 82. Tapaturmatilastoja ei ole saatavilla muiden maiden osalta.

Sairauspoissaoloprosentti Suomen yhtiöissä oli 4,8 % tehdyistä työtunneista vuonna 2011 (4,9 % vuonna 2010, luku korjattu edellisen raportin ilmestymisen jälkeen). Noin 81 % (75 %) sairauspoissaoloista oli lyhytaikaista sairauspoissaoloa (palkallisia sairauspäiviä). Muissa maissa sairauspoissaoloprosentti oli 3,4 % (3,7 % vuonna 2010, luku korjattu edellisen raportin ilmestymisen jälkeen). Vuoden 2010 ja 2011 luku ei sisällä Konsoma Belarussin tietoja ja lisäksi vuosi 2011 ei sisällä SIA Anttin lukuja.

TYÖNTEKIJÖIDEN KOULUTTAMINEN JA NEUVONTA LIITTYEN VAKAVIIN SAIRAUKSIIN, LA8

Kesko-konsernissa työntekijöiden kouluttaminen, neuvonta, riskien kartoittaminen sekä ennaltaehkäisy ja hoito vakavissa sairauksissa on työterveyshuollon normaalia toimintaa.

Keskon oman työterveyshuollon palvelujen piirissä Suomessa oli noin 6 400 (6 200) Kesko-konsernin työntekijää. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella vähittäiskaupassa työskentelevien työterveyshuolto hankitaan pääosin Kesko Oyj:n ulkopuolelta eri lääkäriasemilta. Muissa maissa työterveyshuolto on järjestetty paikallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti.

Työterveyshuoltoon käytettiin Suomessa vuonna 2011 kaikkiaan noin 4,5 (4,3) miljoonaa euroa. Tästä summasta Kansaneläkelaitos korvasi noin 1,9 (1,9) miljoonaa euroa. Vuonna 2011 Keskon työterveyshuolto käytti varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaudenhoitoon 447 euroa (vuonna 2010: 435 euroa, laskenta tarkentunut, myös edellisten vuosien osalta, vuonna 2011) henkilöä kohti.

Keskon panostus työterveyshuoltoon, Suomi

	2011	2010	2009
Euroa/henkilö	447	435	424

Työterveyshuoltoyksikön asiantuntemusta käytetään monipuolisesti Keskon vähittäiskauppayhtiöiden ergonomian kehittämisessä. Ergonomia ymmärretään tässä yhteydessä laajasti, ja se sisältää kemialliset, fyysikaaliset, työliikkeisiin liittyvät sekä psykososiaaliset tekijät.

Työterveysneuvottelut, joissa ovat mukana työntekijä, esimies ja työterveyshuollon edustaja, ovat työterveyshuollolle perustoimintaa. Neuvotteluja voidaan pitää esimerkiksi työkyvyn alenemistilanteissa, ammatillisen kuntoutuksen suunnittelussa, runsaiden poissaolojen yhteydessä, työhön liittyvässä kuormittumistilanteessa tai ristiriitatilanteissa. Tavoitteena on varhainen puuttuminen työkykyä uhkaaviin tilanteisiin.

Tapaturmat ja ammattitaudit Suomessa

	2011	2010	2009
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	0	0	0
Työtapaturmat, ilman työmatkatapaturmia	154	149	173
Työmatkatapaturmat	75	62	47
Tapaturmataajuus*/miljoona työtuntia	9	9	10
Tapaturmien keskimääräinen vakavuusaste, päivää	17,3	23,3	15,5
Ammattitautiepäilyt	3	3	4
Ammattitaudit	3	3	0
Tapaturmien ja ammattitautien aiheuttamat sairaspäivät	3 967	4 495	3 415
työntekijää kohti	0,39	0,45	0,33

Laskentatapa 2010–2011: tunnusluvut eivät sisällä pientapaturmia eli alle kolmen päivän poissaoloa johtaneita tapaturmia.

Tilastointi ei kata urakoitsijoita eikä seuraavia yhtiöitä: Vähittäiskaupan Takaus Oy, Vähittäiskaupan tilipalvelu VTP Oy, Kaupan Maataloussäätiö.

* Ilman pientapaturmia ja työmatkatapaturmia, laskettuna todellisilla työtunneilla.

Sairauspoissaolot maittain 2011

	Suomi	Viro	Latvia	Liettua	Valko-Venäjä*	Venäjä	Ruotsi	Norja
Sairauspäiviä yhteensä	126 722	3 288	5 129	25 393	11 856	13 126	10 707	6 516
työntekijää kohti	12,6	5,6	9,9	8,3	8,9	7,3	9,4	14,2
per miljoona työtuntia	6 372	2 735	4 916	4 101	4 370	3 697	5 324	8 060

Laskentatapa: sairaspäivät työntekijää kohti laskettu keskimääräisellä henkilökuntamäärällä.

* Ei sisällä Konsoma-Belarusin tietoja.

KESKIMÄÄRÄISET KOULUTUSTUNNIT TYÖNTEKIJÄ KOHDEN, LA10 SEKÄ OSAAMISEN KEHITTÄMISEEN JA ELINIKÄISEEN OPPIMISEEN LIITTYVÄT OHJELMAT, LA11

Suomessa työntekijöiden koulutus, niiltä osin kuin se on tiedossa, jakautuu seuraavasti: 13 %:lla (15 %) on peruskoulutuskinto, 69 %:lla (68 %) keskiasteen ammatillinen koulutus ja 18 %:lla (18 %) korkea-koulutuskinto. Muissa maissa eri koulutusasteiden osuus vaihtelee suuresti maittain.

K-instituutti on K-ryhmän koulutuspalveluiden suunnittelu-, toteutus- ja osto-organisaatio Suomessa. Vuonna 2011 noin 34 % (40 %) koulutuspäivistä toteutettiin K-instituutissa. K-ryhmän opiskelijamäärä K-instituutissa sisältäen myös kauppiaiden palveluksessa olevat kaupan työntekijät oli yhteensä 23 823 (24 300).

K-instituutti vastaa Suomen suurimpiin kuuluvan aikuiskoulutusohjelman, Mestari- ja koulutuksen, toteuttamisesta. Vuonna 2011 koulutukseen osallistui K-ryhmässä 15 912 (16 532) henkilöä 12 eri tuotelinjalla. Tavoitteena on jatkuvasti kehittää erityisesti myyjän palveluasennetta, myyntitaitoja ja tuotetuntemusta yhteistyössä tavarantoimittajien kanssa.

Mestari- ja koulutusta toteutettiin edellisten vuosien tapaan myös noin sadassa kaupallisessa oppilaitoksessa ja ammattikorkeakoulussa. Koulutusta hyödynsi noin 5 200 opiskelijaa.

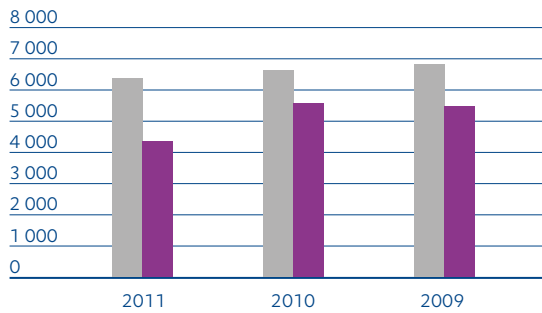
Oppisopimuskoulutuksessa olevien työntekijöiden määrä oli 753 (871) vuonna 2011. Heistä 224 (289) suoritti ammattitutkinnon.

K-kauppiaille ja myymäläpäälliköille suunnatut koulutusohjelmat keskittyvät kaupan päivittäiseen johtamiseen, toiminnan suunnitteluun ja yrittäjyyteen. Lisäksi K-instituutti tarjoaa koulutusta asiakaspalvelussa ja myynnissä K-kauppojen henkilökunnalle.

Johtamistaitoja sekä uralla etenemistä tuetaan keskolaisille ja kauppojen esimiehille suunnatuilla esimies-, asiantuntija- ja johtamisvalmennuksilla. Vuoden 2010 aikana yhteisiä valmennuksia uudistettiin ja ne käynnistyivät vuonna 2011. Asiantuntijatehtävissä toimiville rakennettiin oma kehityspolkuunsa ja erityisesti kokeneimmille kohderyhmille tuotettiin useita uusia valmennuk-

SAIRAUSPÄIVIEN MÄÄRÄN KEHITTYMINEN

Sairauspäiviä / miljoonaa työtuntia

■ Suomi
■ Muut maat

2011 ei sisällä Konsoma-Belarus, Venäjä ja SIA Antti, Latvia.

sia. Lähiesimiestyön tueksi toteutettiin useita räätälöityjä lyhyitä valmennuksia. Ketjujen omat valmennukset täydentävät yhteisten valmennusten tarjontaa.

Entinen Johtamisvalmennus (Jova) jaettiin kahteen eri valmennukseen: Personal Development Program -ohjelman painopisteenä on henkilökohtaisen kehittämisen tukeminen ja Leadership Development Program -ohjelma keskittyy johtamisen ja johtajuuden valmentamiseen. Valmennukset toteutetaan vuodesta 2012 alkaen kansainvälisinä ryhminä, joissa valmennuskielenä on englanti.

Johdolle yhteisiä teemoja käsitellään Johdon vuosivalmennuksessa. Johdolle ja johtopotentialille järjestetään lisäksi ajankohtaisia seminaareja. Vuonna 2011 johdon ja johtopotentialin yhteisen seminaarin teemana oli digiaika. Seminaariin osallistui noin 250 henkilöä eri puolilta Keskoa.

Koulutuspäivät ja -kustannukset 2011

	2011	2010	2009
Koulutuspäiviä			
Suomi	16 790	17 728	20 028
muut maat ¹⁾²⁾	15 219	10 558	3 050
Koulutuspäivät työntekijää kohti			
Suomi	1,7	1,8	2,0
muut maat ¹⁾²⁾	1,8	1,5	0,6
Koulutuskustannukset, milj. €			
Suomi	3,0	2,7	3,4
muut maat ³⁾	0,9	1,3	0,7
Koulutuskustannukset työntekijää kohti, €			
Suomi	299	276	331
muut maat ³⁾	103	160	79

1) 2009–2010: Ei sisällä SIA Anttin, Latvia tietoja.

2) 2011: Ei sisällä Byggnakkerin, Norja tietoja.

3) 2011: Luvuissa mukana OOO Johaston, Venäjä.

Sisäinen tehtäväkierto avaa mahdollisuudet moniin erilaisiin uravaihtoehtoihin. Suomessa siirtyi sisäisesti uusiin tehtäviin noin 1 200 (1 100) henkilöä.

K-ryhmän rekrytointia Suomessa tukevat K-trainee-ohjelma ja kauppiasvalmennusohjelmat. K-trainee-ohjelman keskeinen osa on harjoittelu K-ryhmän kaupassa.

Tulevia K-kauppiaita koulutetaan kauppiasvalmennusohjelmien avulla. Valmennukseen kuuluu verkko-opintoja, ohjattu kauppiaityön harjoittelu sekä alueellisia ja valtakunnallisia lähiopetusjaksoja. Ohjelmasta valmistuneella on valmiudet aloittaa ura itsenäisenä K-kauppiaina, mikä toteutuukin noin 95–99 %:n kohdalla. Lue lisää K-trainee-ohjelmasta ja kauppiasvalmennusohjelmista osoitteessa www.kesko.fi/työpaikat.

KEHITYSKESKUSTELUT JA SUORITUKSEN ARVIOINNIT, LA12

Tavoite- ja kehityskeskustelut sekä avainhenkilöiden suorituksenarviointi ovat käytössä kaikissa Kesko-konsernin yhtiöissä ja toimintamaissa. Vuonna 2011 kehityskeskustelujen toteutumisosuus Suomessa oli 76 % (76 %) ja muissa maissa 65 % (63 %, luku korjattu edellisen raportin ilmestymisen jälkeen). Tyytyväisyys käytyihin keskusteluihin koko konsernissa oli 4,07 (3,98) (asteikolla 1–5).

HENKILÖSTÖTUTKIMUS

Vuosittaisella henkilöstötutkimuksella on keskeinen rooli työyhteisön toiminnan sekä esimiestoiminnan laadun mittaamisessa ja kehittämisessä. Tutkimus toteutetaan Kesko ja sen ketjujen kaupoissa. Vuonna 2011 tutkimukseen eivät osallistuneet OOO Johaston, Senukai ja OMA. Tutkimukseen vastasi 75 % (74 %) siihen osallistuneiden yhtiöiden henkilöstöstä. Pitkäaikaispoissaolevat olivat tutkimuksen ulkopuolella. Henkilöstötutkimuksen tuloksia on esitetty alla olevassa taulukossa.

Työhyvinvoinnin kehittäminen, kuten työssä jaksaminen ja henkilöstötutkimuksen kattavampi hyödyntäminen, nähdään kehittämiskohteina. Henkilöstötutkimuksen tulokset vaikuttavat Suomen konserniyhtiöissä esimiesten, mukaan lukien johto, tulospalkkioon. Vuodesta 2010 Kesko-konsernissa on yhtenä työhyvinvointiohjel-

man mittarina laskettu henkilöstötutkimuksen kysymyksistä uutta työhyvinvointi-indeksiä. Indeksikoostoa yhteen kysymykset joiden avulla seurataan henkilöstön jaksamista ja työn kuormittavuutta. Työhyvinvointi-indeksi asteikolla 1–5 oli vuonna 2011 koko konsernin tasolla 3,75 (2010 3,75; 2009 3,80).

HALLINTOELINTEN JA HENKILÖSTÖN MONIMUOTOISUUS, LA13

Henkilöstön keski-ikä oli Suomessa 35,1 (35,4) vuotta vuonna 2011. Muissa maissa henkilöstön keski-ikä vaihtelee 31 (27) vuodesta 39 (40) vuoteen.

Kesko Oyj ja sen toimiala- ja tytäryhtiöt Suomessa tekevät lakisääteiset yhtiökohtaiset henkilöstö- ja tasa-arvosuunnitelmat sekä määrittelevät parannustavoitteet. Suunnitelmat kattavat muun muassa rekrytoinnin, urakehityksen ja koulutuksen, palkkauksen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen.

Sukupuolten välisen tasa-arvon lisäksi suunnitelmat ohjaavat muun muassa eri-ikäisten ja eri kulttuuritaustaisten henkilöiden tasa-arvoista kohtelua. Työntekijöiden tasa-arvokokemuksia on seurattu osana henkilöstötutkimusta, jossa selvitetään henkilöstön kokemaa ikään, syntyperään ja sukupuoleen kohdistuvaa tasa-arvoisuutta. Tasa-arvo koetaan tutkimuksen näillä osa-alueilla hyväksi; Kesko-konsernin toiminnassa toteutuu sukupuolten tasa-arvo 4,11 (4,02) (asteikolla 1–5), eri-ikäisten tasa-arvo 4,07 (4,00) ja eri syntyperää olevien tasa-arvo 4,19 (4,12).

Vuoden lopussa Kesko-konsernin kaikista työntekijöistä Suomessa oli naisia 60 % (61 %) ja miehiä 40 % (39 %). Ulkomaisissa yhtiöissä luvut olivat vastaavasti 44 % ja 56 % (edellisenä vuonna 46 % ja 54 %). Vuoden 2011 luku ei sisällä Konsoma Belarusin tietoja.

Vuonna 2011 Keskon hallituksen seitsemästä jäsenestä yksi oli nainen, ja konsernijohtoryhmän kahdeksasta jäsenestä naisia oli kaksi. 1.12. 2011 alkaen konsernijohtoryhmässä on neljä naista.

Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä Suomessa naisten osuus esimiestehtävissä on merkittävä. K-citymarketin käyttötavar osastopäälliköistä 81 % (82 %) ja Anttila-tavaratalojen osastopäälliköistä 69 % (69 %) on naisia.

Henkilöstön tyytyväisyys Suomi, Ruotsi ja Norja (asteikko 1–5)

	Suomi			Ruotsi			Norja		
	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009
Oma työ	3,82	3,81	3,86	3,93	3,95	3,96	3,91	3,90	3,82
Esimiestyö	3,86	3,79	3,81	3,68	3,62	3,53	3,70	3,74	3,53
Yksikön toiminta	3,86	3,80	3,83	3,88	3,86	3,81	3,71	3,64	3,51
Keskon toiminta	3,65	3,63	3,59	3,47	3,83	3,63	3,42	3,35	3,26

Henkilöstön tyytyväisyys, Baltia ja Venäjä (asteikko 1–5)

	Viro			Latvia			Liettua			Venäjä		
	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009
Oma työ	3,96	3,95	4,09	4,12	3,95	4,10	4,29	4,12	4,24	4,17	4,18	4,09
Esimiestyö	3,83	3,78	3,85	4,02	3,70	3,83	4,38	4,10	4,01	4,30	4,29	4,21
Yksikön toiminta	3,82	3,79	3,92	3,87	3,53	3,73	4,29	3,95	4,19	4,37	4,40	4,31
Keskon toiminta	3,74	3,73	3,80	3,91	3,65	3,70	4,16	3,83	3,78	4,14	4,44	4,09

Henkilöstön tyytyväisyys, keskiarvo maittain (asteikko 1–5)

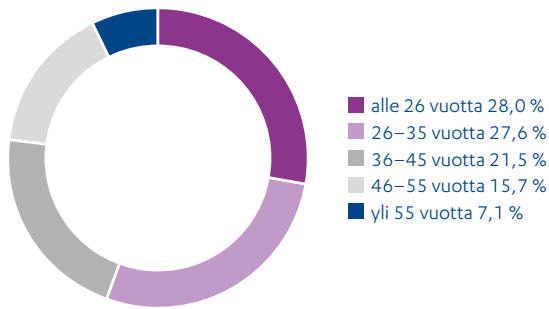
Suomi			Ruotsi			Norja			Viro			Latvia			Liettua			Venäjä		
2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009	2011	2010	2009
3,85	3,80	3,83	3,82	3,78	3,72	3,76	3,74	3,59	3,86	3,82	3,93	4,00	3,70	3,85	4,33	4,05	4,12	4,28	4,30	4,22

Keskiarvo lasketaan kategorioiden oma työ, esimiestyö ja yksikön toiminta tuloksista.

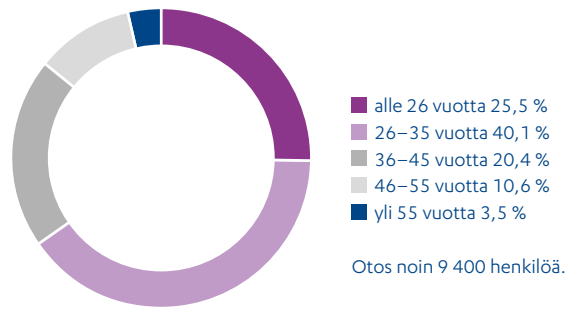
Osioiden Oma työ, Yksikön toiminta ja Keskon toiminta kysymyksiä on päivitetty vuonna 2011.

Päivitykset on huomioitu v. 2009–10 keskiarvoissa ja tulokset ovat vertailukelpoisia keskenään.

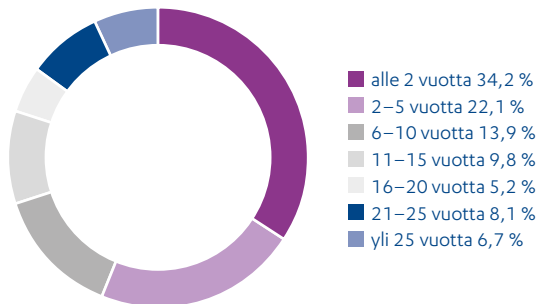
KESKON HENKILÖKUNNAN IKÄRAKENNE SUOMESSA 2011, %

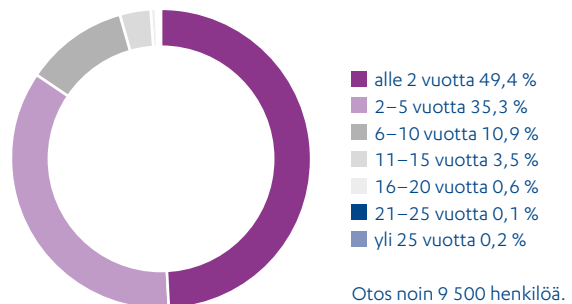
KESKON HENKILÖKUNNAN IKÄRAKENNE MUISSA MAISSA 2011, %

PALVELUSVUODET SUOMESSA 2011, %

PALVELUSVUODET MUISSA MAISSA 2011, %

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, Suomi

	2011	2010*	2009
Ylin johto	28,6	25,7	20,6
Keskijohto	18,9	18,0	24,8
Esimiehet ja asiantuntijat	46,0	44,5	50,1
Työntekijät ja toimihenkilöt	63,0	64,2	64,8
Yhteensä	59,8	60,7	60,9

*Ainoastaan ylimmän johdon luku on vertailukelpoinen aiempiin vuosiin. Vuonna 2010 henkilöstöryhmien määrätymisperustetta on muutettu. Vuosi 2011 on vertailukelpoinen vuoteen 2010.

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, muut maat

	2011	2010
Ylin johto*	24,1	32,3
Keskijohto*	36,6	40,4
Esimiehet ja asiantuntijat*	52,2	52,6
Työntekijät ja toimihenkilöt*	40,6	39,8
Yhteensä	43,5	46,2

*Henkilöstöryhmittäinen jaottelu ei sisällä Senukain, Liettua eikä Byggmakkerin, Norja tietoja.

NAISTEN JA MIESTEN PERUSPALKKOJEN SUHDE, LA14

Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka oli Suomessa 34 534 euroa, muissa Pohjoismaissa 34 777 euroa ja Baltian maissa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä 9 613 euroa (OOO Johaston sisältyy laskentaan). Kesko-konsernin toiminta on monialaista, joten keskimääräinen palkka ei ole siten hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa tai rakennetta.

Työehtosopimuksen piiriin kuuluvien tehtävien, kuten myyjien ja varastotyöntekijöiden, kohdalla käytetään työehtosopimusten luokittelun mukaisia palkkaryhmiä ja -taulukkoita. Palkkaukseen vaikuttavat myös tehtävään perustuvat vastuulisät, kokemusvuodet sekä paikkakunta-kohtaiset kalleusluokat. Ylempien toimihenkilöiden palkka määräytyy tehtävän ja työn vaativuuden ohella muun muassa osaamisen, kokemuksen, suorituksen ja tulosten perusteella. Tehtävien moninaisuudesta johtuen ei ole mahdollista tehdä kattavaa konsernitasaista vertailua sukupuolten välillä.

Vuosittaisten yhtiökohtaisten tasa-arvosuunnitelmien osana tarkastellaan palkkauksen tasa-arvoa. Sukupuoli ei ole palkkaukseen vaikuttava tekijä eikä merkittäviä eroja ole havaittu vertailukelpoisten tehtävien osalta. Tasa-arvosuunnitelmissa pyritään edistämään palkkatasa-arvon toteutumista niiden tehtävien osalta, joissa vertailujen tekeminen on mahdollista.

Ihmisoikeuskysymykset Keskon hankintaketjussa

Kesko kiinnittää toiminnassaan erityistä huomiota hankintaketjussa ihmisoikeuskysymyksiin ja työoloihin ja keskittyy näiden valvonnassa ensisijaisesti riskimaissa toimiviin tavarantoimittajiin. Lue Hankintaketjun valvonta sivulla 56.

Riskimaissa tyypillisesti tuotettavia tuotteita ovat vaatteet ja kodintekstiilit, kengät ja muu nahkatavara, huonekalut, matot, kodinsisustustuotteet, urheiluvälineet, lelut, maataloustuotanto (esimerkiksi kahvi, tee, kaakao, hedelmät, vihannekset, viinit) sekä kala-, hedelmä- ja vihannessäilykkeet.

Keskon suomalaisten yhtiöiden suorat ostot riskialueiden tavarantoimittajilta vuonna 2011 olivat yhteensä 143 miljoonaa euroa (114 miljoonaa euroa vuonna 2010) eli 1,8 % (1,5 %) Keskon kaikista ostoista. Suoran riskimaatuonnin osuus Keskon tuonnista Suomeen oli 25,6 % (18,2 %). Keskon muiden maiden tytäryhtiöiden osalta suoraa riskimaatuontia ei ole tilastoitu, mutta Keskon ostot vuonna 2011 yhtiöiden kotimaiden ja tavarantoimittajien kotimaiden mukaisesti toimintamaihin jaoteltuna sisältää lisäksi riskimaastoja yhteensä 237 (203) miljoonaa euroa eli 2,9 % (2,7 %) Keskon kaikista ostoista. Noin 72 % (82 %) Keskon tuonnista Suomeen (ei sisällä VV-Auton tuontia) tulee EU-maista.

Oman suoran tuonnin lisäksi Kesko ostaa riskimaissa valmistettuja tuotteita myös muilta Suomessa toimivilta maahantuontiyrityksiltä sekä kansainvälisten ostoryhmittymien välityksellä. Luotettavia tilastoja näiden tuontituotteiden alkuperämaista ei ole esitettävissä. Pääosa näistä tuontituotteista on kansainvälisiä merkkitaavaroita, joiden valmistuksessa on viime vuosina kiinnitetty runsaasti huomiota tuotannon vastuullisuuden varmistamiseen. Sosiaalisia riskejä saattaa sisältyä myös kolmansien maiden kautta Suomeen tuotavien tuotteiden tai tuotteissa olevien ainesosien tuotantoon.

Ostotoiminnan eettiset periaatteet ja vastuullisen hankinnan ohjausryhmä

Vastuullista hankintaa ohjaavat Keskon ostotoiminnan eettiset periaatteet, jotka ovat nähtävissä osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Periaatteet pohjautuvat kansalliseen työlaainsäädäntöön ja vastaaviin Kansainvälisen työjärjestön ILO:n sopimuksiin, joita sovelletaan silloin, kun kansallinen lainsäädäntö ei yllä näiden sopimusten tasolle.

Keskossa tavarantoimittajien sosiaalista laadunvalvontaa ohjaa ja koordinoi vastuullisen hankinnan ohjausryhmä, johon kuuluvat riskimaatuontia harjoittavien toimialayhtiöiden edustajat. Ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa vuoden 2011 aikana. Keskeisiä aiheita olivat ostolinjaukset, BSCI-työryhmätyöskentely sekä BSCI-auditoinnit ja niihin liittyvät vuositavoitteet.

Hankintaketjun ihmisoikeuksien ja työolojen valvonta

Kesko on jäsen eurooppalaisessa BSCI-auditointijärjestelmässä, ja käyttää riskimaatavarantoimittajien arvioinnissa BSCI-auditointia ja SA8000-standardia. BSCI-jäsenenä Kesko asettaa vuosittain tavoitteet tavarantoimittajien tehtailla tehtävien auditointien määristä eri riskimaissa. Tavoitteena on myös auditointitulosten laadullinen parantaminen.

Kesko seuraa yhdessä BSCI:n kanssa muita markkinoilla olevia auditointijärjestelmiä ja hyväksyy niiden mukaan tehdyt auditoinnit, jos vaatimustaso on sama kuin BSCI-auditoinnissa. Kesko hyväksyy ETI-, WIETA- ja UTZ-auditoinnit hankintaperiaatteittensa mukaisiksi, ja muita auditointijärjestelmiä käsitellään tapauskohtaisesti. Sivulla 87 on taulukko muutamista Keskona eri tuoteryhmissä käytössä olevista sertifiointi- ja auditointijärjestelmistä.

Kesko on jäsenenä CGF:ssä (The Consumer Goods Forum), joka on päivittäistavarakaupan ja teollisuuden keskustelu- ja yhteistyöfoorumi ja jolla on meneillään sosiaalisten ja ympäristöauditointien

SOSIAALINEN VASTUU

vertailtavuutta edistävä Global Social Compliance Programme (GSCP) -ohjelma.

Kiinassa Kesko tukee käyttötavaran tavarantoimittajiaan monitoroinnilla. Paikallinen monitoroija ohjaa, kouluttaa ja valvoo Keskon kiinalaisten tavarantoimittajien työehtoja ja työolosuhteita sekä ympäristö- ja kemikaalimäärysten noudattamista. Keskon omat monitorointiperiaatteet tukevat BSCI-auditoinnin vaatimuksia. Monitoroinnin lopullisena tavoitteena on saada tehdas hakemaan kolmannen osapuolen tekemää BSCI-auditointia tai SA8000-sertifiointia. Vuonna 2011 tehtiin yhteensä 64 (86) tehdaskäyntiä.

Rautakeskossa ja Ruokakeskossa hankintaketjun vastuullisuutta valvotaan ja kehitetään osana ostoyhteistyötä muiden eurooppalaisten kauppaketjujen kanssa (Eurogroup, ICASS ja AMS).

Keskossa on käytössä SUMO (supplier monitoring) -tietokanta, johon tallennetaan tiedot riskimaatavarantoimittajien auditoinneista, sertifioinneista ja monitorointikäynneistä sekä niiden perusteella määrytyvästä riskiluokituksesta. Tiedot BSCI-auditoinneista tallentuvat lisäksi BSCI:n ylläpitämään, jäsenten käytössä olevaan tietokantaan.

SA8000- ja BSCI-auditointien pääkohdat

Auditoinnin osa-alueet	Vastaava ILO:n perussopimus
Lakien ja sopimusten noudattaminen	110 (maalous)
Järjestäytymisoikeus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus	11, 87, 98, 135 ja 154
Syrjintä	100, 111, 143, 158, 159, 169 ja 183
Palkkaus	12, 26, 101, 102 ja 131
Työajat	1, 14 ja suositus 116
Työterveys ja -turvallisuus	155, 184 ja suositukset 164 ja 190
Lapsityövoima	10, 79, 138, 142, 182 ja suositus 146
Pakkotyövoima	29 ja 105
Ympäristösuojelun peruskysymykset	-

ALIHANKINNAN IHMISOIKEUSARVIOINNIT, HR2 SEKÄ TOIMINNOT, JOISSA ON RISKI LAPSI- TAI PAKKOTYÖVOIMAN KÄYTÖSTÄ, HR6 JA HR7

Keskon omassa toiminnassa ei ole tunnistettu merkittäviä lapsi-, pakko- tai rangaistustyövoiman käyttöön liittyviä riskejä. Keskon raportointi keskittyy tavarantoimittajien arviointeihin.

SA8000-SERTIFIOINNIT

Vuoden 2011 alussa Keskolla oli 10 SA8000-sertifioitua tavarantoimittajaa. Lisäksi kaikki Pirkka-banaania toimittavat viljelmät ovat SA8000 ja Rainforest Alliance -sertifioituja.

BSCI-AUDITOINNIT

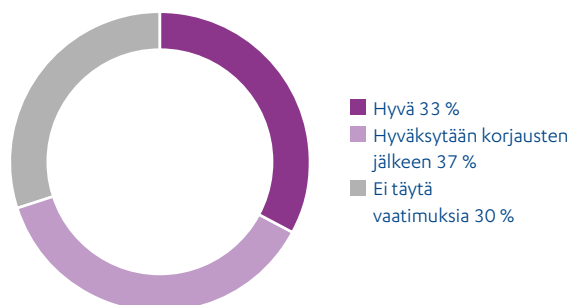
Keskon vuoden 2011 tavoite oli 90 alustavaa auditointia ja 55 uudelleenauditointia käyttötavara- ja elintarviketoimittajien tehtailla sekä 5 alustavaa auditointia maataloustuotteiden toimittajien viljelmillä. Vuoden aikana tavarantoimittajien tehtailla tai viljelmillä tehtiin 73 alustavaa auditointia ja 61 uudelleenauditointia. Vuoden 2012 alussa Keskon riskimaatavarantoimittajien tehtaista tai viljelmistä 247 oli BSCI-auditointien piirissä, lisäystä edellisvuodesta 59 tehdasta. Lisäksi osa Keskon tavarantoimittajista on itse jäsenenä BSCI:ssa ja edistää auditointeja omassa toimitusketjussaan.

Keskon tavarantoimittajien tehtaiden BSCI-auditointien tulokset vuodelta 2011 esitellään tämän sivun kuvassa. Eniten puutteita esiintyy dokumentoinnissa, työaikasäännösten noudattamisessa, palkkauksessa sekä työterveys- ja -turvallisuuskysymyksissä. Monitorointityöstä Kiinassa saadut kokemukset ovat samansuuntaisia, ja kiinalaisten tavarantoimittajien on todettu tarvitsevan aikaa ja ammattimaista tukea suoriutuakseen BSCI:n edellyttämistä korjaustoimenpiteistä. Uudelleenauditoinnit osoittavat kuitenkin, että työoloja pystytään parantamaan.

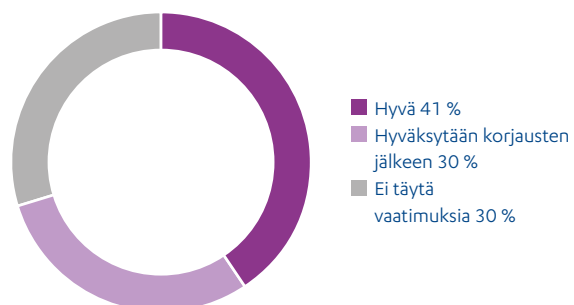
Keskon vuoden 2012 tavoitteena on yhteensä 45 alustavaa BSCI-auditointia ja 40 uudelleenauditointia. BSCI:n jäsenet pyrkivät myös tavarantoimittajien laadullisen tason kohentamiseen ja BSCI:lle ei ilmoiteta pelkästään määrällisiä auditointitavoitteita, vaan tavoiteltujen auditointitulosten tulee olla tasolla 'hyväksytty' tai 'hyväksytään korjausten jälkeen'.

KESKON BSCI-TULOKSET 2011, ALUSTAVAT AUDITOINNIT

KESKON BSCI-TULOKSET 2011, UUDELLEENAUDITOINNIT

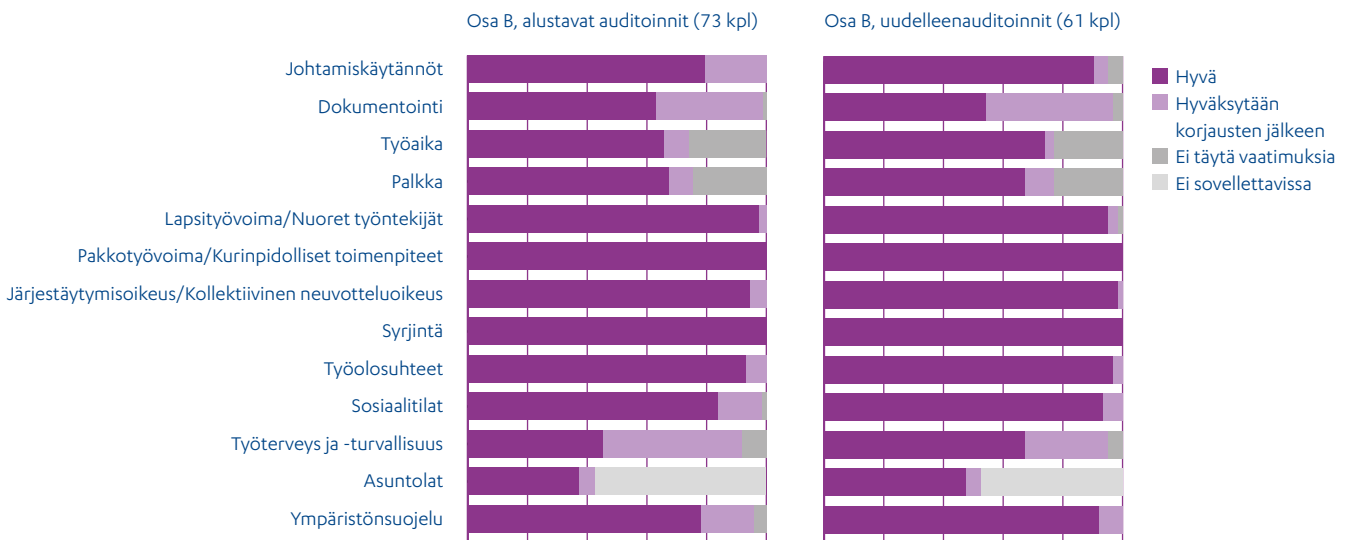

Keskossa käytössä olevia riskimaat tuotantoon ja -tuotteisiin liittyviä sertifiointi- ja auditointijärjestelmiä

Sertifiointi-/auditointijärjestelmä	Tuoteryhmä	Kriteerien kattavuus	Tuotemerkintä
BSCI (Business Social Compliance Initiative)	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, suppea ympäristöosa	Ei
SA8000	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen	Ei
Reilu kauppa	Maataloustuotteet, myös puuvilla	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
Rainforest Alliance	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
UTZ Certified	Kahvi, kaakao, tee	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
FSC (Forest Stewardship Council)	Puutuotteet ja puutavara	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
MSC (Marine Stewardship Council)	Pyydetty kala ja äyriäiset	Ympäristö (kestävä kalastus)	Kyllä

KESKON BSCI-AUDITOINTIEN TULOKSIA ERI OSA-ALUEILLA 2011, % AUDITOIDUISTA TEHTAISTA

REILUN KAUPAN TUOTTEET

Ruokakeskolla on laaja yhteistyösopimus Suomen Reilun kaupan edistämisyhdistyksen kanssa ja lisenssi Pirkka-sarjan Reilun kaupan tuotteille. Reilun kaupan tuotteiden valikoima- ja markkinointilinjaukset sisältyvät K-ruokakaupan ketjukonsepteihin.

Vuonna 2011 Ruokakeskon valikoimissa oli 222 Reilun kaupan tuotetta (213 tuotetta vuonna 2010), joista Pirkka-tuotteita oli 38 (37). Reilun kaupan edistämisyhdistyksen tilastojen mukaan Ruokakeskolla oli 35 maassa yhteensä 158 Reilun kaupan tavarantoimittajaa. Ruokakeskon myymistä tuotteista kertyi sosiaalisiiin kehityshankkeisiin tarkoitettua Reilun kaupan lisää yli 280 000 euroa.

Keskon käyttötavarayhtiöissä oli vuonna 2011 yhteensä noin 70 (50) tuotetta, jotka oli valmistettu Reilun kaupan puuvillasta.

SOSIAALINEN VASTU

HENKILÖSTÖN KOULUTUS IHMISOIKEUKSIIN LIITTYVISTÄ POLITIIKOISTA JA TOIMINTAKÄYTÄNNÖISTÄ, HR3

Keskon ostajia koulutettiin vuoden 2011 aikana vastuullisen hankinnan käytäntöihin. Vuonna 2011 koulutus painottui BSCI-auditointiprosessiin. Lisäksi BSCI järjesti tavarantoimittajille koulutustilaisuuksia riskimaissa vuoden 2011 aikana.

SYRJINTÄTAPAUSTEN LUKUMÄÄRÄ JA TOTEUTETUT TOIMENPITEET, HR4

Vuoden 2011 lopussa oli Suomessa hovioikeudessa käsiteltävänä yksi syrjintää henkilövalinnassa koskeva tapaus (tapaus oli käsiteltävänä jo vuonna 2010), jossa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö oli vastaajana.

TOIMINNOT, JOISSA JÄRJESTÄYTYMISVAPAAUS JA KOLLEKTIIVINEN NEUVOTTELUOIKEUS ON UHATTUNA, HR5

Oman henkilöstön järjestäytymisestä on raportoitu sivulla 81. Tavarantoimittajien valvonta ja korjaustoimenpiteet sisältyvät SA8000- ja BSCI-auditointeihin.

IHMISOIKEUSPOLITIIKKOOIHIN JA TOIMINTAKÄYTÄNTÖIHIN KOULUTETUN TURVALLISUUSHENKILÖSTÖN MÄÄRÄ, HR8

Keskossa turvallisuusasiat kuuluvat osaksi konsernin sisäistä tarkastusta ja riskienhallintaa.

Turvallisuusasioita arvioidaan ja hallitaan liiketoimintalähtöisesti osana liiketoimintaa konserni-, toimiala-, yhtiö- ja yksikkötasolla kaikissa toimintamaissa. Kaikilla toimialoilla on nimetty riskienhallintavastaava, joka osallistuu riskienhallinnan ohjausryhmän toimintaan. Lisäksi turvallisuusasioita käsitellään turva- ja kiinteistöturvallisuusryhmissä, jotka kokoontuvat säännöllisesti ja joihin osallistuvat edustajat kaikilta toimialoilta.

Kesko Oyj:n turvallisuuspäällikön tehtävänä on muun muassa varmistaa, että konsernin turvallisuusasioiden hallinta on tehokasta ja oikeassa suhteessa liiketoimintaan nähden ja että konsernin ylimmällä johdolla on päätöksenteon tueksi riittävät tiedot turvallisuusasioista.

Kullakin toimialalla kaikissa toimintamaissa on turvallisuudesta vastaavat nimetyt henkilöt.

Kesko käyttää turvallisuusalan palveluntarjoajia tarpeen ja harkinnan mukaan. Yksityisen turvallisuusalan toiminnasta on muun muassa Suomessa säädetty laissa (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 12.4.2002/282). Muissa toimintamaissa noudatetaan paikallista lainsäädäntöä.

Palvelua hankittaessa palvelutoimittajalta edellytetään, että sen toiminta täyttää sille asetetut lakisääteiset vaatimukset.

Vartijoille on laissa määritetty minimikoulutusvaateet. Koulutus on edellytys vartijana toimimiseen. Koulutukseen sisältyy myös perusteet voimankäytöstä ja voimankäyttövälineistä, joita myös kerrataan säännöllisesti.

Kesko kouluttaa K-instituutissa oman henkilökunnan esimies-, kauppias- ja johtoasemissa olevia (osallistujia vuosittain noin 1000) turvallisuusasioissa. Mestarimyyjä-koulutukseen liittyy Uhkaava

asiakastilanne -kurssi. Suomen suurimpiin aikuiskoulutustapah-tumiin kuuluvaan Mestarimyyjä-koulutukseen osallistui vuonna 2011 yli 15 900 opiskelijaa. Koulutusta järjestetään myös säännöllisesti toimialakohtaisesti, esimerkiksi Anttilassa järjestettiin 256 turvallisuuskoulutustilaisuutta vuonna 2011.

Kesko osallistuu aktiivisesti turvallisuusasioiden kehittämiseen osallistumalla muun muassa alan järjestöjen toimintaan.

ALKUPERÄISKANSOJEN OIKEUKSIEN RIKKOMUKSET JA NIIDEN ESTÄMISEKSI TOTEUTETUT TOIMENPITEET, HR9

Ei alkuperäiskansojen oikeuksien rikkomuksia vuonna 2011. Keskon toiminnalla ei ole erityisiä vaikutuksia alkuperäiskansojen oikeuksiin.

KORRUPTIOON LIITTYVÄN RISKIANALYYSIN LÄPIKÄYNEIDEN LIIKETOIMINTAYKSIKÖIDEN MÄÄRÄ, SO2, HENKILÖSTÖN KOULUTUS KORRUPTIOON LIITTYVISTÄ POLITIIKOISTA JA TOIMINTAKÄYTÄNNÖISTÄ, SO3 SEKÄ KORRUPTIOTAPAUKSIIN LIITTYVÄT TOIMENPITEET, SO4

Korruptioon liittyviä riskejä käsitellään osana Kesko-konsernin riskienhallintaa.

Keskeisiä riskejä tunnistetaan, arvioidaan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan järjestelmällisesti neljä kertaa vuodessa osana liiketoimintaa konserni-, toimiala-, yhtiö- ja yksikkötasolla kaikissa toimintamaissa. Lisäksi riskiarviointeja tehdään merkittävistä hankkeista, jotka liittyvät investointeihin tai toiminnan muutoksiin. Keskon toimintamaiden sijoitus Transparency Internationalin vuoden 2011 korruptioindeksissä on esitetty ohessa.

Keskon korruptionvastaiset periaatteet sisältyvät vuoden 2011 aikana päivitettyyn Vastuulliset toimintatapamme -oppaaseen. Vuoden 2011 henkilöstötutkimuksen mukaan 71 % (69 % vuonna 2010) työntekijöistä oli tutustunut oppaaseen. Vastuullisista toimintatavoista järjestetään Arvoviesti-koulutustilaisuuksia koko konsernissa. Vuoden 2011 teemana oli lahjonnan vastustaminen ja liiketoimintaympäristön hallinta Venäjällä.

Vuonna 2011 tietoon ei tullut korruption liittyviä oikeustapauksia, joissa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö olisi ollut vastaajana.

Keskon toimintamaiden sijoitus Transparencyn korruptioindeksissä (Corruption Perceptions Index) 2011

Sijoitus	Maa	Asteikko 1–10
2	Suomi	9,4
4	Ruotsi	9,3
6	Norja	9,0
29	Viro	6,4
50	Liettua	4,8
61	Latvia	4,2
143	Valko-Venäjä	2,4
143	Venäjä	2,4

ORGANISAATION JULKISET POLIITTISET KANNANOTOT SEKÄ OSALLISTUMINEN POLIITTISEEN VAIKUTTAMISEEN JA LOBBAUKSEEN, SO5 SEKÄ POLIITTISILLE TAHOILLE ANNETUT TUET, SO6

Vaalivuosiina puolueille ja ehdokkaille annetaan tasapuolisesti mahdollisuus järjestää vaalitulaisuuksia K-ryhmän kauppoissa. Lisäksi Kesko osallistuu harkitusti ja tasapuolisesti puolueiden järjestämiin talous- ja veropoliittisiin seminaareihin. Keskon vuonna 2011 Suomessa maksamat seminaarien osanottajamaksut ja ilmoittelu puoluelehdissä olivat yhteensä noin 29 100 euroa. Taulukossa Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin (sivu 67) poliittinen tuki sisältyy pääsääntöisesti ryhmään Kansalais- ja ympäristöjärjestöt.

Lue myös Poliittinen vaikuttaminen sivulla 54.

KILPAILUOIKEUDELLISTEN SÄÄNNÖSTEN RIKKOMISEEN, KARTELLEIHIN JA MÄÄRÄÄVÄN MARKKINA-ASEMAN VÄÄRINKÄYTTÖÖN LIITTYVÄT OIKEUSTOIMET, SO7 SEKÄ LAKIEN JA SÄÄDÖSTEN RIKKOMUKSISTA ASETETUT SAKOT JA MUUT SEURAAMUKSET, SO8

Ei oikeustoimia eikä sakkoja vuonna 2011.

TUOTTEIDEN JA PALVELUIDEN TERVEYS- JA TURVALLISUUSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI ELINKAAREN ERI VAIHEISSA, PR1 SEKÄ TUOTTEIDEN TERVEYS- JA TURVALLISUUSVAATIMUSTEN RIKKOMUKSET, PR2

Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi sisältyy Ruokakeskon tuotetutkimuksen toimintaan. Vuonna 2011 tuotetutkimus auditoi 32 tavarantoimittajaa (43 vuonna 2010), joista suomalaisia oli 24 (4). Auditoidut yritykset olivat pääasiassa Ruokakeskon omien merkkien valmistajia, ja auditointi tapahtui Ruokakeskon oman auditointiprotokollan mukaisesti.

Tuotenäytteitä tutkittiin 10 369 kappaletta (8 826). Lähes puolet näytteistä liittyi omien merkkien tuotekehitykseen. Erävalvonta- ja muita omavalvontanäytteitä tutkittiin 1 712 kappaletta (1 488).

Omien merkkituotteiden kehityksessä kiinnitetään Ruokakeskon strategian mukaisesti erityistä huomiota tuotteiden terveellisyteen. Vuodesta 2008 alkaen Pirkka-tuotteista on vähennetty sokeria, rasvaa ja suolaa niitä runsaasti sisältävistä tuotteista. Vuoden 2011 loppuun mennessä on reformuloitu 89 (81) Pirkka-tuotetta.

Tuotetutkimus vastaa myös tuotteiden takaisinveodoista, joita vuonna 2011 oli 87 kappaletta (edellisenä vuonna 80). Näistä oli Ruokakeskon omia merkkejä 28 (24), ja muissa tapauksissa tuotetutkimus avusti tuotteiden valmistajia takaisinvedossa. Yksi tapauksista oli ns. julkinen takaisinveoto, jolloin tuoteviialla tai -virheellä voi olla terveydellisiä vaikutuksia. Kyseessä oli Pirkka- ja Euro Shopper-kalapuikot, jotka saattoivat sisältää kananmunaa, jota ei oltu merkitty pakkausmerkintöihin.

Kespro Oy:n maahantuomat botulismimyrkytyksen aiheuttaneet Gaudiano Bio-oliivit mantelitäytteellä vedettiin pois markkinoilta lokakuussa. Myöhemmin loka-marraskuussa vedettiin takaisin kaikki Kespron maahantuomat Gaudiano-tuotteet.

Vuoden 2011 lopussa ei ollut tuotteen turvallisuuteen liittyviä oikeusasioita.

TUOTTEISIIN JA PALVELUIHIN LIITTYVÄ TUOTE-INFORMAATIO, PR3 SEKÄ TUOTEINFORMAATIOON JA TUOTEMERKINTÖIHIN LIITTYVIEN MÄÄRÄYSTEN JA VAPAAEHTOISTEN PERIAATTEIDEN RIKKOMUKSET, PR4

Kesko noudattaa omien merkkituotteidensa ja maahantuomiensa tuotteiden pakkausmerkinnöissä Suomen ja EU:n lainsäädäntöä. Lisäksi tuotteisiin voidaan liittää vapaaehtoisia merkintöjä, jotka kertovat tuotteen vastuullisuusominaisuuksista. Näihin merkintöihin voidaan lukea muun muassa luomu- ja ympäristömerkinnät sekä sosiaalisesta vastuullisuudesta kertovat merkinnät. Luomu- ja ympäristömerkittyjen tuotteiden valikoimaa on käsitelty sivulla 78 ja pääasiassa sosiaalisesta vastuullisuudesta kertovia tuotemerkintöjä sivulla 87.

Ruokakeskon omien merkkituotteiden pakkausmerkinnöissä on lisäksi aina pakkauksen koon ja merkintätilan niin sallissa ravintoarvomerkinnyt.

Lähes kaikissa Pirkka-tuotteissa oleva viitteellinen päiväsaanti-merkintä GDA (Guideline Daily Amount) kertoo, kuinka paljon yksi annos sisältää energiaa ja keskeisiä ravintoaineita.

Tuotteen virheellisestä pakkausmerkinnästä johtuvia takaisinveotoja oli vuoden aikana 21 (19 vuonna 2010), joista 5 (4) oli Ruokakeskon omia merkkejä.

ASIAKASTYYTYVÄISYYTEEN LIITTYVÄT TOIMINTAKÄYTÄNNÖT JA ASIAKASTYYTYVÄISYYSKYSELYIDEN TULOKSET, PR5

Keskon ketjujen tunnettuutta ja mielikuvia seurataan säännöllisesti kuluttajille suunnatuilla bränditutkimuksilla kaikilla tavara-aloilla. Kauppatason asiakastyytyväisyyttä mitataan asiakastyytyväisyystutkimuksilla ja ruoka- ja rautakaupassa myös mystery-shopping-menetelmällä. Tyytyväisyyttä K-Plussa-kanta-asiakasohjelmaan mitataan kerran vuodessa.

Asiakaspalautetta voi antaa ketjujen eri asiakaspalautekanavien kautta ja konsernitasonalla www.kesko.fi-sivujen kautta. Kaikkien palautekanavien kautta tuleviin yhteydenottoihin vastataan.

Tuotetutkimuksen ylläpitämiseen Ruokakeskon kuluttajapalveluun tuli vuoden aikana 20 215 yhteydenottoa (19 106 vuonna 2010). Noin 80 % palautteista oli tuotereklaatioita. Kuluttajapalveluun lähetettiin runsaat 2 400 (2 400) tuotenäytettä tai -pakkausta, joista yksikkö analysoi lähes 40 %, ja joista loput lähetettiin valmistajien analysoitaviksi.

MARKKINOINTIVIESTINNÄN (ML. MAINONTA JA SPONSOROINTI) LAINMUKAISUUS JA VAPAAEHTOISTEN PERIAATTEIDEN TÄYTTYMINEN, PR6 SEKÄ MARKKINOINTIVIESTINTÄÄN LIITTYVIEN LAKIEN, SÄÄNNÖSTEN JA VAPAAEHTOISTEN PERIAATTEIDEN RIKKOMUKSET, PR7

Kesko noudattaa markkinointiviestinnässään lainsäädäntöä. Lainsäädännön muutoksia ja viranomaisuosituksia seurataan jatkuvasti ja niistä tiedotetaan eri yksiköiden markkinointivastaavia. Sponsoroimista ohjaavat Keskon sponsoroimisperiaatteet, jotka ovat luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Vuoden 2011 aikana ei ollut lainsäädännön tai vapaaehtoisten periaatteiden rikkomuksia.

ASIAKKAIDEN YKSITYISYDEN SUOJAN RIKKOMISEEN JA ASIAKASTIETOJEN HÄVITTÄMISEEN LIITTYVÄT VALITUKSET, PR8

Vuonna 2011 K-Plus Oy sai suoraan asiakkailta muutamia asiakas-yhteydenottoja koskien henkilötietojen käsittelyä ja omien tietojen tarkastamista. Niihin vastattiin normaalin asiakaspalvelun puitteissa eivätkä ne johtaneet jatkotoimenpiteisiin. Tietovuotoja ei ilmennyt vuonna 2011.

Asiakastietoa saa henkilötietolain mukaan käsitellä myös ilman rekisteröidyn suostumusta, jos se yksittäistapauksessa on tarpeen rekisteröidyn elintärkeän edun suojaamiseksi. Kespro Oy:n maahan-tuomien säilykkeiden lokakuussa 2011 tapahtuneeseen takaisinve-
toon liittyen Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on säilykkeitä osta-

neiden kuluttajien terveyden suojelemiseksi antanut määräyksen selvittää kuluttajien yhteystiedot asiakas- ja kuittitietorekisterien avulla. Näin toimimalla takaisinve-to on voitu toteuttaa ottamalla säilykkeitä ostaneisiin kuluttajiin henkilökohtaisesti yhteyttä. Tapahtumasta on informoitu tietosuojaviranomaisia.

Tietosuojavaltuutetun tarkastuksessa 2011 ei ollut moitittavaa. Lue lisää Tietosuojavaltuutetun toimisto (www.tietosuoja.fi), leh-distötiedote 27.1.2012.

TUOTTEISIIN JA PALVELUIHIN LIITTYVÄN LAINSÄÄDÄNNÖN JA SÄÄDÖSTEN RIKKOMISESTA AIHEUTUNEET SAKOT, PR9

Ei sakkoja vuoden 2011 aikana.

TERMIEN SELITYKSET JA LASKENTARAJAT

Tekstissä ja taulukoissa esiintyy termejä ja tunnuslukuja, joiden sisältöä selvitetään tässä tarkemmin.

Oman pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Voitto/tappio ennen veroja} - \text{tuloverot}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$
Sidotun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{(\text{Pitkäaikaiset varat} + \text{vaihto-omaisuus} + \text{saamiset} + \text{muut lyhytaikaiset varat} - \text{korottomat velat}) \text{ keskimäärin 12 kuukaudelta}} \times 100$
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{(\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot})} \times 100$
Nettovelkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$
Osakekannan markkina-arvo	=	Tilinpäätöspäivän kurssi x osakkeiden lukumäärä
Tulos/osake, laimennettu	=	$\frac{\text{Tulos} - \text{määräysvallattomien omistajien osuus}}{\text{Keskimääräinen optioiden laimennusvaikutuksella oikaistu osakkeiden lukumäärä}}$
Primäärienergia	=	Jalostamatonta luonnon energiaa, joka jaetaan uusiutuvaan ja uusiutumattomaan energiaan
GWh	=	Gigawattitunti = miljoona kilowattituntia (kWh)
1 kWh	=	3,6 MJ = 3 600 kJ (GRI-suosituksessa energian mittayksikkö on J eli joule)
CO₂	=	Hiilidioksidi, aiheuttaa ilmastonmuutosta ("kasvihuoneilmiö")
CO₂-ekv	=	Hiilidioksidiekvivalentti, se määrä erilaisia kaasuja, joiden yhteisvaikutus kasvihuoneilmiöön vastaa mainittua hiilidioksidimäärää
SO₂	=	Rikkidioksidi, vaikuttaa happamoitumiseen
C₂H₄	=	Eteeni, vaikuttaa alailmakehän otsonipitoisuuteen
Sairauspoissaolo miljoonaa työtuntia kohti	=	$\frac{\text{Sairauspoissaoloaika 1.1.-31.12.}}{\text{Teoreettinen säännöllinen työaika 1.1.-31.12.}} \times 1\,000\,000 \text{ tuntia}$
Sairauspoissaoloprosentti	=	$\frac{\text{Sairauspoissaoloaika 1.1.-31.12.}}{(\text{Tehtyjen työtuntien määrä 1.1.-31.12.} + \text{poissaoloaika})^*} \times 100$
Lähtövaihtuvuus	=	$\frac{\text{Palveluksesta lähteneiden henkilöiden määrä 1.1.-31.12. (ilman kesätyöntekijöitä)}}{\text{Henkilöstön määrä 31.12.}}$
Tapaturmataajuus	=	$\frac{\text{Tapaturmien määrä 1.1.-31.12.}}{\text{Tehtyjen työtuntien määrä 1.1.-31.12.}} \times 1\,000\,000 \text{ tuntia}$

* Laskentatapa vakiintunut Keskosssa. Niiden yksiköiden osalta, joilta tehtyt tunnint ei tiedossa, laskennassa käytetty teoreettista säännöllistä työaikaa.

RIIPPUMATON VARMENNUSRAPORTTI

KESKO OYJ:N JOHDOLLE

Olemme Kesko Oyj:n johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tiedot raportointikaudelta 1.1–31.12.2011 Kesko Oyj:n Yhteiskuntavastuun raportissa 2011 (jäljempänä ”Vastuullisuustiedot”).

JOHDON VASTUU

Kesko Oyj:n johto vastaa Vastuullisuustietojen laatimisesta raportointikriteeristön eli Kesko Oyj:n vastuullisuusraportointiohjeiden, Global Reporting Initiativen laatiman yhteiskuntavastuun raportointiohjeiston (versio 3.0) ja AccountAbility:n AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:n mukaisesti.

VARMENTAJAN VELVOLLISUUDET

Meidän velvollisuutenamme on esittää suorittamamme työn perusteella johtopäätös Vastuullisuustiedoista. Tämä varmennusraportti on laadittu toimeksiantomme ehtojen mukaisesti. Vastaamme työstämme, varmennusraportista ja esittämistämme johtopäätöksistä vain Kesko Oyj:lle, emme kolmansille osapuolille.

Olemme suorittaneet toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimeksiantostandardin (ISAE) 3000 ”Muut varmennustoimeksiannot kuin menneitä kausia koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus” mukaisesti. ISAE 3000 -standardi edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Vastuullisuustietoja olisi kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu raportointikriteeristön mukaisesti.

Olemme lisäksi suorittaneet työmme AA1000 Assurance Standard 2008:n mukaisesti. Suorittaaksemme varmennustoimeksiannon Kesko Oyj:n kanssa sovitulla tavalla Type 2 -muotoisena AA1000 Assurance Standard (2008) edellyttää varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltaisi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita (sidosryhmien osallistaminen, olennaisten yhteiskuntavastuun näkökohtien määrittäminen, sidosryhmien odotuksiin vastaaminen) ja etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä saadaan vähemmän varmuutta kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Varmennustoimeksiantoon kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi Vastuullisuustietoihin sisältyvistä luvuista ja siinä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu varmentajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että Vastuullisuustiedoissa on olennainen virheellisyys. Olemme toteuttaneet muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Haastatelleet ylimmän johdon edustajia Kesko Oyj:ssä.
- Haastatelleet keskeisiä työntekijöitä Kesko Oyj:n organisaation eri tasoilta koskien sidosryhmien Kesko Oyj:lle kohdistamia odotuksia, niihin vastaamista sekä sidosryhmävuorovaikutusta.
- Arvioineet sidosryhmävuorovaikutusta ja sidosryhmien odotuksiin vastaamista Kesko Oyj:n dokumentaation ja sisäisen viestinnän perusteella.

- Arvioineet Kesko Oyj:n olennaisiksi määriteltyjä vastuullisuuden näkökohtia sekä arvioineet Vastuullisuustietoja näiden näkökohtien perusteella.
- Toteuttaneet media-analyysin ja internethaun viittauksista Kesko Oyj:hin raportointikaudella.
- Haastatelleet vastuullisuustietojen keruusta ja raportoinnista vastaavia henkilöitä konsernitasolla Suomessa ja toimipaikkatasolla Venäjällä.
- Arvioineet kvantitatiivisen tiedon keräämiseen ja yhdistelyyn käytettyjä järjestelmiä ja toimintatapoja.
- Testanneet otospohjaisesti tietojen oikeellisuutta alkuperäisistä dokumenteista ja järjestelmistä.
- Testanneet otospohjaisesti tietojen yhdistelyä sekä suorittaneet uudelleenlaskentaa.

JOHTOPÄÄTÖS

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiantomme perusteella tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltaisi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita.

Tietoomme ei myöskään ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Vastuullisuustietoja olisi kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu käytetyn raportointikriteeristön mukaisesti tai etteivätkö tiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Varmennusraporttiamme luettaessa on otettava huomioon yhteiskuntavastuutietojen tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat luontaiset rajoitteet. Tätä riippumatonta varmennusraporttia ei ole tarkoitettu käytettäväksi arvioitaessa Kesko Oyj:n suoriutumista määrittelemiensä vastuullisuusperiaatteiden toteuttamisessa.

HAVAINNOT JA SUOSITUKSET

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiantomme perusteella raportoimme seuraavat AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamista koskevat havainnot ja suositukset, jotka eivät vaikuta edellä esittämiimme johtopäätöksiin.

- **Sidosryhmien osallistaminen:** Kesko Oyj on vahvasti sitoutunut sidosryhmävuorovaikutukseen. Yhtiöllä on käytössä systemaattinen sidosryhmävuorovaikutusprosessi, jolla varmistetaan sidosryhmien odotusten ja ehdotusten huomioon ottaminen Kesko Oyj:n toimintaan liittyvässä kehitystyössä. Suosittelemme, että Kesko Oyj kehittää sidosryhmävuorovaikutuksen johtamista edelleen ja kiinnittää erityistä huomiota sidosryhmävuorovaikutuksen johtamiseen organisaation eri tasoilla.
- **Olennaisten yhteiskuntavastuun näkökohtien määrittäminen:** Kesko Oyj:llä on käytössään prosessit yhteiskuntavastuun olennaisten näkökohtien määrittämiseksi. Suosittelemme, että Kesko Oyj päivittää olennaisuusarviotaan vastuullisuusohjelmansa uudistamistyössä esiin nousevilla asioilla.
- **Sidosryhmien odotuksiin vastaaminen:** Kesko Oyj on sitoutunut vastamaan sidosryhmiensä odotuksiin, mikä käy ilmi jatkuvasta ja laajamuotoisesta yhteiskuntavastuuta koskevasta viestinnästä mediassa, eri foorumeilla ja muissa viestintäkanavissa, kuten sosiaalisessa mediassa. Suosittelemme, että Kesko Oyj jatkaa kuluttajien kanssa käytävää vuoropuhelua sosiaalisessa mediassa ja hyödyntää sosiaalista mediaa yhteiskuntavastuun viestinnässä. Suosittelemme myös, että Kesko Oyj lisää henkilöstölle suunnattua

vastuullisuusviestintää ja että se tuo vastuullisuusasioita yhä enemmän esille kuluttajille kaupoissa.

VARMENTAJAN RIIPPUMATTOMUUS JA PÄTEVYYS

PricewaterhouseCoopers Oy:n, sen partnereiden ja asiantuntijatehtävissä toimivan henkilöstön, varmennustoimeksiantotiimi mukaan lukien, on noudatettava PricewaterhouseCoopers-ketjun globaaleja riippumattomuussääntöjä.

Moniammatillisella yritysvastuun ja varmuuden asiantuntijoista koostuvalla tiimillämme on tämän varmennustoimeksiantannon suorittamiseksi vaadittavat taidot ja kokemus taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten tietojen varmentamisesta, yritysvastuun strategian ja johtamisen alueella, sosiaalisissa ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä kaupan toimialan tuntemus.

Helsingissä 3. päivänä huhtikuuta 2012

PricewaterhouseCoopers Oy

AA1000

Licensed Assurance Provider
000-29

Johan Kronberg
KHT

Sirpa Juutinen
Partner
Sustainability & Climate Change

Maj-Lis Steiner
Director, KHT
Sustainability & Climate Change

YHTEYSTIEDOT

YHTEISKUNTAVASTUUN YHTEYSHENKILÖITÄ

Luettelossa on yhteystiedot henkilöistä, joilta ensisijaisesti saa lisätietoja raportin sisältämillä osa-alueilla. Luettelo ei kata kaikkia toimitustyöhön osallistuneita keskolaisia.

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
------	---------	---------

KEHITYS, KOORDINOINTI, RAPORTIN TOIMITUSVASTUU:

Merja Haverinen	Viestintäjohtaja	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
Helena Frilander	Yhteiskuntavastuupäällikkö	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
Satu Kuoppamäki	Yhteiskuntavastuun asiantuntija	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
Pirjo Nieminen (pirjo.j.nieminen@kesko.fi)	Tiedottaja	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu

TALOUDELLINEN VASTUU:

Eva Kaukinen	Talousjohtaja	Kesko Oyj, konsernitalous
Tiina Nyrhi	Corporate Financial Controller	Kesko Oyj, konsernitalous
Päivi Avelin-Jakovlev	Financial Controller	Kesko Oyj, konsernitalous
Esko Mansikka	Toimitusjohtaja	Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy

YMPÄRISTÖVASTUU:

Timo Jäske	Ympäristöpäällikkö	Ruokakesko Oy, tavarakauppa
Jari Suuronen	Ylläpitöpäällikkö	Ruokakesko Oy, kenttä, ylläpito
Toni Pelin	Ympäristö- ja turvallisuuspäällikkö	Keslog Oy, toimitusketjun kehitys
Harri Ajomaa	Kehityspäällikkö	K-citymarket Oy / Anttila Oy
Jesse Mether	Ympäristöpäällikkö	Rautakesko Oy, asiakkuus ja konseptit
Joni Ikonen	Kehityspäällikkö	VV-Autotalot Oy

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
------	---------	---------

HENKILÖSTÖVASTUU:

Jennie Stenbom	Henkilöstöpäällikkö	Kesko Oyj, konsernin HR
Mikko Myyryläinen	HR-kehittämispäällikkö	Kesko Oyj, konsernin HR
Janna Pirhonen	Työhyvinvointipäällikkö	Kesko Oyj, konsernin HR
Susanna Sorvari	HR-asiantuntija	Kesko Oyj, konsernin HR
Päivi Sariola	Financial Manager	Keskon Eläkekassa, eläkevakuutus ja työterveys
Pirjo Anttila	Työterveyshuollon ylilääkäri	Kesko Oyj, eläkevakuutus ja työterveys

VASTUULLINEN HANKINTA:

Helena Frilander	Yhteiskuntavastuupäällikkö	Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu
-------------------------	----------------------------	---

TUOTETURVALLISUUS:

Matti Kalervo	Tuotetutkimuspäällikkö	Ruokakesko Oy, tuotetutkimus
----------------------	------------------------	------------------------------

YRITYSTURVALLISUUS JA RISKIENHALLINTA:

Pasi Mäkinen	Tarkastusjohtaja	Kesko Oyj, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta
Petri Käyhkö	Turvallisuuspäällikkö	Kesko Oyj, riskienhallinta
Timo Pajala	Riskienhallintapäällikkö	Kesko Oyj, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta

YKSITYISYYDEN SUOJA/KANTA-ASIAKASJÄRJESTELMÄ:

Niina Ryyänen	Toimitusjohtaja	K-Plus Oy
----------------------	-----------------	-----------

Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@kesko.fi

KESKON YHTEISKUNTAVASTUUN RAPORTTI on julkaistu suomen- ja englanninkielisenä. Raportti on tilattavissa ja luettavissa osoitteessa www.kesko.fi/vastuullisuus. Sitä voi tilata myös osoitteesta Kesko Oyj, konsernin viestintä ja yhteiskuntavastuu, Satamakatu 3, 00016 Kesko ja puhelimitse numerosta 01053 23702.

Raportin on toimittanut Keskon viestintä ja yhteiskuntavastuu -yksikkö (Helena Frilander, Satu Kuoppamäki ja Pirjo Nieminen).

VALOKUVAT: Mats Vuorenjuuri, Rasmus Wilén, Mia Saarinen, Volkswagen AG ja Keskon kuvapankit.

ULKOASU JA TAITTO: Anne Laakso, Kesko ja Zeeland Branding

PAINOPAIKKA: Libris Oy

PAPERI: kansi: 300g/m² Scandia 2000 white, sisus: 130g/m² Scandia 2000 white
Paperille ja kirjapainolle on myönnetty Pohjoismaisen Joutsenmerkin käyttöoikeus.

441 014
Painotuote

Kesko Oyj

Satamakatu 3, 00016 KESKO

Helsinki

Puh. +358 10 5311

www.kesko.fi

Y-tunnus 0109862-8